

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

Pars Qvarta. Charitomachia Lvthero-Calvinistica. Contra Gratiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

COPPENSTENII
LVTHERO-CALVINISTA.
PARS QUARTA
CHARITOMACHIA
LVTHERO-CAL-
VINISMI

Gratiam Impugnantis,

DEMONSTRATA, AC REFVTATA.

DE GRATIA.

Ec traditur quadriparti-
ta: 1. Donata simul & A-
missa: 2. Reparata: 3. Iu-
stificans: 4. Operans. Hæ-
que singulæ subdiuidi assolent.

I. DONATÆ amissio accidit cum
succeedente Peccato, 1. Causato: 2.
Originante: 3. Originato, seu Tradu-
ce: 4. Huiusque Natura ac Pœna.

II. REPARATÆ Gratiæ attendi-
tur, 1. Natura: 2. Communicatio: 3.
Liberi arbitrii circa eam natura: 4. Et
eiusdem vires in Naturalibus: 5. in
Moralibus: 6. Et Supernaturalibus
rebus.

III. IVSTIFICATIONIS Grati-
tæ Iustitia attenditur, 1. Vt in se est: 2.
Vt Inhærens: 3. Vt Operatoria: 4. Vt
Meritoria.

IV. GRATIA OPERANS specta-
tur in Oratione, Ieiunio, & Eleemo-
syna.

I. DE BONO GRATIÆ
AMISSO.

QVÆSTIO I.

*Fuerintne Protoplastæ conditi cum do-
no Supernaturali?*

LVTHERVVS Comment. in Gen. 3. Statuamus Iu-
sticiam non fuisse quoddam donum, quod ab extra ac-
cederet, separatum à natura hominis, sed fuisse verè
Naturalem: vt natura esset Ada diligere Deum, Cre-
dere Deo, agnoscere Deum. Hæc tam naturalia fuerunt
in Adam, quàm naturale est, quod oculi lumen reci-
piant. Et infra. Hæc probant, Originalem iusticiam esse
de natura hominis: eâ autem per peccatum amissâ
non mansisse integrâ naturalia, vt Scholastici delirât.
Sic & cæteri alleclorum.

CALVINVS Inst. I. c. 15. §. 8. Animâ hominis
Deus Mente instruxit rationis. Huic adiunxit vo-
luntatem, penes quam est Electio. His præclaris dori-
bus excelluit prima hominis conditio. Et mox: In
hac integritate libero arbitrio pollebat, quo, si vellent,
adipis-

adipisci posset vitam eternam. Infrà. Qui in homine, in spiritale exitium demerso, liberum arbitrium adhuc querunt inter Philosophorum placita, plane desipiunt, ut nec cælum, nec terram attingant. Ita & cæteri sectarij Pelagianizant apertè: de quo in *Genealog. p. 4. q. 1.* Quum igitur originalem iustitiam fuisse naturalem, velint; ac ei liberū arbitrium in lapsu deperisse; ideo luctam carnis ac spiritus continuum esse peccatum aiunt: ac inde iustissimos quosque necessariò peccare. Quia verò eā rebellionem naturalem esse aiunt, sic à Deo conditā ac inditam nobis; idcirco Deum fieri auctorem peccati necesse est.

SVADENT. istis. 1. Si originaria iustitia fuit supernaturalis; ergo Concupiscentia erit naturalis, ideoque bona, Et à Deo. Att. Ioa. 2. *ex mundo est, & non ex Patre:* Vnde Paulus Rom. 7. eam se odissedit, ut malam & naturæ contrariam. 2. August. in *Enchir. c. 11.* dicit, Animorum vitia esse naturalium bonorum priuationes: at vulnera, ex peccato Adæ relicta, sunt ea vitia: ergo vulnera eadē sunt naturalium priuationes bonorum sc. originalis iustitiæ, ut Naturalis. 3. Aug. 12. Ciu. c. 1. *Vitium angelica natura est, Non adhaerere Deo: Vnde adhaerere Deo, natura conuenit.* Ergo & humanæ naturæ est idem naturale; ut non opus fuerit supernaturali dono. 4. Aug. in *Enchir. c. 106.* Vitam ait æternam nunc munus esse gratiæ; quæ, si perstitisset homo, fuisset meriti merces. Itaque tunc nullā opus erat gratiæ; sed caritas, qua meremur, naturalis erat conditio. &c.

AVTOR. I. In Creatione fuit homo longè felicior, & rectior, quàm nunc in Natiuitate. 1. Teste S. Scriptura in *Antichristo p. 4. q. 1. 2.* Ita S. Patres. S. Iren. l. 5. hæres. c. 6. *Si defuerit anima Spiritus, animalis est, verè talis, & imperfectus; Imaginem habens in plasmate; Similitudinem verò non assumens per Spiritum.* Vnde Gen. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & Similitudinem nostram.* Vbi S. Basil, hom. 10, Hexam.

Per Imaginem animæ impressam meæ obtinui Rationis usum. Verum Christianus effectus utiq; similis efficior Deo. S. Hier. in Ezech. 28. *Tu signaculum similitudinis: Imago tunc facta est tantū: Similitudo in Baptismo completur.* Itaque Imago ad rationem & voluntatem naturæ; similitudo ad sapientiam & iustitiam Gratia refertur: Hæc amissa est; ista debilitata.

II. Cum animi Rectitudine homo simul accepit Gratiam gratum faciētem: quæ, ait B. Albertus Mag. & D. Tho. 1. q. 95. a. 1. ita superiorem animæ partem Deo ad obedientiam subiiciebat; sicut iustitia Originalis inferiorē superiori. 1. Teste S. Scriptura in *Antichristo.* 2. sic & Concil. Arausicanum II. & Trident. sess. 5. 3. sic & S. Patres. S. Cypr. epist. 3. ad Pomponium. *Inspirauit in faciē eius spiraculū vitæ,* id est, gratiam Sp. Sancti infudit.

Non igitur Sanctus Augustinus est Autor Quæstionum noui & veteris Testamenti, sed alius hæreticus; quia negat Adamum in gratia esse conditum; aliaque absurda similia; Quem & refutat S. Hieronymus.

III. Adam in Originali iustitia, cum habitu gratiæ gratum facientis conditus, nō eguit speciali gratiā quā excitaretur ad bene operandum, aut peccata cauenda. Dona in homine quatuor considerari possunt: 1. Habitus gratiæ perficiens naturam ad obedientiam appetitus, rationi, & huius Deo præstandam. 2. Conseruatio habitus. 3. Cooperatio Dei per auxilium. Generale in naturalibus: Speciale in supernaturalibus. 4. Motio excitans ad vtendum prioribus donis. Ista S.

Augu-

Augustinus. Et in hisce perseverare posse, ante lapsum erat in viribus liberi arbitrii; post lapsum non est. Quia ipsa gratia fuit ante in viribus arbitrii; nunc non est; quia egemus gratiâ excitante nos.

IV. Rectitudo; quâ cum Adam creatus fuit, & sine qua nascimur; fuit supernaturale donum: Idque Non, (vt volunt sectarii:) fuit sanitas debita naturæ, aptaque nasci ex natura bene constituta; ac fluens ex principiis naturæ velut per accidens: Sed per se fuit absolutè, & non potens fluere ex natura: Eoque spoliatus homo cōstitit in puris naturalibus, ceu conditus fuit. Ita *Communis omnium Theol.* Vnde ex actu Actualis peccati sequitur *directè* inclinatio ad malum: at ex habitu originalis peccati sequitur *indirectè*; sc. velut ex remouente prohibēs. Sicque naturæ languor, ex ipsa suus ante lapsum, & post lapsum factus vulnus peccati. Liqueat *Luc. 10.* in lapso inter Latrones, quem 1. *Despoliarunt*, 2. *Dein vulnerarunt plagis impositis*. Ita S. Patrum consensus.

RATIO euincit idem. 1. Quia naturale est sensui concupiscere bonum ensibile; & spiritui rationali spiritale. Sicque *Spiritus concupiscit aduersus carnem* naturali pugna: at hac caruere protoplastæ; ergo ex dono naturali.

2. Si istius rebellionis causa non sit natura, post ablatam gratiam; Ecquid causa erit? Dicunt Deus. At reclamât scripturæ, Cōcupiscentiâ ex Deo esse negant. 1. Ioan. 2. *Concupiscentia non est ex Patre, sed ex mundo* Iac. 1. Nemo tentatur à Deo; sed à Concupiscentiâ suâ. Lex mentis, *Rom. 7.* Non concupisces,

est à Deo: Ergo lex membrorum concupiscens non est à Deo, minus cogit nos concupiscere Deus: Neque id in pœnam est datum à Deo, sed sponte naturali consecutum ad remotionem gratiæ. Vnde S. Aug. l. 4. in Iulianum c. 13.

Non in fructu ligni erat libido; sed obedientia libidinis in ligno admissa, Deo deferente surrexit; no inferente.

3. Nunc ex peccatis actualibus amittitur gratiæ donum, & acquiritur propensio ad peccatum; at peccatum fuit actuale & quoad ipsum, personale, eiusdemque generis cum nostris, (licet originale fuerit, vt Capitis:) Ergo. &c.

4. Si (vt volunt sectarii:) natura humana mala est, & necessariò peccet, etiam remoto peccato originali, ac ideo non potuit à Deo creari sine iustitia origin. Ergo mortuus non potest à Deo suscitari sine iustitia originali: nam vt creari, sic & reparari, est solius Dei. At Lazarus, puer Heliz & Helisæi, sunt resuscitati cū peccato origin. & sine iustitia origin. Ergo sine hac & creari potuit. Itē: De^o potuit resuscitatorū corpori, peccatis obnoxio, iungere animas iustas & sic creatorū.

5. Si Adæ gratia erat naturalis: ergo naturaliter erat filius Dei: at hoc absurdum. Vnde S. Aug. l. 3. in Maximinum c. 15. *Homo fit gratiâ filius, quia non est natura.* Christus dedit nobis potestatem filios Dei fieri, per adoptionem; Christus est filius unigenitus Dei, & Hæres nos cohæredes Christi, qui ideo est primogenitus in multis fratribus ijs, qui nati sunt filij iræ sumus.

DICO AD I. Concupiscentia est natu-

naturalis, ex conditione materiæ; nō tamen ideo bona; sed naturæ morbus facta est post lapsum, & pœna peccati: ideo non est ex Deo, quia Deus eam sustulerat, seu vinxerat dono & vinculo gratiæ. Ad II. S. Aug. loquitur de vitiis per crebros actus acquisitis, quæ priuant naturali rectitudine, qualis esse potuit ante lapsum. Deinde ait, vitia, seu mala quæ bonis naturis insunt, priuant contrariis virtutibus.

Ad III. Docet ibi, adhærere Deo Angelos per charitatem; non purè naturaliter, quasi solis naturæ viribus: sic & Adam prius; & iusti nunc: Vnde & istis & hisce vita æterna est merces & gratia. Differimus tamen isto; Angelis & Adæ erat gratia relicta in libero arbitrio, qua uti poterāt, si vellent: nos nec velle possumus, nisi gratia nos adiuuet; ideo vita æterna est illis merces meriti; nobis gratia doni. Plura apud Bellar. c. 7. Ita de supernaturalibus animæ donis: porro de corporis mortalitate vide in *Genealog. p. 4. q. 2.* De paradiso prolixè Bellar. Sed hodie vix dum controuersa. De peccato originali, deque Concupiscentia inferius plura.

QVÆSTIO II.

An Iustorum peccata sint tantum venialia?

I IOVINIANVS finxit, Omnia peccata esse æqualia.

II. PELAGIVS; Omnia esse mortalia.

III. WICLEFVS distinguit Mortalia: 1. Vt possunt inducere mortem; sic omnia sunt mortalia: 2. Vt de facto mortem inducunt, sic Reproborum duntaxat peccata sunt mortalia: at Electorum,

venialia, absolute omnia. Vide in mea *Genealog. p. 4. q. 2. & 3.*

CALVINVS Inst. 2. c. 8. §. 59.

Habeant filij Dei. 1. Omne peccatum mortale esse. Quia est aduersus Dei voluntatem rebellio, quæ eius iram necessariò prouocat; quia est legis præuaricatio. 2. Item Habeant Sanctorum delicta Venialia esse. Non ex suapte natura; sed quia ex Dei misericordia veniam consequuntur. Idem Inst. 3. c. 4. §. 28. Ex D. i misericordia nulla est condemnatio ijs, qui sunt in Christo IESV. Quia Non Imputantur, quia venia delentur. Sic Idem Inst. 3. c. 2. §. 11. REPROBI nunquam sensum gratiæ, nisi confusū, percipiunt; vt vmbra potius apprehendant, quam solidum corpus. Quia peccatorū remissionem Spiritus propriè in Solis ELECTIS obsignat; vt eā speciali fide in vsum suum applicent. Supra ibid. Ergo vt Solos Electos semine incorruptibili Deus in perpetuum regeneret, & nunquam dispereat semen vitæ in eorum cordibus insitum; ita solide in illis obsignat adoptionis suæ gratiam, vt stabilis ac rata sit. Sic eiusdem & Affecclæ.

LUTHERANI Calvinianis in hoc resistunt acriter per Exempla scripturæ. Nos pauca.

AVTOR I. Quædam peccata sunt ex natura sua Mortalia; nullo respectu ad vel Prædestinationem, vel Regenerationem: Et ea mortis æternæ reos constituūt. Sic Communis Theologorum, cum D. Th. 1. 2. q. 88. a. 1. exceptis paucis per disputationē, nō per uicaciā, sec⁹ docētibus. 1. Quia peccata quædā ex iustis constituūt iniustos, Ezech. 18. 1. Cor. 6. Quædam ita iustis inhærent, vt iustitiā tamen non excidant: Vnde illa mortem afferunt animæ certam, hæc nullam: Quæ quanta peccatorum inæqualitas est, sc. quanta finiti & infiniti. 2. Conc. Mileu. can. 7. & Trid. sess. 6. c. 11. damnauit Pelagianismum hunc, Iustos hoc, *Dimitte nobis debita nostra*, orare pro alijs, non pro se se. 3. In idem ruit S. Patrum Cōsensus.

II. Quæ-

II. Quædam peccata accidunt etiam iustis ac Electis mortalia; vt accepta semel tam Fide, quàm Charitate seu Iustitia, excidere valeant. Vide *Antichristum*. p. 4. q. 3. I. Adam fuit gloria & honore coronatus supernaturali, fidei & Sp. sancti plenus: Peccauit; animæ corporisque mortem incurrit. *Rom.* 5. licet verè prædestinatus.

Caluinus negat eum fidem perdidisse.

At Tert. l. 2. contra Marcionem: *Quis dubitabit ipsum illud Ada delictum hæresim appellare? &c.* Rudis hereticus fuit. Ambr. epist. 33. *Agnosce Adam te nudum, quia bona indumenta Fidei perdidisti.* Sic Aug. Prosper. &c.

De Dauide iusto, sed & peccatore grandi facto: deque Sancto Petro, Dominum negante, scriptura & S. Patres testantur idem. Non sua eos prædestinatio conseruauit à peccato; sed liberauit. Qui steterunt ex Deo, ceciderunt ex seipsis; sed eos restituit Deus pœnitentes. S. Aug. tract. 66. in Ioan. *Mortuus est negando; & reuixit plorando, quia benignè ille respexit.*

2. Peccata Adæ, Moyſis, Davidis, Petri, verè voluntaria, vel consistere cum Fide potuerunt; vel non. Si non; ergo erant lethalia; nam hæc cum fide consistere posse negant Caluiniſtæ. Si potuerant; ergo semel iustificati posſunt liberè præuaricari; quia manente fide non imputari aiunt Caluiniſtæ. At hoc absurdū. Parebit quæst. sequente: sic n. nō remitteretur peccata, sed condonarentur.

Et hanc peccandi licentiam eligit, statuitque innoxiam Caluinus in Antidot. sess. 6. can. 27. *Semen aliquod fidei manere in homine,*

suffocatum licet, etiam inter grauissimos lapsus, non nego. Id quantulumcūq; est, particulam fateor esse veræ fidei, & Vitæ; quando aliter ex ea non posset oriri fructus. Verū quoniam non apparet ad tempus, perinde habetur atq; emortua, quoad sensum nostrum.

QVÆSTIO III.

Numquid Lutherani distinguant inter Peccata?

I. LUTHERANI nil distinguunt inter Mortalia & Venialia. LUTHERVS art. 3 2. ait, *Omne opus iusti est peccatum.* Damnante istud Leone X. addidit; *Idq; ex natura sua mortale; ex Dei misericordia veniale.* Idem in Capt. Bab. c. de bapt. *Vides quàm diu exsit baptizatus; qui etiam volens, non potest perdere salutem suam, quantiſcūq; Nisi nolit credere.* Credentibus igitur vult omnia solum venialia esse, & non imputari.

II. MELANCHT. in Locis vult, 1. In non renatis peccata omnia esse mortalia: 2. In renatis verò solum motus primo primi venialia censentur: 3. Venialia tamen ex se iram Dei merentur; condonantur autē credentibus, qui grati sunt Deo. 4. Mortalia sunt, quæ fidem excutiunt: talia autem sunt peccata voluntaria. Sic Helmsl. Magdeburg. Kemn.

Summa brevis omnium: I. Peccata venialia sunt, quæ à Deo non imputantur; etsi ex se mortis sint rea. II. Non imputantur, quæ cum fide in misericordia Dei consistunt. III. Consistunt sic, quæ sunt Inuoluntaria.

AVTOR. I. VENIALIA dici, quæ non imputantur; repugnat scripturæ. I. In isto, *Dimitte nobis debita nostra,* de venialibus agi consentiunt nobiscum Lutherani: non sunt ante condonata per nō imputationem, quàm petantur remitti. 2. Deinde non imputatio pugnat remissioni, hanc enim tollit vt superuacaneam. Moyſes, Aaron, & Samuel erant iusti fideles; peccarant; nec eos tamen peccato liberauit Non imputatio; sed Ps. 98. *Tu propitius fuisti eis, & tamen vlciſcens in omnes adinventiones eorum.* 3. Itaq; pro hac Remissione orabit ad se omnis Sanctus. Etiam

iam, ait S. Aug. tract 6. in Ioan. *Quotidie lauat pedes nobis, qui interpellat pro nobis: Et quotidie nos opus habere, ut pedes lauemus, in oratione Dominica confitemur; Dimitte nobis. &c.* Malè igitur peccata venialia dicuntur Melanthoni *condonata*; Illyrico, *Non imputata* ob fidem in Christum: Heshusio, *tecta*: Caluino, *nihil condemnationis esse ijs, qui sunt in Christo IESU.*

II. NON IMPUTATA cenferi, ideoque venialia ea, quæ cum fide consistunt, commentum est falsum. 1. Quia sic nullum foret peccatum mortale, præter solâ Infidelitatem; hoc n. solû excludit necessariò fidem, aliud nulum. Nec enim latro, adulter. &c. est ob id infidelis. 2. Nec Specialis fides de sibi remissis peccatis ob Christum, reddit omnia peccata venialia: Quia eâ gloriatur æque Lutherani ac Caluini, & tamen alteri alteros de pluribus damnant hæresibus: sic & Trinitarij, Anabaptistæ, &c. fidem specialem iactant, ut solam iustificantem: cui non repugnat quælibet Infidelitas, sed sola non credens sibi Deum esse propitium: minus ei repugnant peccata alia quancunque; proinde omnia dici deberent venialia: 3. Si peccata mortalia cum fide nequeunt consistere, ergo nemo committeret furtum, fornicationem, homicidium, &c. quin fieret hereticus: nâ peccata mortalia excluderent fidem iustificantem, volunt Sectarij. At discrimen semper maximum habitum in Ecclesia fuit inter Hæreticos, & malos Christianos: *Quod*, ait Sanctus Augustinus lib. qq. in Matth. q. 11. *heretici falsa credunt, mali Catholici vera*

credentes, non viuunt ita, ut credunt.

III. Peccata inuoluntaria posse cum fide consistere, quod non impotentur; ideoque sint venialia: Commentum est Melanthonianû. 1. Quia & voluntaria grauissima omnia consistunt cum fide, etiam speciali, præter infidelitatem solam, seu diffidentiam. 2. Prorsus inuoluntaria nec quidē venialia sunt, Aug. l. de vera relig. c. 14. *Peccatum voluntarium adeo malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium*: idque in iudicio diuino; non in ciuili, ut vult Melanch.

Demum ex scripturis ista doceri repetē ex *Antichristi* p. 4. q. 4.

QVÆSTIO IV.

An ex natura sua distinguantur peccata Mortalia & Venialia?

LUTHERANI, cum Iouiniano, & Pelagio absolute negantibus, negant conditionate: sc. ex natura rei nil differre ea: at ex Misericordia Dei, ob meritum Christi, & fidem Christianorum, sunt aiant, solum venialia, quancunque in se fuerint: quia à Deo non imputantur. Infidelibus autem imputantur; ideoque sunt mortalia eisdem.

CALVINISTÆ volunt omnia Reproborum esse Mortalia: Electorum, venialia. Liquet ex prædictis.

SVADENT ex Scripturis, S. Patribus, & Ratione. I. Scripturis quæ generatim de omni peccato pronunciant: *Maledictus omnis Deus. 27. qui non permanferit in omnibus, quæ scripta sunt. Ezech. 18. Anima quæ peccauerit ipsa morietur. Rom. 6. Stipendium peccati mors: Iac. 2. Qui offenderit in vno, factus est omnium reus. Matt. 5. Qui soluerit vnam de mandatis istis minimis, minimus vocabitur. &c.* Ergo in se omnia peccata sunt lethalia.

II. Peccata venialia dicuntur simpliciter & absolute peccata. Ut 1. Ioan. 1. *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, &c. si autem confiteamur peccata nostra &c. Iac. 3. In multis offendimus omnes*: Et hæc directe.

III. In-

III. Indirectè idem docent ista scriptura. CALVINVS. Mat. 22. *Diliges Dominum Deum ex toto corde &c. quilibet leue peccatū legis obseruantia repugnat. Quia n. vitiosa cogitatio obrepit in animū, si totus Dei amore occupetur.* IV. Ioan. 13. *si non lauero te, ait ibi Aug. & Bernard. à peccatis venialibus; non habebis partem mecum: ergo & venialia sunt lethalia.* V. Mat. 10. *Quid dederit vni ex minimis istis calicem aqua frigida, non perdet mercedem suam.* Ergo & minima peccata merentur poenam æternam. Suasiones è Sanctis Patribus vide in *Bellar. lib. de statu peccatorum cap. 13.*

VI. EX RATIONE. Quæuis culpa iuste puniri potest à Deo poenā mortis æternæ; cum malum culpæ leuissimæ sit maius quouis malo poenæ grauissimæ; hæc n. potius subeunda est, quàm illa: Ergo quæuis culpa est mortalis. Potest etiam peccatum veniale numquam remitti; quia remissio ex gratia Dei; ergo non tenetur fieri. &c.

AUTOR. Distinguuntur illa ex naturā rei. 1. Teste S. Scriptura in *Antichristo. p. 4. q. 5.* 2. Sic Traditio tum Conciliorum, Mileu. *can. 6. 7. 8.* & *Trident. sess. 14. c. 5.* tum Sanctorum Patrum Latinorum & Græcorum, qui venialia vocant minuta, leuia, quotidiana breuia, minima.

3. Sic Ratio. 1. Si peccata venialia essent suā naturā mortalia, & solum fidelibus non imputarentur; certè infidelibus imputarētur, essentq; mortalia: vt fatentur sectarij. At id falsum & absurdum est: ergo & hoc, venialia esse mortalia. Minor, quia eodem in genere peccati fidelis grauius peccat, quàm infidelis. Luc. 12. *Seruus sciens vol. Domini, & non fa. vap. mul. &c.* Heb. 10. *Quanto putatis deteriora mereri supp. qui filium Dei concub. &c.* Infidelem excusat non nihil ignorantia 1. Tim. 1. *Misericordiam consecutus sum, quia ignorās feci in incredulitate.* 2. Quia veniale esse

aiunt, quod est veniā dignum: Hoc tale est, quod cum fide consistit: At cur cum fide consistens est veniale; mortale, sine fide? Quia aiunt hoc est voluntarium, illud inuoluntarium. Atqui hæc est intrinseca differentia ex natura rei: ergo peccatum veniale & mortale differunt ex naturā suā. 3. Quia Peccatū veniale ex naturā suā nō ponit auersionem hominis à Deo, cum non repugnet charitati: at poenā æterna debetur culpæ ob auersionem ab æterno bono: Ergo peccatū veniale ex se non facit reos poenæ æternæ. Sic *D. Th. 1. 2. q. 87. a. 5. & 3. q. 86. a. 4. 4.* Quia Nec inter homines offensio leuis lædit, ac punitur, vt grauis: ergo nec apud Deum. Quod enim ex natura rei est; id conuenit ei semper & vbique. 5. Quia peccatum dicitur de veniali & mortali analogicè, non vniuocè. Vide *Bellar. cap. 11.*

DICO AD I. Venialia dicuntur imperfectè peccata, si cum mortalibus comparentur: at in locis citatis agitur de solis mortalibus. Quia si de venialibus ageretur in eis, sequeretur iustos re ipsa excidere gratiā, ac mori, esse maledictos. &c. At hoc ne ipsi aduersarii sentiūt fieri ob sola venialia. Ad hæc adiuncta citationum docent idē, si obieris per singulas. AD II. Assumptum negatur. AD III. Bifariam diligitur ex toto corde: 1. super omnia Deus: Et sic peccata venialia non pugnant cum caritate, nec cum legis obseruantia. 2. semper actu: Et hoc cōprehensorum est, non viatorum. AD IV. *Si non lauero te, corporaliter* ait S. Basil. *non habebis partem mecum, scilicet ob inobedientiam mortalem.* Vel,

Spiri-

spiritualiter à venialibus si non lauerò; non habebis partem mecum, sc. ad tempus; at non in perpetuum. Ad V. Nō dicit, vitam æternam possidebit; sed non perdet mercedem, quantulamcunque. Dein dare præmium operi, est liberalitatis; at dare pœnam est iustitiæ; proinde in hoc æqualitas requiritur; non in illo. Demum dare haustum frigidæ magnum est caritatis opus, non minimum.

Ad VI. Aug. l. 3. contra Iulianum c. 18. *Deus potest aliquos sine bonis meritis liberare; quia bonus est: Non potest quemquam sine malis meritis damnare; quia iustus est.* Quia isto se Dominum, hoc Iudicem declarat; & culpis pœnas clementer, etiam in irâ proportionat. Cum autem pecc. venial. potest nunquam remitti, id est per accidens illi, non ex sua natura, quâ remissibile est; sed ex adiuncto pec. mortal. Dein Remissionem pec. venial. facit Deus ex gratia; ergo potest non facere. Potest absolute non condonare. Sed condonat tamen, quia promissit, Mat. 6. *Si remiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cæl. delicta vestra.* Gratia igitur est vel habitus inhærens homini; vel Dei liberalis condonatio: ex utraque est pec. ven. remissibile.

An Deus sit Autor peccati?

Vna hæc quæstio ab R. P. Becano subsecatur ex Illustrissimo Bellarmino rectè in plures quæstiones. Nos ordinem ex illo, Rem ex utroque perstringemus. De hæresi archis & Luth. vide in *Genealog. p. 4. q. 4.*

QVÆSTIO V.

An DEVS ab æterno prædestinaret peccatum Adæ.

CALVINVS Inst. 3. c. 23. §. 4. Fateor sanè, in hanc, qua nunc illigati sunt, conditionis materiam, Dei voluntate decidisse vniuersos filios Adæ. §. 7. Disertis verbis hoc extrare negant, Decretum fuisse à Deo, ut sua defectione periret Adam. Infra. Decretum quidem horribile, fateor: insitiari tamen nemo poterit, quin præsciuerit Deus, quem exitum esset habiturus homo: & ideo præsciuerit, quia decreto suo sis ordinauerat.

SVADET istis, Ibid. 1. Quasi verò Deus, quem scriptura prædicat facere, quacunque vult, ambiguo sine condiderit nobilissimam ex suis creaturis. Quorū peccaret, ac periret. 2. Prædestinatio in posteris sese profert. Neque enim naturaliter exciderunt omnes, vnius parentis culpa. Quid eos prohibet fateri de vno homine, quod inuiti de toto hum. genere concedunt? &c. Hoc cum natura describi nequeat, ab admirabili Dei Consilio profectum esse, minime obscurum est. 3. Quia Præsciuit Deus quem exitum esset. &c. ut supra.

AVTOR. Deus ab æterno præuidit peccatum Adæ; sed non prædestinavit, non voluit, non necessitavit: ut fieret. 1. Quia nusquam id S. Scriptura dicit: at nil diuina fide credendum, aiūt Calvinistæ, nisi in S. Scr. expressum; sed passim is casus tribuitur serpenti, diab. Adæ, Euæ, Vide *Antichristum p. 4. q. 6. 2.* Quia Deus serior, additâ pœnâ, prohibuit protoplastis peccatum: ergo fieri id voluisse non potuit, nisi cōtrarius sibi mendax & impostor. 3. Quia Deus seuerè vindicauit patratū peccatum. At, ait S. Fulgentius, *Deus non est ultor, cuius non est auctor*: Et nil iustæ excusationis fuit Adæ. 4. Quia Eccl 15. *Deus reliquit hominē in manu cōsilijs suis*; ut potuerit præceptum implere, aut

re, aut prauaricari. Tert. l. 2. contra Marcionem. *Non enim comminatio mortis transgressioni adscriberetur, si non & contemptus legis in arbitrij libertatem homini deputaretur.* 5. Deus amicum suū Adam innocentem fecisset sibi inimicum iniuste, contra Prou. 27. *Amicum tuum ne dimiseris.* Eccl. 6. *Amicus fidelis protectio fortis, medicamentum vitæ, & immortalitatis.* At neutrum fuisset Adæ. 6. Quia si Adam peccauit liberè, ergo falsum, quod volente Deo: Quia voluntas Dei est rerum necessitas; vt dat Calvinus. Si non liberè; ergo falsum illud Caluini Inst. 1. c. 15. §. 8. *Potuit Adam stare, si vellet; quando non nisi propria voluntate cecidit.* Quoquo se vertat, in se incurrit Calvinus.

DICO AD I. Dato antecedente, negatur consequentia: quia probari nequit ex scriptura. AD II. Naturaliter cecidit Adam, & omnes Eph. 4. *Eramus & nos natura filij iræ.* Aug. tract. 44. in Ioa. *Quomodo, nisi peccante primo homine, vitium pro natura inoleuit?* Et ipse Calvinus ib. *Quod naturaliter inest omnibus, id certè originale est: naturaliter verò nos omnes damnationi obnoxios Paulus docet.* Eph. 4. Voluit ergo Deus, vt si Adam peccaret, tota posteritas rea culpæ foret: Non tamen ideò voluit peccare Adamum cum posteris. AD III. Non omnia fiunt Deo volente, quæ Permittente: Nec ideò vult omnia, quia præuidit. Aug. l. 4. de lib. arb. c. 4. *Si vt tu, Quæ fecisti, meministi: nec tamen, quæ meministi, omnia fecisti.* Ita Deus omnia, quorū ipse autor est, præscit; nec tamen omnium, quæ præscit ipse autor est. Quorum a. non est autor; iustus est ultor. Idem lib.

1. de anima c. 7. *Præscientia Dei peccatores prænoscit, non facit.*

QVÆSTIO VI.

An Deus prædestinavit omnium hominum peccata?

CALVINVS, Inst. l. 1. c. 18. §. 1. *Effugium est, Dei permisso, non volente hoc fieri. Quod a nullo efficiant homines, nil deliberando agitent, nisi arcano Dei nutu & directione, innumeris testimoniis probatur.* Inst. 3. c. 23. §. 6. *Frustra de præscientia lis mouetur, vbi constat ordinatione potius & nutu omnia euenire.* Ibid. §. 9. *Excusabiles peccando haberi volunt reprobi; quia euadere nequeunt peccandi necessitatem; præsertim cum ex Dei ordinatione sibi iniiciatur huiusmodi necessitas. Nos verò negamus ritè inde excusari: quia sic Dei constat æquitas.*

SVADET istis. 1. Scripturis: Gen. 45. *Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum: at in eo peccarant fratres Iosephi.* Item Gen. 50. Act. 2. *Hunc desinito consilio, & præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis.* Et Act. 4. idem. 2. Beza Eph. 1. *Deus est, qui operatur omnia, etiam peccata, secundum consilium voluntatis suæ.* 3. Calu. sæpe peccatum est peccati pœna. Rom. 1. *Propter quod tradidit illos Deus in reprobum sensum vt faciant, quæ non conueniunt.* 4. Quia aut Nolens permittit peccata Deus; tunc non est omnipotens: aut Volens; tunc falso id negant Papistæ.

AVTOR. Non prædestinauit Deus fieri peccata.

I. Sic scriptura in Antichristo p. 4. q. 5. docet, Deum detestari mala, ac nolle quoad se: quin quæ præuidit, velle ea in bonum vsum conuertere: Vt Gen. 50. *Vos cogitastis de me malum; sed Deus vertit illud in bonū, vt exaltet me; Et saluos faceret multos populos.* Aug. In Enchir. c. 100. *Non sineret Bonus fieri mala, nisi Omnipotens etiam de malo facere posset benè.* In hunc sensum accipit omnes scripturas, etiam quæ contrariæ videntur.

videntur, omnis Sanctorum Patrum consensus.

II. Deus non potest velle, quod ut naturæ suæ contrarium execratur: illa autem est infinita bonitas; at peccatum est malitia: quæ inter nulla est proportio: causæ verò & effectus est proportio: non igitur esse Deus causa peccati potest. Quia, Matth. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere.* Et Sap. 14. *Odio est Deo impius & impietas.* Et Calvinus Inst. 3. c. 23. §. 4. *Deus iniustitiam naturaliter amat, iniustitiam auersatur.* Ratio: Quia voluntas Dei & natura Dei sunt reipsa idem; vnde Dei odium in peccatum est Deo naturale ac necessarium; ut & amor boni.

III. Deus non potest velle fieri, quod seuerè prohibet fieri; cum non possit contrarias habere voluntates. Hoc ait Calu. Inst. 1. c. 18. §. 3. *facile diluitur.* Post multa concionabunda ita diluit *Quomodo idem diuerso modo Noli fieri, & Vult, non capimus.* Fingit autem præter apertam Dei voluntatem, quæ in scripturis vetat peccata, occultam aliam quæ velit eadem: sed eam confinxit ipse.

IV. Qui punit, quod sua voluntate factum est, tyrannus est: at Deus punit peccata: ergo si illius cum voluntate fieret, tyrannus esset. Esto: puniat bono fine ut ostendat suam potentiā: At eo sæuior foret tyrannis, velle delinqui, ut puniat.

V. Si Deus vellet peccari, homo peccando non peccaret; quia se Dei voluntati conformaret.

1. Cum igitur si nemo peccasset, aut peccet: ad quid venisset Christus peccatis tollendis?

2. Sic vera Libertinorum esset hæresis, *Peccatum nihil est, nisi falsa opinio.*

3. Quodque amplius peccando seruaremus legem Dei: Cum *Dei voluntas*, ait Calu. Inst. 3. c. 23. §. 2. *sit non modo ab omni vitio pura; sed summa perfectionis Regula, & Legum omnium Lex nostra*, velitque nos peccare.

4. Quin peccatum foret bonum factum; quia Legi, Regulæ summæ, voluntati Dei conforme: sicut Israelitarum spolia rapta Aegyptijs, Oseæ cum fornicaria nuptiæ, destinata ab Abrahamo cædes filij: quæ in se peccata erant, at iussu Dei facta, virtuti ducebantur.

VI. Si prædestinasset peccata singulorum Deus; frustra nos orare docuisset, *Ne nos inducas intent.* adeo immutabilia sunt decreta Dei: Item peccasset omnes, quotquot vnquam lege peccata vel prohibuerunt, aut punierunt: vitia forent virtutes appellanda, ac remuneranda. Item iniuste Catholicis succenserent hæretici, ab illis sese ferro flammisque deleris; cum Deo volente fiat.

DICO AD I. Deus ad præuisa mala circa Iosephum, & Christum patranda se habuit permissiue: at actiue ad eorum factam in maius bonum conuersionem. 2. Scripturis Scripturas, & illarum sensum sequiori sensui apparenti, ex S. Patrum consensu opponimus. Cum enim scriptura rem eandem hic asserit, negat alibi, tunc illi adhærendum parti, cui fauent magis & verba, & sensus Scripturæ, & Patrum consensus. At Calvinista hac in causa non habent vllam scripturam claram & euidentem; nos habemus &c.

AD II. In-

Ad II. Infrà quæst. 9. liquebit, quod, quæ operatur Deus, operari eum voluntate sua: at *operatur omnia*, præter peccata.

Ad III. Sequens peccatum prioris est pœna, improprie & indirecte; sc. dum peccatum prius fugat gratiam, à qua desertus homo pronior ru- it in & peccatum aliud, aut in infamiã.

Ad IV. Aug. in Enchir. c. 100. Deus peccata permittit volens; fiunt autem Deo non volente. Permissio iusta est; peccatum iniquum. Nec ideo, quia peccatur invito Deo, Deus non est omnipotens; quia inter velle & nolle Dei medium datur Permittere malum, & tamen id Non velle.

QVÆSTIO VII.

An Impellat Diabolum Deus, ut nos ad peccandum inducat?

CALVINVS ait, Inst. I. c. 18. §. 1. Scimus Sathanam se coram Deo sistere, ad excipienda iussa, non minus quam Angelos, qui sponte obediunt: diuerso id quidem modo & sine; sed tamen ne quid agredi possit, nisi volente Deo. &c. Ergo quicquid agerent homines, vel Sathan ipse, Deus tamen clauum tenet, ut ad exequenda sua iudicia conuertat eorum conatus. Vult Deus perfidum Regem Achab decipio- peram suam offert diabolus: mittitur cum manda- to certo, ut sit sp. mendax in ore Prophetarum. &c. Ridiculum foret, Iudicem tantum Permittere, non Decernere, quid fieri velit, & mandare executionem ministris. Ibid. §. 2. Fateor, interposita Sathana o- perã sepe Deum agere in reprobis; sed ut eius impulsu Sathan ipse partes suas agat & perficiat, quatenus datum est. &c. Dicitur Sathan excacare infidelium mentes: vnde hoc; nisi quod ab ipso Deo manat effi- cacia erroris? &c. §. 5. Spiritus ergo impurus, Dei spiritus vocatur; quia ad eius nutum potentiamque respondet, instrumentum magis ipsius in agendo, quam à seipso autor. &c.

AVTOR. I: Nemini mandauit Deus

impiè agere, Eccl. 15. adeò nec diabolo vnquam; cuius impietati volun- ta- patronum agit Calvinus; culpatque Deum ceu mandatarium Sathanicæ malitiæ.

2. Deus contraria mādaret: homi- ni, ut non peccet, resistatque diabolo: Sathanæ, ut inducat ad peccandum. Item Dei mandata de procurandis peccatis habere semper vim & effe- ctum: at ea de vitandis ijs, ac virtuti- bus operandis, non sortiri effectum semper; Item, Inde promptior Deus foret ad mala, quàm bona; cum illa semper, hæc non semper eueniant. Item, Deus plus Sathanæ quàm Ange- listribueret: nam mandato suo dia- boli efficaciter concurreret semper; non pariter Angelis dato. Vnde De- us omnia nobiscum simulato ageret inhortans ad virtutes: Frustrà Apo- stolus, Eph. 6. *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare aduersus insidias dia- boli*, hoc est Caluino, aduersus man- datum Dei.

3. Deus odit peccatum, ut suprã li- quet: non ergo Sathanam incitat ei- dem procurando. Vide *Antichristum* p. 4. q. 6.

QVÆSTIO VIII.

An occulta vi moueat ac Necessitet nos ad peccandum Deus?

CALVINVS ait, Inst. I. c. 18. §. 2. Quantum ad arcanos motus spectat, quod de corde Regis predi- cat Salomon, flecti huc & illuc, prout Deo visus est, ad totum certè genus humanum extenditur, tantun- demq; valet, ac si dixisset: Quicquid animis concipi- mus, arcana Dei inspiratione ad suum finem dirigi. Et cerre nisi Deus intus operaretur in mentibus ho- minum,

minum, non recte dictum esset, auferre labium à veracibus, & à senibus prudentiam: auferre cor Principibus terræ, ut errent per devia. &c. Vnde apparet certa destinatione Dei impulsos sc. Assyrios. Et §. 4. Homo iusto Dei impulsu agit, quod sibi non licet. Inst. 3. c. 23. §. 9. Excusabiles peccando &c. supra quæst. 6.

SVADET istis. Dominus 2. Reg. 16. Precepit Semei, ut malediceret David. Et 2. Reg. 24. Commovit Dominus David dicens: Vade, numera Israel & Indam. Ezech. 14. Ego Dominus decepi prophetam illum. Et 2. Thess. 2. Mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio. Pl. 43. Declinasti semitas nostras à via tua. Pl. 104. Conuertit cor eorum, ut odirent populum eius. Ioan. 13. Quod facis facito.

AVTOR. DEVS neminem tentat ad malum, minus necessitat.

1. Teste S. Scriptura in *Antichristo* p. 4. q. 7. Notat tamen S. Aug. l. 2. de consensu Euang. c. 3. duplex genus tentationum, vel ad probandum: Ut Gen. 22. Tentauit Deus Abraham: Vel ad seducendum; sic Iac. 3. Ipse neminem tentat. Imò 1. Cor. 13. Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis; tantum abest, ut tentatione inducat in casum &c.

2. Deinde, est in Ecclesia Discretio spirituum: 1. Cor. 12. *Diuisiones gratiarum sunt*: At si Deus impellit nos ad bona, & mala, semper existimare possumus ex Deo instinctum esse. Sed contra monemur ibidem: *Nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus, si ex Deo sint*: Caluino autem bona, mala; vera, falsa perinde inspirantur à Deo: Nullus igitur sensus Scripturæ foret hæreticus: nec verus à falso discerni posset.

DICO AD obiecta. Deus circa hominum peccata facit plura:

1. Non impedit conatum peccare volentium.

2. Negat eis, gratiâ destitutis, auxilium speciale contra peccatum.

3. Permissiue finit pronos ad peccandum peccare.

4. Occasionem offert subinde peccandi.

5. Peccata impiorum dirigit ad salutem electorum. Hinc liquet Scripturæ.

QVÆSTIO IX.

An Deus Operetur nobiscum peccata nostra?

CALVINVS ait Inst. 1. c. 17. §. 5. Ego plus concedo, fures. &c. esse diuine prudentie instrumenta. Idem c. 18. §. 1. Ergo, quicquid agitant homines vel Sathan ipse, Deus clauum tenet. Infra. Absolon incestu coitupatris thori polluens, detestabile scelus perpetrat: Deus tamen hoc opus suum esse pronunciat. §. 2. Certè nisi operaretur in mentibus hominum, non recte dictum esset, auferre labium à veracibus. Distinctius declarat Inst. 3. c. 4. §. 2. Omitto hic Vniuersalem Motionem Dei, vnde creatura omnes, ut sustinentur, ita efficaciam quiduis agendi ducunt: de illa speciali Actione tantum loquor, quæ in vnoquoque facinore apparet. Hæc haufitille ex sequentibus: Nam

LUTHERVS ista fadit: Mala opera in impijs Deus operatur. Quæ verba dein Lutherani eraserunt. ZWINGLIUS Serm. de prouid. c. 6. Quando facimus adulterium, homic. &c. Dei opus est motoris, auctoris, impulsoris. MELANCH. Ad Rom. 8. Adulterium Davidis, & proditio Iudæ ita est proprium opus Dei, sicut conuersio Pauli. Sed his sententiam verterunt.

SVADET Caluinus istis. Isa. 45. Ego Dominus, & non alter, faciens pacem, & creans malum. Ego Dominus faciens omnia hæc. Vnde Absolonis incestus, erat malum culpæ, & tamen à Deo.

AVTOR. Deus non operatur nobiscum peccata.

1. Sic Scriptura in *Antichristo* p. 4. q. Quia odit peccata Deus, & peccatores. Quare Esau odio habui: Cur non similiter

milititer dixit: Solem dilexi, & Lunam odio habui: quærit S. Aug. l. 1. ad Simpl. q. 2. Respondet: Ut intelligamus omnium creaturarum artificem esse Deum: omnis. a. creatura Dei bona est; & homo, in quantum homo est creatura; non in quantum peccator. &c. nec odit in homine, nisi peccatum. Non odit Deus Esau hominem; sed odit Deus Esau peccatorem.

2. Ratio: Quia quicquid Deus operatur, id voluntate operatur; at peccata non vult; ergo nec operatur. Itē si Deus in peccato sit agens principale, homo instrumentum; ergo peccatum foret Dei potius, quam hominis: Et homo iniuste puniretur. Hoc negat Calvinus; Cur? Quia *vix capit id sensus carnis*. Zyvinglius ait, *De hoc Deum interroga; ego ei non fui à consiliis*. Denique peccatum consistit in privatione & defectu: Deus autem non potest in agendo deficere. Calvinus verò putare videtur, quod peccatum consistat in entitate & speciali influxu Dei in illud, quid effectivè producat.

Dico Ad Calvinum, cum Tert. *Malis culpa, & malis pena, suum cuique parti desinimus autorem: Malorum quidem peccati, diabolum; malorum verò pena Deū creatorem, qui est mali permissor, quia dominator: non autor, quia non effector*. Proinde præmissa Absolonis mala voluntate placuit uti ad puniendum Davidem; non tamen dedit voluntatem malam, sed permisit. Ita Aug.

QVÆSTIO X.

An Deus simpliciter sit dicendus Autor peccati?

CALVINVS affirmat Inst. l. 1. c. 18. §. 3. *Iam*

satis apertè ostendi, Deum vocari omnium eorum Autorem, quæ isti censores volunt otiosotantum eius permisso contingere; ut Achabi tyrannidem, incestum Absolonis, concubium Semei, apostasiam & idolomaniam decem tribuum, incendia Chaldaeorum, parricidium Christi, iudicium iniquum Pilati. &c.

1. IDEM lib. de ar. prad. Negat Deum esse autorem peccatorum.

II. Distingunt verò sic Calvinistæ: Deus est autor furtorum, adulteriorum: &c. sed non tamen peccatorum: Quod opera ea, quatenus procedunt à Deo, non sint peccata; sed quatenus à mala voluntate promanant; quæ propriè est solius hominis, ut bona Dei: 3. Huius causas ferunt quatuor:

1. Quia natura humana est tota corrupta.

2. Quia Deus non vult peccatum, ut culpam; sed ut penam præcedentis peccati.

3. Quia Deus habet finem bonum; homo malum.

4. Quia ait Zyvinglius, Deo non est polita lex; homini est polita; ideo hominis voluntas transgreditur, non Dei.

AUTOR. Deus nequaquam dici autor peccati potest: At iuxta Calvinistas debet. Quia hisce Deus physicè, effectivè, & ut principale agens producit furta, adult. &c. ergo est causa peccati physica, &c. Item quia alium incitat, impellit, necessitat ad peccandum, is moralis est causa & autor primarius: Item, qui utitur instrumento, est operis eo facti primarius autor: Item qui efficaciter procurat, ut quis peccet, is autor peccati est: Hæc talia facit Deus in peccatoribus, iuxta Calvinistas. Ergo.

Dico Ad I. Calvinus ait, Negatque idem. Disputans contra Catholicam Dei permissionem; Affirmat: Differens contra Libertinos, ex Luthero & Caluino natos, Negat se ipsum

b 3

psum

psum in filiis oppugnans.

AD II. Id effugium suis Libertinis negavit Calvinus, ut vanum in *epist. ad Rotomagen.*

AD III. Non est eodem in opere voluntas Dei bona; hominis ob fines mala. Ideo allatae causae sunt vanae. 1. Quia natura humana non fuit corrupta in Adam, nec angelica in Luciferis; & tamen peccarunt. 2. Quia in iisdem nullum fuit praecedens peccatum. 3. Esto: nihilominus Deus est Caluino causa Intentionis in peccato, quae ad finem libidinis explendae consequendum fertur, ut quem fieri Deus decreuit: Vnde mala ea intentio est effectus praedestinationis; proinde & peccatum, quia tale, est effectus Dei. 4. Id refellit Calvinus, *Inst. 3. c. 23. §. 2. Non fingimus Deum Ex legem.* Recte: Quia sua ipsi natura & bonitas lex est. Peccata vero aduersantur legi naturae, hoc est, bonitati Dei. Ideo siue Deus, siue homo eligeret furtum, mendacium. &c. aut utriusque voluntas foret mala, aut neutra. Haecenus pleraque iuxta Becanum ex Bellar. Porro ex huius fontibus diuinis cetera.

QVÆSTIO XI.

*An DEVS, & an SOLVS sit Autor
omnis peccati?*

ZVINGLIUS, CALVINUS Beza. &c. Verbis disertè negant, apud Bellar. li. 2. c. 2. At facto ipso per alias propositiones affirmant: De quibus supra *quæst. 5. 6. 7. 8.* ex Caluino, cui Symmystæ sui conspirant, apud Bellar. c. 3. Quorum, praesertim Bezae in Aphorismis, hæc summa est. 1. Aphor. 18. Deus per ea, quæ condidit, tanquam per Instrumenta exequitur suo tempore, quicquid ab aeterno decreuit. 2. Aphor.

19. Quicquid agit Deus, bonum est: Et discrimen boni & mali in instrumentis duntaxat locum habet.

3. Aph. 20. Instrumenta bona verè agunt, Deus quoque per illa: Mala (ex corruptione, non creatione) malè semper agunt, ideoque iuste incurrunt iram Dei: quatenus autem Deus per illa agit, bono Dei operi vel inuita, vel per ignorantiam seruiunt. 4. Aphor. 22. Sic autem per illa agit, ut non tantum sinat illa agere, nec tantum moderetur euentum, sed etiam Excitet, Impellat, Moneat, Regat, atq; adeo etiam creet ut per illa agat, quod constituit. Quæ omnia sine vlla iniustitia agit. 5. Aphor. 31. Agit Deus sui operis respectu; Permittit verò eius operis respectu, quod Mala Instrumenta spontè peragunt, quatenus Actiua sunt; non, Passiua. Iuste tamen permittit iniusta: quia peccata, ut à Deo Nolente permittuntur, peccata non sunt, sed peccatorum poenæ: sed eadem ut à Sathana & malis proficiuntur, peccata sunt: quæ quia talia Deus nunquam permittit, sed vetat.

AUTOR. Ex his talibus tria manifesta euadunt.

I. Deum Sectariorum esse Autorem peccati.

1. Quia Rom. 3. *Non sunt faciendæ mala, ut veniant bona;* quod facere Deum volunt: ergo quæ intrinsece mala sunt & ex obiecto, bona facere nequit Intentio, finisque bonus: Cateroquin liceret furari ad eleemosynas faciendas. Esto, vitiet intentio mala bonum opus; non tamen malum opus bona iustificat intentio.

2. Deus est autor intentionis in homine malæ; quia impellit, mouet occultè, cogit voluntatem, ut aiunt, ad peccatum: at hoc nisi mala fiat intentione, peccatum non est: ergo utriusque idem est autor Deus, & efficax procurator.

3. Si Deus ad furtum impellit hominem malum, ut instrumentum suum; ergo hoc vult parere sibi, tene-

turque

turque hoc obsequi ad opus: sicque peccat, & non peccat; Deusque vult eum peccare, & non vult. Deinde nō quidem est lex posita Dei, vt ideo nec in legem committat; Quæ tamen est lex nobis, ea est natura Dei; cui non repugnare tenetur Deus. At repugnaret, si operaretur in homine malum. Sic nec iusto lex est posita, quæ sc. eum terreat; cum eam sponte feruet.

4. Denique Peccatum est patratio operis lege prohibiti: sed Deus est autor operis, vt volunt; ergo & peccati.

II. DEVS Calvinistarum verè ac propriè peccat Nam ad peccatum tria requiruntur: 1. vt sit præuaricatio legis alicuius: 2. sit actio à causa libera, sc. hominis non mente capti: 3. Sit à causa particulari, quæ vniuersalem determinet indifferentem ad omnes actus, faciatque actum talem in specie sic, vt deformitas ad solum particulare agens, nō ad vniuersale referri debeat. Sicut & monstra sunt ex defectu causæ secundæ. In duobus consentimus; dissētimus in tertio, negamusq; actuum in specie talium deformitatē in Deum posse referri, vt causam eorum particularem. Affirmant aduersarii adeò vt Deus influxu speciali tum sinat decipere Sathanam, tum & intus ipsi cooperetur in mentibus peccantium: sicque vis erroris promanet omnis à Deo. Certè asserit Zvinglius *serm. de prouid. c. 5. & 6.* fuisse necessariam iniustitiam, & mendacium, vt cognosceretur iustitia & veritas. ergo Deus propriè in particulari intendit actionem mendacii & iniustitiæ. Quin

Beza Aphor. 22. ait Deum creare hominem eo fine vt intentas à se decretasque actiones perficiat.

Adhæc, verè colligimus quod asserant, Deum esse auctorem peccati: ergo & verè peccare dicunt.

III. DEVS Calvinistarum SOLVS propriè peccat; non homines. Quia nemo peccat in eo, quod vitare non potest: At protoplastæ in statu innocentiae vitare peccatum nequiverūt; iuxta Calvinistas: ergo minus homines in statu lapso. Et quia vitare peccatum non possunt, etiam nec ipsum *velle peccare* vitare possunt. Minor patet *suprà quest. 5.*

IV. Ex istis necessariò sequitur Libertinismus iste; *Peccatum nihil esse nisi falsam opinionem*: Quia nec Deus peccat; nec homines, qui necessitantur. At omnem istam impietatem etiam recta ratione refelli vide *in Genealog. p. 4. q. 4.*

DICO AD Aphorismos Beza; ex iis tria consequuntur absurda.

1. *Peccata*, quatenus fiunt ab instrumentis vt actiuis permitti à Deo, & non fieri: Item simul sub eadem ratione Non permitti à Deo, sed fieri physice, ac propriè.

2. *Opera eadem*, ab actiuis instrumentis facta, Esse verè peccata: item simul eadem sub ratione Non esse peccata; vt quæ Deus non permittat, sed veter.

3. *Instrumenta actiua* operari Deo vel ignorante, vel inuito. Si nouit; ergo vel cōsentit, vel repugnat, vel permittit: quartum dari nequit. At Deo repugnante nil fit; permittente rem vetitam, nil peccatur: Consentiente Deo, Deus simul peccat.

II. DE

II. DE PECCATO ORIGINANTE.

QVÆSTIO XII.

*An, & Cur permisset Protoplaste
tentari?*

I. LUTHERANOS quosdam refert *Lutherus Comment. in Gen. 1.* docuisse; Protoplastas non potuisse tentari, aut peccare; nec peccasse.

SVASERVNT ex principis Lutheri. 1. *Iusto. 1. Tim. 1. lex non est posita, sed peccatorum;* at ij erant iusti: Ergo ubi non est lex, ibi nec prævaricatio est.

2. Deinde prohibitio de non edendo, admonitio fuit qualis medicorum est, non lex.

II. S. Prosper censuit, causam permissionis, occultam fuisse superbiam prodromam tentationis.

III. *Ophite* fingeant, Serpentem fuisse Dei sapientiam, quæ oculos aperuit tentatis, in odium creatoris. *Manichæi*, erat Christus: *Origeni*, Delectatio: *Cirillo*, species serpentis assumpta: *Iuliano*, fabula, bestiam loqui: *Iosepho*, naturale tunc brutis fuisse loqui.

AVTOR. I. Verè obnoxij fuerunt tentationi; & peccarunt, teste pœnâ mortis inflictâ. Neque hanc causavit esus de ligno; sed peccatum.

1. Patet ex Scriptura in *Antichristo p. 4. q. 10.*

2. Si ideo peccare nequiverunt, quia non habuerunt legem, ut iusti: ceu aiunt; ergo lex prærequirit peccatum, ut posita peccatori, & id peccatum rursus aliud, sicque porro. Fuit itaq; lex naturæ lata ante peccatum.

II. Causa permissionis fuit soli nota Deo, teste *Aug. l. 11. in Gen. 4.* Congruentiæ tamen afferuntur à *Bellar. lib. 3. c. 2.*

III. Tentatio autem facta est à ve-

ro, naturalique serpente: Testibus S. Patribus: Ex quo dæmon est locutus. *Sap. 2. Invidia diaboli mors intravit, &c.* Non igitur ex natura ligni optimi secuta mors est.

DICO AD I. Iam liquet. Adde ex *Aug. l. de spir. & lit. c. 10. Lex pœnarum comminatoria non est posita iusto*, qui sponte, & amore recti recta operatur. Sicut, *Rom. 6. Nō estis sub lege, sed sub gratia.* Vel ut *Ambr. in Psal. 36. Iusto lex*, in tabulis scripta, *non est posita*; nā scriptâ in corde feruat, probatque opere: *Sed iniusto*, ceu legis oblito, aut contemptori.

AD II. Pœna mortis & verba ipsa esse legem teriam testantur. Porro *Ophite*, ex *Valentino* hæresiarcha nati, serpentem colebant pro Deo; Dam-nati anno 172. verus a. serpens fuit tentator; ut cui vera inflicta pœna fuit. Neq; tunc bruta loquebantur; quia & nunc loquerentur; cum nil naturale perdidissent.

QVÆSTIO XIII.

*Fuitne superbia, an Infidelitas, pri-
mum Protoplastarum pec-
catum?*

LUTHERVS in *Comment ad Gen. 3.* asserit Infidelitatem fuisse; quod se morituros non crediderint.

CALVINVS *Inst. 2. c. 1. §. 4. Infidelitas radix deflectionis fuit. Hinc autem emerfit ambitio & superbia.*

SVADENT. istis. 1. *Luth. Serpens in primis id persuadere studuit Eux. Scit enim Deus, quia qua die comederitis, aperientur oc. vestri. &c.*

2. *Luth. Calu. Fides est radix iustitiæ: ergo iniustitiæ, infidelitas.*

3. *Calu. Quia nunquam Adam ausus fuisset*

fuiſſet repugnare Deo, niſi incredulus ipſius verbo.

4. S. Bonau. & Scoti, ex *S. Aug. 14. Ciu. c. 11.* Peccatum primum fuiſſe Inobedientiam Adæ ex amore vxoris nimio. Quia ait Scotus, homo prius cognoscit alia, quàm ſe; ideo prius in Adamo fuit inordinatus vxoris amor, quàm propriæ excellentiæ.

5. Eſto fuerit Superbia, quò fierent ſicut Dij, Sed id fieri poſſe crediderunt; ergo prior fuit in eis infidelitas. Id ſi non crediderunt; vnde appetierunt fieri ſicut Dij?

AUTOR. Superbia fuit initium peccati, ita *D. Th. 2. 2. q. 163.* non vxorius amor amicitia; vt S. Bonau. & Scotus volunt.

1. Teſte S. Scriptura in *Antichriſto p. 4. q. 10.*

2. Ita S. Patres Baſil. Chryſ. &c. *S. Auguſt. lib. 8. de Gen. ad lit. cap. 11.* cui Superbia & Inobedientia Adæ pro eodem ſumuntur: cum omnis inobedientia ſuperbus ſit præcepti contemptus.

3. RATIO fauet, 1. Cum malos inter actus priores ſint interni, quam externi idque circa obiectum tam intelligibile, quàm ſenſibile; Cumque pars inferior à ſuperiore deficere nequeat, niſi prius hæc à Deo defeciſſet: ideo concupiſcentia boni ſenſibilis præualere Non potuit in animo, niſi prius ipſe animus à Deo defeciſſet: Itaque nec amor vxorius fuiſſe prior Elatione potuit.

2. Inter actus internos circa bonum intelligibile, prior eſt actus circa finem hominis, qui in malis eſt Excellentia propria vt obiectum ſuperbiæ; quam circa media: Quia media appetuntur propter finem; non contrà.

3. Mens illuminata obſcurari ne-

quit errore, niſi prius obſcurata per auerſionem à Deo lumine vero: vt docet *S. Aug. 14. Ciu. c. 13.* At ſuperbia, appetens altiora ſe, fuit obſcuratrix prima. Vnde *Aug. 1. de paſtoribus. c. 8.* *ſuperbia mater infidelitatis eſt.*

4. Quia Auerſio à bono increato per ſe non eſt appetibilis, cum ſolum bonum ſit obiectum voluntatis: At, non velle Deo credere, talis eſt auerſio. In peccatis autem prior eſt conuerſio ad bonum creatum vt ideo auertamur à Deo, quia conuertimur prius ad creatum bonum. Prior ergo fuit ſuperbia, quàm infidelitas. Hæc tamen illam ſecuta fuit, in Eva prius ex ſerpente, Dein ex Eva in Adamo.

DICO AD I. Textus docet ſuaſam ſuperbiam: Aperientur oculi; Eritis ſicut Dij: & huc aſpirarunt ſeduci & excæcati.

AD II. Contrariū conſequentis ſequitur: Nā Quia fides eſt origo iuſtitie, ideo infidelitas eſt finis iniuſtitia; non origo. Quippe primum in generatione eſt vltimū in corruptione, vt ædificationis principium eſt fundamentum; euerſionis, tectum.

AD III. Adam non fuiſſet incredulus, niſi per elationem: & ſine hac non auſus fuiſſet diſcredere Deo; igitur elatio prior erat. Sic *Aug. 14. Ciu. cap. 17.*

AD IV. S. Auguſtinus vult amorem vxorium nimium fuiſſe priorem inobedientiā; at non priorē ſuperbiā. Dein Adam prius cognouit ſe, quàm vxorem; ob inſuſam ſcientiam. Nec neceſſe prius amari, quod prius cognoscitur, cum quid cognosci poſſit, &

nōn amari. Demum Eux pecc. primum fuit, ait Scotus, amor proprius; ergo & Adæ esse potuit idem.

AD V. S. Aug. passim ait superbiam in eo fuisse, quod optarint fieri Dij per imitationem, non per naturam; ne ulli subessent. Quod votum potuit inesse animo per inconfidentiam sine errore præuio.

III. DE PECCATO ORIGINATO SEV TRADUCE

QVÆSTIO XIV.

An sit peccatum aliquod Originale?

HILDRICVS ZVINGLIVS, patre suo Luthero iunior septennio, in Comment. ad Rom. 5. In quo omnes peccauerunt, sc. non propriè peccatum, ait, sed Effectum peccati, id est, morbum seu defectum: qui tamen per se culpabilis non est, ait lib. de bapt. tract. 3. nec damnationis pœnam inferre potest. Ibid. Peccatum originale non est peccatum, nisi metonymicè; Sed morbus: id est, conditio, misera quidem illa, at multò lenior, quàm crimen meruerat. Infra: Ista ad peccandum amore sui propensio est peccatum originale, non propriè peccatum, sed fons quidam & ingenium sc. actualium peccatorum Bullingerus, Bucerus, Gualt. excusant istum, quod originale distinguat ab actuali, & non neget esse peccatum orig: sed esse *Actionem sceleratam* dicat, Sic & Anabaptistæ.

ERASMVS Comment. in Rom. 5. in quo omnes peccauerunt, sc. imitatione, non propagatione, negat expresse originale esse peccatum: In secunda editione: obiecto ei Pelagianismo, fatetur se pecc. orig. agnoscere; at de modo Imitationis, seu Generationis silet.

Ergo tria asserit Zvinglius de pecc. Originali.

1. Esse morbum, sc. Concupiscentiam:

2. Hunc metonymicè esse peccatum: Rectè: Sed contra Lutheranos & Calu. qui volunt esse propriè peccatum.

3. Peccatum originale esse metonymicè peccatum.

LUTHERANI coguntur idem asserere. Quia peccatum originale est doni supernaturalis priuatio, quod superadditum fuit homini; & habitualis à Deo auersio: at hoc donum negant fuisse superadditum homini: ergo & negare debent pecc. orig. esse propriè peccatum.

SVADENT ZVINGLIANI istis cum Pelagio.

1. Ezech. 18. *Filius non portabit iniquitatem patris.*

2. Rom. 5. *Per vnus inobedientiam peccatores constituti sunt MULTI;* non omnes. Ergo Imitatione actuali multi; nam si Generatione; iam Omnes constituerentur.

3. Ibid. *Per vnum hominem, imitatione; non per duos generatione, peccatum intravit in mundum.*

4. 2. Cor. 4. *Omnes manifestari oportet, vt recipiat vnusquisque propria corporis, prout gessit.*

5. Rom. 5. *Vbi non est lex sc. cognita, ibi non est prauaricatio; at non est cognitio legis in infantibus; ergo nec pecc. orig.*

6. Rom. 7. *Absque lege peccatum mortuum erat; Ego autem sine lege vivebam aliquando.*

RATIO 1. Christi iustitia non credentibus nil prodest: ergo Adæ peccatum nil obest non peccantibus.

2. Deus remittit pecc. propria: ergo non imputat aliena.

3. Ratio peccati est esse voluntarium; at nil voluntarium inest infantibus.

4. Iulianus. Non peccat natus, non genitor, non creator. Ergo nemo.

5. Quia gignit, sapè est à p. or. ablutus.

6. Si p. o. trahitur generatione; foret naturale vitium. Hoc absurdum est: ergo non est peccatum.

7. Si nascuntur homines potestati Satanæ subiecti: ergo Sathan eorum est conditor.

AVTOR

AVTOR. Est propriè dictum, peccatum originale:

1. Teste S. Scriptura in *Antichristo* p. 4. q. 11.

2. Testibus S. Patribus contra Pelagianos, etiam ante hos coortos existentibus inde ab Sancto Dionysio.

3. Conc. plura damnarunt illum Pelagianismum: ut Palæstinum, anno 198. Mileuitanum anno 402, &c. *Bel-lar. l. 4. ca. 6.*

4. RATIO. I. Quia iubet Apostolica Traditio, teste S. Diony. Orig. &c. infantes, de vita periclitantes, esse protinus baptizandos: Nec id Pelagius, Zvinglius, Erasmus &c. negant. Atque ad remissionem peccati id fit. Act. 12. *Ablue peccata tua &c.* Eph. 5. *Mundans eam lauacro aque in verbo vita.* Nisi enim Ioan. 3. *quis renatus fuerit, &c.*

2. Quia Exorcismus in primitiua Ecclesia fuit vsitatus: ut argumentatur S. Aug. l. 6. contra Iulianum, c. 3. *Id tu commemorare timuisti; tanquã ipse à toto orbe exsufflandus esses, si huic exsufflationi; (quã Princeps mundi à paruulis e-lycitur foras) contradicere voluisses.*

3. Quia Circumcisio fuit remedium contra peccatum orig. testibus S. Patribus.

4. Quia mors est pœna peccatoribus; at moriuntur & infantes nil voluntate peccantes.

5. Christus mortuus est pro omnibus: ergo & pro infantibus, &c. *Bellar. cap. 7.*

DICO AD I. ex S. Aug. l. 6. contra Iuli. c. 12. *Non portabit*, quia per Regenerationem abluetur; iuxta Ieremiam

31. Item nec actuale p. patris portabit; nisi imitetur.

AD II. S. Aug. ibid. *Multi*, id est, omnes Adamigenæ; quia verè *multi*. ut Gen. 17. *Pater multarum gentium*; & cap. 22. *In sem. tuo benedicentur omnes gentes.*

AD III. *Autor Hypognostici l. 2.* Vir & mulier non sunt duo, sed vna caro. Vnde Eccl. 24. *A muliere initium peccati; & per illam omnes morimur.*

AD IV. *Aug. ibid.* Si infantes non sint in iudicio manifestandi; nil ad eos hoc dictum attinet: Si sint manifestandi; hanc regenerati recipient *propria corporis glorificati; prout gesserunt in Communione sanctorum*, licet non per seipsos.

AD V. Multi legem ignorantes verè tamen peccant in eam: inde peccata ignorantia. Nam Rom. 2. *Qui sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.*

AD VI. *Absque lege peccatum*, non erat Nullū, sed non cognitum pro peccato; exitit tamen: Rom. 5. *Vsq̃ue ad Legem peccatum erat in mundo Non autem imputabatur, cum lex non esset: Ante Moysen vinebant sine lege, in naturæ statu: At ubi lex aduenit, peccatum re-vixit.* id est cognosci cœpit.

AD RATIONEM. I. *Aug. l. 3. de pecc. mer. & remis. c. 2.* Christi iustitia prodest credentibus suâ, aut alienâ voluntate: sic & Adæ pec. obest infantibus alienâ voluntate lapsis.

AD II. *Aug. ibid. c. 8.* Deus remittit peccata propria baptizatis; nō baptizatis imputat alienum.

AD III. In peccato insunt duo: Actio mala, & Reatus; illa voluntaria esse debet, non hic; Reatus igitur in-

est infantibus absque voluntario proprio.

AD IV. Aug. l. 2. de nupt. c. 28. *Quid queris latentem rimam, cum habeas apertissimam ianuam? Per unum hominem peccatum intravit. Ibid. c. 26. voluntarium peccatum primi hominis est originalis causa peccati.*

AD V. Aug. l. 2. de nup. c. 25. 26. 27. baptizatus generat ut homo, non ut baptizatus. Item generat sibi similem in specie, non in individuo; unde pater communicat filio communia naturæ, non individui.

AD VI. Pecc. orig. eatenus est naturale, quod *simus natura filij iræ*; id est, à natiuitate; seu ex conditione materiæ nostræ.

AD VII. Sathan non conditor, sed corruptor naturæ est bonæ. Porro ob argumenta Sectariorum de Traduce p. or. paucis quædam de Anima sunt præmittenda.

QVÆSTIO XV.

Qualis Origo sit anima humana?

Opiniones quinque reiiciendæ; tenenda est sexta. Adeo verò hinc cognoscitur verum illud Tertulliani lib. contra Hermog. *Philosophi, hæreticorum Patriarchæ censendi sunt.*

I. STOICISMVM hunc; *Animas esse particulas substantiæ Dei*; verterunt Gnostici, Manichæi, & Priscillianistæ in hæresin.

II. PLATONISMVM hunc: *Animas hominum à Deo creatas cum Angelis per fastidium cœlestium, & amorem terrestrium, deturbatas in carceres corporum*; in hæresin vertit Origenes. De his duobus prolixè in *Genealog. p. 4. q. 6.*

III. RABINISMVM hunc Hebræorum quidam olim tenuerunt: *Animas cum Angelis omnes creatas esse*; quod Deus nil creatit post diem septimum: non

quod peccarint in cœlo, luanque iam in corpora detrusæ.

SVADENT istis. 1. Deus *Gen. 1.* hominem creauit die sexto ad imag. & similit. suam, quæ est in anima: Deinde, *Gen. 2.* die septimo formauit hominem de limo, quoad corpus. Cum autem par sit ratio omnium animarum, parque corporum: planè creatae sue, int. omnes animæ die sexto; corpora septimo.

2. Absurdum videtur aliquid produci post absolutam creationem septimi diei.

AVTOR. Istam opinionem vocat S. Hieronymus stultam apud S. *Aug. epist. 27.* Eam S. *Th. 1. q. 118. a. 3.* sic refutat. Anima, ut pars, est natura imperfecta; ac proinde naturaliter appetit coniungi cum sua materia. At absurdum à Deo factum opus imperfectum, altero die id perfecisse. Est autem imperfecta; quia alioquin forma non foret: nec naturaliter iungeretur corpori, sed violenter in corpore maneret. Inque pœnam è cœlo demitteretur in corpus.

DICO AD I. Utrobique narratur productio hominis totius, sed hic breuius, isthic prolixius. Nam *Gen. 1.* Creato masculo & fœminæ dixit: *Crescite, & multiplicamini.*

AD II. S. *Aug. epist. 28.* dicit: Deum die septimo cessasse ab opere creationis, & continuo cœpisse opus gubernationis, & operum multiplicationis, in sua quodque specie: Sic & animas multiplicari ex vna eiusdem speciei, in quæ omnes erant virtute, non actu, voluit: qua eadem voluntate animas singulas hodieque creat corporique disposito infundit.

IV. LUCIFERIANORVM errorem: Animas gigni à parentibus, ut corpora: vide in *Genealog. p. 4. q. 6.*

V. S. AVGVSTINVS passim, cum pluribus, censuit, Latere originem animæ; nec temerè id definiendum.

AVTOR. Animæ singulæ tunc crean-

creantur ex nihilo, cum infunduntur corpori sat præparato.

1. Sic Communis S. Patrum; (excepto S. Aug. & Greg. Nysseno:) apud *Bellar. l. 4. c. 11.*

2. Sic omnis Theologia scholastica.

3. Sic causa, cur S. Augustinus senserit latere originem animæ erat, quod nusquam sciret, quomodo peccatum originale possit cum noua animarum creatione defendi contra Pelagianos: At remota quæstione peccati orig. creationem animarum nouam veram esse sensit. Verè autem nec creatio animarum impedit peccati orig. traductionem, nec propagatio animarum ex anima Adæ iuuat propagationem peccati orig. vt protinus liquebit.

QVÆSTIO XVI.

Quomodo deriuatur ad nos peccatum Originis?

I. TERTULLIANVS, Propagari ait pec. originale, quod tam anima, quam corpus sit ex traduce, seu animâ patris.

AVTOR, Error est iste. 1. Quia sic carnis vitium inficeret animam, & corpus ageret in spiritum.

2. Labes carnis non est peccatum antè, quàm accesserit anima; cui propriè inest peccatum, indeque transit vis in corpus.

II. MAGISTER, Gandauen. &c. Animam volunt creati à Deo; carnem inquinatam traduci, & inquinare, ob libidinis ardorem, ex qua p. o. traducitur; Sicque morbidam qualitatem corporis redundare in animam.

III. HALENSIS, Bonauent. volunt Animam à carne inquinari; non quod carni p. o.

inhæreat; sed quod caro, iustitia originali carens, rebeller spiritui, trahens animam deorsum, ac distorquens.

AVTOR. Contra hoc militat ista,

1. Quia Infantes ante vsum rationis non habent rebellionem carnis, nisi in potentia; ergo nec haberent pec. orig. quod falsum.

2. Homo in puris naturalibus eam pateretur rebellionem; nec tamè haberet pec. orig.

3. Si Deus tolleretur omnem fomitem; homo tamen contraheret pecc. orig.

4. Spiritus carni vel resistit; tunc non peccat: vel non resistit; tunc peccat actualiter non originaliter.

IV. SENTENTIA igitur VERA est *D. Tho. 1. 2. q. 81. a. 1* & plerumque.

I. Ad traductionem peccati orig. tantum requiri; vt homo per veram generationem ab Adamo descendat: *Roman. 5. In quo omnes peccauerunt;* vt in cuius lumbis omnes fuerunt. Medium itaque, quo pec. or. traducitur, est Generatio, quæ per seminalem rationem patris, tanquam principalis Agentis, procuratur. Sic *Conc. Trid. sess. 6 c. 3.*

II. Non tamen anima ex sua creatione maculatur; sic n. Deus peccati foret autor: Inquinatur autem ex infusione sui in corpus, respectu corporis; non infundentis. Quia creatio est solius Dei simpliciter: infusio autem est & Infundentis Dei, & Recipientis corporis simul.

OBIICIUNT Pelagiani: 1. Peccat. orig. sedem habet in anima, non in carne: sed anima non trahitur ex Adamo: ergo nec peccatum originale.

2. *Julian.* Non peccat natus, non gignens, non creans: ergo non est peccatum originale.

3. Si per generationem pec. or. deriuetur; hæc erit causa peccati; ac proinde malum erit matrimonium.

4. Si per generationem fit p. or. ergo vitium erit naturale; & vel tribuendum Autori naturæ; vel non dicendum peccatum.

Dico AD I. Compositum trahitur ex Adamo, & natura humana, cui inest pec. or. Vnde gignens producit p. or. per accidens, ratione generationis; non per se.

AD II. Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit: in quo, ut capite, & specie generis humani, omnes Peccaverunt, peccato cum Natura pertransiente.*

AD III. Homo per accidens, non per se, nascitur cum pec. or. Nam hoc accidit naturæ, quæ matrimonio propagatur aliunde corrupta fuisset n. etiam in statu innocentie matrimonium.

AD IV. Naturale dicitur quid bifariam:

1. Essentialiter, quod vel pars est essentia, vel immediatè ex hac fluit.

2. Accidentaliter adueniens: Hoc; non priore modo, peccatum originale est animæ naturale vitium, tribuendumque capiti hominum Adamo, non Deo.

QVÆSTIO XVII.

An omnes homines concipiantur in peccato originali Ordinarie?

I. LUTHERANI plerique volunt, pec. originale tam in corpore toto, quam animæ inesse; ut à plan-

ta pedis usque ad verticem non sit sanitas in eo.

KEMNITIVS p. 2. Exam. ad Trid. sess. 5. vult etiam embrionem informem, ac inorganizatum, teneri pec. or. Itaque neminem ab eo excipiunt.

II. ZVINGLIUS lib. de bapt. &c. Certum statuit, in filiis Fidelium nil de pec. or. inesse: Probabiliter de prolibus Infidelium censet idem: Quin, absolutè negat esse peccatum originale.

III. CALVINUS Inst. 4. c. 16. §. 24. 25. Et in Antidoto ad sess. 6. c. 5. asserit, Fidelium Prolibus non imputari pec. or. Quin sanctas esse ante baptismum, membraque Ecclesiæ. Sic & Bucerus, Martyr, Bulling, &c.

SVADENT isto fundamento: Gen. 1. *Statuam pactum meum inter me, & te, & semen tuum post te, in generationibus tuis sedere sempiterno; Ut sim Deus tuus, & semini tui post te.* Plura par. 3. de bapt.

2. Cal. 1. Cor. 7. Filii fidelium sunt sancti: ergo.

3. Pecc. orig. in parentibus est deletum per baptismum, seu potius fidem: ergo quod non habent, non dant.

AVTOR. I. Pec. or. non inest corpori per se. Quia D. Th. 1. 2. q. 83. a. 1. caro non est capax culpæ, cum nullo modo pollet voluntate; culpa autem esse voluntaria debet voluntate propria, vel aliena.

2. Est autem pec. orig. in Semine, ut in causa instrumentali: Quia per virtutem seminis actiuam & dispositiuam peccatum originale cum natura traducitur, mediante semine.

3. In Anima verò proprie, ut in subiecto, inest, ut quæ sola esse culpæ subiectum queat.

4. At an sit in Essentia animæ; ut D. Thomæ rectius placet: an in voluntate; ut Scotus; an in Appetitu sensitivo; ut Durando videtur: sus de que est in præsens.

II. Omnes qui per ordinariam generatione atq;

nerationem ex Adamo descendunt, pec. orig. contrahunt. Nisi quod B. V. Maria videtur speciali priuilegio excepta: Christus autem fuit sine patre conceptus; Vnde Christi Corpus fuit in Adamo quoad Substantiam; sed non quoad Seminalem rationem. Sic D. Tho. 3. q. 3. 1. a. 1.

II. I. Fidelium infantes non sunt peccati orig. exortes.

1. Sic Scriptura in *Antichristo*. p. 4. q. 12.

2. Sic S. Patres omnes; vt nec vnum pro se adducere sectarii queant. S. Hieron. epist. ad Latam. *Christiani non nascuntur; sed fiunt*. S. Aug. l. 2. de pec. orig. c. 40. *Regeneratus non regenerat filios carnis; sed generat; ac per hoc in eos, non quod regeneratus est, sed generatus, traiecit*. Sic igitur siue reus infidelis, siue absolutus fidelis, non generat absolutos vterque, sed reos. Quomodo non solum Oleastri, sed etiam oleæ semina, non oleas generant, sed oleastros.

3. Sic Conc. Mileuitanum can. 2. Siricius Papa epist. 1. c. 2. Sic vsus Ecclesiæ totius festinat cum paruulis ad baptismum.

Dico AD I. Ea promissio facta est Abrahamæ secundum Fidem, non Carnem, Rom. 1. 9. Gal. 3. 4. ideo fidelium proles pertinere ad fœdus illud populumque Dei incipiunt non ratione carnis, sed fidei per baptismum: quem suscipere quoddam credere est.

AD II. Dicuntur ibi filij infidelium sancti, sicut, infidelem coniugem sanctificari per fidelem, dicitur, sc. nō sanctificatione à peccatis.

AD III. S. Augustinus respondit suprā. Sic ex circumciso nascitur in-

circumciscus; ex Christiano non Christianus. Sic ex non nigris rebus fit atramentum: Ex filicis & calybis tactu existit ignis, qui neutri tamen inest.

QVÆSTIO XVIII.

An Conceptio B. Mariæ fuerit affecta peccato originali?

LUTHERANI duo asserunt infanda.

I. POMERANVS in Comment. c. 1. & 44. Ierem. Paptis articulus est fidei, B. Virginem & sine peccato, & ex Sp. Sancto fuisse conceptam.

II. ILLYRICVS Cent. 9. c. 10. H. Shustus, Kemniti- us in sess. 3. Sententiam de Immaculata B. Virginis Conceptione esse erroneam; Defendi contra verbum Dei. Non posse pro ea scripturas afferri, non Traditionem, non Patres; sed reuelationes crepari solas.

SVADENT multis. I. SCRIPTVRIS. 1. Quæ, ait Kemn. solum Christum excipiunt à peccato: vt 2. Cor. 5. *Eum qui peccatum non nouerat*. Heb. 7. *segregatus à peccatoribus*.

2. Quæ vniuersis hominibus peccatum adscribunt. Vt. Rom. 5. *In quo omnes peccauerunt*. 2. Cor. 11. *In Adam omnes moriuntur*. Eph. 2. *Eramus naturā filii ira*.

3. Si vnus pro omnibus mortuus est, 2. Cor. 5. *ergo omnes mortui sunt*; & pro omnibus mortuus est Christus. Quod si B. V. semper iusta fuit; ergo nec antè, quam esset in rerum natura, nec postea, fuit peccato obnoxia.

II. S. PATRES negant fuisse Immaculatam. 1. Manifestum est, ait Kemniti- us, quod non sentiat, Augustinus, *Mariam sine peccato conceptam fuisse*. Alias enim non opus fuisset, conferri Ipsi gratiam ad vincendum peccatum. Collatam verò esse docet S. August. l. de nat. & grat. c. 36.

2. Aug. l. de fide, c. 26. Firmissime tene; *Omnem hominem qui per concubitus concipitur, cum pec. orig. nascit*; Sic & S. Ambr. & Euseb. Emis. hom. 2. de Nat. Dom. *A peccati orig. nexu nullus immunis existit*; Ne ipsa Genetrix Redemptoria.

3. Aug. l. de perfect. iust. *Quisquis fuisse in hac vita aliquem hominem, vel aliquos putat; excepto vno Mediatore Christo; quibus necessaria non fuerit remissio peccatorum; contrarius est S. Scriptura huic: Per vnum hominem pecc. &c.*

4. S. Aug. l. 5. in Iulianum, c. 9. *Per concupiscentiam Christus concipi noluit*. &c. *Maria corpus, quamuis inde venerit; tamen eam, concupiscentiam sc. non traiecit in Corpus, Christi sc. quod non inde concepit. Corpus Christi inde dictum esse, in similitudine carnis*.

carnis peccati, quia Omnis alia hominum caro peccati est; quisquis negat. &c. detestandus hæreticus inuenitur.

5. S. Bern. epist. 17 ad Lugd. Can. & S. Anselmus docent B. V. conceptam in pec. orig.

III. Ex RATIONE. 1. Si B. V. non fuit captiua; ergo nec verè redempta fuit.

2. Christus mortuus est pro omnibus peccatoribus, non pro iustis.

3. B. V. omnes humanas pertulit ærumnas, ac mortem; hæc sunt stipendia peccati.

4. Gloriæ Christi derogat, si priuilegium immaculatæ conceptionis alteri tribuatur.

IV. MENDACIA Kemnitiana sunt: 1. pag 520. Tempore Lombardi ignota fuit opinio de Immac. Concept. B. V.

2. Lombardus ex S. Augustino disputare cõp. B. Virginem in conceptione Christi liberatam ab omni peccato, & fomite etiam.

3. Posterius eius excogitarunt sanctificationem in vtero, & sanctam Natiu. Virginis.

4. Inde è contra est nata opinio de Immacul. Concept. Virgin.

5. Demum Conc. Trid. in append. de concept. B. Virg. vt & Sixtus IV. liberum fecit opinari extra, præter, & contra Dei verbum.

AUTOR. De hoc duo: Certa, & Probabilia. Certa sunt quatuor: 1. B. Mariam in vtero sanctificatam fuisse.

2. In Adamo aliquatenus peccasse.

3. Ante Animationem non fuisse sanctificatam.

4. Non esse de fide Immaculatam conceptionem. Probabile vnum; de Immaculata conceptione. Atque hæc contra hæreticos differemus.

I. B. Virgo, nondum nata, fuit in vtero sanctificata.

1. Quia credendum, Deiparæ maiora data priuilegia, quàm cuiquam Sanctorum: at Jeremias cap. 1. Baptista, Luc. 1. sanctificati in vtero fuerunt.

2. Quia festa instituit Ecclesia non nisi Sanctis: at B. Mariæ Natiuitati festum indixit: dist. 3. de Concep. c. 1.

3. Sic & S. Patres apud Canisum l. 1. Marial. c. 5. Itaque id negare, prorsus

erroneum est: Catharinus vult esse hæreticum: Malè: quia non est apertè definitum. Neque tantum est probabile ac pium; vt Caietano visum; Sed verum ac certum.

II. Deipara peccauit in Adam; & ex vi conceptionis suæ fuit obnoxia pec. orig. siue; habuit debitum id contrahendi; nisi gratiâ Dei fuerit impeditum.

Est contra Catharinum & Galatinum l. 7. c. 10. qui ideo negant: Quod ad pec. orig. constituendum duo requirant: Contentum fuisse in carne Adæ: Et in Pacto Dei cum Adamo: At B. Mariam potentiâ fuisse in Adami Carne; sed non in Pacto Dei.

Sed probatur 1. Rom. 1. Omnes in Adam peccauerunt.

2. Quia cæteroquin B. V. non fuisset redempta à Christo, pro Omnibus mortuo. Mat. 1. Ipse saluum faciet populum suum. Ioan. 1. Agnus Dei qui tollit peccatum Mundi: 1. Cor. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur; ita & in Christo viuificabuntur.

3. Alioquin non contraxisset poenalitatem mortalium.

4. Tota ratio contrahendi pec. or. est generatio per seminalem modum: at talis fuit Beatæ Mariæ generatio ex Ioachim & Anna.

5. Potest dici quis conceptus in pec. or. etiam cum est embrio informis & inanimatus; licet pec. or. propriè non existat nisi in anima rationali; quia tamè reuera tunc incipit homo existere quoad partem vnâ, sc. corpus; quod ex natura corrupta trahit ortum; dici corrupta potest; vt ei ex vi generationis debeatur nasci inde peccato-

catores hominem, ubi primum fuerit animatus. Idem erat debitum S. Mariæ; Sed Priuilegium exceptionis occurrit.

III. Ante Animationem B. V. nec Formaliter, nec Radicaliter potuit Sanctificari. *Non formaliter*, sc. per formalis sanctitatis infusionem; quia huius subiectum est persona, homo, anima rationalis. *Non radicaliter*, sc. in parentibus, vel semine, ita disponendo statum, ut non posset esse organum, per quod pec. orig. transfunderetur: Quia in semine nulla inest qualitas, qua intelligi possit semen mundari, & prolem in eo, seu radice, sanctificari. Nam, supposito Adæ lapsu: conceptio naturalis semper est inefficax, ut ex vi illius gratia inducatur. 2. Quia decretum diuinum est immutabile; Sed illud erat; ut, Adam peccante, omnes posterius conciperentur inimici Dei: Cui decreto repugnat, ut quis, sub eo contentus, sine pec. or. concipiatur. 3. Adhæc, B. V. fuit obnoxia peccato orig. Ergo vel minimum in primo conceptionis instante fuit obnoxia; Nam antè id habere non potuit debitum orig. pecc. Quare, (posito quod in Adam peccarit; ut ponere necesse est:) non potuit in primo conceptionis instante gratiam habere: hoc enim repugnat isti, esse obnoxiam orig. peccato; licet etiam solum in alio. sc. Adamo: qualis enim Homo præfuit in Ada; talis est etiam in se primo suæ conceptionis puncto, quo esse Homo incipit.

NOTANDVM. Peccatum Adæ communicatur cum posteris trisariam.

I. Peccarunt in Adam, cum hic præceptum transiret. Ast, ut tunc non in se actu, sed in Adamo potentia subsistebant; ita in eo peccarunt potentia, non in se actu.

II. Peccant in priore *conceptione seminali* inanimis, ante conformationem & animationem foetus, ratione vnius partis, ex naturâ corruptâ vitiata.

III. Peccant in altera *conceptione Rationali*, seu in Animatione; in qua propriè homines esse incipiunt.

I. *Modo*, B. Mariam in Adamo peccasse Quidam negant: Quod ab ea lege vetiti esus, sola Deipara fuerit excepta: ac proinde gustarit quidem cum Adamo pomum; sed non peccarit contra prohibitionem, & exempta ab illa. At Bellarmino hæc sententia non admodum tuta videtur. Quia omnibus conuenit, Deiparam esse redemptam; *Christus enim pro omnibus mortuus est*, 2. Cor. 5. sine exceptione: at B. V. Si nec actu nec potentia; nec in se, nec in Adamo peccauit, quomodo redempta dici potest?

II. *Modo*, B. V. non fuit libera ab orig. pec. quia per seminalem rationem, ut omnes, concepta fuit: ut supra docuimus.

III. *Modo*, putatur in primo creationis sui puncto, Deipara præseruata ab orig. pec. fuisse: Et hoc solo Diua differt à cæteris, Ierem. ac Baptista sanctificatis. De hoc questione sequente.

DICO AD POMERANVM, eum mectiri. Nam Sixtus V. in Constit. *Græuenimis*: de reliquiis; dicit nondum esse questionem de Conceptione B. V. definitam: & excommunicat damnantes

d

nantes

nantes alterutram sententiam hæresios. Sic & *Concil. Trid. sess. 5.* Et Pius V. in *Constit. edita* deluper. Conc. Basiliense quidem definiuit Immaculatam conceptionem; Sed Papa id non approbavit.

I. Dico AD Scripturas, 1. Rectè eas docere Christum solum or. peccati experte; ut qui nec in se, nec in Adamo peccavit: utpote conceptus solus ex Sp. Sancto, absque virili femine. Deipara verò caruit pec. orig. ex privilegio gratiæ; non vi generationis humanæ.

AD II. Deipara peccavit in Adam, & mortua fuit in eodem; fuitque naturâ filia iræ: Sed gratiâ semper filia misericordiæ.

AD III. Ut mortua in aliquo fuit Deipara, sc. ex vi generationis; ita & in eodem Christus pro ipsâ vivificanda mortuus est. Tribus autem temporibus obnoxia morti fuit:

1. Dum in lumbis Adæ, maiorumque suorum fuit.

2. In utero matris concepta primum materialiter ex parte.

3. In primo instanti Animationis, ubi ordine naturæ prius est subiectum, quàm accidentia; prius persona, quàm peccatum, aut iustitia inhærens.

II. Dico AD S. Patres. 1. Gratiâ opus ei fuit ad præservationem à pec. or. & actuali.

AD II. III. IV. patet ex dictis.

AD V. Sanctus Bernardus docet, quæ sunt contra Kemnitium.

1. Beatam Mariam antè fuisse sanctam, quàm natam.

2. Fuisse omnis pec. actualis exortem.

3. Suam pro Sanctificatione sententiam submittit Rom. Ecclesiæ.

4. Conceptam dicit in pec. or; subaudi, Conceptione priore seminali; non altera Animationis.

5. Sanctificatam; subaudi in infusio. ne animæ; non post eam. Sic & S. Anselmus est intelligendus.

III. Dico AD Rationes; Ex dictis sat liquet responsio.

AD IV. Redempta fuit Anima præservata; non Caro: ideo hæc ærumnosa permansit. &c.

IV. Dico AD Mendacia Kemn. I. S. Bern. & S. Anselmus diu antè Lombardum id docuerunt.

AD II. Exiisdem, ut ex S. Augustino liquet iam olim hanc viguisse quæstionem.

AD III. At Sanctificationis indidem patet antiquitas altior.

AD IV. At S. Bern. *epist. 174.* sentit contra Immaculatam conceptionem.

AD V. Libertas opinandi alterutrum relicta est eò, quòd neutrum S. Scripturæ repugnaret.

QVÆSTIO XIX.

An B. Maria Animatio fuerit Immaculata, an Sanctificata?

LUTHERANI, ut quæst. præcedenteliquet, nullo discernunt Marianam conceptionem ab omni nostra. Apage profanum vulgus.

AVTOR. Quæstio hæc Moralis est, & ingenii, & exercitii; non Fidei, inter Orthodoxos. Nihil adhuc definit Ecclesiæ: Festum Conceptionis insti-

instituens declarauit solum, magis videri pium conceptionem Immaculatam.

2. Asserens tamen alterutram sententiam esse falsam, peccat lethaliter; estque excommunicatus, vt temerarius: *Extrauag. Graue nimis*. Innouauit hoc decretum Conc. Trid. & Bulla Pij V.

3. Concionatoribus interdictum est sub pœna excommunicationis coram populo, vt incapace, de hoc disputare pro suggestu, cū alterutrius refutatione: solum referre quid obiter permissum fuit.

4. Nunc ea permissio ad Immaculatam Conceptionem solam est restricta: Non obstante, quod *Antiquior ac prior* priscorum Scholasticorum, cum S. Patribus, sibi constiterit sententia de Sanctificatione: & *Recentior*, post Scotum, coeperit inualefcere de Immaculatione.

5. Vtraque ducitur Scripturis, S. Patribus, Ecclesiæ Consensu, & Rationibus: *Prior* insuper Antiquitate; Sed solam intra Probabilitatem; extra Euidenciam.

6. Vtrimque præcisè solum quæritur de primo Animationis Marianæ puncto: *Fueritne Priuilegium, necne?*

7. PRIVILEGIATIO nulla vtrinque agnoscitur seminalis, seu actualis; in via & serie generationis inde ad Adam descendente, vsque ad primum Instans negatiuū Animationis B. Mariæ: Primum positiuum autem infusionis animæ in corpus sub dispositionis Vltimum quod sic, censetur æterno præseruationis à pecc. orig. id est,

Immaculationis; aut Sanctificationis, priuilegio gaudere.

IMMACVLATIO propriè dicitur priuilegiata; non Sanctificatio: Doceturque istis.

I. Scripturis probabiliter. 1. Adam, 1. Cor. 15. *Forma fuit futuri Christi*: Sed ex terra nondum maledicta formatus fuit; ergo & Christum decuit ex matre Nunquam, an Non, maledicta formari. S. Andreæ Apostoli hæc vox fertur: *Sicut de terra immaculata factus fuerat homo primus: ita necesse erat, vt de Immaculata* (ex priuilegio, aut Sanctificatione) *Virgine Christus nasceretur*.

2. Eva fuit immaculatè formata: at S. Patribus est figura Mariæ: ergo & hæc decebat immaculatâ animâ informari: An & debuit? Vnde patet debita præseruatio?

3. Cant. 2. *Sicut lilium inter spinas; sic Amica mea inter filias*. Cant. 4. *Tota pulchra es Amica mea; & macula non est in te* &c. *Hortus conclusus, fons signatus*. Hæc de Deipara; at sic, vt & de Ecclesia; exponunt S. Patres. Et hæc canit; *Nigra sum; sed formosa*.

II. SS. Patres. 1. S. Ambr. *Virgo per gratiam ab omni integra labe peccati*: originalis, an actualis? per Sanctificationem, an immaculata. S. Hier. *Deduxit eos in nube diei: Nubes ea non fuit in tenebris sed semper in luce*, B. Maria. Semper, est tempus; instans, non: ideo nec implicat.

3. S. Aug. *De V. Maria, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur; an actualibus? nam originale est vnicum: habere volo quæstionem; Inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit, ad Vincendum omni ex parte*

peccatum; Vtrumque? Originale, vt euaderet; actuale, ne inuaderet? *qua concipere, & parere meruit eum, quem constat Nullum habuisse peccatum.* Nota differentiam: Christus, nullum habuit: Maria vincere potuit: Hoc verò gloriosum vtrique est; illud Necessarium; non hoc. Christus, ait idem l. 5. in Iulianum, c. 9. *Profecto peccatum minus fecisset, si paruulus habuisset:* Sic & B. Maria, nisi Sanctificatione vicisset: at Immaculatio nō habuit, quod vinceret: Nisi fortè feminalem potentiam ad pec. orig.

4. S. Cyprianus forsan: *vas electionis*, Maria, *natura communicabat, non culpe;* Nec Instantaneæ: an diutius inherenti? *Natura vitiatæ?* an Priuilegiatæ?

5. Sophronius. *Maria, ab omni contagione liberata.* Quomodo per sanctificationem, an priuilegiationem?

6. S. Damasc. *Natura gratiam auertere ausa non est.* Liquida vox, distinctionisque incapax asserit Immaculationem.

7. Idiotus ait ante annos 800. *Macula originalis non est in te.* Post animationem: At in hac *Fuit: ne* quaestio manet.

8. S. Damianus: Altiore genere ait sanctificationis Beatam Mariam fuisse mundatam; quam Ieremias & Baptista. *Mundatam, sanctificatam* ait. Cetera S. Patrum, de gratia post animationem vnius capi posse videntur.

III. Ecclesiae Consensus in Immaculationem (vt piam ac probabilem) est mirificus, inde ab Sixto IV, in Extrau. *Cum praecessa & Graue.*

2. Leo X. Ordinem Immaculatæ conceptionis confirmavit.

3. Conc. Basiliense Oecu. isthuc consensit; licet Papa nullus approbavit.

4. Academiae quædam iurant in Immaculationem.

5. Festum Conceptionis dicitur vulgò Immaculatæ.

6. Conc. Trid. post traditam Communem de pec. or. doctrinam, declarat *Non fuisse mentem S. Synodi B. Virginem his decretis includendi.*

IV. RATIO fauet, i. Quia præseruare exemptam Deus potuit: Certum est: Ergo & Voluit. At voluntas vndeliquet? Decretum obstat Dei: Concipiendos omnes in Orig. iustitia: si mandatum seruauit Adam: sin; concipiendos in orig. peccato. At decretum hoc voluntatis vniuersalis perstat in via generationis communis; nil tamen derogat extraordinariæ Bonitati Dei ac voluntati Particularis huic non ademit. At hæc particularis voluntas vnde liquet: Cum, *quod natum est ex carne, caro est?*

Voluit autem Deus. i. Quia honor Matris est prolis.

2. Maxima Christi & Mariæ coniunctio erat: at nulla Christi ac Bealial.

3. Quia *sapientia non habitabit in corpore subdito peccatis.*

4. Deus voluit in cœlis euectam supra omnes Angelos: ergo & in terris priuilegiari, præ protoplastis cum iustitia orig. creatis; sed lapsis; præque Angelis iustis, sed non lapsis. Reuelationes S. Brigittæ huc fauent probatæ,

IV. DE

IV. DE NATURA PEC. ORIGINALIS ET POENA.

QVÆSTIO XX.

Peccatum Originale an sit substantia?

1. MATTH. ILLYRICVS Lutheranus finxit ista: 1. Peccatum generatum est ens transcendens: speciatim pertinet ad prædicamentum substantiæ, aliaque aliò. 2. Pec. orig. est substantia; & substantialis imago diaboli: 3. Vnde anima rationalis per id substantialiter est corrupta, & ex imagine Dei in diaboli imaginem transformata, non mutata solum.

2. LUTHERVS in Genes. c. 3. Sicut iustitia orig. fuit de essentia hominis: ita peccatum quod successit, est de essentia hominis. Idem in Psal. 50. Factus in vitio, antequam homines esse incipimus. peccatum est. Massa, ex qua conceptus sum, tota est vitio & peccato corrupta.

3. WIGANDVS contra Illyricum disputans ait Pec. orig. esse rem ream, & scholasticos dicentes Accidentia corrupta, non substantiam, vocat Sophistas. Heshusius, antagonista Illyrici, ait, substantiam per pec. orig. corruptam esse, id est, imaginem Dei versam in diaboli imaginem. Sic Lutherani plures: Kemnit. in sess. 5. ait totam massam animæ extremè corruptam esse &c. Atque iste est Manichæismus.

SVADEBAT Illyricus istis. 1. Scripturæ in describendo p. or. vtuntur verbis substantiam significantibus. Vt Gen. 8. Figmentum cordis humani malum est ab adolese. Rom. 6. Vetus noster homo crucifixus est, vt destruat corpus peccati. Ibid. Non regnet peccatum in corpore. &c.

2. Pecc. orig. est fons omnium peccatorum; quia Rom. 7. operatur in homine omnem concupiscentiam: at huius fons Cor est: Vnde Matth. 15. De corde exeunt cogitationes male, adulteria. &c. Cor autem est substantia; ergo & peccatum originale.

3. Peccatum est omne quod cum lege pugnat. 1. Ioa. 3. at homo totus cum lege pugnat; nam Caro concupiscit aduersus spiritum, Gal. 5. id

est homo totus concupiscit: quia quod natura est ex carne, caro est. Ergo totus homo est peccatum, & contra.

4. Imago Dei in homine est substantia eius, non accidens: quia Creauit Deus hominem ad imaginem suam, quæ est substantia: Ergo & imago diaboli est substantia: At homo per peccatum amisit imaginem Dei, diabolique induit. &c.

AVTOR. Peccatum est priuatio & defectus, non substantia, aut natura aliqua.

1. Teste Scriptura in meo Antichristo p. 4. q. 13.

2. Teste & Symbolo Apostolico, Credo in vnum Deum, sc. solum substantialiter iustum: at Illyrico mentes humanæ & angelicæ, vt post lapsum sunt substantialiter iniustæ, seu diaboli: ita ante lapsum erant substantialiter iustæ: ergo tot antè erant Dii, quot menses iustæ; proinde non vnus Deus. Item, Credo vnum Creatorem: at si peccatum transformet mentes in diabolos; ergo multi sunt creatores transformantes substantialiter. At hic Manichæismus est. Item Incarnatus est de Sp. S. Anima humana si est peccatum, tunc Christus vniuit sibi peccatum, dum Humanitatem assumpsit. Item, Resurrectio est eius, quod cecidit; sed substantia hominis cecidit; ergo si hæc tota sit peccatum, peccatum quoque resurget: quod absurdum & impium.

3. S. Patres reclamant apud Bell. l. 5. c. 2. damnantque Manichæum dicentem Malum esse substantiam.

4. Ratio reclamationis multiplex. Scilicet nimis peccatum corrumpit animam, ergo hæc foret corruptibilis; Ergo aliud

d 3

sub-

substantialiter Adam fuisset post lapsum, quam ante fuerat. &c.

DICO AD I. Scripturâ figuratè loquitur, cum de peccato verbis substantiam significantibus utitur; sic Cor est cogitatio cordis; *vetus homo* est vita *vetus*; *corpus peccati* est congeries peccatorum; &c.

AD II. Fac ista ita esse; non sunt tamen: nihilominus non sequitur, peccatum orig. aut concupiscentiam esse substantiam, seu fontem omnis peccati.

AD III. Kemnitio insolubile. At pugnans cum lege Actio est accidens, non substantia; & accidens priuativum, non positivum, id est carentia rectitudinis. Et actio non est homo agens: quare nec peccatum est homo peccans.

AD IV. Imago Dei est natura animæ; & ea non est amissa per peccatum, aut transformata, ut Origenes erravit: teste *Epiph. her. 6. 4.* proinde nec peccatores gerunt naturam diaboli.

QVÆSTIO XXI.

*An peccatum Originale sit
Actuale?*

LUTHERANI multi aiunt, nilque distinguunt: ut *Lutherus in Assert. art. 3.* Impossibile ait, ut fomes sit absque actuali peccato. *Ibid. Originale peccatum, ut omnia peccata, ita & incredulitas est.* Art. 2. Fomes, seu Concupiscentia est peccatum orig. In Gen. 2. *Pec. orig. est incredulitas, desperatio. &c. Ideo fomes est verè peccatum actuale.*

Melanch. in Locis anni 1522. *Pec. o. est nativa propensio, & genialis impetus & energia, qua ad peccandum trahimur, propagata ab Adam. &c. Scriptura non vocat hoc orig. hoc actuale: Est enim & orig. pec. planè actualis quedam cupiditas.*

Kemnitius ad sess. 5. pag. 456. Similiter primum mentis in vtero motum esse rem malam; ut & deliberatus.

AVTOR. Pec. originale non est actuale: Nec infantes concepti vel nati vsum habent mentis seu bonum, seu malum; neq; vel primos motus. Quia S. Aug. l. 1. de pecc. merito. c. 35. ridet Pelagianos quosdam, id fabulantes actualia esse peccata: ut contrarium Scripturæ, Rom. 9. *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali,* sc. Iacob & Esau, Deut. 1. *Filij, qui ignorant distantiam boni & mali.*

Sed variant ideo, dicuntq; p. o. est actuale, i. actualis privatio seu defectus rei, qua debet adesse, sc. iustitiæ or. 1. & actualis positio infirmitatis, & aliorum affectuum, qua deesse debent. Rectè hoc; malè istud, *Pec. orig. est actuale.*

QVÆSTIO XXII.

*An relicta ex pec. orig. Vulnera sint ipsum
Originale peccatum, ac damnent;
nisi Deus ea non im-
putet?*

LUTHERANI, itemque CALVINIANI communiter affirmant. *Lutherus in assert. art. 2.* Melanch. in Locis. Concupiscentiam naturâ suâ esse reatum ait. Sic & Kemnitius, cæterique communiter.

CALVINVS, Inst. 2. c. 1. §. 8. Sic definit pec. or. *Hereditaria natura nostra prauitas & corruptio, qua primum facit reos iræ Dei; tum etiam opera in nobis profert, qua Scriptura vocat opera carnis:*

carnis: (Non omnino malè:) Atq; id est propriè, quod à Paulo sæpius peccatum nominatur. i. Rom. 6. 7. scilicet concupiscentia. Malè, hæreticè Paulum interpretatur. Sic & Martyr in Rom. 5. ait pec. or. esse priuationem rectitudinis & potentiarum; dein & positiuam propensionem ad malum. Si quæras, An sit peccatum, quod manet in Regeneratis? Respondemus Essè.

SVADENT. istis. i. Rom. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, quasi dicat semper est in eo, licet non semper regnet. ad obediendum concupiscentiis vestris. Item Rom. 7. Peccatum non cognoui, nisi per legem; Nam Concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Item Rom. 7. Lex spiritalis est; ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. &c. Quod odi, facio; & mente serui legi Dei. Item Rom. 7. si, quod nolo, facio; consentio legi, quia bona est; ergo motus etiam inuoluntarii sunt peccatum. 2. Gen. 6. 8. Cuncta cogitatio cordis humani intenta est ad malum omni tempore. Psal. 18. Delicta quis intelligit? Ierem. 17. Præuim est cor hominis. &c.

3. Rationes: Deus Concupiscentiam in baptizatis odit. Rom. 7. Quod odi facio. 4. Christus, Heb. 4. Per omnia tentatus, absque peccato; nam Concupiscentiam carnis non assumpsit 5. Martyr. Omne, quod non est cõforme legi diuinæ, peccatum est: talis est humanæ deprauationis naturæ. &c. Porro calumnias vide in Antipap. Mend. p. 4. q. 1.

AUTOR. Concupiscentia, vt est in se, non potest vllam habere peccati rationem; non solum quia non imputatur; sed etiam quia imputari non potest.

1. Quia defectus integræ naturæ nõ tollitur per baptismum: at peccatum tollitur, Exo. 34. Qui auferit iniquitates & peccata. Pl. 50. Dele iniquitatem meam. Isa. 27. Dimittetur iniquitas Iacob, vt auferatur peccatum eius, &c. Vide in Antichristo. p. 4. q. 13.

2. Quia peccatum propriè est de-

fectus perfectionis hic necessariæ, vt à morte statim ineatur beatitudo: Est enim defectus à lege Dei præscriptæ perfectionis in ordine ad beatitudinē: At talis non est integræ naturæ defectus; alioquin nullus omnino posset à morte continuo saluari, & malè cupisset Paulus, Phil. 2. Cupio dissolui, & esse cum Christo.

3. Quia Iac. 1. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: ergo ipsa in se nõ est peccatum; sed parit per motum Suggestionis, Delectationis, & Consensus; Peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem.

Caluinus ait: parit peccatum, scilicet operis actuale: Consummatum, id est, totius vitæ cursu completum.

At hæc noua ipsius est fictio: dicit; non docet. Iacobus autem loquitur de actu peccandi, non de vitæ cursu continuato. Ita S. Patres. &c.

4. Ratio persuadet. 1. Quia concupiscentia est affectus & pœna peccati orig. sicut & mors. ergo nõ est ipsa p. orig. sic Aug. l. 5. in Iulianum. c. 3. 2. Idem ibid. Si quis nasceretur non ex Adam, cum Concupiscentia, hæc non esset peccatum ex se: nil enim merè naturale est peccatum: ergo neque nunc est eadem peccatum; quia necessarium & continuum esset peccatum, idque autore Deo. Sicque foret infelicior homo bestiis, quæ concupiscunt, & non peccant. Neque Christus nos verè, sed tantum Non imputatiue, liberasset. At Ioan. 8. Si vos Filius liberauit, verè libereritis.

DICO AD I. Concupiscentia in renatis, quatenus integræ iustitiæ caret, vocatur ab Apostolo peccatum, non pro-

proprie, sed figuratè per metonymiam: quia est effectus peccati orig. & Causa peccati actualis, ad hoc inclinando.

Quærit Illyricus, Quaaudacia præsumat Trid. Conc. tam impiam glossam alluere Apostolo?

Dico I. Quia sciuit peccatum esse apud Apostolum *ὁμολογῶν*. teste S. August. l. 6. in Iulianum, cap. 11. & l. 1. de nuptiis, c. 23.

2. Deinde sic explicare cogimur; alioquin ibidem sibi contradiceret Apostolus dicens Rom. 6. nos per baptismum mortuos peccato, & vivere Deo: Mortificatos legi p Corpus Christi, c. 7. &c. De concupiscentia verò contraria pronunciat.

3. Postea. Non ideo concupiscentia est peccatum, quia repugnat legi mētis: nam & Caro, Mundus, Dæmon repugnant eidem.

4. Ad hæc Id solum est formaliter peccatum quod Legi formaliter repugnat, id est in ea prohibitum est: at Concupiscentia in se non est vlla lege sic prohibita: Vnde nō dicitur: *Non sit; sed Non regnet in vobis ad obediendum concupiscentiis eius.*

5. In hoc autē: *Non concupisces*: prohibentur non motus primi; quia non sunt in potestate nostra; utpote merè naturales: Sed voluntarii interduntur soli.

Ad II. Loquitur ibi de tunc viuentibus secundum carnem tantum, deque actualibus peccatis eorum. Sicq; & alibi alij, deque pronitate ad malum innata.

Ad III. Non odit ut peccatum actu; sed ut languorem ex pec. orig.

relictum: odit ergo eam metonymicè.

Ad IV. Christus nec Ignorantiam assumpsit naturæ communem: ergo uti hæc non est peccatum; ita nec Concupiscentia. Solū assumpsit eas misérias, quæ ad Redemptionem conferre poterant.

Ad V. De pec. in genere, verum est: At de peccato in moribus actu, restringi debet propositio ad conformitatem legis, præcipientis actus morales: Alioquin peccata naturæ erunt propriè peccata, & punienda: quod absurdum. Sic & minor vera est, de lege ingenere; falsa, de lege aliqua in specie quid prohibente; nam huius præuaricatio est certum peccatum actuale.

QVÆSTIO XXIII.

Quid & Quale sit peccatum Originale?

LUTHERO-CALVINISTÆ duo assentunt.

1. Ipsam Concupiscentiam, per se solam, nulla superaddita morbida qualitate.

2. Idque etiam post acceptum Baptismum; esse ipsum peccatum originale. Sed breuiter, satque refutati sunt suprâ.

AVTOR. I. Pec. Or. non est Morbida Qualitas; quæ peccantis Adæ carnem infecisset, ac per generationē transfusa generet spiritalem in anima. Qualitatem morbidam, qua voluntas inclinatur ad concupiscenda Sensibilia contra rationem. Hæcque in Sensualitate residetem dici *Malum in carne habitans*, Rom. 7. Non est ita, licet

licet asserat Magister in 2. sentent. de Gandauo, Driedo, &c.

RATIO. Quia si esset Positiua Qualitas haberet & causam positiuam.

1. Deum? At foret autor peccati, vel tentationis: contra *Iac. 1.*

2. Demonem? At hic nil potest in anima producere; sed solum in rebus corporeis.

3. Serpentem? At hic afflare nequit spiritale qualitatem corporalis; & solum cum Eua, non cum Adamo, locutus est.

4. Hominem? At hic, ut possit in sese per actum peccandi efficere dispositionem ad similem actum; non potest tamen producere Qualitatem perpetuò hærentem, adque mala inclinantem.

5. Pomum? At hoc naturâ suâ bonum erat; licet prohibitum. Et corporale erat impotens ad spiritalem qualitatem in anima producendam. Deinde Dominium Cōcupiscentiæ non tollitur baptismo; etsi per Gratiam religetur. Quare quid aliud erit *Concupiscentia*; uti vitium, quo prouisi sumus ad appetenda sensibilia contra ordinem rationis.

II. Concupiscentia non est prima transgressio Adæ: ut placet Pighio, Catherino, &c. in 2. dist. 30.

RATIO. Quia hi volunt, 1. Pec. or. esse vnum numero in omnibus.

2. In Adam realiter; in posteris imputatiuè inesse.

3. Infantes solum denominatione externa dici peccatores, ob pec. Adæ. Nam Priuationem iustitiæ, Maculam, Reatum, &c. volunt habere rationem pœnæ, non culpæ; nisi im-

propriè, velut causa capi pro effectu assoleat: Sicque transfundi pec. orig. non in se, sed in pœnis.

At *Conc. Trid. sess. 5* definiuit iam, pec. or. transfundi propagatione, non Imitatione.

2. Et distinguit idem pec. orig. à pœnis; eoque Pelagianos antiquos & novos condemnat.

3. Cuique proprium pec. orig. inesse.

4. Ac remitti in Baptismo; id est, absolutè tolli totum; Non imputari solum.

III. Pec. Originale *Formaliter* ac essentialiter est priuatio Iustitiæ orig. quatenus mens Deo subiiciebatur: *Materialiter* verò & denominatiuè est Concupiscentia. Ita *D. Tho. q. 82. a. 3.* Quem ita explicant.

1. Si peccatū or. capiatur pro actione contra legem; tunc pec. orig. propriè est Adæ transgressio; quatenus Species erat generis humani. Ita verum hoc *Rom. 5. In quo omnes peccauerunt* olim aliena voluntate; quæ cum totius naturæ fuerit, etiam nostra esse censetur. Sic Patres.

2. Si pec. or. capiatur pro eo, quod in homine remanet post actionem; tunc pec. orig. propriè & formaliter est tantum *Habitualis* Auerfio humanæ naturæ in singulis, ex actu primo Adæ profecta. Nam, Vt anima cum iustitia orig. erat conuersa ad Deum; Sic illo dono priuata, dicitur auersa à Deo, & iniusta habitualiter: Et nil in anima culpæ post actum peccati remanens habere peccati rationem potest, nisi Auerfio illa & Macula: Nam reatus, (qui est dignitas odii, & indignitas

e

gra-

gratiæ) est effectus Auerſionis : item Reatus pœnæ; Offensa Dei; Dispositio seu habitus acquisitus: item Ordo ad actum præcedentem, seu priuatio innocentia: Hi effectus remanent in anima post causam Auerſionem.

DICES. 1. Priuatio iustitiæ orig. est effectus peccati orig.; ergo eadem non est ipsum pec. orig.

2. Dein, ista priuatio est à Deo spoliante hominem: at à Deo peccatum formaliter esse nequit.

RESPONDEO. Iustitia orig. erat bipartita.

1. *Mentem Deo subijciebat*: Sic ipsa est Formale ipsum in pec. or.

2. *Carnem Spiritui subdebat*: Sic eadem est Materiale in pec. or. iam *ratione Prioris*, Priuatio iustitiæ originalis est ipsum peccat. original. Est voluntaria, nam voluntariè Adam se auertit à Deo: Et sic non dicitur propriè tolli à Deo; sed ab ipso homine proijci & excludi. At *ratione posterioris* ea Priuatio iustitiæ orig. est Effectus peccati orig. seu Auerſionis: Estque Inuoluntarius ac pœnalis omnibus: Et dicitur propriè tolli à Deo; quia ista pœna à Deo est.

QVÆSTIO XXIV.

*An POENA pecc. orig. sit decedenti-
um absque Baptismo Dam-
natio?*

I. ZVINGLIUS in declarat. de pec. orig. fingit: Fidelium paruulos, præreptos baptismo, saluari, certum esse: Probabile, & Infidelium. Quod vniuersa natura humana sit à Christo reparata. Sic &, quoad Fidelium proles, CALVINVS, Martyr, Bucerus; & multi. Cum Vincentio quodam per S. Aug. lib.

1. de orig. animæ cap. 9. refutatum.

II. PELAGIANI, teste Aug. fingeant Excludi quidem cœlis; at in terris naturali beatitate maculari. Sic & Catherinus & Pighius. &c. eos velut in terrestri paradiso beatos asserunt. Quorum & subiecta sunt argumenta.

SVADENT istis, 1. Propter Christum iustificantur: nam & pro illis vltimo loco destruetur inimica mors; neque sub diaboli perpetuâ potestate erunt: Quia & pro illis eiectus erit diabolus foras.

2. Quia, Dan. 12. Multi de his, qui dormiunt, euigilabunt, alij in vitam eternam, alij in opprobrium, vt videant semper. Multi, quali dicat, alij in neutrum euigilabunt: Hi, qui erunt, nisi pueri?

3. S. Aug. serm. 14. de verbis Apost. ait, assignare paruulis medium locum inter gehennam, & cœlum, hæresin esse Pelagianam: Et lib. ad Renatum ait, eos secum ferre damnationem.

4. Non conuenit quicquam suo fraudari fine, qui ei secundum naturam competit: at homini quâ homo conuenit quædam naturalis felicitas scilicet nosse Deum & substantias separatas, iuxta modum naturæ: ergo hæc debita pueris dabitur, forsan super terram, vt locum homini proprium, tunc purgatissimam, &c.

AVTOR. Decedentes sine baptismo infantes simpliciter sunt damnati, perpetuoque cœlesti & naturali beatitudine carebunt.

1. Sic Scriptura in *Antichristo* p. 4. q. 14.

2. Sic definierunt Concilia prisca, & Trid. sess. 5. Sic sancierunt Papæ plures, vt S. Syricius, S. Leo, S. Gregorius. Sic docuerunt & Sancti Patres.

3. RATIO fauet. 1. Quia non baptizati sunt captiui Sathanæ: nam Col. 1. per Christum eripimur potestate tenebrarum: ergo talibus nulla est natura-

tura-

turalis beatitudo; vt qui naturaliter horrent ad Sathanam.

2. Quia Communis tenet, Locum non baptizatorum esse carcerem horridum.

3. Si vera sententia Catharini & Pighii foret, paruuli ij feliciore essent conditionis, quam si in puris naturalibus obissent: egerentque solum baptismo vt à bono ad melius, non à malo ad bonum transirent: At hæc est hæresis Pelagiana.

Dico I. Hæc ratio militat contra S. Patres & Concilia; & stat etiam pro maioribus peccatoribus æquè ac paruulis. Quia Christus 1. Tim. 2. *dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*; Et 1. Ioan. 2. *est propitiatio pro peccatis totius mundi*: Verum ea non omnibus applicatur: Nec mors omnibus destruetur in resurrectione; nec omnes subesse diabolo desinent.

AD II. Aug. 20. Ciu. c. 23. *Multi*, id est, ait, *omnes*; sic & Theod. Sic Rom. 5. *Per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt Multi*; id est, *In quo Omnes peccauerunt*. Multi, id est Ioan. 5. *Omnes, qui in mundo sunt, procedent qui bona fecerunt, in* &c.

AD III. Rectè: at non est locus medius damnatis; & quidem pœnâ damni, etsi non pœnâ sensus.

AD IV. Deus omnia dirigit in suum finem, at iustè permittit quosdam excidere sine suo. Nec ea felicitas vel naturalis est, vel debetur naturæ; nisi reparatæ & expiatæ. Neque terra noua erit habitabilis; vtpote submergenda aquis. &c.

QVÆSTIO XXV.

An decedentium sine baptismo Pœna sit ignis sensibilis?

Sicut CALVINIANI & Zvvingliani eos in coelum euehunt: ita Lutherani eisdem deiiciunt in oreum. Extremis improba gaudent. Liqueat ex Luthero & Melanch. dum pec orig. cum actuali confundunt: Et Helhusius inter sexcentos errores Pontificiorum etiam refert, quod damnatos doceamus sine baptismo demortuos. Sentit cum iisdem Greg. Arimin. & Driedo; sc. damnatos esse pœna & Damni, & sensus.

SVADENT istis 1. Matth. 3. *Paleas comburet igni inextinguibili*: tales in baptizati: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur*. &c.

2. Matth. 13. *Angeli separabunt malos de medio iustorum & mittent illos in caminum ignis*. Mat. 25. *Ite maledicti in ignem ater*.

3. Apoc. 10. *Beatus, qui habet partem in resur. prima: in his secunda mors non habet potestatem*.

4. *Omnes resurgent*. &c. qui mala egerunt, in ignem ater. ait Symbolum Athanasii.

5. Hic viuipatiuntur pœnam sensus, famem, morbos, &c. ergo & isthic punientur & cenâ sensus acriore. Vnde post resurrectionem habebunt corpora passibilia, non gloriosa: ergo semper patientur.

AVTOR. Illa sententia non est aperte quidem reprobata ab Ecclesia; in scholis tamen reiicitur.

1. Quia Apoc. 18. *Quantum se glorificauit & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum*. At paruuli nil se glorificarunt, ergo nec tormentum promerentur. Nec, *Isa. vlt. vermis conscientiarum in eis vixit*; ergo nec ignis vret eos.

2. Innocentius III. l. 3. Decret. ait eos pœna damni teneri. Sic & S. Patres, vt Greg. Nazian. Ambr. Aug. qui ait: *Pœna quæ, qualis, quanta sit, definire non ausim*. Nec audebat de talibus pronunciare illud: *Melius erat ei, si natus non fuisset homo ille*.

3. Ratio. Peccatum orig. tollit in homine solum Donum Supernaturale; non Naturale: ergo pœnam pec. o.

e 2

esse

esse oportet priuationem Boni Supernaturalis, id est, carentiam visionis Dei, non pœnam sensus, quæ naturam lædat.

2. Ratio. Nemo punitur pœnâ positiua & sensibili ob culpam habitua-lem, sed ob actua-lem: atqui pec. orig. est culpa habitualis solum. ergo.

3. In Ecclesia nulli satisfactio imponitur pro pec. orig. ergo credibile, quod nec in altero sæculo pœna ei sensibilis reseruetur.

4. Peccato naturæ respondet pœna naturalis; at peccato personæ pœna sensus.

DICO AD I. Area est Ecclesia; infantes non baptizati nondum sunt in area, ait *Aug. l. contra Donat. post Collat. c. 10.* Sic & De adultis est sermo, qui possunt fructus facere.

AD II. Conclusio ea est parabola de sarena, id est, Ecclesia; in qua nō sunt in baptizati.

AD III. Istud solum de adultis dicitur: quia *iudicati sunt secundum opera ipsorum.* Quamquam & paruuli sint iudicandi, vt qui opus habeant alienæ voluntatis natium, pec. orig. *In ignem verò ibunt, qui mala egerunt ipsi.*

AD IV. dicitur idem. Deinde famelitis, &c. consequuntur ad naturam spoliata iustitiâ orig. non infliguntur directè in pœnam: at gehenna est directè in pœnam actualis peccati.

QVÆSTIO XXVI.

*An decedentium absque baptismo
Pœna sit Dolor interior
mentis?*

ORTHODOXORVM hic duplex opinio.

PRIOR Theologorum: Sine baptismo defunctos vacare interno, eternou dolore omni.

DOCET istis, 1. Hoc, *Quantum se glorificauit.* &c. rectè probat, eos pœnam sensus non passuros: ergo nec animi dolorem passuros; qui subtilior est sensus.

2. *S. Aug. in Enchir. c. 93.* Dolor eorum mitissimus erit: at animi dolor de amissa gloria acerrimus erit.

3. Concors hic Doctorum est consensus, nil eos perpeti doloris.

4. Intelligunt se iusta Dei ordinatione carere beatitudine: ergo non dolent: sin', peruersæ forent voluntatis.

5. Singularis prouidentia Dei absterget eis dolorem amissi boni, per gaudium declinati mali.

AUTOR. Altera S. Patrum & quorundam Theologorum sententia videtur probabilior: quod animi dolorem sentient de amissa gloria; deque carcere suo perpetuo: Sed mitissimū; vt qui verme careant; nec in deliciis fuerunt carnis actu; & securi sint à diris damnatorum. Ita S. August. quatuor diuersis in locis: S. Fulgentius, Gregorius, Cyprianus.

DICO AD I. Dolor sensus directè infligitur ob culpam propriam sensus: at Ani-

at Animi dolor consequitur naturaliter ad priuationem iustitiæ; sicut miseriæ in hac vita consequuntur ad pœnam, non directè infliguntur.

AD II. S. Augustinus comparat pœnam paruulorum cum pœnis damnatorum; sic mitissima dicitur: non pœnam damni in animo, cum pœna corporis.

AD III. At S. Patrum Antiquitas stat contra Theologos hodiernos: Et S. Thomas & S. Bonaventura sunt interpretatu faciles.

AD IV. Patiuntur patienter, non impatienter: sicut & animæ purgatoriæ patiuntur in sensu.

AD V. Id non constat. Videtur, ut paruulos in hac vita finit pati incommoda; sic & sinet isthic perpeti dolorem animi, sed mitem.

QVÆSTIO XXVII.

Qui Effectus, vel Pœnæ ex peccat. original. contrahuntur in hac vita?

I. PELAGIANI, teste Aug. negantes pec. orig., Concupiscēntiam in bonis naturæ ponebant: Cætera vitæ incommoda esse naturalia asseriebant. S. Augustinus tam eos oppugnauit acriter, quam expugnauit feliciter: damnauit Ecclesia perenniter.

AUTOR. Concupiscēntia carnis, qualis iam inest nobis, mala est, seu vitiosa; non bona.

1. Teste S. Scriptura in *Antichristo*. p. 47. 14.

2. Quia eget ea freno rationis, uti immoderata ex sese.

3. Obeam concubitus etiam legitimus, vitat conspectum hominum; at

ob bona erubescit nemo. Sic *August.* 14. ciuit. c. 17.

3. Malum est & contra rationem, ut inferiora superioribus aduersentur: at ob concupiscēntiam id fit in homine. ergo.

4. Sic consensus S. Patrum docet, ipsique ethnici.

II. Miseriæ Humanæ cæteræ sunt quoque pœnæ pec. orig.

1. Ignorantia: Psal. 48. *Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus.*

2. Malitia voluntatis: Eccl. 7. *Fecit Deus hominem rectum; & ipse se infinitis miscuit quæstionibus.*

3. Concupiscēntia partis inferioris. Ideo *Gen.* 3. erubuerunt an nuditatem suam.

4. Labor & dolor corporis. *Gen.* 3. *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.*

5. Mors. *Rom.* 5. *Intrauit per peccatum mors.* Cap. 6. *Stipendium peccati mors.*

6. Ira Dei Psalm. 33. *Vultus Domini superfacientes mala.* *Rom.* 1. *Reuelati ira Dei de cælo super omnem impietatem: at nascimur filii iræ.*

7. Captiuitas sub diabolo. Nam 2. *Pet.* 2. *A quo quis superatus est, huius & seruus est.*

8. Crudelitas hominum in homines. *Iacob.* 4. *Vnde bella, & lites in vobis? Nonne ex concupiscēntiis vestris, quæ militant in membris vestris?*

9. Rebello bestiarum. Nec enim hanc in paradiso futuram indicat familiare serpentis cum Eua colloquium. Et *Genes.* 2. Animantia omnia obediēter coram Adam comparuerunt.

10. Calamitas omnis à cælo, terra, mari, casusque omnis: Istis enim cunctis vnum rerum Dominum Hominem Deus fecisset altiore, quam ut vel adspirare ad eum potuissent; si in Dei charitate & subiectione stetit.

III. LUTHERO-CALVINISTÆ prædictas misérias nil infirmitur quidem: Affingunt tamen tres alios, quos non agnoscimus.

VI. Amissionem Liberi Arbitrii.

2. Corruptionem naturæ tantam esse ut etiam iustificatus homo non possit non peccare.

3. Odisse Deum, Fugere iudicium Dei, Dubitare de promissis Dei, Desperare peccat. remissionem, & salutem: hæc esse vo-

lunt nunc ipsum pecc. orig. nunc fructus eiusdem.

AUTOR. At læsum, non extinctum, nouimus Liberum arbitrium.

2. Viribus naturæ Corruptæ præstare nil meritorium salutis; at Reparata, per gratiam possumus plurimum. Quæ duo infra.

3. Prædicti motus non omnes sunt effectus peccati originalis, nisi remotè, ut omnia peccata: proximè enim ac immediatè sunt voluntatis nostræ.

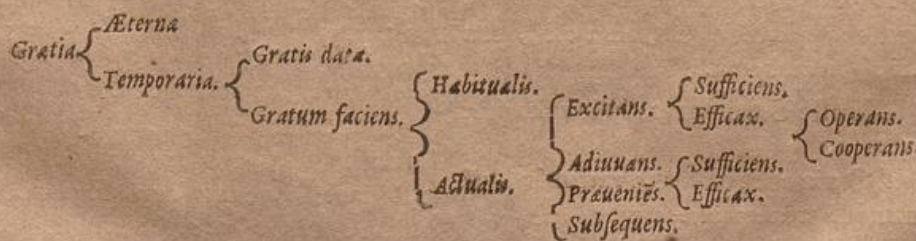
Dein iidem inveniuntur in carentibus peccat. original. ut in dæmonibus: & in multis habentibus pecc. o. inveniuntur, ut in non baptizatis.

II. DE GRATIÆ REPARATIONE.

Huius partes sunt, Gratiæ, 1. Diuisione, 2. Communicatio, 3. Cum Liberi arbitrii Natura, 4. Ac Viribus in Naturalibus, 5. Moralibus, 6. Et supernaturalibus rebus.

I. DE GRATIÆ DIVISIONE ET DEFINITIONE.

Schema Diuisionis Gratiæ.

1. Gratiæ

1. *Gratia* est donum supernaturale, inhærens animæ; eamque ad Esse supernaturale euehens.

2. *Gratia Aeterna* est amor Dei, quo suos ab æterno dilexit & prædestinavit. Eph. 1.

3. *Gratia Temporaria* sunt beneficia Vocationis & Iustificationis, quæ ex gratia Aeterna promanant ut illius effectus Nam, Rom. 8. *Quos prædestinavit, hos & vocavit. &c.*

4. *Gratia Gratis* data est donum absque debito ad aliorum salutem datum: Estque multiplex. 1. Cor. 12.

5. *Gratia Gratumfaciens* seu Iustificans est donum absque debito ad propriam cuiusque salutem datum.

6. *Gra. Gratumf. Habitualis* seu *Permanens*, est donum gratuitum homini durabiliter datum.

7. *Actualis*, vel *Auxilij specialis*, est Motio Dei, qua homo adiuuatur ad operationes, naturam aliquo modo superantes; Idque vel simpliciter ex genere suo: ut actus fidei, spei. &c. Aut ratione status peccati, in quo debilitatur homo indiget auxilio: Aut ratione circumstantiæ accidentis, ut tentationis, aduersitatis. &c.

8. *Actualis Excitans* est Exterior vocatio, Prædicatio, Exempla, Miracula, Aduersa, Beneficia. &c. Aut potissimum est Interior Illuminatio mentis, Inspiratio voluntatis à Deo.

9. *Actualis Adiuuans* est, quæ cum voluntate *Elicit* actum internæ Cooperationis: quæ *Dirigit* ob intellectus ignorantiam & instabilitatem: quæ *Protegit* gratiæ semen contra hostes.

10. *Sufficiens* est, qua Deus dirigendo, protegendo, & cooperando pa-

ratus est iuuare, ut possit velle credere, conuerti, bonum operari; homo tamen re ipsa non velit credere. &c.

11. *Efficax* est, qua Deus ita vocat hominem, ut infallibiliter re ipsa velit, credat, bonum faciat.

12. *Efficax Operans*, Phil. 2. *Deus est, qui operatur in vobis Velle, & Perficere.* 1. Thes. 2. *Accepistis illud non ut verbum hominum; sed (sicut verè est) verbum Dei qui operatur in vobis, qui credidistis.*

13. *Efficax Cooperans*: ut Mar. 16. *Illi autem profecti prædicauerunt ubique, Domino cooperante.* Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Gratiæ gratumfacientes pleræque, non re, sed ratione differunt.

QVÆSTIO XXVIII.

An gratia Gratumfaciens sit qualitas, per modum habitus in homine permanens?

LUTHERANVS Kemnitius in Exa. Trid. Heshuius. &c. negant, Ecclesiamque affirmantem arguunt.

CALVINVS in Antidoto sess. 6. c. 7. *Falsum esse contendo, vllam iustitiæ partem in qualitate stram esse, vel habitu, qui in nobis resideat; sed gratuita acceptione nos esse iustos.* Alludit eisdem Pighius, lectione Caluini seductus, statuentis Imputationem solam iustitiæ Christi.

SVADENT. isti. 1. Quia S. Augustinus comparat lib. arbitrium iumento, gratiam sessori; quod gratia non sit habitus, quo utimur; sed Spiritus sanctus qui nos regit.

2. S. Aug. refutat Pelagianos, quod dicerent, necessariam gratiam habitualement, per quam homines euehantur ad statum filiorum Dei.

AVTOR. I. Gratia est habitus infusus, qualitasque mentis permanens. Sic

Sic omnis Theologia: sic Ecclesia in Conciliis Viennensi, Trid. less. 6. Hoc tamen noluit definire, habitus ne sit, an qualitas: esse tamen ait qualitatem per modum habitus permanentem in anima; sc. esse non solam remissionem peccatorum, sed & sanctificationem inhaerentem.

1. Sic Scriptura docet in meo *Antichristo* p. 4. q. 15.

2. Ita Consensus S. Patrum, apud *Bellar.* l. 1. c. 4.

3. RATIO fauet, 1. Diligere Dei est velle bonum; & hoc est efficere bonū: efficax enim est dilectio Dei: at iustos diligit; ergo est in eis quædam pulcritudo dilecta.

2. Qualis est forma, talia sunt & opera: homo autem conditus ad gloriam operari debet supernaturalia: quare & formam ei supernaturalem inesse necesse est: id est, 2. Pet. 1. *effici diuina consortes natura*. Ita S. Dionys. in Hierarch. p. 1 c. 2. Neque homo tum solum est iustus, cum iusta operatur, sed etiam cum cessat operari.

3. Baptismus iustificat etiam infantes, amentes. &c. qui rationis vsum non habent, & quibus actualis inesse iustitia nequit: ergo erit habitualis. Deinde baptismo regenerari est nouam formam accipere, vnde filii Dei nominamur & sumus. Demum Sacramenta, vt instrumenta gratiæ, efficiunt in suscipientibus gratiam, non actualem teste experientia; ergo habitualem.

II. Porro habitus Gratia, & habitus Charitatis, an differant re & subiecto, sicut anima & eius Potentia: an verò sint idem re, & differant ratione:

disputant Theologi salua fide. At charitatem esse virtutem seu gratiam creatam; & non ipsum Spiritum S. in persona; docet Ecclesia vniuersa, cum *S. Thom.* 2. 2. q. 23. art. 2. *Et in questionibus disputat. questio. de caritate art. 1.*

DICO AD I. S. Augustinus loquitur de gratia creata, & increata, id est, de Deo, qui per dona sua sedet in nobis. Sic, Ro. 8. *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Et Deus per habitus creatos & infusos habitat in nobis, Eph. 3. *Christus habitat per fidem in cordibus*, Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est*. &c.

AD II. Pelagiani negabant in paruulis remitti pec. originale per baptismum; eos tamen adoptari in filios Dei concedebant: & illius, non huius ergo arguebat eos Augustinus. Gratia igitur necessitatem ad remissionem male negabant.

QVÆSTIO XXIX.

Sitne Gratia Sufficiens, quæ non sit tamen Efficax?

CALVINISTÆ partitionem gratiæ, in Sufficientem & Efficacem, omnino repudiunt. Quia volunt Motos à Deo debere necessariò benè agere: Non motos non posse benè operari: Sicque eis omnis Dei Motio est efficax; Sufficiens, nulla.

CALVINVS Inst. 2. c. 3. §. 10. *Voluntatem mouet gratia, non, qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, vt nostra postea sit electionis, motioni aut contemperare, aut refragari; sed illam efficaciter efficiendo*. Lutherani communiter consentiunt.

II. PELAGIANI, teste Aug. lib. 1. contra epist. Pelag. ca. vlt. eandem repudiabant: Quia solum lib. arbitrium asserabant sufficiens ad salutem consequendam.

AVTOR.

AUTOR. Sufficiens omnibus est gratia; at Efficax non omnibus.

1. Teste S. Scriptura in meo *Antichristop.* 4. q. 16.

2. Sic de utraque docet S. Augustinus locis diuersis.

3. Sic Ratio persuadet. Quia si non detur gratia Sufficiens, tria sequentur incommoda.

1. Adamum non sua culpa lapsum, ait *Aug. l. de corrept. & grat. c. 9.*

2. Deus amicos suos desereret antè, quam deseratur ab eis; cum non habeant gratiam sufficientem ad resistendum peccatis.

3. Nemo verè posset dicere, non se ratum fecisse boni, quatum potuit; quia iuxta sufficientem fecisset: at omnes sancti semper accusant se ignauia, quod non satis cooperentur gratia.

Demum negata gratia Efficacia tollitur fundamentum praedestinationis. *Prædestinatio enim*, ait S. Aug. l. de prædest. c. 10. *est gratia preparatio; gratia verò, ipsa donatio.*

QVÆSTIO XXX.

Qua in re sita sit gratia Efficacia?

LUTHERANI pariterque CALVINIANI tradunt

1. Non omnibus, sed paucis & solis prædestinatis Christum suam largiri gratiam; ut potè pro solis iis mortuum.

2. Christum his paucis dare, non quamcunq; gratiam, sed tantum Actualem; nulli verò habitualem & sanctificantem.

3. Hanc Actualem tam parè dari, ut nemini sufficiat ad seruandam Legem.

4. Hanc eo cum onere dari, ut accipientes illà uti libere non possint, aut cum ea co-

operari. Hæc summa, præsertim Calviniana.

Hic igitur status quæstionis propriè est inter duo extrema: 1. Efficacia gratia sitne sita in voluntatis assensu cooperante gratia, sic ut in potestate humana sit sufficientem facere efficacem. 2. An verò sit Dei solius actio physica determinans voluntatem ad eligendum bonum, ei per Excitantem gratiam inspiratum: sicque fieri non possit, quin effectus infallibilis sequatur?

De Posteriori, CALVINVS ita Inst. 2. c. 3. §. 10. *Voluntatem mouet, non; &c.* ut supra quæst. 29. Hoc est, ut voluntas mota consentiat diuinæ motioni, sic necessariò, ut non possit non consentire: vel expressius: Ut mota voluntas nil agat consentiendo, sed se purè passiuè habeat; Deus verò agat omne solus, eaque necessitet. Ideo ait 7. *Non rectè à Chrysostomo scriptum est; Nec gratiam sine voluntate, nec voluntatem sine gratia, quicquam posse operari.* In quo vno insunt errores duo: 1. Voluntatem nil agere, nil cooperari gratia. 2. Non esse in potestate voluntatis, Consentire, aut Refragari.

SVADET Priusita, 1. Deus, 1. Cor. 9. *operatur omnia in omnibus.*

2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* Phil. 1. *Deus operatur in nobis Velle & Perficere.* 2. Ro. 8. *Quicumque spiritu Dei AGVNTVR, ipsi sunt filij Dei.*

3. Iac. 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est.*

Posteriori sita. 4. Ezech. 36. *Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.* Ut ergo non est in potestate lapidis veteri in carnem; sed merè passiuè se habet: sic & voluntas.

5. Vtrumque sic suadent. Quia illustratio, inspiratio, suasio interna pertinent ad lite: à; non ad gratiam aut spiritum. Quod enim facit Concio externa; id & suasio interna.

6. Si Efficax gratia est, ita vocari ut aptum est vocato, ne spernat vocantem: Sufficiens est ita vocari, sicut vocato non est aptum, ne

f sper.

spernat vocantem: At hoc absurdum est, Deum sic vocare, sicut aptum non est vocato.

7. Scholastici videntur Efficaciam gratiæ non tam in ipsa Gratia, quam in voluntate humanæ ponere.

AVTOR. I. Efficacia gratiæ non est sita in Voluntate humana, sufficienti gratiæ consensum dante. Neque est in potestate hominis positum, ut ex sufficiente faciat Efficacem, quando voluerit.

1. Quia S. Scriptura reclamation, in *Antichristo* p. 4. q. 16.

2. Quia ea opinio evertit fundamentum Prædestinationis diuinæ, ut à qua sola pendere Efficaciam doceat Scriptura. Nam ait S. Aug. lib. de corrept. & grat. c. 7. ex Rom. 8. *Quos prædestinavit, hos & vocavit: quomodo? Omnia cooperantur in bonum his, qui SECUNDUM PROPOSITUM Vocati sunt Sancti:* non secundum Voluntatem Vocati: Alioquin hæc nullum locum relinqueret Prædestinationi; sed tantum Præscientiæ: Nec verè diceretur, Rom. 9. *Ut secundum Electionem Propositum Dei maneret: Non ex operibus, volentis hominis Vocati; sed ex Vocante dictum est ei. &c.*

3. Quia illa opinio abhorret ab sententia S. Augustini: qui docet, lib. de prædest. c. 8. Efficacem gratiam à nullo duro corde respui; quia cor emollit. Et l. de spir. & lit. c. 34. Cur Deus vni suadet, ut persuadeat, alteri non: Causam refert in *Altitudinem diuitiarum sapientiæ Dei.*

4. Quia sicut error Lutherocaluinistarum destruit gratiam Sufficientem, & tollit Liberum arbitrium: ita illa opinio destruit & gratiam Efficacem, & Prædestinationem.

II. Gratia Actualis duplex est officium: Prius, Præuenire, excitare, præparare voluntatem nostram ad consensum: Posterius, voluntatem iam præparatam adiuuare, & cum ea cooperando elicere consensum. *Probat ex S. Augustino quadrifariam.*

1. *Ex ijs Locis*, quibus docet Efficacem gratiam consistere in vocatione, illustratione interna, seu persuasione; proinde physicam Dei actionem esse potius gratiæ Excitantis, quam Adiuuantis.

2. *Ex ijs*, ubi dicit Efficacem gratiam esse Præuenientem tum suapte natura, tum & tempore sic, ut sine nobis operetur: Ergo esse nequit determinans, necessitansque voluntatem nostram. Vnde S. Aug. epist. 107. *Gratia meretur augeri, ut aucta mereatur & perfici, Comitante, non Ducente, pedissequa, non præuia Voluntate* Quam S. Augustini sententiam Calvinus audacter reiecit, Inst. 2. c. 3. §. 7.

3. *Ex ijs*, quibus probat gratiam sufficientem, quæ simul non sit Efficax.

4. *Ex ijs*, quibus ostendit, unde fiat, quod sit Efficax, licet non determinet physicè voluntatem, sed moraliter solum, per modum suasionis.

2. *Probat* argumentis quatuor præmissam sententiam refutantibus: quæ simul & Calvinianam refutant, & nostram Sancti Augustini confirmant.

III. Voluntatem Nihil omnino agere, hæreticum est.

1. Quia contrarium S. Scripturæ, in meo *Antichristo* p. 4. q. 16.

2. Quia si Deus adiuuat, sanè & nos aliquid agimus. Vnde S. Aug. ser. 13: de

de verb. Apost. Nomen Adiutoris præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis. Idem tract. 72. in Ioan. Operanti in se Christo cooperatur homo salutem æternam, & iustificationem suam. Idem in Ench. c. 31. Hominis voluntatem Deus preparat adiuuandam, & adiuuat preparatam. S. Bern. l. de grat. & lib. arb. Conatus nostri cassi sunt, si non adiuuantur, & nulli, si non excitantur.

IV. Dicere, Non esse in potestate hominis, Consentire, vel Refragari gratiæ; hæreticum est.

1. Quia contradicit S. Scripturæ: Vide in Antichristo.

2. Reclamant S. Patres. S. Aug. lib. de Sp. & lit. c. 34. *Consentire vocationi Dei, vel ab ea Dissentire, propriæ voluntatis est.* Idem in titulum Psal. 71. *Non erat in potestate tua, ut non nascereris ex Adam; Est in potestate tua, ut credas in Christum.*

3. Ratio euincit. Scriptura dicit, alios diuinæ voluntati Consentire; ut Matthæus in telonio, Paulus in itinere, Zachæus in arbore, Latro in cruce: Alios Dissentire; ut Act. 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*, Prou. 1. *Vocatus, & renuistis*. Vtrique fecerunt id Vel liberè; ergo Consentientes sunt vituperandi, & Dissentientes laudandi: Vel Deus cogit Dissentire per gratiam eisdem, quæ dedit eam. Quod absurdum vtrumque.

DICO AD I. Agitur ibi de gratiis gratis datis, non de iustificante gratia. 2. Cor. 3. & Phil. 1. dicitur quod omnia possumus in eo, qui nos confortat; & sine eo nihil possumus: non tamen necessitamur à gratia; id est, ait Aug. l. de grat. & lib. arb. c. 9. *Non ideo liberum ar-*

bitrium abstulisse putandus est. Et. ca. 17. *Vt velimus, sine nobis operatur: cum autem volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur.*

AD II. Aug. serm. 13. de verb. Dom. Dicet quis: *Ergo agimur; nō agimus.* Resp. *Imò & agis, & ageris. Et tunc bene agis, si à bono agaris. Spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adiutor est.*

AD III. Ita; sunt bona omnia à Deo: nec inde tamen sequitur, nos ijs nō cooperari. Quin ideo datur à Deo, ut ijs cooperemur, ut talentis ad lucrum; 2. Cor. 6. *Hortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.*

AD IV. Voluntas est res mediæ, quæ successiue esse nunc lapidea, nūc carnea potest; neutrum tamen sine ipsius libera cooperatione. Hinc Ezech. 31. *Proiicite à vobis iniquitates vestras, id est cor lapideum; & facite vobis cor nouum, carneum.* Idque tum, cum ego *Dabo vobis cor carneum.*

AD V. Disparitas magna est: nam Concio solum tangit aures corporis, non infundit lumen menti; non adspirat affectum cordi: at suasio interna Dei ad cor hæc omnia præstat, & adiuuat voluntatem ei cooperans physicè.

AD VI. Certum est, vocari multos, ut eis non est aptum vocari, ne spernant vocantem; & tum vocari quando eos non secuturos videt Deus; & contrà, vocari, cum præuidet eos secuturos: ut Matt. 11. Tyrii & Sidonij. Nec tamen præscientia Dei est causa obdurationis: nec absurdum est facere Deum iustè, quod vult: licet causa nobis sit occulta.

AD VII. Liqueat iam suprà.

II. DE COMMUNI- CATIONE GRA- TIÆ.

QVÆSTIO XXXI.

*An SVFFICIENS Auxilium de-
tur omnibus ad salutem?*

LVTHERVVS in assert. art. 36. CALVINVS
Inst. 3. c. 22. §. 10. & c. 24. §. 12. 16. Negant Dari
Reprobis ab æterno; sed solis prædestina-
tis. Contrarium Pelagiani: Possē omnes vo-
luerunt solis lib. arbitrij viribus, absque gra-
tia præueniente consequi Sufficiens auxili-
um ad salutem.

I. SVADENT Pelagiani istis. I. Quia Sap.
6. *Æqualiter est illi cura de omnibus.*

2. Ioan. 1. *Lux vera illuminat omnem homi-
nem. &c. Quotquot receperunt eum, dedit eis pote-
statem filios Dei fieri.*

3. Luc. 2. *Omnis, qui petit, accipit: Et dabit Sp.
bonum petentibus se.*

4. Matt. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis.
&c.*

AVTOR. I. Deus suā gratiā præ-
uenit omnem auxiliij inuocationem.

II. Nec tamen auxilium gratiæ ad-
est æqualiter cunctis.

I. Teste S. Scriptura in Antichristo
p. 4. q. 17.

2. Sic definitio Conc. Arausici
can. 3. 4.

3. Sic ratio. Quia si æqualiter adest
omnibus Deus; quomodo permisit o-
lim omne ingredi vias suas; Act. 14. &
nunc annunciat pœnitentiam? Cur
Paulus spirās minas conuersus est; re-
liq̃; meliores? Cur optimi viri pro-
les sine baptismo decedit, & adulteri
filius baptizatur?

4. Ita Sanctorum Patrum consen-
sus.

DICO AD I. Sensus est: Dei prouidē-
tia nulli rei deest; etsi non *æqualiter* gra-
tia adsit singulis: cum diuersæ dona-
tiones sint gratiarum.

AD II. Christus quoad se illumina-
tionem offert omnibus, quoad homi-
nes, multilumen non recipiunt: Ex-
pectat tamen Deus, vt recipiatur cum
fide.

AD III. Aug. I. 4. in Iulianum, c. 8.
ait Spiritus bonus non potest peti nisi
ex sp. bon. Rom. 10. *Quomodo inuoca-
bunt, in quem non crediderunt?* Itaque
Iac. 1. *Postulet in fide.*

AD IV. Vocat omnes vt veniant; nō
ait tamen solis naturæ viribus eos ve-
nire posse. Nam, Ioan. 6. *Nemo potest
ad me venire, nisi Pater traxerit eum.*

II. SVADENT LVTHERO-CALVINISTÆ
istis suum Commentum.

1. Quia Scriptura dicit homines à Deo in-
durari, excæcari: Exod. 9. Isa. 6. Matt. 13. 10. 12.
Rom. 1. &c.

2. Act. 14. 17. Deus dimisit omnes gentes
ingredi vias suas despiciens tempora illa i-
gnorantiæ.

3. Rom. 10. *Quomodo credent sine predican-
te? At innumeri caruerunt tali.*

4. Pater non trahit omnes, vt ad Filium
venire possint. &c. plura ex Aug.

AVTOR. I. Detur auxilium suffi-
ciens omnibus aut aliquibus; de nullo
tamen, dum spirat, desperandū est: &
nulla in Deo inesse iniustitia potest.
Sa. 12. *Quis tibi imputabit, si perierint na-
tiones, quas tu fecisti?* Ioel. 2. *Quis scit, si cō-
uertatur & ignoscat Deus, & relinquat post
se benedictionem.*

II. Sufficiencia gratiæ datur omni-
bus pro loco, tempore, modo; etsi non
semper

semper, & ubique. 1. Sic Scriptura. Sap. 12. *Debitos morticum tanta cruciasti attentione, dans tempus & locum, per quæ possent mutari à malitia.* Matt. 11. *Venite ad me omnes qui laboratis. &c.* Sap. 11. *Parcis omnibus, quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.* Ezech. 33. *Viuo ego; Nolo mortem impij; sed ut conuertatur.* 1. Tim. 4. *Qui est Saluator omnium hominum, maxime fidelium.* 1. Cor. 15. *Pro omnibus mortuus est Christus.* 1. Tim. 2. *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* Plurim in Antichristo p. 4. q. 17.

2. Sic & S. Patrum Consensus, perpetuaque doctrinae successio.

III. Auxilium sufficiens ad resurgendum à peccato non adest omnibus omni tempore; etsi enim semper conuerti possit, non potest tamen eam potentiam in actum reducere semper.

1. Eccl. 7. *Considera opera Dei, quod nemo potest corrigere, quem ille despexerit.* Ioan. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias; Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum: Hoc stante, non poterant.* Ideo 2. Tim. 2. *Ne quando Deus det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant à diaboli laqueis.* Itaque donum penitentia non semper adest.

2. Idem docent S. Patres, & Ratio. Quia nemo potest conuerti sine gratia præueniente: at hæc non semper adest, aut non auditur, & spernitur. Nimirum ita status est viatorum, ut non omnia possimus omnes omni tempore.

IV. Sufficiens auxilium ad deuitanda peccata omnibus semper adest, mediatè, vel immediatè.

1. Quia Scriptura iubet nos orare ne intremus intimationem, Mat. 6. Quare Eccl. 15. *Non dicas per Deum abest.* Quippe, Osee 13. *Perditio tua ex te Israel.*

2. Sic & S. Patres; & Ratio; Quia nulli sunt, licet excæcati, qui non propriè peccent, dum deliberatè legem transeunt: at nemo peccat in eo, quod vitare non potest: ergo nulli sunt, etsi excæcati, qui non possint legem Dei non transgredi: Ignorantia tamen Antecedens excusat à peccato; Concomitans, non quia illa efficit inuoluntarium; non hæc. ut si quis occidisset hominem, putans esse feram, non peccasset. Sic est res cum Impotentia se conuertendi Antecedente, & Concomitante: illa excusat; hæc non. Vide Bell. l. 2. c. 7.

Dico Ad I. Durante excæcatione conuerti nequeunt: quin tamen aliquando eos stimulet Deus negari non debet.

Ad II. Præteritis non defuit gratia: sed non tam copiosa adfuit tunc, uti nunc.

Ad III. Docet id, aliquando deesse conuertendi se auxilium; sed non semper.

Ad IV. Pater trahit omnes; Sed non semper & ubique. Nec venit ad filium omnis, qui tractus audit; sed qui audit, & discit, Ioan. 6. Deinde certius:

Est ibi mentio de gratia efficaci. &c.

QVÆSTIO XXXII.

*An Prædestinavit DEVS aliquos ad
vitam sine merito ipso-
rum?*

CALVINISTÆ quæ de Efficacia gratiæ fingant, huc repetere ex quæst. 30. Istis confectaria sequuntur isthæc: CALVINVS Inst. 3. c. 21. §. 5. Prædestinationem vocamus æternum Dei decretum, quo apud se constitutum habuit, quid de unoquoque homine fieri vellet. Non enim pari conditione creantur omnes, sed alijs vita æterna, alijs damnatio æterna præordinatur. Ibidem §. 7. Hoc Consilium Dei, quoad Electos, in gratuita eius Misericordia fundatum esse asserimus, nullo humanæ dignitatis respectu. Quos verò damnationi addidit, his iusto quidem & irreprehensibili, sed incomprehensibili ipsius iudicio, vitæ aditum præcludi. Idem c. 22. §. 3. Vbiunque hoc regnat Dei placitum, nulla in considerationem veniunt opera. Ibid. §. 11. Si non possumus rationem assignare, cur suos misericordia dignetur, nisi quoniam illi ita placeat: Neque etiam in alijs reprobandis aliud habebimus, quam eius voluntatem. Idem c. 23. §. 1. Minime consentaneum est, præparationem ad interitum alio transferre, quam ad arcanum consilium Dei. Hæc Calvinus.

In quibus duo: Prædestinatio Electorum, & Reprobatio damnandorum. Sed utriusque duplex est sensus: Prior verus. Ante præuium p. or. Deum ex toto genere humano, adhuc incorrupto, hos ad vitam, alios ad mortem elegisse. Posterior hereticus. Deum post præuium pec. orig. corrupto iam humano genere, hos ex misericordia elegisse ad gloriam: alios in massa perditionis reliquisse in vasa contumeliæ, sine ipsorum actuali culpa; non tamen sine orig. culpa.

AUTOR. Etsi gratia Sufficiens omnibus detur; diuinæ tamen prædestinationis nulla omnino causa ex parte nostra dari potest: sed tota & omnis in solam Dei Voluntatem est referenda.

1. Teste S. Scriptura quæ docet quinque.

1. Esse Electos.

2. Ad Dei regnum.

3. Eos infallibiliter saluari.

4. Ex mera Dei Misericordia.

5. Idque gratis, absque vlla operum bonorum præuisione. Vide *Antichristum* p. 4. q. 18.

Et eatenus consentiunt nobiscum aduersariis Sed inconstanter, ut protinus ostendam.

2. Docetur veritas ex Traditione Ecclesiæ; sic definiente Celestino Papa: deinde Conc. Arausicano: Et antè sic docente S. Patrum consensu, S. Aug. S. Prospero, Petro Diac. S. Fulgentio. &c. Qui docent, vsum bonum liberi arbitrij, quatenus ad salutem ordinatur, procedere ex gratia: quare causa tota prædestinationis, promanat à Deo solo.

3. Ratio euincit. 1. Quia nemo potest saluari sine fide: sed fides est donum Dei; nec datur omnibus, sed quibus vult Deus, *Phil. 1.* Vnde oratur pro infidelium conuersione. Et Pelagianismus est, saluari ex vfu bono liberi arbitrij.

2. Quia sine Perseuerantia nemo saluari potest: at ea donum est Dei, quod ex gratia, non ex meritis datur. Licet enim iusti perseuerare possint, si velint: velle totum tamen hoc ex gratia est, ideo soli perseuerant, qui id ex dono acceperunt. Quia Rom. 9. *Non est volentis, nec currentis; sed miserentis Dei.*

3. Quia volitio finis prior est, quam mediatorum: sed gratia & bona opera nostra sunt Media: ergo prius voluit Deus

Deus iis dare gloriam, quam vellet & ordinaret Media: ergo hæc non causa voliti finis.

Dico nunc igitur Ad Priorem sensum Caluini, non quidem esse hæreticum; asserti tamen ab eo inconstanter.

1. Quia si electio facta est ante præuisionem pec. orig., ergo & ante decretam Christi Incarnationem. Quomodo igitur Electio potuit esse facta in Christo, inque eius meritis fundari? ut fatetur Calvinus *Inst.* 3. c. 24. §. 5. nos in Christo electos esse. At *Inst.* 2. c. 12. §. 4. docet, Christum non venturum fuisse in carne, nisi peccasset Adam. Vnde sequitur, prius præuisionem fuisse pec. orig., quam decretam Christi Incarnationem: & ante hanc, præisse Electionem.

2. Quia Electionem factam ait ante præuisionem omnium operum: Et tamen asserit; Infantes, sine baptismo decedentes, saluari in fide parentum. Ergo Deus in Electione paruulorum habuit aliquem respectum ad Fidem parentum. Itaque Calvinistæ sicut ipsi se iugulant sua contradictione.

De Pelagianis, causam prædestinationis constituentibus in usu bono liberi arbitrij, bonisque operibus: vide in *Genealog.* p. 4. q. 10.

QVÆSTIO XXXIII.

An detur causa REPROBATIONIS ex parte Reprobatorum?

CALVINVS Locis suprâ citatis, & Calvinistæ cæteri in causa prædestinationis, ad solam Dei Eudokiam referenda, nobiscum

aduersus Pelagianos consentiunt: Nisi quod in asserenda veritate secum ipsis pugnent: In causa item Reprobationis Negatiuæ, quæ est voluntas Dei Non saluandi reprobos, conueniunt nobiscum: Itemque in causa Reprobationis Positiuæ, quæ est voluntas Dei damnandi reprobos, ob præuisionem peccatum originale vel actuale: a nobis Dissentiunt: Voluntque Deum aeterno & immutabili Decreto quosdam ad mortem destinasse sine Respectu aut Præuisione peccati orig. aut Actualis; sed pro solo suo beneplacito.

SVADET Scharpius in cursu Theologico quindenis argutiuinculis: & nostra refutare sibi videtur argumenta. Sed quibus utrisque omnibus vna sufficit securis.

2. Aries eorum ac neruus omnis roboris est iste: Ex parte reprobi non datur causa primi effectus reprobationis: ergo nec totius reprobationis. Antecedens: Quia primus effectus est illa prima permissio, qua Deus permisit Adamum labi in peccatum primum, quo tota natura est infecta: Sed illius permissionis nulla est causa ex parte reprobi; quia est ante omne peccatum. Ergo nullum peccatum est causa reprobationis. Confirmatur. Quia Prædestinatio & Reprobatio opponuntur: sed nulla est causa, ex hominis parte, illius, ergo nec huius.

AVTOR. Velut contra Pelagianos defendimus cum Calvinistis Prædestinationem: ita & Reprobationem, aduersus Calvinianos: Quippe, qui cum homines ante præuisionem peccati, ad peccatum & damnationem prædestinatos pertendunt; directè cum Dei iustitia pugnant; inque Deum, ut Autorem, flagitia omnia refundunt.

NOTA verò in Reprobatione duos inesse actus.

1. Negatiuum, quo Deus noluit dare gloriam aliquibus.

2. Positiuum: quo Deus voluit aliquos

quos ob eorum peccata damnatos. Sicque est Diuinum Decretum Re-
probationis Negatiuæ: & Decretum
Damnationis, seu Reprobationis
positiuæ.

I. Reprobationis Negatiuæ nulla
est causa ex parte hominis; sed sola
Dei voluntas.

1. Teste S. Scriptura in *Antichristo*
p. 4. q. 19.

2. Ita S. Aug. epist. 105. *Cur illum po-
tius, quam illum liberet, aut non liberet,
scrutetur qui potest iudicium eius tam ma-
gnum Profundum; veruntamen caueat præ-
cipitium.* Vtriusque causam ait lib. de
corrupt. & grat. ca. 8. & 13. esse refe-
rendam inter occulta iudicia Dei.

3. R A T I O. Quia hoc ipso quod
quis non prædestinatur, reprobatus
intelligitur negatiua reprobatione:
At prædestinatio facta est ante præ-
uisionem operum: ergo & Reproba-
tio negatiua, similiterque neutra cau-
sam habet ex parte hominis.

II. Reprobationis Positiuæ, qua
Deus vult ad pœnas Dammare, cau-
sa est ex parte hominum, sc. peccata
ipforum præuisa.

1. Teste Scriptura in *Antichristo*
quæst. 19.

2. Sic S. Aug. l. 3. in Iulian. c. 18. *Deus
potest sine bonis meritis liberare, quia bonus
est: Non potest sine malis meritis damnare,
quia iustus est.* Idem epist. 106. *Hæc Massa
si esset ita media, ut quemadmodum nihil
boni, ita nec mali aliquid mereretur; nõ fru-
stra videretur iniquitas, ut ex ea fierent
vasa in contumeliam: Cum verò per libe-
rum arbitrium primi hominis in condem-
nationem vniuersa defluerit; procul dubio
quod ex ea fiunt vasa in honorem, non ipsi-*

*us iustitia, quam gratia nulla præcessit sed
Dei misericordia: quod verò in contumeli-
am, non Iniquitati Dei, (quæ absit, ut sit
apud Deum) sed iudicio deputandum est.*

3. Ratio fauet. 1. Quia condemna-
re aliquem sine causa, est punire sine
culpa; quod iniustum est: & Deo, ut iu-
stissimo, conuenire nequit: Nam ait
S. Au. l. de grat. & lib. ar. c. 23. *Deus red-
dit mala pro malis, quia iustus est: bona pro
malis, quia bonus est: bona pro bonis, quia
bonus & iustus est: Solum non reddit ma-
la pro bonis, quia iniustus non est.*

2. Quia reprobatio præsupponit
prædestinationem Christi: sed hæc
præsupponit præuisum peccatum: er-
go & reprobatio præsupponit pecca-
tum.

Maior: Quia omnis effectus repro-
bationis ordinatur ad gloriam Chri-
sti, qui constitutus est Iudex om-
nium.

Minor. Qui Christus dicitur à D.
Thoma prædestinatus, ut esset Re-
demptor, ac destrueret peccatum.
Atqui hæc præsupponunt peccato-
res præuisos. Ergo.

3. Quia Reprobatio est actus iusti-
tiæ vindicatiuæ: ergo præsupponit
peccatum.

4. Quia Deus nunquam reprobatur
bonum, sed malum; ergo prius est ma-
lus, quam reprobatus: atqui ante pec-
catum sunt omnia bona. Ergo.

Dico AD I. Pleræque Scharpii
euationes colliduntur ad scopulum
hunc Distinctionis; qua & Prædesti-
natio, & Reprobatio fit vtrique
duplex.

1. *Prædestinatio in se*, siue via inten-
tionis diuinæ, causam habet omnem
in Deo;

in Deo; nullam in nobis: At *Prædestinatio respectu Effectus sui*, seu in via *Executionis*, habet aliquam in *Prædestinato* causam, sc. bona opera, quæ sunt fructus gratiæ Efficacis.

2. *Reprobatio Negatiua*, in se cōsiderata, seu simplicis nolitionis diuinæ causam habet in Deo voluntatem eius antecedenter; & respectiue malæ materiam in se suaque natura corruptibilem: *Reprobatio Damnationis* vero seu *Positiua* causam habet peccatum orig. aut actuale præuisum.

AD II. Permissio Dei prima non est effectus reprobationis.

1. Quia Deus permittit vt etiam prædestinati peccent.

2. Quia defacto permisit, vt omnes in Adam peccarent; nec tamen omnes ideo voluit reprobatos.

3. Illa permissio Non est reprobationis effectus Vltimus; quia punitio vindictiue iustitiæ posterior est permissione: Nec est primus; quia hæc per se ordinaretur ad finem Reprobationis; scil. ad puniendos homines; quod à Dei bonitate alienum.

AD Confirmationem. Disparitas est: Quia omnia bona in prædestinato sunt Dei; at mala in reprobo sunt hominis, non Dei.

Deinde causa prædestinationis est Dei misericordia: reprobationis vero peccatum, vt possibile viribus naturæ solis.

QVÆSTIO XXXIV.

Cur; cum eo fine creati simus, vt saluaremur omnes; aliqui ab hoc fine excidant?

CALVINISTAE, vt docuimus, omnem & solam causam referunt in vnam Dei voluntatem, ab aeterno statutam, etiam sine præuisione vllius culpæ. Et quidem pauculi sunt eis prædestinati: Et circa hos solos suam excuset, aiunt, misericordiam Deus; iustitiam contra reprobos indiçtâ causâ eos damnans morti, ad peccatum incitans, quo puniendi habeat occasionem. Sic verò crudelem faciunt Deum contra infantes.

SVADENT istis. I. Cum nondum nati fuissent, &c. Esau odio habui: Rom. 8.

2. Ibid. Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.

3. Cuius vult miseretur, & quem vult induratur.

4. In hoc ipsum excitauit, vt ostendam in te virtutem meam. &c. Ergo reprobationis causa est sola Dei voluntas, non reprobati culpa.

AVTOR. Deus ex se, suaque bonitate creauit hominem, genusque humanum eo fine, vt omnes salui fierent; hucque media naturæ & gratiæ dedit necessaria. Quod autem excidimus omnes, & multi reprobentur; id accidit vitio hominum, non Dei ordinatione. Ita S. Patres Chrys. Dama. D. Thomas. Vnde duplex fit *Dei voluntas*. *Primaria seu Antecedens* opera nostra: *Secundaria seu Consequens* opera nostra; illa est ex Deo, hæc ex nobis occasionem sumit. Illa est bonitatis, & vult omnes saluos fieri; hæc est iustitiæ. Vnde Tert. l. de resur. *Deus de suo Optimus; de nostro Iustus est.*

Docetur tribus. I. Gen. i. Creauit

g

Deus

Deus hominem ad imaginem, quoad dona naturæ, & similitudinem suam, quoad dona gratiæ; eo fine, vt saluaretur: parque fors futura totius erat posteritatis. Nullus igitur ante lapsum ad interitum erat à Deo destinatus. Illud fatetur Calvinus Inst. 1. c. 15. §. 4. Sub imagine, ad quam homo conditus est, comprehenditur quicquid ad æternam vitam spectat. Sic & alibi sæpius. Si ergo Deus homines condidit ad vitam æternam; vt vere ait Calvinus; quomodo quosdam ad damnationem Voluntate Dei Antecedente destinatos contendit? Deinde ita iubemur, Eph. 4. *Renouamini Spiritu mentis vestre, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est*, sc. ad imaginem ac similitudinem primogeniam: at ita per Christum renouamur. Sic & Colos. 3. *Exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum, cum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius, qui creauit illum*. Ergo ante lapsum Adæ omnes erant iusti; nullus reprobis.

II. Adam in persona totius posteritatis potuit seruare præceptum Dei; alioquin mortem intentantis, Gen. 2. & potuit idem transgredi. Ergo sicut liberè transgrediendo traxit omnes posteros in mortem; sic liberè obtemperando se & posteros à morte vendicasset. Non igitur Deus prohibitu suo destinauit homines ad mortem: Quia Sa. 1. *Deus mortem non fecit*. Quin Sap. 2. *Deus creauit hominem inextinguibilem: inuidia autem diaboli mors intrauit*. Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors*. Et sic, 1. Cor. 15. *In Adam omnes moriuntur*. Adde, quod ipse fatetur

Calvinus Inst. 2. c. 1. §. 10. *A carnis nostre culpa: non à Deo nostra carnis perditio est: Quando non alia ratione perimus, nisi quia degenerauimus à prima nostra conditione*. Ib. *Homini TANTVM suum exitiū adscribendum apparet; cum Dei benignitas & reuerentiam adeptus suā ipse dementiā in vanitatem delapsus est*. Itaque rursus hinc contradicit sibi Calvinus asserens; aliquos ad damnationem esse destinatos ex sola Dei voluntate, sine præuisione peccati.

III. Quia Deus decreuit magis suam Misericordiam circa nos declarare, quam Iustitiam. Nam, Pl. 24. *Vniuersæ via Domini misericordia & veritas*. Pl. 144. *Miserationes eius super omnia opera eius*. Quare hoc qui negat, vt Calvinus, est impius. Hocque amplius, quod Dominus nos hortatur, Luc. 6. vt misericordes simus etiam erga inimicos: tum quia isto superamus gentilium benignitatem: tum quia sic filij Dei sumus, qui iustis iniustisq; iuxta benignè facit. Quo minus credendus est sine præuisis peccatis quosdam reprobasse. Planè nostra sententia spem suscitatur peccatoribus; Calviniana cunctis obliquit desperationem, Deiq; tyrannidem.

Manet igitur istud: In decedentibus absque baptismo paruulis reprobationis causa est pec. orig.: in Adultis baptizatis, pec. actuale finale: in Infidelibus pec. or. & actuale.

DICO AD obiectas Auctoritates.

1. Ex loquuntur de homine corrupto per pec. orig. iuxta S. Patres, non de reprobatione ante præuifum peccatum, vt Calvinus fingit.

2. Agunt de reprobatione à gratia: at Cal-

at Calvinus infert reprobationem à gloria ante præuifum peccatum. Cur igitur hic reprobat, non ille? Quia impius est & peccator, I. Cor. II. *Propter incredulitatem.* Aug. l. I. ad Simplicianum. c. 9. *Deus non odit Esau hominem; sed odit Esau peccatorem.* Idem epist. 105. *Quibus Deus misericordiam non impertitur, ut non impertatur, merentur.* Ergo Mat. 25. *Ite maledicti: & c. e-furiui enim, & non. & c.*

QUESTIO XXXV.

An decretum Dei tollat arbitrij libertatem, ut inexcusabili necessitate, h. saluentur, illi per-
can?

LUTHERVS in Assert. art. 36. ait: *Liberum arbitrium est figmentum in rebus; seu: nullus sine re. Quia nulli est in manu sua quippiam cogitare mali aut boni; sed omnia sub Deo sunt contra quem nihil possumus.* Vnde Poeta: *Certa sunt omnia lege.*

SVADET ISTO. Isa. 41. *Benè, aut Male, si potestis facite.*

AVTOR. De isto hic strictim; infra de plano & pleno.

I. Vnus liberi arbitrii in moralibus pendet ab naturæ viribus: Teste experientia. At in supernaturalibus pēdet à gratia: Quam ut habeamus non est in nostra potestate: Est tamen hoc, ut donatâ rectè utamur cooperantes eidem.

DICO AD Isaïam, hunc ibi loqui de idolis gentium; non de hominibus.

CALVINVS affirmat Inst. 3. cap. 21. §. 7. 2. Item c. 23. §. 8. *Obtinere volunt, permittente modo, non autem Volente Deo, perire impios.* 3. Ibid. *Non dubitabo cum Augustino simpliciter fateri, Voluntatem Dei esse, rerum Necessitatem; atque id nec. ssarium futurum esse, quod ille noluerit.*

SVADET igitur ista Calvinus istis. I. Quia

Nil fit permittente, sed omnia Volente Deo fiunt.

2. Voluntas Dei est necessitas rerum.

3. Idque teste S. Augustino.

4. Extinctum, aut labefactum est lib. arbitrium orig. peccato.

5. Quia ut lapsus in latrones, spoliatus est vestibus gratiæ, & vulneratus est in carne: sic & lib. arb. est exutum gratia, & semiuiuum in naturæ donis. Vnde laborat ab Ignorantiæ, Malitiæ, Infirmitatis, & Concupiscentiæ vulneribus.

6. Præscientia Dei est infallibilis: ergo quicquid futurum præscit Deus, id infallibiliter futurum est: At præscit omnia quæ facturi sumus: ergo infallibiliter sunt futura; fientque necessariò.

AVTOR. Cum homo in statu innocentiae cum lib. arbitrio sit creatus; ipso teste Caluino Inst. 1. c. 18. §. 8. idque Calvinus amissum velit: age quo Modo amissum erit?

1. Per pec. originale?

2. Actuale?

3. Gratiam Dei?

4. Præscientiam Dei?

5. Voluntatem Dei?

6. Prouidentiam & Prædestinationem Dei?

At horum nullo modorum.

I. Non per Pec. Orig. 1. Ita Conc. Trid. sess. 6. can. 5. ex Scripturis: Vide *Antichristum* p. 4. q. 20. Num. 30. *In arbitrio viri erit, siue faciat, siue non faciat.* Hoc & similia dicuntur de homine post lapsum; ergo habet lib. ar. & non amisit per pec. orig.

2. Experientia docet omnes homines esse liberi arbitrii in omnibus humanis actionibus.

II. Non per Pec. Actualia: Quia, tamen si peccator nequeat agere opera meritoria, & supernaturalia sine

Dei gratia; potest tamen moralia & naturalia. Testes in Scriptura omnes insigniti peccatores à Cayn vsque ad Hominem peccati.

2. Ratiocinatio S. Augustini lib. de vera relig. c. 14. est euidens: *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Et infra *Et quoniam peccari dubium non est; nec hoc quidem dubitandum video, habere animas liberum voluntatis arbitrium.*

III. Non per Gratiam tollitur lib. arb., sed confirmatur.

1. Quia non per Præuenientem; cui, ait *Trid. sess. 6. c. 5.* homo liberè assentitur, & cooperatur, ita ut possit dissentire. Hinc tam sedulo nos Scripturæ monent conuerti, audire, obedire, sequi, adduntque minas, & increpationes.

2. Non per Gratiam Adiuuantem. Quia concursus Dei ad naturalia non tollit libertatem arbitrij; ergo nec gratia Adiuuans, quæ est concursus Dei ad supernaturalia.

3. Nec per Iustificantem gratiam; quia hæc perficit naturam, non destruit. Nec obstat istud Ioan. 6. *Nemo venit ad Me, nisi pater meus traxerit eum.* Quia tractio Dei inuitat amore, affectuq; voluntario; non necessitat: ait *Aug. tract. 26. in Ioan.*

IV. Non per Præscientiā Dei tollitur aut impeditur libertas Arbitrij. Quia cum illa sit duplex, Conditionata & Absoluta; neutra derogat libertati arb.

1. *Conditionata* antecedit liberū decretum Voluntatis diuinæ quā præcognoscit Deus, quid liberum arbi-

trium hominis aut Angeli facturum esset, ex hypothesi, si sic & sic in rerum ordine poneretur; Ut iniustos acturos poenitentiam, si hæc ei prædicaretur: iustos lapsuros, nisi fugerent, aut è vita, &c. raperentur.

2. Absoluta sequitur Decretum Dei liberum: quā præcognoscit reipsa futurum: Sic in Vet. Testa. prædixit futura in Nouo. Vnde Tertul. l. 2. contra Marcionem: *Præscientia Dei tot habet testes, quot habet Prophetas.* Vtraque est infallibilis; quia Dei intellectus est infinitus, extendens se ad omnem veritatem.

Neutra pugnat libertati arbitrij. *Non Conditionata*; quia nec rem ponit, minus in re quicquam; quia ex hypothesi præscit. *Non absoluta*; quia nil causat minus necessitat in re; nisi secundum Modum rei futura præscit; ut necessaria necessariò, contingētia contingenter, quoad nos, libera liberè futura præcognoscit.

2. Deinde *Aug. l. de bono perseu. ca. 9. 10. Et l. de Corrupt. & grat. c. 8.* Præscientia Dei non tollit lib. arb. *quia Præscientia est*; alioquin & nostra tolleretur: ut si præsciret Iacob à filiis faciendā, Gen. 48. eos nil necessitauit ad ea: Non *quia Dei est*, alioquin tolleretur & Deo libertatem, præscit enim quæ facturus est.

3. Demum Adam in statu integro habuit lib. arb. ut fatetur Calvinus; & aliquid ex eo peregit: & acturum id præsciuit Deus; non tamen hæc præscientia ademit ei libertatem arbitrij.

V. Non per Decretum Dei impeditur libertas arbitrij.

1. Non

1. *Non decreto concursus sui Generalis* ad omnes lib. arb. actiones naturales: quia est simul tempore & causalitate cum nostra actus determinatione; nō est prior, nec determinat nostram voluntatem ad agendum.

2. *Nec decreto concursus specialis* per gratiam præuenientem, adiuantem, aut iustificantem: vt suprà liquet. Vtrumque Decretum Dei est, vt præscientia, secundum Modum cuiusque rei; ad quam ipsa res condidit; vt necessaria necessariò fiant; libera liberè; liberaque bona causet liberè; mala, permittat liberè fieri.

VI. NON PER PROVIDENTIAM seu Prædestinationem infringitur libertas ar. Quia in illa solum spectari potest Præscientia & voluntas Dei: at neutra lædit lib. arb. in se, aut in actis.

DICO AD I. Absurdum id: quia sic Deus vellet fieri peccata, quæ permittit fieri.

AD II. Absurdum. Quia omnia, etiam ciuilia, fierent necessariò.

AD III. Falsum est. Nam S. Aug. l. 6, de Gen. ad lit. c. 15. docet creationem non fuisse in potestate creaturæ, sed Deiscuius, ait, *voluntas rerum necessitas est*, sc. creandarum, non faciendarum postea, vt falso interpretatur Augustinum Calvinus.

AD IV. Supernaturalia dona perdidit homo; naturalia consequenter in sese debilitauit; non perdidit. Malè igitur Pelagiani aiebant, lib. arb. nullatenus esse læsum: Malè Calviniani: Esse extinctum: Benè Trid. sess. 6 c. 1. *Non extinctum, sed viribus attenuatum.*

AD V. Homo tria habuit ex iustitia originali.

1. Gratiā iustificantem, siue Rationis sub Deo subiectionem.

2. Appetitus sub ratione subiectionem.

3. Corporis immortalitatem. Spoliatus primo, dicitur vulneratus in secundo, propter rebellionem & reliqua incommoda consecuta: tertium fatale erat & est. Animæ enim vt quatuor sunt Potentiæ; sic & vulnera: *Intellectus*, ignorantia; *Voluntatis*, malitia; *Concupiscibilis*, auaritia absentium, voluptas præsentium Bonorum verorum, seu apparentium; *Iracibilis* deniq; metus de absentibus; ira de præsentibus Malis.

AD VI. Præscientia Dei dat rebus futuris Certitudinem, non Necessitatem: cum illa, non cum hac, potest stare salua libertas. *Necessitas* verò duplex est: *Antecedens*, quæ oritur ex causa antecedente necessaria: vt cras oriri solem necesse est: *Comitans*, seu consequens, quæ oritur ex ipsa positione effectus seu liberi, seu necessarij: vt hominem sedere, sedisse, sessurum, posito, quod sedeat, federit, aut sit sessurus. Hæc necessitas est absoluta, expositione facti: non illa. Quare ideo futura à Deo prænoscentur, quia fient: Non ideo fient quia prænoscentur: Sicque præscientia est rebus futuris posterior, non prior.

Ira S. Patres & Scholastici.

III. DE LIBERI AR- BITRII NATURA.

QVÆSTIO XXXVI.

Ecquid est Liberum Arbitrium?

AVTOR. I. *Liberum arbitrium est Iudicium rationis, cum Electione voluntatis: ita Magist. 2. Sent. 2. Alijs significat solius rationis actum, id est, iudicium: Quia, ait S. Bern. liberè de actu voluntatis iudicat. Vel, ait Tapperus, quia indifferens est; & in particulari iudicamus, ut volumus.*

3. D. Thomæ, & S. Patribus significat actum solius Voluntatis; eò quòd is solus verè & propriè liber sit: Diciturque Electio; quæ est quædam quasi iudicium ultimum voluntatis. Sic dicitur, viue pro arbitrio.

Arbitrium verò dicitur potius, quàm iudicium; quia Arbitri sunt liberiores Iudicibus: Hi enim tenentur sequi leges in iudicando; ut, si iudicare secius videantur, ab eis possit appellari: Arbitri verò sententiam ferunt, ut volunt; nec ab eis datur appellatio.

Arbitri, & voluntatis eadem potentia est; Et potentia hæc, quàm respicit finem, *Voluntas*; quàm media, *Arbitrium* dicitur.

Libertas triplex est: *Natura*; quàm concreatâ nobis liberamur ab naturali inclinatione, nos ad determinatum actum necessitante. *Gratia*, quàm ab peccatis; *Gloria*, quàm ab mortalitate liberamur.

Libertas Natura duplex est.

I. *A Coactione simplici*: Sic libera sūt,

quæ, etsi non possint non fieri, sunt tamen spontè: Ut cum Deus gignit Filium, cum appetimus beatitudinem.

II. *A Necessitate*, quàm libera sunt, quæ pro arbitrio possumus velle, aut non velle, aut nolle: ut dum loquimur. &c.

I. CALVINVS. Inst. 2. c. 2. §. 4. coniunctum hoc, (*Liberum arbitrium*) fert impatienter. Nimis, ait, Philosophicè hac de locuti sunt, qui se Christi iactant discipulos. Nam quasi adhuc integer staret homo, semper apud Latinos Liberi arbitrii, extitit nomen. Græcos verò non puduit multò arrogantius usurpare vocabulum; siquidem ἀνθρώπων dixerunt; ac si potestas sui ipsius penes hominem fuisset. 2. Ib. §. 8. Si quis vocis huius (*Liberum Arbitrium*) usum non prauâ intelligentiâ sibi permittat; per me quidem non vexabitur ob eam rem. Sed quia sine ingenti periculo non posse retineri censeo; magno contra Ecclesiam bono futurum, si ABOLEATVR. Neque ipse usurpare velim; & alios, si me consulant, ABSTINERE optarim.

AVTOR. Etsi vocabulum hoc, *Liberum Arbitrium*, in S. Scriptura non fit; res ipsa tamen habetur. Num. 30. *In arbitrio viri erit.* &c. 2. Reg. 34. *Trium tibi optio datur, elige.* Dan. 12. *Quid eligam.*

Dico igitur Calvinistis, quod S. Aug. l. 7. c. 9. de Trin. Pascenio Ariano, contendenti vocem ἐκλογισμός in scriptura non extare; respondit, *Esi nomen non reperitur: res tamen habetur in ea.*

Liberum arbitrium igitur est potentia; non habitus, vel actus; libera; non indeterminata ceu voluntas; intelligenti nature attributa, ut subiecto; ex his, quæ ad finem aliquem conducunt, ut obiecta potentia, versantis circa Media tantum; unum præ alio eligendi, actu contrarietatis seu specificationis; aut respuendi, actu contradictionis.

QVÆ

QVÆSTIO XXXVII.

Vtra Libertas requiritur ad liberum
arbitrium constituen-
dum?

LUTHERANI, apud Mart. Bucerum lib. de concor-
dia doctr. requirunt solam à Coactione libertatem,
negant illam à Necessitate: Sicque volunt intelligi
istud, Hominem esse liberi arbitrii.

CALVINVS Inst. 2. cap. 2. §. 6. idem asserit i-
psum: & affingit Lombardo 2. dist. 25. eandem
sententiam; quod à coactione soluti sumus.

AT idem Cal. ib. c. 3. §. 5. sibi contra-
dicit: Lombardus, ait, cū necessitatem à Coa-
ctione distinguere nesciret, pernitioso errori
materiam dedit. Alphonsus à Castro di-
cit idem cum Caluino; sed explicat fe:
Coactionem esse quamlibet deter-
minationem ad vnum aliquid.

SVADENT istis ex S. Aug. Bern. & S. Tho-
ma.

1. Aug. in Enchir. c. 105. Beati esse sic volumus,
vt esse miseri non solum nolimus, sed nequaquam
prorsus velle possumus. Beatitatem libere volu-
mus, & tamen aliter non possumus. Ergo li-
bertas à Coactione sufficit ad arbitrium li-
berum.

2. Aug. Deus liberè vult iustitiam, & eam
tamen necessariò vult. At hæc est libertas à
coactione; eademque est homini.

3. lib. 5. Ciu. c. 10. Si Necessitas est, qua necesse
est, vt ita sit, aut fiat aliquid: nescio cur eam timea-
mus ne nobis libertatem auferat voluntatis. Neque
enim & vitam Dei, & Præscientiam Dei sub ne-
cessitate ponimus, si dicamus, necesse esse Deum sem-
per viuere, & cuncta præscire.

4. S. Bern. serm. 81. in Cant. Nescio quo miro
modo ipsa sibi voluntas peccato in deterius mutata,
necessitatem faciat; vt necessitas, cum voluntaria
sit, excusare non valeat voluntatem: nec voluntas,
cum sit illecta, excludere necessitatem. Infrà. Ani-
ma malè liberà necessitate & ancillā, tenetur. Et an-
cilla libera propter & necessitatem, & voluntatem;

Eoque rea, quo libera, eoque ancilla, quo rea; & per
hoc eo ancilla, quo libera.

5. S. Tho. q. 10. art. 2. ad 5. ait solam coactionē
repugnare naturali libertati voluntatis. Et
q. 83. art. 2. ad 3. ait, per peccatum perisse liber-
tatem gratiæ, non naturæ, quæ est à coactione.

AVTOR, Libertas à Necessitate o-
mninò requiritur ad liberum arbitri-
um; & non sufficit libertas à coa-
ctione.

1. Quia Ec. 15. Deus dereliquit hominē
in manu cōsilij sui. adiecit mandata: si volue-
ris eas seruare, conseruabunt te. Apposuit tibi
ignem & aquam. & c. quod placuerit ei, da-
bitur illi: Ecce libertatem contradi-
ctionis Volendi & non volendi: Item
Contrarietatis, in eligendo & respu-
endo.

2. Sic definierunt Concilia: vt A-
rausicanum can. 25. Trident. sess. 6. c.
5. Et decretum Pii V. Quod voluntariè
fit, etiam si necessariò fiat, liberè tamen fit.
& c. Sola violentia repugnat l. bertati homi-
nis naturali.

3. Ita & S. Patres, cum Theologis
ex Magistro Lombardo.

4. Ratio. Si ad lib. arb. fat foret li-
bertas à coactione, sequerentur ab-
surda ista.

1. Etiam pecoribus esse lib. arbit.
nam sponte feruntur ad pabulum.

2. Etiam pueris, furiosis, & c. vsu ar-
bitrii priuatis esset liberum arb. quia
sponte agunt, ait Arist. 3. Eth. c. 2. 3. Deū
ex libero arb. genuisse Filium; quia
non coactus genuit.

4. Nulla foret controuersia; quia
nec philosophi, nec Manichæi, nec
vlli negarunt homines esse liberos à
coactione. Demum est Consultatio;
ergo & libera Electio.

Dico

Dico AD I. In appetenda beatitudine voluntas nostra in hac vita est libera, quoad Exercitium; quia potest eam appetere, & cessare ab appetendo: at libera non est, quoad Specificationem; quia non potest velle miseriam. Neque Beatis tollitur in cælis libertas per necessitatem non peccandi, quin confirmatur.

AD II. Vt beati habent necessitatem, quoad Specificationem; quia non possunt velle miseriam; nec ideo tamen priuantur libero arb. Ita Deus vult iustitiam ex necessitate, quoad Specificationem; quia non potest velle iniquitatem: nec ideo tamen non est liberi arb.

AD III. Aug. ibid. distinguit necessitatem in Vnam quæ facit, vt res non sit in potestate; qualis est necessitas moriendi: Inque Aliam, quæ facit rem non esse in potestate: Priorem ait pugnare cum lib. arb. at Posteriorē non. Et huius posterioris dat exemplum de vita Dei, præscientia Dei, potentia Dei, de quolib. arb. humano. *Necessitas ait, non facit vt opera lib. arbitrij non sint libera; sed cogit vt sint libera. Nō enim cadit illa necessitas super Opera, sed super modum. Non enim necesse est absolute, vt homo hoc velit, aut illud: sed est in eius potestate velle hoc aut illud, aut nō velle; tamen posito quod velit, necesse est cum liberè velle.*

AD IV. Loquitur de necessitate Conditionata, quæ non repugnat libertati, vt Absoluta. Sic arbor mala, dum est mala, non potest bonos fructus facere: ita & voluntas, dum vult malè, necesse est vt faciat malum, sed libere.

AD V. S. Thomas loquitur de voluntate simplice; non vt est principium electionis. Itemque de coactione vt est determinatio ad vnum, siue necessitas.

QVÆSTIO XXXVIII.

An DEVS sit liberi arbitrij?

LUTHERVS in assert. art. 36. adprobat sententiam Wicleffii, dicentis, *Deum non posse facere, nisi ea quæ facit; Omniaque ex necessitate absoluta euenire.* BUCERVS lib. de Concordia. &c. tradit, Deum necessariò agere, quicquid agit, nec posse aliter facere.

CALVINVS Inst. I. c. 16. §. 3. *Sanè omnipotentiam sibi vendicat; ac deferri à nobis vult Deus; non qualem Sophista, Papista, fingunt, otiosam, & ferè sopitam, sed operosam. Infra: Ideo censetur Omnipotens, non quod possit quidem facere; cesset autē sed quia. &c.* Carpit nos docentes, Deum multa posse facere, quæ non facit; & posse multa non facere, quæ facit; ideoque propriè liberum esse.

SVADENT istis. I. Arbitrij libertas in eo est, vt possit quis velle & non velle; hocq; nō illud: at istud repugnat Immutabilitati Dei.

2. Voluntas Dei & Sapientiæ conformis: sed hæc non potest non iudicare id esse melius fieri, quod re ipsa fieri melius est: ergo nec voluntas non potest non idem eligere.

3. Velle Dei est necessarium; quia est idem quod esse Dei. ergo non est liberum.

4. DEVS ab æterno voluit omnia quæ fecit, facit, facturū est; ergo iam determinatus est ad vnum, nec aliud velle potest.

5. Inde terminatio imperfectionem significat: non ergo locum habet in Deo.

6. Si DEVS posset facere, quod non facit; haberet potentiam passivam & otiosam: quod absurdum.

AVTOR. I. DEVS est liberi arbitrij vnde quaque; fecitque hominem ad imaginem & similitudinem suam.

1. Sic Scriptura in meo *Antichristo*
p. 4. q. 21.

2. Huc

2. Huc conuenit S. Patrum consensus: Greg. Naz. Nyss. Amb. Aug. in Enchir. c. 95. *Tunc videbitur, quam multa possit Deus, & non velit: nihil autem velit, quod non possit.*

3. Ratio 1. Deus est causa efficiens omnium intelligentiarum ac rerum: ergo voluntate, non necessitate operatur. Cur enim tot essent Intelligentiæ, & non plures; virtutis tantæ, nec maioris, minorisue: &c.

2. Quia Deus est infinitus; ergo potest & plura & perfectiora facere; quâ fecit.

3. Si ex necessitate, non liberè faceret omnia Deus; frustra ei preces, aræ, sacraque fierent propitiando: at communis naturæ instinctus hæc docuit omnes gentes.

4. Denique homo est liberi arbitrii; ergo & Deus.

II. *NOTA ex D. Th. q. 24. de Verit. art. 3.* Posse velle bonum & malum, nō est simpliciter Arbitrii, nec de essentia eius: sed ut id est in natura creata ex nihilo, ac proinde defectibili: Sed sat est libero arbitrio, habere optionem & electionem rerum diuersarum. Et hæc libertas non conuenit Deo, Angelis, Beatis: posse eligere malum, imperfectio est. Idem est de Posse mutare actus Volendi & Nolendi: Hæc enim sunt creatæ naturæ, non Arbitrii simpliciter. 2. *Velle Dei* dupliciter capitur: 1. *Absolute*, ut est idem quod esse Dei: Sic est necessarium, non liberum. 2. *Obiectiue*, ut dicitur ordinem ad obiectum *Intrinsicum*, scil. ad Dei sapientiam, potentiam. &c. Sicque est idem cum Esse Dei: Vel ad *Extrinsicum*, sc. ad res creatas;

sic liberum est, non necessarium. *Quia* Deus non potest non velle suam essentiam: potest autem non velle res creatas. *Vel*: Deus vult amatq; seipsū necessariò: alia verò liberè: *Quia* velle Dei non necessariò terminatur ad hanc rem vel illam: quia res non sunt Deo necessariæ; suntque ex hypothesi appetibiles, quâ sc. Dei gloriam manifestant.

Dico Ad I. Velle, & non velle in Deo non significat mutationem actus; sed quod terminetur, vel non terminetur ad tale obiectum: itaque in hoc ut creato, non in Deo fit mutatio.

Ad II. Conformitas Sapientiæ diuinæ cum Voluntate non importat necessitatem: Quia Eph. 1. *Deus operatur omnia secundū Consiliū voluntatis suæ.*

Ad III. Velle Dei est necessarium quoad actum volendi; at non quoad ordinem ad creaturam.

Ad IV. Actus voluntatis diuinæ determinatus est absolute in se; sed non obiectiue; Et hoc modo, non illo, potest se aliter habere.

Ad V. Indeterminatio oritur Vel ex causa, in actum exire potente; Vel ex effectu, non habente necessarium ordinem ad causam; Illa non est in Deo, sed in iis, qui rem non perfectè cognoscunt, ideoque deliberant: Hæc dicit perfectionem in causa, ut in dependente ex Effectu.

Ad VI. Potentia passiuæ nondum est reducta in actum, unde & ab actu distinguitur: at Dei potentia, cum sit Diuina Essentia non distinguitur ab actu; sed est purus actus; ideo nulla passiuæ potentia inesse Deo potest.

h

IV. Ds

IV. DE VIRIBVS LIBERI ARBITRII IN Naturalibus rebus.

QVÆSTIO XXXIX.

An Viribus natura cognosci possit Deum esse, & vnum esse?

CALVINVS *Inst.* 1. c. 2. & lib. 2. c. 2. fatetur ethnicos solo naturæ lumine generatim cognouisse Deum; quod sit aliquis; at nescisse Deum verum, vnum ac solum esse.

Proinde LUTHERANVS Helhusius *l. de erroribus Pontificiorum*, ponit istud: Dicunt Romani in Catechismo, Posse. Deum esse, & vnum esse lumine naturali cognosci. Id quod negant Luthero-caluinista.

SVADENT istis. I. Quia Ioan. 1. *Lux in tenebris lucet; & tenebræ eam non comprehenderunt. In mundo erat, & mundus eum non cognovit.*

2. Aug. l. 10. *Confes. c. 6. ait, Cælum & terram clamant; ipse fecit nos, & non ipsi nos; surdis tamen canunt, nisi Deus alius misereatur.*

AVTOR. I. Mens humana per peccatum orig. non ita est læsa, vt nō possit solis naturæ viribus multas veritates theoricæ & mæchanicas cognoscere. Constat inter omnes etiam aduersarios.

1. Quia nulla res destruitur propria operatione: sed intelligere verum propria est intellectus operatio.

2. Quia non est impotentior intellectus intelligendo, quam sensus in sentiendo: sed hic potest sine auxilio gratiæ specialis sentire: ergo & is intelligere.

II. Deum esse, & Vnum esse solis

naturæ viribus cognosci potest.

1. Sic Scriptura in *Antichristo* p. 4. q. 22.

2. Sic & S. Patres: S. Iustinus Mart. Irenæus, Tertul. Cyp. Laët. lib. 1. *Instit. c. 3. Nemo est, qui sapiat, rationemque secum putet, qui non Vnum Deum esse intelligat.*

Ratio fauet. Quia si non posset cognosci naturaliter vnus Deus, fieret vel quia obiectum est supernaturale: Non hæc; quia Sap. 13. *A magnitudine speciei, & creatura cognoscibiliter poterit horum Creator videri. Vt testatur demonstrationes factæ à S. Patribus ex effectis naturæ: quod autem naturalibus doceri potest rationibus, non superat naturalem intellectum. Vel quia actio intelligendi vnitatem Dei est difficilis, aut impossibilis. At nec hoc; Quia ubi affertur demonstratio, ibi assentiri difficile non est: sicque nil opus speciali auxilio.*

DICO AD I. Ea dicuntur de Christo; ac proinde de S. Trinitatis mysterio, quod naturæ soli incognoscibile est. *Dein*; vt lux illuminet tenebras; hæc tamen lucis sæpe prævalent. Item; lux relicta naturæ, in tenebris ignorantia lucet aliquantisper. Vnde S. Aug. in ep. ad Rom. *Quos arguit Salomon Sap. 13. non cognouerunt per creaturam Creatorem: Quos autem arguit Apostolus, cognouerunt; sed gratias non egerunt.*

AD II. S. Aug. ibi loquitur de Amore, non de Cognitione Dei; quod homines non, vt Deum cognouerunt, sic ament ac laudent.

QVÆ.

QVÆSTIO XL.

An homini sit liberum arb. in operibus Naturalibus & Civilibus?

LUTHERVS & Melancthon principio negarunt: Dein postea retractarunt: Ipsi tamen inuicem sibi contradicunt.

LUTHERVS in ass. et. art. 36. In ceteris ferenda est leuitas & stultitia Papa: sed in ar. de seruitute arbitrij, qui verum nostrarum summa est, dolendum ac flendum est miseris si insanire. Idem lib. contra Regem Anglorum ait, qui secus doceret, quod damnet Deum, maneatque filius gehennæ. Idem in summa doctrinæ art. 36. Liberum arbitrium est figmentum in rebus, & titulus sine re. Quia nulli est in manu quicquam cogitare boni vel mali, ut Wiclef articulus, Constantia damnatus, recte docet; sed omnia de necessitate absoluta eueniunt. Infra: Non est dubium Sathana Magistro in Ecclesiam venisse hoc nomen Liberum arbitrium.

AT idem retractat lib. de Visit. Sax. Homo habet ex propria virtute liberum arbitrium ad faciendum vel omittendum opera externa, per legem & pœnas adactus. Potest & facularem probitatem facere ex propria virtute, à Deo ad hoc datâ. Paulus enim vocat eam iustitiam carnis. Et sic utique habet libertatem fugiendi malum, & faciendi bonum.

MELANCTHON in Locis Commu. anni 1521. de testatur nomen lib. arb. vt à Scripturis alienissimum. 1. Defendit Laur. Vallam contra Eckium, 3. Arguit philosophiam. 4. Tollit omnem libertatem & Contingentiam. 5. In Comment. ad Rom. 8. ait Non solum oper. indifferentia; sed etiam peccata in nobis à Deo fieri.

AT in idem in Locis posterius editis directè contradicentia asserit; & rectè. Quocirca hac in re nulla nobis cum Lutheranis intercedit controuersia: multa verò cum Calvinianis.

CALVINISTÆ negant habere hominem, post lapsum, vlla in re liberum arbitrium; ac ne vel in indifferentibus & civilibus. Ita Lau. Valla lib. de lib. arb. Bucerus lib. de Concordia.

CALVINVS Inst. 1. c. 16. §. 8. Et l. 2. cap. 4. §. 6. &c.

SVADENT Calvinistæ istis Scripturis ex Caluino. Exod. 11. Egyptii pretiosiora dedere Iudæis impulsu Dei. 2. Gen. 43. Der vobis Deus inuenire misericordiam coram viro: Ergo Deus flectit arbitrium. 1. Reg. 17. Irruit super eum spiritus Domini. Deus, 2. Reg. 11. fecit vt Absolon non sequeretur consilium Achitophel. Inclinauit cor Roboam, 3. Reg. 12. vt sequeretur consilium iuuenum. &c. Luth. & Melancthon his plura addensant, apud Bell. l. 4. cap. 11.

AUTOR. I. Non scienda temeritas est non ferentium vocem *Liberum Arbitrium*; idque in *Seruum arbitrium* mutantium.

1. Quia 1. Tim. 6. Vocum nouitatem evita: talis est: *seruum arbitrium*.

2. Quia omnium ætatum scriptores Christiani sunt voce *Lib. arb.* vsi vel ipso teste Caluino Inst. 2. c. 2. §. 4. Semper apud Latinos liberi arbitrij nomen extitit: Græcos verò non puduit arrogantius usurpare vocabulum ἀνθρώπων.

3. Si vox ea est bona: ergo retinenda: si mala & ab Sathana inuecta; ergo nunquam fuit Ecclesiæ doctrina pura; Nec verum sat illud: *Portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

4. Demum quod ea nusquam extet in Scripturis, causa est, quod post has conditas oppugnare lib. arbitrium cæperunt hæretici.

II. Homo in naturalibus & civilibus est liberi arbitrij.

1. Sic Scripturis liquet in *Antichristo* p. 4. q. 23.

2. Huc contentiens Traditio S. Patrum conspirat. Nam eos hæresios arguerunt, qui liberum arbitrium negarunt: Vt 1. Simonem Magum S. Clementis. Recognouit. 2. Bardehanem

sub

sub annum 170. S. Aug. *l. de haresib. c.*
35. 3. Manetem sub annum 270. S.
Hieronymus *in prafat. dial. aduersus Pe-*
lag. 4. Priscillianum, sub annum 390.
S. Augustinus *l. de haresib. c.* 70. Istos
idcirco condemnat S. Leo *epist.* 91. &
Conc. Bracaracense I. *Can.* 10. 5. A-
bailardum damnatae haresios innouato-
rem damnauit Innocentius II. &
Conc. Senonen. 6. Wiclefum item a-
nathematizauit Conc. Constantiense
sess. 8. 7. Denique Lutheranos Leo X.
Caluinum, Conc. Trid. condemna-
uit. Testimonia S. Patrum hic den-
sa re nil attinet obuia.

3. RATIO pugnat. Quia sic com-
munis Sapientum ethnicorum sem-
per docuit consensus omnium & na-
tionum & ætatum.

2. Nulla fuit res publ. aut Com-
munitas, cui non fuerit Consilium
publicum, leges, pœnæ, præmia: quæ
præsupponunt libertatem arbitrii hu-
mani.

3. Quia experientia constat, quod,
qui negant liberum arbitrium suos ij
hortantur, compellunt, præcipiunt,
minantur, puniunt, sc. vt liberos arbi-
trio.

4. Euidens est homines peccare;
at peccare nemo potest sine libero ar-
bitrio: Necessitas enim non habet le-
gem, neque peccat: ait S. Aug. *l. de vera*
relig. c. 14.

5. S. Greg. Nyss. *l. 7. de philosophia. c.* 1.
Consultatio ad Electionem ordina-
tur: ideo vti est vis consultatiua, ibi &
electiua est: at vbi hæc, ibi Libertas
arbitrii.

6. Demum Calu. *Inst.* 1. c. 5. §. 8. ex isto
Ec. 15. *Deus creauit hominē, & reliquit illū*

in manu consilij sui: fatetur conditum
hominem fuisse cum lib. arbitrio; la-
psum tamen eo excidisse. Cur autem
perseuerasse liberum arbitri. neget,
causam habet non aliam; nisi quod
fingat id pugnare prouidentia Dei.

At hæc non incepit primum post
Adæ lapsum: facit enim eadem antè,
nec impediatur à libertate arbitrii:
cur igitur post lapsum impeditur?
Præsertim cum illius sit conseruare
naturas, non destruere.

DICO AD SCRIPTURAS obijci solitas
NOTANDA ista.

1. Libera Electio, & libera Execu-
tio electi differunt: quod illa, nō hæc,
sit ad libertatem arbitrii necessaria:
vt notat S. Damasc. *l. 2. de fide c.* 26. Vn-
de potest Deus, & homo impedire
Executionem saluā tamen libertate
arbitrii Eligentis.

2. Nec libertas arbitrii excludit co-
operationem Dei: nam hæc minimè
necessitat voluntatem; sed inuitat, re-
git & adiuuat ad bonum semper; ve-
rum iuxta Modum cuiusque natura-
lem; qui in homine est liberè eligere,
sequi, aut respuere gratiā sufficientē.
Si vocem eius audieritis, istud euadit
verum, *Isa.* 26. *Omnia opera nostra opera-*
tus es in nobis Domine, per gratiā: Huc
hominis est preparare cor: Attamen ho-
mo cogitat viam suam, liberè: Ideoque
per sæpè *Non via mea via vestra.*

3. Quatuor modis inclinatur vo-
luntas à Deo. 1. *Physicè* eam determi-
nando ad vnum certum immediatè.
2. *Mediante forma* quam in voluntatem
imprimit: Sic D. Th. q. 22. *de verit. art.*
8. 3. *Obiectiue*, per internam suasionem
efficacem. 4. *Obiectiue sic*, vt efficacia
pro-

proueniat ex dispositione voluntatis, nō ex impressa vi p̄suasionis. Secundo & quarto modo s̄pe v̄titur Deus, salua libertate arbitrij: id quod controuersum non est. Scripturæ igitur obiecta, pleræque pertinent ad secundum & quartum modum. Cæteræ ex prædictis liquent.

QVÆSTIO XLI.

Libertas arbitrij concordetne, an pugnet cum Prouidentia Dei Cooperantis?

CALVINVS totam rationem, cur hominem carere velit libero arbitrio, ponit in eo; quod libertas arbitrij (vt fingit) pugnet cum prouidentia Dei. Bellar. l. 4. c. 7.

SVADET Iſtis. I. Aug. l. 6. de Genes. ad lit. c. 1. Conditoris voluntas, rerum est necessitas. Et c. 17. Hoc autem necessario futurum est, quod Deus vult: & ea ferè futura sunt, quæ ille præsciuit. Deus igitur necessario prænoscit omnia futura sic, vt falli nequeat: ergo futura necessario eueniunt.

2. Præscientia Dei, (quam includit in se Prouidentia) est causa rerum: ergo res ideo erunt, quia futuras præscit Deus; nō contra: alioquin Deus penderet à rebus creatis; foretque scientia eius mutabilis, & accidentaria.

3. Dei Voluntas rerum est omnium prima causa, decreuitque ab æterno, quid fieri velit: quæ cum sit efficacissima, videtur nulla arbitrij libertas posse cum ea stare. Confirmat Calvinus experientiã; nam s̄pe in rebus apertis deficit nos consilium; in obscuris subita lux affulget: s̄pe in leuibus negotiis animus flaccescit; in arduis sese erigit: quæ indicia sunt, mentes nostras à Deo gubernari.

AVTOR. I. Dei Præscientia, (quam includit Prouidentia) est certissima; neque tamen futura necessitat; nec

cum libero arb. pugnat. QVIA: 1. Non quæ Præscientia est; quia tum & hominum præscientia necessitatem inferret rebus; at non infert; cum non sit causa rerum, neque aliquid in rebus ponat. 2. Non quæ Dei est; quia hæc nō est causa rerum; cum actus nequeat esse causa obiecti sui; sed contrā, obiectum est causa actus. Vnde Non ideo res eueniunt, quia Deus præsciuit futuras; sed ideo Deus præsciuit, quia futura erant.

II. Scientia in Deo duplex est.

1. Simplicis intelligentiæ, qua res omnes possibiles cognoscit.

2. Visionis; quæ tantum ea cognoscit, quæ reipsa sunt, erunt, aut fuerunt. Quia Visio terminatur ad existentiam rei; non ad solam possibilitatem: Et ita simplex intelligentia est prior visione; inter eas media voluntas. Vt hic esse ordo videatur: 1. Deus cognoscit res, quæ quoquo modo esse possunt. 2. Voluntate decernit ex his, quas velit aliquando existere. 3. Res volitas existere præuidet in suo tempore existentes. Vnde Scientia Dei, quæ est causa rerum, est scientia simplicis intelligentiæ, non Visionis: Quia hæc præsupponit rerum existentiam; illa solam possibilitatem.

III. Modus concordandi Cooperationem Dei cum libertate liberi arbitrij optimus est D. Thomæ. q. 3. de Potent. a. 7. & 1. q. 105. a. 5. Nimirum: Deus cum causis secundis ita concurrir, vt eas moueat, adque opus applicet secundum conuenientiam conditionis earum naturalis, seu dispositionis. Hæc autem in voluntate est solum NEGATIVÆ determinatio, præcedens tum Influxum Dei tum elicitum volun-

voluntatis actum, quo ea finit se, aut non finit, moueri ab obiecto per rationem ei propositio. Et hæc prærequiritur *Negatiua determinatio*, seu dispositio: quod ante influxum Dei non possit vlla positiua dispositio esse; cum nil positiuum sine Deo fieri possit: Vnde *Sine me nihil potestis*. Ioan.

Porro isti negatiue dispositioni voluntatis nostræ prior incidit motio Dei: 1. Ioan. 4. *Quoniam ipse prior dilexit nos*. Ioan. 15. *Non vos me elegistis; sed ego elegi vos*. Rom. 11. *Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Et hæc Præueniens gratia sic mouet hominem, vt non necessites; nam Dei motio est in potestate voluntatis liberæ, vt ea vtatur, vel non; vt eam sequatur, vel non: si moueri se à Deo sinat, Deus ipsam protinus applicat operi: si non se moueri sinat, Deus eam non applicat ad actum: sic *Ex te perditio: ex me*, ait Deus, *auxilium tuum*. Ideo D. Thom. 1. 2. q. 10. a. 4. ad 3. concludit: Posita motione Dei debet voluntas moueri, pro naturæ suæ conuenientia & libertate in alterutram partem. Hinc liquet Suasionum solutio.

Dico Ad I. Loquitur S. Augustinus de necessitate Consequentia; nõ Consequentis: quasi dicat quod Deus vult fieri, sit infallibiliter; sed necessaria necessariò, libera liberè: nõ autem sic, vt absolute non potuerint nõ fieri.

Ad II. patet superius ex §. II.

Ad III. Dei voluntas est rerum omnium causa; attamen in liberis nil de creuit sine præuisa dispositione dicta negatiua, & causarum secundarum de terminatione, liberâ in liberis, necessaria in necessariis.

V. DE VIRIBVS LIBERI ARB. IN MORALIBUS REBUS.

QVÆSTIO XLII.

An possit homo solis naturæ viribus Cognoscere Verum Morale sine speciali auxilio Dei?

CALVINVS Inst. 2. c. 2. §. 24. 25. 26. solum sufficere auxilium Generale Dei asserit, ad omne Verum morale cognoscendum: refutatque Speciale, vt commentitium. 2. Theologi quidam Speciale, vt necessarium, asserunt ad quodcunque.

SVADET istis. I. Ex Ariminensi: 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est*. 2. Gen. 6. *Figmentum cordis humani tantum malum*. 3. Pl. 93. *Cogitationes hominũ vanae sunt*. Vnde Aug. ep. 105. *Nemo rectè sapit, rectè intelligit, nisi acceperit spiritum sapientiæ & intellectus*. 4. Rationibus pugnant: Vulnus ignorantia accipimus per pec. or., à quo, nisi per Christum sanari nequimus. Prudentia acquiritur cognitione veritatis moralis: sed illa est ex dono Dei Generali: ergo & hæc. Omnium moralium eadem est ratio: ergo si vnum possit naturaliter cognosci, possunt & omnia.

AVTOR. I. Etsi quidam Theologi sentiant, Nullum Verum morale posse in statu lapso, absque Speciali auxilio Dei cognosci; probandi tamẽ non sunt; At verò istud necessariò verum est: Non posse hoc in statu naturæ viribus cognosci omnes veritates morales, quæ ad vitam rationi conformem pertinet. Quia Sa. 9. *cogitationes hominũ incerta, &c. & corpus q. corrumpitur, aggrauat animam, & terrena cogitatio deprimat*

sen-

sensum multa cogitantem. Ratio. Quia ob acceptū ignorantia & infirmitatis vulnus nequimus totum naturæ Verum intelligere. Vnde tot tanti errores Philosophorum.

II. AT ALIQUAS morales veritates potest homo in hoc statu naturæ viribus, seu cum Generali solum auxilio Dei, cognoscere. Nam debilitatū est, non extinctum lumen rationis practicae.

1. Sic Scriptura in meo *Antichristo* p. 4. q. 24. Insignitè Rom. 2. *Cum gentes; quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, eiusmodi legem non habentes; ipsi sibi lex sunt: Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum.* Hoc quidam S. Patres exponunt de Christianis qui fuerant gentes; sicque dici *factores legis iustificari*: At potiores verius de gentilibus actu id accipiunt: & eodem quoq; scopus Apostoli ducit; voxque clara *Gentes*: vt Mat. 6. *Hec omnia gentes inquirunt.* Patet & inde: *Qui legem nondum habent*: at habent Christiani facti. Illæ etiam merè naturaliter, quæ legis sunt faciunt.

Dicit Caluinus posse quid naturaliter cognosci in vniuersali, sed non in particulari.

At tunc Psaltes ad hoc Ps. 4. *Quis ostendit nobis bona?* Non satisfaceret dicendo: *Signatum est super nos lumen vultus tui.* Quid enim prodest cognitio vniuersalis nisi ex ea colligi possit particularis; cum actiones sint particularium: 2. Consentiant istis S. Patres, Chry. Hiero. Aug. Prosper. &c.

3. RATIO euincit. Quia potentia potest exercere actum circa obiectum

sibi proportionatum, cum solo auxilio generali: at intellectui est verum aliquod morale proportionatum. Ergo. sin; foret superuacaneus. 2. Quia homo sine speciali auxilio cognoscit prima principia Veri morales: Ergo & particulares inde conclusiones inferre potest sine eodem: cum idē lumen, quod vniuersale, cognoscat & eius particulare aliquod.

Dico AD I. Fit sermo ibi de pietate ad vitam æternam proficua; id est, tum Iustificante, tum promerente; non de quacunque: ad eam non ad hanc, opus speciali gratia, Sic Aug. l. 1. de predest. c. 2. Et ibid. *Qui idoneos nos fecit ministros Noui Test. non litera, sed spiritu.*

AD II. Est ibi figura Intellectionis, per frequens in S. Scriptura tantum malum, id est, vt plurimum. Vt ibidem. *Omnis caro corrumpit viam suam*: non tamen Noë ibidem exceptus.

AD III. Vana sunt cogitationes hominum, quia pleræque è solis naturæ viribus sunt, quæ nil proficiunt ad salutem. Sic & S. Augustinus intelligendus est: Sic & Con. Mileuitanum, damnans Pelagianos fingentes, Datam diuinitus legem Iudaicā & Christianam esse donum Dei; at eam seruari posse viribus naturæ.

AD IV. Vulnere læsa, non extincta vis est naturæ. Ideo & aliqua prudentia per eam acquiri potest; Non autem omne verum morale cognosci; Quia causa Deo supplicandum est, Ps. 118. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam. Iustificationes tuas doce me*, ad salutem necessarias. De hisce, 1. Cor.

1. qui

1. qui gloriatur, in Domino gloriatur: quid enim habes, quod non accepisti?

QVÆSTIO XLIII.

*An solis naturæ viribus homo possit Imple-
re Omnia præcepta Moralia, quo-
ad substantiam o-
peris?*

LUTHERANI, vites liberi arb. adeo extenuant, ut extinguant, fingentes, solis naturæ viribus nihil boni morali fieri posse; neque solum sine auxilio speciali, sed etiam sine Fide iustificante, omnia, quæ fiunt, esse peccata. Quin iustorum opera esse peccata; Non tamen ob fidem imputari: imputari autem infidelibus. Ita Lutherus in assert. art. 6. & 36. Melanch. in Apol. Confes. & in Locis Comm.

CALVINUS Inst. 2. c. 3. §. 1. & in Antid. Trid. sess. 6. Kemn. ibid. idem, cæterique CALVINISTÆ. Luth. Melanch. Kemnit. id ita limitant: Possè viribus suis aliquem implere legem de non occidendo, de non furando. &c. quoad opus externum; at non quoad internum actum mentis, aut peccatum.

SVADENT istis. 1. Deut 30. Mandatum hoc, Decalogi, quod ego præcipio tibi, non est suprate, neque procul positum.

2. Eccl. 15. Si volueris mandata servare, conservabimus te.

3. Rom. 2. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt.

4. Præcepta legis naturæ sunt proportionata naturæ; ergo huius viribus servari possunt. Esto, sit infirma; ideo non potest tam facile; potest tamen servare omnia.

5. Deus, aiunt S. Patres, non præcipit impossibilia: ergo præcepta ea impleri possunt ab destitutis quovis auxilio.

6. Potest quis vnum præceptum servare: ergo & omnia: quia non occurrunt multa simul observanda, sed aliud alio tempore.

AVTOR. Nemo potest solis naturæ viribus omnia præcepta moralia, quoad substantiam operum, longiore tempore, observare, quin labatur sub

inde in peccatum. Hec media est sententia contrarios inter & Pelagianos & Lutheranos. Illi tribuunt omnia solis naturæ viribus; hi penè nihil, sed Fidei omnia soli. Veritas docetur

1. Scripturis in Antichristo p. 4. q. 25.

2. Ex Traditione Ecclesiæ, definiente sic Conc. Mileuitano, can. 5. Arausicano can. ult. Sic & Papæ plures, & S. Patres.

3. Ratio S. Thomæ: quia natura per pec. or. deprauata, averfaque à Deo est, & conversa ad sese, & creaturas, & suum in his finem ponit actu, vel habitu, vel propensione: unde ex hoc fine præconcepto quasi naturaliter inclinatur ad malum, dum quid agit, aut cuitat. Atque ideo necessaria est gratia præveniens & adjuvans naturæ fragilitatē; sine qua caderet vel iustus.

DICO AD I. Cum Aug. l. de perfect. iust. Gratiæ fretis facile esse mādatur. Vel cum Abulen. Loqui Moysem ibi de facilitate cognoscendi illud; non de observatione Ita exponitur Roman. 10.

AD II. Servare scil. cum gratia adjuvante.

AD III. Naturaliter servari ali-quod potest mandatum: at omnia non nisi cum gratia.

AD IV. Natura infirma est, tum quia iustitiæ orig. sanitate caret; tum ex conditione materiæ, & concupiscentiam freno solutam.

AD V. Deus, ait S. Leo, serm. 16. de Pass. iuste instat præcepto, qui præcurrit auxilio: hoc posito, non præcipit impossibilia.

AD VI. Præcepta non omnia sunt paria;

paria; proinde seruato vno, non continuo seruari omnia possunt.

Dein occurrunt aliquando plura simul obseruanda; vt in oratione si occurrat tentatio. &c.

QVÆSTIO XLIV.

An veram Tentationem quis superare possit solis naturæ viribus?

PELAGIANI duo asserabant. 1. Sine Dei auxilio, solis lib. arb. viribus posse vinci tentationes sic, vt vincendo etiam commeteri vitam beatam quis possit.

2. Vel in ipso æstu tentationum seruari omnia præcepta moralia posse solis naturæ viribus. Teste S. Hieron. l. 2. in Iouinian. &c.

SVADENT PELAGIANI istis. 1. apud S. Hieron. Liberi arbitrij nos condidit Deus; nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur. Alioquin ubi necessitas, neque damnatio, neque corona est.

2. Iac. 1. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illethi; at Naturaliter, Gen. 4. Sub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius; ergo naturæ viribus tentationi resisti potest.

3. Hodierni: Voluntas non potest necessitari à passione, ait S. Tho. 1. 2. q. 10. a. 3. nisi passio rationem penitus absorbeat; ergo manente libero rationis iudicio potest tentationi resisti.

AUTOR. Nemo tentationem grauiorem vincere naturæ viribus solis sic potest, vt vincendo quid promereatur. Grauior autem dicitur, quæ naturæ vires superat; nam his par, aut inferior non opus habet speciali auxilio vt vincatur; Vt mereatur tamen quid ad salutem vincens tentionem simpliciter eget gratiâ; nam ad meritum supernaturale non pertingit natura.

1. Teste S. Scripturâ. Sap. 8. Nemo potest esse continens, nisi Deus det. At continere, dum abest tentatio difficile nõ est. Deinde istud, 1. Cor. 10. Fidelis De-

us, qui nõ patietur vds tentari supra id, quod potestis: indicat tentationes posse supra naturæ vires excrefcere. Proinde, Mat. 26. Orate, ne intretis intetationem. Mat. 6. Et ne no inducas in tentationem. Ps. 27. In te eripiar à tentatione.

2. Sic & Ecclesiæ Traditio docet. Vt Synodus Palæstina apud Aug. ep. 106. Mileuitana apud Aug. ep. 26. Innocentius I. ad Conc. Carthag. apud Aug. ep. 91. pluresque Papæ & S. Patres, Chrys. Ambr. Hier. &c.

Demum ideo Ecclesiæ mos nil perinde frequentat sæpè, ac, Deus in adiutorium meum intende. &c. Vt in hac die ad nullum declinemus peccatum; Ne nos apprehendat callidus tentator. &c. quæ Specialis auxilij necessitatem testantur.

DICO AD I. ex S. Aug. l. de nat. grat. c. 65. Loqui S. Hieronymum de natura, vt erat à Deo condita; non de vitia. Dein, hæc non trahitur necessitate, quæ ab implorata adiunatur gratia.

AD II. Superior pars animæ naturaliter imperat inferiori; non quidem despotice, ceu seruus domino, vt parere cogatur; sed politice, ceu populo Magistratus. Nam potest rebellare appetitus rationi, abutens libero arbitrio. Vnde Ratio non tam dominando, quam alliciendo debet eum ducere. Quia Inferior diu viget antè, quam euigilet ratio; vnde rationis iugo peragrè assuescit: habetque obiecta sensuum bona præsentia; at ratio futuris pascitur in spe.

AD III. Significat D. Tho. non necessitari physice voluntatem, scil. determinatam quasi ad vnum, sicut brutæ; Neceffatur tamen Moraliter, b'andi-

tiis, apparentiis fucatis. &c. Dein non ait S. Tho. eam simpliciter necessitari; sed si rationem contingat absorberi.

QVÆSTIO XLV.

An homo sine fide, cum, vel sine auxilio speciali, possit bonum morale perficere, si nulla urgeat tentatio?

LVThERANI, vt Kemnitius, ac similes; item CALVINIANI contendunt, Opera omnia infidelium mera esse peccata; etiam ea, quæ cum speciali auxilio Dei fecerint. Atque hoc negare, esse hæresin Pelagianam. Calvinus Inst. 3. c. 15. Melanch. in Apol. Conf. Aug. de iustific.

SVADENT multis. I. LVThERAN. Kemnitius: Scriptura docet, opera omnium impiorum displicere Deo, quamvis speciosissima. Isa. 1. & 66. Prou. 15. Incensum abominatio est; & solennitates vestras odit anima mea.

2. Calvinus & Kemnitius Gen. 6. Omne figmentum cordis humani tantum est malum. Sic enim ipsi verterunt.

3. Psal. 13. Omnes declinaverunt, simul inutiles. &c.

4. Psal. 61. Mendaces filij hominum, vt decipiant ipsi de vanitate in id ipsum, id est, vanitate leviores. &c.

5. Mat. 7. Non potest arbor mala bonos fructus facere, id est, homo impius: sic & Matth. 12. Luc. 6.

6. Ioan. 3. Quod natum est ex carne, caro est; at caro tota mala est.

7. Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere.

8. Rom. 14. Omne, quod non est ex fide, peccatum est. &c. Plura talia Bell. l. 5. c. 10.

AVTOR. Infidelis sine fide, sine gratiæ auxilio speciali, aut etiam cum hoc potest Moralia opera bona facere; si nulla vrserit eum tentatio: Non

igitur omnia infidelium opera sunt peccata.

1. Sic Scriptura in *Antichristo*. p. 4. q. 26.

2. Ita consensus habet S. Patrum: Basil. Chry. Hieron. Aug. l. 5. Ciu. c. 15. ait, Deum Romanis orbis imperium dedisse, vt hac in vita morales eis virtutes remuneraretur.

NOTA: Quod infidelis potest solis naturæ viribus obseruare præceptum secundum substantiam operis: patet *quest.* 43. etiam cum peccato: vt si restituat depositum, quod ille despolietur. At bonum morale cum peccato fieri non potest: ideo hoc facere, maius est illo. Quod deterior est in hoc Luthero-caluiniana hæresis; quam in isto Pelagiana.

3. RATIO fauet. I. *Ab absurdo*. Quia si infideles non possent vllum facere opus bonum; ergo satius eis foret, remoto præcepto, opera ex obiecto bona non facere; nam faciendo peccat, vt aiunt; non faciendo non peccarent.

2. *Deinde*: Si infidelium omnia opera forent peccata, id fieret, I. *Vel* quia deesset eis finis, vt non fierent propter Deum: At naturaliter cognoscunt Deum esse, curam habere nostri; ergo & moralia bona facere possunt, vt obediant Deo. Neque necesse est, omnia in Deum referre explicitè. 2. *Vel* quia fiunt à peccatore, sicq; à sua causa inficiuntur, licet in se bona sint; vt vult Kemnitius: At opus in se bonum nequit à malitia causæ infici, nisi ex malitia processerit. Vnde impudicus potest eleemosynam dare. 3. *Vel* quia bona opera non habent proportionem cum viribus naturæ; At hæc in puris natu-

naturalibus habuisset iustam proportionem ad moralia omnia; neque nunc infirmior est, licet vitiata sit: ergo & nunc habet eandem. 4. *Vel* quia moralia nimis sunt difficilia ob carnem, dæm. mundum. At hic est quæstio de facilibus naturæ consentaneis; & omni tentatione remota.

Dico AD I. Sacrificia & Moralia longè differunt, ob finem. Sacrificia enim fiunt ad colendum Deum, & stante peccato displicent Deo: at Moralia quæque vnum habent finem bonum: vt eleemosyna, egenti facere benè.

AD II. *Omne*, id est, pars maior: Vnde ibi. *Omnis caro corrumpit viam suam*, cum tamen *Noë vir iustus fuit, atq; perfectus*. Sic Luc. 18. *Oportet semper orare*. Ioan. 12. *Mundus totus post eum abiit*. Vnde S. Aug. l. de Vnit. Eccl. c. 12. In Scriptura sæpè arguuntur omnes, cum solum mali intelligantur.

AD III. Omnes sumus in statu peccati; & inutiles ex nobis ad supernaturalia; at non ad naturalia & moralia: *Et n. n. est qui faciat bonum totam seruando legem perfectè.*

AD IV. Homo vanitas est, quod ex se facere nil queat aut cogitare in ordine ad salutem.

AD V. *Mala arbor* hic est Voluntas aut Intentio mala; nō natura, quasi per se mala esset. Deinde Doctrina mala intelligitur arbor mala: nam monet cauere falsos prophetas, Mat. 12. & Luc. 6. Demum *fructus boni* sunt opera ad salutem meritoria.

AD VI. *Caro* ibi accipitur simpliciter pro homine ab S. Chry. Aug. Cyrillo. &c. i. Esse naturale homo ex

homine ducit; sic & moralia operari posse; at non supernaturalia.

AD VII. *Nihil*, scil. ad salutem supernaturalē: moralia autem ex se nō attingunt salutem.

AD VIII. *Ex fide*, non qua in Christum credimus; sed qua credimus aliquid licere; quod est *Conscientia*.

CALVINVS porro sic ratione pugnat.

1. Peccator & infidelis mortuus est; & resuscitatur per Euangelium: ergo vitale nihil operari potest.

2. Homo per peccatum est, vt curua tibia distortus, quæ vt ambulando claudicat; sic peccator operando peccat.

3. Dæmones habent naturales potentias integras, scil. intellectum & voluntatem, & carent concupiscentiâ carnis: at hi nullum queunt opus facere bonum: ergo nec homines.

Dico AD I. Mortuus est morte gratiæ, non naturæ, cuius in operando principia sunt ratio & voluntas.

AD II. Curuitas in homine est Cupiditas; ex hac quod fit, peccatum est; At nemo ex hac operari necessitatur: potest enim ac debet quisque iuxta rationem naturalem operari.

AD III. Dissimile. Nam Dæmones obfirmati sunt in actuali odio Dei, rerumque ad Deum pertinentium; at non sic homines. Quæ ex S. Patribus afferant vide in *Bell. l. 5. c. 11.*

QVÆSTIO XLVI.

Sitne homo liberi arbitrii in Moralibus?

LVTHERANI, CALVINIANI, ZVINGLIANI, SCHVVENKE. &c. totaque propago Lutheri; NEGANT.

SVADENT bifariam: 1. Negationem suam stabiliendo Scripturis. 2. Affirmationis nostræ argumentareuellendo.

I. Scripturis: 1. Isa. 41. *Benè agite, aut malè si potestis.*

2. Ezech. 36. *Dabo vobis cor nouum, & faciam vt in præceptis meis ambuletis.* Quali dicat qui non habent cor nouum, nec ambulare in præceptis possunt.

3. Psa. 118. *Inclinacor meum in testimonia tua.* Sic & 3. Reg. 8.

4. Ioan. 8. Rom. 6. 2. Pet. 2. *Qui facit peccatum, seruus est peccati.* At seruitus & libertas opponuntur.

5. Ioan. 15. *Sicut palmes non potest à semetipso ferre fructum nisi manserit in vite: ita & vos, nisi manseritis in me.* Ergo non possunt non ferre fructum manentes; non manentes non possunt fructificare: proinde vtriusque sublata libertas est, parque incumbit necessitas.

6. *Quid habes, quod non accepisti.* 1. Cor. 4. At qui nihil habent proprii, non sunt actionum suarum domini. Quæ ex S. Augustino proferant irritò conatu, vide apud Bell. lib. 5. c. 30. Médacia, & ineptias Heshutianas vide in Antipap. Mendace. p. 4.

DICO AD I. De Idolis, non hominibus, id dicitur irrisoriè.

AD II. *Dabo cor nouum*, id est, gratiam, qua seruire omnia præcepta possint: Non tamen negat sine gratia aliquod seruari posse. Deinde suadet: Ezech. 18. *Facite vobis cor nouum & spiritum nouum.*

AD III. Docent hæc, sine gratia non posse omnia mandata seruari: & non, quod homo non sit liberi arbitrii.

AD IV. Seruitus peccati opponitur libertati à peccato; non libertati naturæ, quæ est arbitrii. Itaque hæc cum seruitute stare in eodem potest.

AD V. Homo palmes non potest sine succo vitis, id est, Christi gratia

fructificare ad salutem suam; potest tamen à vite recedere, si velit, rursumque inseri.

AD VI. Ibidem ait, quod homo aliquid habeat proprii: *Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum laborem SVVM*, id est, id est, id est, proprium. Quia ex dono liberi arbitrii sumus actionum eius domini.

AVTOR. Homo in statu naturæ lapsæ, est liberi arbitrii in Bono Morali eligendo, & Malo deuitando.

PROBATVR. I. Quia peccatum Aut est necessarium: ergo non est peccatum: Aut voluntarium; ergo vitari potest. Homo igitur in Moralibus est liberi arbitrii.

CALVINVS RESP. Negans vtramque consequentiam.

Priorem: Quia non est peccatum ex Creatione ortum, sed ex naturæ corruptione.

2. Quia dæmon semper necessariò malè agit; & tamen verè peccat. Et Angeli necessariò benè agunt; & tamen verè bona operantur.

3. Posteriozem. Quia Voluntarium est quod à sola Coactione liberum est.

DICO AD I. Contrarium ipse asserit Calvinus Inst. 3. c. 23. Peccatum Adami, ex quo naturæ orta corruptio, fuisse ex decreto Dei, & inuitabili voluntate commissum. Ergo haberemus excusationem vt qui ex necessitate peccemus.

AD II. Vtrique, respectu finis ultimi, non habent liberum arbitrium à Necessitate, sed tantum à Coactione; Respectu mediorum verò habent etiam liberum arbitrium à necessitate. Quia multa faciunt, quæ possent non facere; & contra. Et in talibus dæmones verè peccant, angeli benè agunt.

AD III.

AD III. At nostro in argumento intelligimus liberum à necessitate: Item voluntarium, & Necessarium opponuntur.

II. PROBATVR. Quia si non est in homine liberum arbitrium, nullus erit pœna, præmiique locus.

CALVINVS RESP. I. Id argum. fuisse Pelagianorum.

2. Negat sequi, quia pœna debetur culpæ; at culpa est in nobis ob naturæ corruptionem.

3. Bona merita rectè excluduntur eò, quòd non sit lib. arb. in homine. Vnde ait S. Aug. Deus coronat sua munera, non merita nostra.

DICO AD I. At eodem vsos familiariter Chry. & Hieronymum fatetur Calvinus: itemque alij S. Patres eo vsi contra Manichæos. Illine Pelagiani? Dein Pelagiani eo docere nitentur, non, lib. arbitrium non esse; sed non egere gratia: Patres verò Esse liberum & egere gratia. Itaq; Calviniani stant cum Manichæis contra S. Patres.

AD II. Petit principium. Ponit enim, quod quæritur, scil. An sit vera culpa, quæ vitari non potest?

AD III. Præmia & merita bona negat, & pœnas concedit: At in hoc sibi contradicit; nam vt ab lib. arbitrii vsu malo mala, sic à bono bona merita existunt: Bona verò sunt ex gratia talia, quæ est causa coronationis.

III. PROBATVR. Si non esset lib. arbitrium, non essent alij boni, alij mali: Sique omnes boni; non forent alij alij meliores.

CALVINVS RESP. Diuersitas bonorum & malorum oritur ex Electione diuina; non ex lib. arb.

DICO. At fatetur Calvinus id argumen. esse Chrysostomi & Ambr. Et electio diuina ad moralem bonitatem prærequirit lib. arbitrium: alioquin ea posset etiam infantes, furiosos, bestias facere moraliter bonas. *Dein* electio sinit esse malos, non facit. *Demum*, Ex bonis mali fiunt: Deus autem nulli est causa cadendi.

IV. PROBATVR. Si non est lib. arbitrium; ergo tollentur cohortationes, obiurgationes, laudes, præcepta, consilia. &c. Quia aliter homines facere non possunt. Ita S. *Aug. l. de vera relig. cap. 14.* Vnde & priora petantur.

CALVINVS RESP. I. Sufficiant exempla Christi: vt Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere.* Rom. 9. *Non est currentis.* 1. Cor. 3. *Neque qui plantat, est aliquid.*

2. Correptiones, cohortationes, &c. reprobis sunt flagella; vtque sint inexcusabiles electis exhortamenta.

DICO AD I. Illa docent nil posse homines ad salutem, nisi per gratiam: at de morali bonitate hic agimus.

AD II. At flagellantur, vt, si velint, emendentur: itaque adhuc præsupponunt liberum arbitrium. Vide *Bell. l. 5. c. 17.*

Hactenus argumenta ab impossibili petita. Porro ostensua ex Scripturis.

V. PROBATVR ex Præceptis Scripturæ, quæ sunt regulæ quid agamus, aut fugiamus: at frustra datur regula necessitatem patienti vt non possit non deficere, aut non possit deficere. Liberum arb. autem in via morum potest deficere, aut non potest: ergo frustra dantur præcepta homini, si libertate careat arbitrii.

CALVINVS RESP. I. Lex datur, vt cognoscatur

seatur peccatum, Rom. 3. non quod sit lib. arbitrium.

2. Lex habet promissiones; ut sciatur esse ex dono gratiæ, non arbitrij.

3. Lex est impossibilis; docetque necessitatem gratiæ, non libertatem arbitrij.

Dico AD I. Lex plures habet fines; & in his etiam istum, qui exigit libertatem arbitrij. Quod autem data lege superabundet peccatum; id est per accidens, ex hominibus malum eligentibus; non per se ex fine legis intento.

AD II. Datur donum gratiæ, sed posito libero arbitrio; non necessitato per eam; quin adiuto.

AD III. Falsum. At de hoc alibi.

VI. PROBATVR ex Promissis Scripturæ factis sub conditione: Isa. 1. *Si volueritis.* Mat. 19. *Si vis ad vitam ingr.*

CALVINVS RESP. Non esse absurdum, quod Deus quid promittat sub impossibili conditione; cum sciat ipse cur faciat; sc. Impiis, ut sciant se promissis indignos: Piis, ut promissis alliciantur, quos præcepta parum incitant.

Dico. Nil hoc ad rem. Non queritur, cur Deus promittat; sed an conditionata promissio præsupponat liberum arbitrium. Et affirmamus. De in, loca promissionum nullus ironice unquam exposuit. Demum si ex necessitate forent indigni reprobi; essent planè excusabiles.

VII. PROBATVR ex Scripturis doctibus, per hominem steterisse, quominus benè ageret & peccata vitaret. Num. 14. Deut. 30, & c.

CALVINVS RESP. I. Iure Deus queritur de hominum improbitate, licet non possint nō peccare: quia hereditaria suā malitiā peccant.

2. Reprehenduntur tamen, ut tædio scelerum resipiscant.

3. Deut. 30. agi de promissione Evangelii, non de lege naturæ.

Dico AD I. Hereditaria ea malitia est pœna ex pec. o.; non culpa: Ac culpam esse dicit Calvinus; docuit nunquam.

AD II. Si possunt resipiscere; ergo habent liber. arb. & non necessitantur.

AD III. Vim loco facit Calvinus. Nam ita Moyses: *Mandatum Hoc, quod Ego præcipio tibi hodie. &c. Si audieris præcepta & ceremonias, quæ in lege HAC Decalogi scriptæ sunt:* Et eam naturalem servare, vel non servare docet esse in arbitrio hominum.

VIII. PROBATVR ex scripturis dicentibus, Deum quasi recedere, & explorare quid acturi sint homines; ut Deu. 8. & 13.

CALVINVS RESP. Deus non aufert gratiam; sed permittit afflictionem.

1. Ut videat, an post longas calamitates capiat eos recordatio Dei, & querant eum.

2. Ut inducat ad cognoscendam propriam hominum & selevitav.

Dico AD I. Rectè; sed id euincit libertatem arbitrij.

AD II. Et hoc docere eandem. nam si necessitaremur; explorare nos ipsos non possemus, quid valeamus seu ex nobis, seu cum gratia; si velimus.

IX. PROBATVR Gen. 4. *Nonne si benegeris, recipies:* &c. Eccl. 15. *Apposuit ibi ignem & aquam, ad quod volueris.* &c. Ibi de peccato, non Abele, locutus est Dominus, testantur sic S. Patres & Ecclesiasticum improbè reprobatur Calvinus. Vide in *Antichristo* p. 4. q. 27.

VI. DE

VI. DE VIRIBVS LIBERI ARBITRII IN Supernaturalibus.

QVÆSTIO XLVII.

An homo post lapsum sit liberi arbitrij in rebus ad salutem pertinentibus?

LVTHERVVS lib. Operationes in Psalmos. Error est, quod liberum arbitrium habeat aliquam aſſiuitatem in bono opere, quando de interno opere loquimur. Velle enim, credere, ſperare, diligere. &c. ſemper eſt paſſio. Quid aſſiuitatis habet luterum, quando ſigulus ei formam effingit? Nonne mera paſſio ibi cernitur?

KEMNITIVS in Exam. ſeſſ. 6. Erubuit ad hanc abſurditatem dicens, dandam Luthero veniam; quod initio conuerſionis retineret phraſes Scholaſticorum; cum nihil in re errarit illud. Voluntas em paſſiue concurrere, intelligens eſſe, non liberè concurrere.

LVTHERANI omnes ab Lutheri ſententia deſciuerunt, cumque CALVINO Inſt. 2. c. 2. §. 27. & cum Calvinis duo aſſerunt.

1. Voluntatem noſtram nil ſpiritualis boni efficere poſſe abſque ſpeciali auxilio Dei. Reſtè: At falſò communi Scholaſticorum ſententia tribuunt, quod ſolus Caſſianus & Fauſtus olim opinati ſunt; ſc. bona deſideria in homine, licet debilia præcedere gratiam.

2. Voluntatem noſtram in ſpiritualibus ſic agi à Deo, vt non poſſit non agere; & vt actiue concurrat, tamen ceu merum inſtrumentum naturale; non vt cauſam liberam, actiue ſui dominam.

Ideoque negant rectè dici, Eam cooperari Deo, Adiuuari à Deo; ſed ſolum agi, cogique.

SCHARPFIVS in cūſu Theol. tit. 16. c. 4. de lib. arb. Homo ad ſui regenerationem ſe merè paſſiue habet; vt Deum operantem non ſequi non poſſit; licet non coacte, ſed ſponte ſequatur. Homo quidem non regeneritus liberum arbitrium habet; ſi liberum pro ſpontaneo ſumas. At ſi liberum ſumatur pro eo, quod in vtriusque partem ferri poſſit, ad bonum, vel

malum; liberum arbitrium non habet, ſed peccato ſeruū. Quia hac libertas poſt lapſum prorsus amiſſa eſt: cum non poſſit non gratiam reſpuere, & malum tantum eligere liberè, id eſt, ſponte: Et contra Renati.

SVADENT iſtis. 1. Ezech. 36. Auferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum. Spiritum meum ponam in medio veſtri, & Faciam, vt in Præceptis meis ambuletis.

2. Pſal. 50. Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritus rectum in noua. &c.

3. Pſal. 99. Ipſe fecit nos; & non ipſi nos.

4. Ioan. 6. Omnis, qui audiuit à Patre & didicit, venit ad me.

5. Et 2. Cor. 3. Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis.

6. 1. Cor. 12. Qui operatur omnia in omnibus.

7. Phil. 2. Qui operatur Velle & Perficere pro bona voluntate: hoc eſt ſimpliciter facere, non adiuuare.

8. 1. Ioan. 3. Qui natus eſt ex Deo, non poteſt peccare: quia ſemen Dei manet in eo. Calvinus: Ecce ſic efficaciter gubernari diuinitus piorum corda, vt inflexibili affectu ſequantur.

9. Ioan. 5. & Eph. 2. 5. peccatores dicuntur mortui, ſepulti: quod niſi per ſolam Chriſti gratiam ſuſcitari nequeant.

AVTOR. Affirmatiua reſponſio eſt ſimpliciter deſide.

I. Sic Scripturæ 1. Quæ vocant homines cooperatores: 2. Quæ præcipiunt. Suadent. &c. 3. Quæ docent homines à Deo adiuuari: 4. Vocatos à Deo venire poſſe, aut emanere. Vide in noſtro Antichriſto p. 4. q. 28.

II. Sic Eccleſiæ Traditio & communis S. Patrum conſenſus.

III. RATIO. Quia ſi homo non ſit liberi arb. ſequentur hæc abſurda.

1. Non peccabunt nolentes credere, cauere peccata, agere benè.

2. Nec laude, præmione digni erunt volentes credere conuerſi. &c.

3. Fru-

3. Frustra erunt præcepta, monita. &c.

4. Omnis diligentia erit tollenda; ac in solam fidem incumbendum: cætera cessandum esset.

Dico Ad I. Liberum arb. nec est carneum, nec lapideum; sed vis media & naturalis, quæ formam vtriusque potest induere. Ita Aug. l. de spir. & lit. c. 33.

Ad II. Cor mundum creati est cor mundari.

Ad III. Litera agit de prima creatione: Dein & de iustificatione capitur: Ipse enim iustificat nos.

Ad IV. Venit sic ut possit non venire: Venit autem sequens vocantem non coactè.

Ad V. Cum non sumus sufficientes, ergo aliquid possumus.

Ad VI. Operatur omnia; sed non sine nobis cooperantibus.

Ad VII. Neque excitat, nec iuuat Velle nostrum sine nobis: unde ait: salutem vestram operamini.

Ad VIII. Semen non est gratia Dei necessitas ad operandum, ut vult Calvinus; sed charitas infusa, ait S. Hieron. l. 2. contra Iovin.

Ad IX. Id probat, peccatorem sine gratia reuiuiscere non posse: at non probat, peccatorem non posse, præueniente gratiâ excitatum, cooperari suo resuscitatori.

QVÆSTIO XLVIII.

Qua, & qualis sit Cooperatio Gratia, & Liberi arbitrij?

Orthodoxæ hinc doctrinæ syno-

psin reddere pretium erit.

I. Processus renouationis Christianæ est septigradus.

1. Homo gratiâ destitutus iacet.

2. Vocatione Dei interna excitatur.

3. Huic assentiens eligit pœnitentiam.

4. Opera facit pœnitentiæ.

5. Sic disposito gratia iustificationis infunditur.

6. Iustificatus statuit opera iustificationis exercere.

7. Exercet ipsa.

II. Homo ante omnem gratiam pollet libero arb. ad Naturalia, Moralia, & Supernaturalia: teste S. Aug. l. de spir. & lit. c. 33. Quia lib. arb. non potest Dari, Tolliue per gratiam, aut peccatum: Nam libero arb. possumus benè malèue vtisat gratiæ donis nemo malè; peccato nullus bene vti potest. Non tolli potest; quia gratia perficit naturā; peccatum debilitat, non extinguit eam.

2. Habet igitur ante gratiam homō Potentiam remotam & imperfectam ad opera pietatis. Aug. l. de prædest. c. 5. Possē habere fidem, & caritatem natura, est hominum.

3. Atque idcirco nihil ex se facere ad salutē potest. Ita Aug. li. 1. Retract. c. 22. In potestate hominis est, mutare in melius voluntatem; sed ea potestas nulla est, nisi detur à Deo; ut scriptum: Dedit eis potestatem filios Dei fieri.

KEMNITIVS. Homo habet vires, Aut aliquas; ergo poterit aliquid sine Deo, contra Ioan. 5. Sine me nihil potestis: Aut nullas; ergo extinctum est lib. arb. & cooperari gratiæ nequit.

AT

At ex dictis patet de *Potentia Remota*.

I II. Gratia Excitans interna necessario præit conuersionem; & Adiuuans nõ sufficit per prædicationem Euangelij, lectionem. &c. Vt Lutheri-caluinistæ contendunt.

1. Quia Ioan. 5. *Nemo venire potest ad me, nisi Pater meus traxerit eum*, gratia Excitante.

2. Sic *Con. Arausic. can. 7. & Trid. sess. 6. c. 5. & 6. & S. Patres.*

3. Ratio. Quia Adiuuans gratia requiritur ad exercitium actus: Excitans ad specificationem.

LYTHERO-CALVINISTÆ INSTANT. Si semper requiritur Excitatio præueniens; 1. Ecqui conuertuntur aliqui in momento? 2. Non erit in potestate hominis sua conuersio; sicut nec excitatio. 3. Fidem habentes per eam orare possunt; ideo non egent excitante. 4. Aug. l. de Spir. & lit. c. 34. *Visorum suasio-nibus agit Deus, vt velimus, & credamus; siue extrinsecus per euangelicas exhortationes, siue intrinsecus, vbi nemo habet in potestate, quod ei in mentem veniat.*

DICO AD I. Conuersio accepta pro actu consentientis vocationi, semper est momentanea; sumpta pro toto opere vocationis, deliberationis, assensionis, eget tempore, nec longo.

AD II. Augustino, lib. de Spir. & lit. c. 31. id est in potestate, quod ad est, cum volumus; & abest, cum nolumus: vt fides, conuersio, gratia præueniens.

AD III. Fides est in peccatore, sed mortua; eget excitante gratia.

AD IV. Excitantis est, proponere obiectum menti congruum: & hoc sat est si fiat ext. insecus: teste ibi S. Augustino: qui tamen non negat internam Dei suasionem.

V. Gratia Excitans datur homini sine meritis præcedentibus, aut præparatione vlla: sed non datur sine actione hominis; etsi detur sine cooperatione lib. arbitrij. Quia Excitans dat initium bonæ cogitationis & desiderij; at hæc sunt hominis, si repentina; sin' & motus secundi sunt, cum sunt liberi arbitrij.

VI. Ad Assentiendum gratiæ Excitanti necessaria est gratia Adiuuans. *Trid. sess. 6. c. 5. Aug. Enchir. c. 32.*

2. Neutra tamen necessitat voluntatem. Nam gratia Sufficiens reijci potest: Efficax, ex hypothesi non potest; at absolute potest repudiari. Quia ea est suasio, qua non determinat voluntatem, sed inclinat per modum proponentis obiectum; sed sic, vt aptum esse homini scit Deus.

3. Adiuuans verò consistit in Directione hominis; in Protectione; in Cooperatione intrinseca. In hisce vocatus homo liberè mouetur in Deum ac sponte; quia potest vocationem recipere & reicere: quod non est necessario moueri; vt quidam exponunt *Conc. Trid. sess. 6. c. 5. can. 4. Vide Bell. lib. 6. c. 15.*

VII. Conuersio hominis, aut Opus pium quodlibet, quæ Opus, est arbitrij cum auxilio generali; quæ pium est gratiæ; quæ opus pium, est ab utroq; simul. Proinde ad reliqua Conuersionis opera ext. seu interna, non requiritur Nova Gratia; sed continuatio datæ Efficacis, vt ad quam indubiè cætera opera consequuntur.

VIII. Habitus gratiæ Iustificantis à solo Deo infunditur; nõ tamen sine præiua dispositione nostra. Quia, cum

k

non

non educatur è potentia materiæ, exercere, cum vult, cum Gratia Ad-
creari debet: quod solius est Dei. Aug. iuuante; noua excitante nil opus ordi-
in Psal. 118. *Quis facit in homine iustiti- nariè, nam in arduis planè opus spe-*
am, nisi qui iustificat impium? Homo iu- ciali est.
stus autem potest acceptam iustitiam

III. DE IUSTIFICA- TIONE.

De hac quinque: 1. De Iustificationis quidditate: 2. De
Iustitia Inherente. 3. De Naturalis iustitiæ Qualitate:
4. Operibus: 5. Et Meritis.

QVÆSTIO XLIX.

*Quid & Quotuplex est Iusti-
ficatio?*

IUSTIFICATIO est trāslatio hominis à
statu peccati, ad statum gratiæ. Vel, Nō
est sola peccatorum remissio; sed & Sanctifi-
catio seu Renouatio interioris hominis, per
voluntariam susceptionem gratiæ. & dono-
rum. Vnde bipartita est: Remissio pe-
& Infusio gratiæ: Estque duplex: Prima
habitualis, ex impio faciens iustum: Se-
cunda actualis, ex iusto iustiore. Ita
S. Aug. Con, 26, in Psal. 118. De hac hīc.

II. Acceptio Iustificationis in Scri-
ptura est quadruplex: vt significet

1. Declarare iustum: vt Prou. 7. *Qui
iustificat impium, & condemnat iustum.*
Hanc propriam, solam esse contē-
dunt Luthero-caluinistæ.

2. Præcipere Lege iustitiam: Psal. 118.
Iustificationes tuas custodiam.

3. Acquirere iustitiam: vt Rom. 3.
Iustificati gratis.

4. Augere iustitiam. Eccl. 18. *Ne
verearis vsque ad mortem iustificari.*

III. Iustificationis causa est quadru-
plex: Finis, Efficiens, Materia, For-
ma.

Causa } Finalis, 1. *Principalis*, Deus: 2. *Minus principalis*, Gloria Christi, & ho-
minum beatitudo.
Efficiens, 1. *Primaria*, Misericordia Dei: 2. *Meritoria*, ex condigno,
Christi passio: 3. *Instrumentalis*, coniuncta Christi Huma-
nitas: 4. *Separata*, est Scriptura.
Materialis, 1. *Subiectiua* est Anima humana: 2. *Dispositiua*, Voluntas.
Formalis, 1. *Intrinseca* est habitus gratiæ: 2. *Extrinseca*, vel, *Exemplaris*,
est Christi iustitia: 3. *Formalis in actu*, sunt opera bona.

QVÆ.

QVÆSTIO L.

Quid in genere tenendum de Dispositionibus ad iustificationem?

LVTHERANI & CALVINIANI iuxta contendunt, hominem simpliciter à Deo agi: & agere nihil: quin cogiac necessitari. Vide supra *quest. 47.*

2. LVTHERANI requirunt fidem actualem in infantibus ad iustificationem. Vide *Luthero-calv. p. 3. q. 24.*

3. Lutherani ante iustificationem requirunt, plerique Fidem vt instrumentum, non vt dispositionem; alii Terrores, alij nouæ propositum vitæ. Patet bit infra.

AUTOR. I. Carentibus vsa rationis necessaria non est propria dispositio; sufficit aliena. Quia infantes solum aliena volūtate sunt auersi à Deo: Nec vrget præceptum eos, vt in capaces præcepti. Illud *Mar. ult. baptizantes docete.* &c. de adultis dicitur.

II. Adultus ratione vtens eget propria dispositione vt iustificetur à peccatis. *Trid. sess. 6. c. 5. can. 9.* Hinc orat Ecclesia pro conuersione peccatorū. *1. Reg. 7. Preparate corda vestra Domino. Prou. 16. Hominis est preparare animam. Mat. 3. Parate viam Domini.*

III. Præparatio idonea est ex gratia præueniente, cum qua concurrat homo Actiue; non passiue. *Ezech. 18. Facite vobis cor nouum. Mat. 7. Facite arborem bonam. Mat. 3. Agite pœnitentiam.*

IV. Dispositionum principalior autor est Deus, vt causa mouens lib. arbitrium. Sunt autem Actus *vi. i.* quæ disponuntur adulti: Fides, Timor, Spes, Dilectio, Pœnitentia, Propositum Sacramenti suscipiendi, vitæ

nouæ, & obseruandi præcepta. *Trid. sess. 6. c. 6.* Quos implicite habere sat est; explicite singulos elicere nil opus. Nemo autem infallibiliter cognoscere potest sufficientiam dispositionis suæ. *Trid. sess. 6. c. 9.* Quia nemo certo scire valet se esse in gratia; aut dicere, *Mundum est cor meum.*

V. Per dictas dispositiones nemo meretur gratiam iustificationis: Contrarium nobis affingit Kemnit. *Trid. sess. 6. c. 8.*

Porro de DISPOSITIONIBVS in specie.

QVÆSTIO LI.

Quid sit Fides iustificans?

LVTHERO-CALVINISTÆ Triipisti, tres fides distinguunt; Historicam, *Hebr. 11.* Miraculorum, *1. Cor. 13.* & Promissionum. *Mar. ult. Saluus erit.* Et hanc Generalem, qua promissam omnibus credimus salutem. Specialem, qua sibi quisque promissionem Dei applicans credit; seu potius Fidei dimissa sibi propter Christum esse peccata, ex specialimisericordia. Hanc Fidem Melanchthon *præfat. in tommum 2. Lutheri*, eum accepisse tradit ab Censurate sui Ordinis, citante S. Bernardum.

LVTHERVS in *Dom. 2. Quadrag. Fides est certa diuina bonitatis & gratie, per Verbum Dei cognita ac manifesta Fiducia*, scilicet *Specialis*; ait *Assert. art. 1. & 15.* Sic & Melanch. in *Locis, tit. Fides, Opera.* Item *Electores Theologi in Colloq. Altemburg. fol. 3.*

CALVINVS *Inst. 3. c. 2. §. 7. Fides est diuina ergo nos benenolentia firma certa que COGNITIO, qua gratuita in Christo promissionis veritate fundata per Sp. Sanctum; & Reuelatur mentibus nostris, & cordibus Obsignatur.* Vbi obiectum fidei statuit *Misericordiam solam*; & Fidem de hac esse *Notitiam*; Oblignatam verò notitiam esse *Fiduciam*: Nam ibidem §. 8. ait *Assensionem fidei potius esse cordis & affectus, quam cerebri & intellectus.*

SYADENT *Fiduciam istis. 1. Hebr. 11. Fides*

est sperandarum substantiarum. ὁ νόστος id est, expectatio. Iuxta Plal. 38. *Quæ est expectatio mea: nonne tu Dominus? Et substantia mea apud te est.* Sic Heb. 3. *Quæ domus sumus nos, si Fiduciam & gloriam spei vsque in finem firmam retinuerimus.* Et infra: *Participes enim Christi effecti sumus: Sitamen initium substantia eius vsque in finem firmum retineamus.*

2. Rom. 4. Abraham iustificatus est ex Fide, id est, Fiducia misericordiae: Nam contra spem in spem credidit. Et Non hesitavit dissidentia. Sic Mar. 11. *Quicquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiat vobis;* id est, confidite. Sic Iac. 1. *Postulet autem in fide nihil hesitans.* 2. Par. 20. *Credite in Domino Deo vestro, & securi eritis.* id est, confidite.

3. Reprehensa Apostolorum timiditas refertur in defectum fidei; ut Mat. 6. *Quanto magis vos modica fidei?* Mar. 8. *Quid timide estis modica fidei?* Mat. 14. *Modica fidei quare dubitasti?* Mat. 16. *Quid cogitatis modica fidei?* At Timor opponitur Fiduciae. Hebr. 11. 1. Pet. 5. Eph. 6.

4. Rom. 4. *Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio: ergo Fides est Fiducia:* Vnde 1. Ioan. 5. *Qui non credit, mendacem facit eum.*

5. Fides historica S. Scripturæ non iustificat: quia auget pauores & desperationem: Nece de minis & iudicio, eadem obcautam: Nec ea de præceptis, quia auget desperationem, ut de impossibilibus observatu: Nec ea de Generalibus promissionibus: quia hæ non afferunt quietem animæ nisi in speciali applicentur. Ergo sola specialis fides iustificat omnes credentes: Iuxta 1. Ioan. 5. *Hæc scribo vobis, qui creditis in Filium Dei; ut sciatis, quia vitam habetis æternam.* Infra quest. 54. plura.

AVTOR. In tribus ab hæreticis, hæc in causa Fidei, dissentire necesse est: In fidei Obiecto, Speciali misericordia: in Subiecto seu potentia Intellectus: in Actu intellectus.

I. VNA FIDES est (non triplex) iustificans. Quia, Heb. 11. *est sperandarum substantia rerum, argumentum non appa-*

rentium: at hæc vna est & Historiarum, & Miraculorum, & Mandatorum, & Promissionum S. Scripturæ. Patet ex contextu capitis 11. cum 10. Nam eadem Fidei tribuitur ibidem,

1. *Per eam intelligimus aptata esse seculis:* quod est Historiæ:

2. *Per eam Sancti vicerunt regna, obtinuerunt ora leonum, &c.* Hoc est miraculorum,

3. *Per eam adepti sunt repromissiones.*

EXPLIGO Fides est ὁ νόστος ἐκ πίστεως id est, ait Augustinus sæpius, *sperantium fundamentum*, sustentans iustos in spe bonorum eternorum: Vnde, Heb. 10. *Iustus ex Fide, seu anima vivit.* Græci tamen, *Sperandarum rerum* legunt: quod eodem redit. Quia est subsistentia rerum speratarum in animis sperantium ex fide. Et hoc est in intellectu de futuris.

2. *Argumentum*, convincens intellectum *non apparentium*, scil. seu rerum *Sperandarum*, seu quarumcumq; *Revelatarum*. Et hoc est in intellectu de ipsius transcendentibus: Distinguitq; Fidē Christianā ab Opinione, suspitione, dubitatione, uti cogens ad assensum: sicut vox *Substantia* distinguit eam à fide politica; quæ est fallax, sine basi ac fundamento infallibili. Vox, *Non apparentium*, distinguit fidem à scientia & intellectu, ut quæ luminis evidentiæ am requirant, & nullam patiantur obsecritatem. Plura de Apostolica fidei definitione in subiectis qq.

DICO AD I. S. Patres Græci nulli ὁ νόστος exponunt *Expectationem*, sed substantiam, & basim: ut fides sit quasi anima rerum speratarum; quod hæc apprehendas mentique repræsentet

ab

absentes, seu futuras, quasi præsentes. Dein, Esto, significet *Expectationem*; non tamen hinc probatur fides specialis. Quia hoc, *rerum sperandarum*, refertur ad vitam æternam, & resurrectionem; Rom. 8. *Expectantes redemptionem. &c. Spe enim salui facti sumus*: at Expectatio vitæ æternæ non est fides iustificans, etiam iuxta Sectarios; quia his ea fides est de præsentis misericordie certitudine; non de futuræ expectatione.

AD II. Fides ibi accipitur pro Catholica, id est, omnibus à Deo reuelatis quæ fuerunt, sunt, erunt; non pro sola promissionum fiducia. Promittebatur Abrahamæ filius; & erat ei fides miraculi, posse fieri supernaturaliter: atque hinc ei spes supernaturalis contra naturalem. Illud, *credite quia accipietis*, sc. vera fides sed sub conditione, *si benè petatis*. Sic & cætera de una vera fide, non de sola promissionum intelliguntur.

AD III. Timiditas refertur ad defectum fidei; quia fiducia oritur ex fide: non tamen ideirco fides est fiducia; ut pomus non est pomum, vel contrà.

AD IV. Ibi loquitur, non de promissione remissionis peccatorum; sed de promissione quod erat futurus pater Gentium vocandarum ad iustitiam: ac ideò ex fide, non ex lege, seu operibus solius naturæ, futura erat iustificatio promissa in Christo gratuita. Malè igitur Sectarii in voce *promissio* volunt intelligi Remissionem peccatorum; & in voce, *Fides*, Fiduciam; cum necessariò debeat intelligi Fides Dogmatica, teste textu ibi to-

to; & promissio Vocationis gentium ad iustificationem.

AD V. Posito, quod ponunt aduersarii, certos esse homines oportere remissionis peccatorum & salutis; benè ratiocinantur; sed assumunt vt certum, quod est probandum. Nam Fides, cum sit Vna sola, respicit historias, miracula, mandata, promissiones: Et hæ generales testantur sufficientiam pretii, & meritorum Christi pro omnibus; sed non testantur in omnibus suum sortiri effectum absque conditione ex parte hominum; quia requirunt Fidem & Sacramenta.

QVÆSTIO LII.

An fides iustificans rectè fiat triplex?

LUTHERANI vt Kemnitius p. 1. Exam. Trid.

CALVINIANI vt Calvinus Inst. 3. c. 2. & similes, fidem fingunt tripitem. Historicam, qua in scripturis vera narrari: Miraculorum, qua omnia à Deo fieri posse: Promissionum, qua gratuita per Christum remissio peccatorum creditur. Historicam diuinæ Veritati; Miraculorum, Potentiæ; Promissionum, Bonitatis respondere prædicant.

Fidem promissionum Generalem iustificare negant; Specialem verò solam affirmant:

SVADENT istis, vt Scharpsius in cursu Theol.

1. Fides iustificans est propria electorum, Rom. 10. *Omnis qui credit in illum, non confundetur*. At historica est piis, impiis, diaboloque communis. 1. Cor. 13. 2. Iac. 2. Ergo historica non iustificat.

2. Simon Magus habuit fidem, Act. 8. At non iustificantem; Nec miraculorum ergo historicam, quæ non iustificat.

3. Multi fuerunt fideles, qui tamen fidem miraculorum non habuerunt: vt Abraham, Isaac, Iacob, Baptista. &c. Ergo hæc non iustificat.

k 2

4. Lu-

4. Iudas habuit historicam fidem & miraculorum, Mat. 10. at non iustificantem.

5. Multi, habentes fidem miraculorum, damnabuntur. Mat. 7. at cum iustificante nemo damnabitur. Mar. 16.

6. Fidei historica obiectum est totum Dei verbum; Actus, omnia in eo credere: Miraculorum obiectum est Dei potentia; Actus credere eam omnia posse: Iustificantis fidei obiectum est Totum Dei verbum, & praeipue promissiones; Actus promissa sibi applicare certo. ergo.

AUTOR. *Ista triplex fides*, ait Maldon. in Mat. 9. *quam isti nuper inueniunt portentum est, Chymara est: Et si VNA haberent Fidem, omnem haberent: Quia Triplicem habent, Nullam habent.* Verè.

I. Quia Fides Specialis nouiter cōficta est; in Scripturis nusquam reuelata docetur.

II. Quia Miraculorum Fides iustificat: qualis illa Mar. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. At hec est Miraculorum: patet ex subiectis, SINGULA autem eos, qui crediderint, hac sequetur. In nomine meo dam. &c.* Item Caluinus Inst. 3. c. 18. §. 8. fatetur de fide iustificante loqui Apostolum, 1. Cor. 13. *Manent tria hæc Fides, Spes, Charitas.* Atqui eam esse miraculorum dixit ibidem: *Si habuero OMNEM Fidem, ita ut montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil sum.*

III Fides historica iustificat: Quia hac credimus Christum natum, passum, mortuum. &c. At hæc sunt historiarum, non fabularum; & credita iificant: teste Symbolo Apostolorum: & Ro. 9. *Si in corde tuo credideris, quod DEVS illum suscitauit à mortuis, saluus eris.* 1. Cor. 15. *Notum vobis facio Euangelium,*

per quod saluamini; quo Christus mortuus est pro peccatis nostris. &c.

IV. Quia si loquuntur Trifidij de Habitu fidei, seu dono habituali ac permanente; iam Vna est tantum, se extendens ad omnia Reuelata credenda. Si de Actu fidei; iam tot erunt fides, quot particulares articuli fidei: sortiturq; nomina diuersa speciatim ex obiecto vario, sc. historiarum, miraculorum, promissionum, mandatorum, consiliorum. &c. In istis nulla est vsquam specialis, quam Verbum Dei aut Scriptum, aut Traditum reuelarit.

Dico AD I. Maior est falsa & minor. Nam fides formata est electorum; non formata, impiorum est ac demonum: quia credunt; non diligunt Deum.

AD II. Simon habuit fidem veram; sed informem, Dein, Non, edere miracula, iustificat; sed credere edita esse vera.

AD III. Habere fidem de Omnipotentia Dei est fides iustificans; liquet supra: at illam habuerunt prædicti. &c.

AD IV. Iudæ fides erat informis: quæ, quoad se, est potens iustificare; quoad Credentes, sed non rectè vt oportet; non est efficax. *Perditio tua ex te; auxilium ex me.*

AD V. Fides, & Donum miraculorum hoc differunt, quod illa semper iustificare potest; non hoc: vnde distinguuntur Gratia gratis data, & Gratia iustificans: illam habentes damnari possunt; hanc viuam, non possunt.

AD VI. Rectè caput & iugulum suum hic gladium defixit: Nam denominatio & distinctio sumitur ab obiecto;

cto: sed fidei historicæ & iustificantis est Scharpio Totum Dei verbum, in quo & fides de Potentia Dei continetur; ergo cum sit Vnum fidei obiectum, esse & ipsam VNAM necesse est, qua iustitia & hæreditas acquiritur.

INSTAT: Licet fides iustificans semper in se contineat fidem historicam, & aliquando etiam miraculorum; non tamen contrà.

DICO I. Fides iustificans est & Sacræ historiæ, & miraculorum, & promissionum, & omnium quæ Reuelata sunt; & contrà: At verò non illa sola promissionum, vt dicit iste, & non docet; paterque suprâ. Deinde, Fides miraculorum est credere edita miracula; non edere posse ea: Neque ea est species fidei, sed actus.

QVÆSTIO LIII.

An Fides Iustificans sit F. DVCLIA
specialis misericordia?

LVTHERANI suprâ quæst. 51. Fidem esse propriè ac tantum fiduciam affirmant: Calviniani verò licet etiâ laciniâ Notitiæ assuant; Fiduciam tamen communiter propugnant; eiusque obiectum esse volunt tum Scripturam quidem vniuersam; tum verò præcipuè eam, quæ est de Promissionibus factis.

CALVINISTARVM communem sententiam hisce complectitur Scharpius in Cursu Theol. Sect. 22. Controu. 4. Nos fidem esse fiduciam, seu specialis misericordiæ certam persuasionem; qua quisque fidelis certò statuit SIBI remissa esse peccata in Christo; & SE Salutem æternam consecuturum asserimus.

SVADENT. istis, præter allata superius quæst. 51. I. Quia Scriptura dicit, Isa. 1. 18. Act. 2. 29. Gal. 1. 4. & 3. 13. 27. specialem misericordiam ad omnes & singulos pertinere: ergo eam fides singulorum applicare debet.

2. Quia Nulli datur vita æterna, nisi qui particulariter particeps est misericordiæ per fidem; Ioan. 5. 1. 5. Mar. 16. 16. Luc. 7. 50. Ergo fides est specialis certa persuasio, & promissionum applicatio.

3. Scriptura, Rom. 8. v. 15. 16. duos ponit ad optionis testes; Sp. Sanctum in nobis & Spiritum nostrum, id est, conscientiam sanctificatam. Ergo quod specialiter testatur cuique Spiritus, id tenetur credere. Sic & 2. Cor. 1. 21. Ioan. 3. 13. & 4. 13. &c.

4. Pontificii volunt nos certos esse posse Salutis spe: ergo & fide. Nam spes fidem sequitur; cum speremus id, quod credimus.

5. Christus exigit particularem persuasionem particularis misericordiæ in plurium curatione; ergo singuli eam habere debent.

6. Timiditas fidei in scripturis arguitur, ergo necessaria est specialis misericordiæ fiducia.

7. Semel in gratiam recepti à gratia finaliter excidere non possunt. Ergo de salute nulli dubitare licet. Vide suprâ quæst. 51.

AVTOR. Fides non est fiducia; teste S. Scriptura.

1. Rom. 4. Non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum emortuum: in re promissione etiam Dei non hesitavit diffidentia; sed confortatus est fide, plenissimè sciens quia quacunque promissu Deus, potens est & facere. Ideo & reputatum est ei ad iustitiam. En Considerare est intellectus: Plenissimè scire item: Fiducia autem est voluntatis: Diffidentia græcè ibi est ἀπιστία, id est, incredulitas.

2. 1. Cor. 13. Manent fides, spes, charitas: &c. Hic fidem iustificantem distinguit à spe, quæ est Fiducia, Iob. 8. spes hypocritæ peribit. Psal. 39. Iere. 17.

3. 2. Cor. 10. In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi. En credere cogitur fide intellectus quod non intelligit.

4. Eph.

4. Eph. 3. *In quo habemus fiduciam & accessum in confidentia PER fidem eius.* Ecce ipse præsupponit fidem, & 1. Tim. 3. *acquirat multam fiduciam in fide, quæ est in Christo IESU.* Vnde Mat. 9. *Confide filia; quia præcedens fides tua, præsensque, te saluam fecit.*

5. Scriptura docet obiectum fidei esse omnia, quæ reuelauit Deus: patet infra quest. 56.

6. Actus fidei est in Scripturis *Credere*: at fiduciæ est *Fidere*. Fidere autem non explicatur semper in Scripturis per *Credere*, ut volunt aduersarij: quia absurda contingerent plura: Vt Ioan. 14. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Alioquin propter opera ipsa credite. Act. 8. *Credo Filium Dei esse IESUM.* Rom. 10. *Corde creditur ad &c.* similia absurdè exponuntur pro fiducia.

7. *Substantia rerum sperandarum*, id est, futurarum est fides; quia futura facit præsentia: at repræsentare est intellectus, non voluntatis. Item *Argumentum, ἐνέχυρον*, id est conuictio ad intellectum pertinet, cuius est iudicare, & assentiri. Ibidem: *Fide intelligimus aptata esse sæcula Verbo Dei.* At intelligere non est voluntatis seu fiduciæ. Ibid. *Fide Noe metuens aptauit arcam.* id est, quia credidit certò futura, ideo metuebat; at fiducia excludit metum. Ib. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est; & inquirentibus se Remunerator sit.* At hic *Credere* non potest exponi per *Fidere*: non enim confidimus esse Deum; sed credimus.

Dico AD I. Generalis misericordia Dei pertinet ad singulos in actu signato, Dei voluntate, qui vult omnes

saluos fieri: at non pertinet ad singulos efficaciter; ex defectu suscipientium eam; ut incapaciū suā culpā; non Dei causā. Applicare verò eā sibi possent ac deberent singuli per obseruationem mandatorum, vsum Sacramentorum. &c. & sic sperare bene.

AD II. *Per Fidem*, solam promissionum? Falsum jam patuit suprà; patebit & infra. Deinde *particulariter participes* sic, ut iam dictum, scil. per Vnam & in charitate viuam fidem. Falsa & consequentia est. Quia *fides est sperandarum*, id est, omnium reuelatarum *substantiarum rerum*, non *applicatio* earum.

AD III. Primum, de Apostolis id asseritur, quæ certitudo specialis constabat ex speciali reuelatione. Deinde Spiritus Spiritui nostro testatur per modum spei & consolationis; non fidei & reuelationis.

AD IV. Spes nostra respectu Dei certa est; at nostri respectu incerta; quia mutabiles sumus, & nescimus cuius spiritus simus; nescimus odio an amore digni simus.

AD V. Primum ab aliquibus solum ad omnes nulla sequela est. Requisiuit autem Dominus ab aliquibus fidem, non specialem illam promissionum, sed Generalem omnium reuelatarum, seu reuelandorum; Demum necessaria est cuique post fidem etiam fiducia seu spes, sed non ipla certitudo.

AD VI. Timiditas fidei generalis arguitur, quod non exerceretur pro tempore, loco, casu, statuque, uti poterant & debebant viri modicæ fidei. Vnde & augeri eandem orandum est; non illam specialem, nisi

nisi quoad spem meliorem.

AD VII. quæst.

QVÆSTIO LIV.

An fides iustificans sit NOTITIA?

LUTHERANI, vt Kemnit. in exam. Triid. part. 1. ad fidem pertinere vult tum Fiduciam, tum & Notitiam: Eo quod in fide sit,

1. *Notitia*, id est, cogitatio promissionum:

2. *Assensus*, statuentium eas ad se pertinere:

3. *Desiderium* iustificationis ex his exoriens:

4. Fiduciam accedenti ad thronum misericordiae.

Deinde quia Scriptura tribuit cordi, quæ ad intellectum & voluntatem pertinet. Vt, Mat. 9. *Quid cogitatis mala in cordibus vestris.* Mat. 22. *Diliget. &c. ex toto corde.*

Demum S. Bonauentura spem ait, quoad certitudinem pertinere ad intellectum; ad voluntatem verò quoad expectationem.

CALVINUS *Instit.* 2. c. 2. Affirmat, non ignorantiam & sensus nostri submissione; sed cognitione certa regnum cælorum adiri: Quia 2. Tim. 3. *d. immanetur semper discites, & ad scientiam veritatis nunquam peruenientes.*

SCHARPIUS in *Cursu Theol.* sect. 22. quæst. 1. distinguit Fidem: De implicita, quæ nec Apostoli multa non distinctè cognouerunt; non controuerti, sed conuenire omnes. At de fide Apprehensionis quærit, id est, de sensu particularis gratiæ, quo cupiunt credere. Sic ait *Fides non est assensus in rem incognitam; sed ad eam requiritur Notitia Verbi & præcipue promissionum.*

SVADENT istis. 1. Singuli tenentur esse parati ad reddendam rationem fidei omni postulanti. 1. Pet. 3. Ergo fides est notitia; quia hac isthuc opus.

2. Rom. 10. Credere corde, & confiteri ore fit ex præcedenti cognitione, id est, fide: ergo hæc est notitia. Vnde Isa. 55. *Cognitione seruus meus iustificabit multos.* Ioan. 17. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.*

3. Sublato Verbo tollitur & fides; id enim huius est basis: Isa. 55. Ioan. 20. Rom. 17. 10.

4. Sermo Christi in nobis inhabitare debet in omni sapientia, vt & alios doceamus, Col. 1. 16. & c. 2. 2. At huc opus notitiæ.

5. *Fides Pontificiis est sperandarum substantiarum:* est *ἔλεγχος* seu *Demonstratio*, seu *Conuictio*: Et res sperata nullam habent basin in intellectu. Vnde Quod subsistit in intellectu est notitia; at fides ibi subsistit. ergo: Et *Demonstratio* fit ex præcedente cognitione: Et *Conuictio* fit per argumentationem, in qua est notitia principiorum.

6. Fide intelligimus ea, quæ fide apprehendimus: Heb. 11. 3. Ergo fides est notitia.

7. Fidem melius definiri per ignorantiam quam per notitiam, ait Bell. 1. 1. c. 5. 7. Ergo fides est ignorantia: Per fidem, id est, ignorantiam iustificamur: id per peccatum: quia ignorantia illius, quod scire debemus, peccatum est.

8. Fides non habens notitiam est inferior habente aliquam: at Pontificia habet nullam; diabolica & historica aliquam. 1ac. 2. ergo illa est hac inferior.

AVTOR. I. Fides non est notitia, sed Assensus.

1. Teste S. Scriptura in meo *Antichristo.* p. 4. q. 30.

2. Ita S. Patrum consensus. S. Iren. 1. 2. c. 45. *Melius est nihil omnino scientem credere Deo, & perseverare in eius dilectione, quam per questionum subtilitates, & multiloquium in impietatem cadere.* S. Hil. 1. 8. de Trin. *Habet non tam veniam, quam præmium, Ignorare quod credas. Quia maximum stipendium fidei est, sperare quæ nescias.* S. Aug. epist. 102. *Si propter eos solos Christus natus est, qui certa intelligentia possunt ista discernere: penè frustra in Ecclesia laboramus.* Quare, lib. contra epist. fund. c. 4. *Turbam non intelligendi viuacitas: sed credendi simplicitas tutissimam facit.* Idem tract. 27. in Ioan. *Non quia cognouerunt, crediderunt; sed ut cognoscerent, crediderunt.* Serm. 189. de temp.

Vocaris fidelis, non rationalis. Accepto baptismo dicimus; fidelis factus sum, Credo, quod nescio, Sic & ceteri.

3. RATIO. In credente est Apprehensio, & Iudicium seu Assensus: At Apprehensio est quid fidem præcedens, non fides; ceu & infideles mysteria fidei apprehendunt. Neque apprehensio est propriè notitia. Assensus verò, sequens Rationem rei, est notitia: at sequens Autoritatem proponentis, est Fides. Vnde S. Aug. l. de utilit. credendi c. 11. *Quod intelligimus aliquid, rationi debemus: quod autem credimus, Autoritati.*

Dico AD I. Ratio articulorum fidei est duplex: Diuina; vt Reuelatio; Humana; vt Conformitas eorum ad intelligentiam nostram, seu conuenientia. Vnde Apostoli dicti sunt TESTES, non Magistri Quare fidei non est notitia, nisi supernaturalis: At reuelationis, Testimonii, Consensus Ecclesiæ habetur notitia.

AD II. Fides infusa prior est in intellectu, quam in cordis affectu, seu oris effatu. Sic & *Cognitio Christi* est effectus Fidei infusæ, præsupponens reuelantis autoritatem. Sic Aug.

AD III. Fides est ante Verbum scriptum: Nam Adam, Abel, Enoch, Abraham. &c. crediderunt absque Scriptura; non ergo fides tollitur verbo sublatò: sed contra.

AD IV. Ex infusa docere sapientia oportet eos, qui ex officio sic vocati sunt: Non enim omnes sunt doctores: Cuiusque tamen docere pro modulo suo.

AD V. Notitia propriè dicta est naturalis, ex naturæ principii; ea natu-

raliter consistit in intellectu: At supernaturaliter supernaturalis notitia, quæ impropriè sic dicitur, estque fides. Et huius Demonstratio est ex præexistente Reuelatione, & huius testibus: Atque inde est *Conuictio* transcendens rationem.

AD VI. *Fide intelligimus* supernaturaliter, quod est credere non scire.

AD VII. Patet suprà ex S. Patribus.

AD VIII. Item inde. Dein, Falsa maior est. Et diabolorum fides mortua est, habetque notitiam ex amissa visione beatificæ; ideo non est verè fides, licet vera. Demum Notitia fidei; & Fides differunt: hæc solum est fidelium; illa etiam infidelium esse potest.

QVÆSTIO LV.

Quod fidei iustificantis OBIECTVM?

LUTHERANI perinde & CALVINIANI, vt patet *quæst. 51.* Fidei iustificantis obiectum ponunt specialem Dei misericordiam, in toto quidem Dei verbo propositam; at præcipue in *Promissionibus*. Ita communis apud Scharpium in *Cursu Theol. de iustif. quæst. 3.*

SVADENT istis. 1. Christus & Apostoli docent præcipue prædicandum esse Euangelium de promissionibus. 2. *Cor. 1. 9. & 5. 18. Mar. 1. 5. Act. 20. 24.* Ergo idem præcipuum est obiectum fidei.

2. Propter quod præcipue cognitum & creditum datur vita æterna; idem est obiectum fidei: at id Christus est eiusque promissa: *Ioan. 17. 3. & 6. 47. Rom. 10. 11.*

3. Stantib. promissionibus stat & fides: ijs cessantibus in altera vita, cessat & hæc: ergo fides præcipue respicit illas. 1. *Cor. 13. v. 12. Heb. 11. v. 39.* Ideo Paulus, 1. *Cor. 1. vers. 23.* omnem suam

suam scire in Christum refert. Similia batho-
loga congerit plura Scharpius ipsa inops
copiā.

AUTOR. Fidei iustificantis obie-
ctum nō est Specialis misericordia; vt
supra liquet quæst. 5. Sed Omnia ab
Deo reuelata mediātē, seu imme-
diātē.

I. Sic Scriptura in meo *Antichristo*
p. 4. q. 31. Quia quam fidem Christus
exigebat, & miraculis confirmabat, ea
erat iustificans; deo n. prædicabat eam
vt homines saluarentur, Luc. 19. *veni-
ens querere quod perierat*: At *Mat. 9.* à
cæcis fidem exigebat omnipotentia,
non misericordiæ specialis. Sic *Mat.*
16. Fides Petri erat de Diuinitate. De
hac & illa Centurionis fides erat, *Luc.*
7. Sic & Nathanaelis, *Ioan. 1.* Et Mar-
thæ, *Ioan. 11.* &c.

2. In scripturis fides iustificans re-
spicit alia obiecta subinde, quam Mi-
sericordiam: vt *Mar. 1.* *Si vis, potes me
mundare*; Phariseus, *Luc. 18.* habuit fi-
dem specialem credens se iustum; nō
tamen cum ea est iustificatus. &c. A-
postoli similia testantur; *Rom. 4.* de fi-
de Abraham; quæ non respexit remis-
sionem peccatorum. *Rom. 10.* Resur-
rectio Christi fit obiectum fidei sal-
uantis. &c.

III. TRADITIO est, Fidem iustifi-
cantem non esse fiduciam misericor-
diæ, sed Assensū ad omnia verbi scri-
pti & traditi. Nam S. Patres testantur
SYMBOLVM ab Apostolis conditum
esse, vt fidei totius summa constaret:
Apostolico adde Nycænum, Con-
stantinopolit: & Athanasianum: At
in ijs nec apex de speciali misericor-
dia. Non in eo; *Credo Sanctam Ecclesiam,*

id est, ait Lutherus, *nullum esse amplius
peccatum in ea, nullam mortem*: Nam in
area sunt paleæ multæ, mali pisces in
rete. &c. Dein idem credunt Cate-
chumeni; non tamen iustificati sunt:
Non in eo; vt vult Melanch. *Credo re-
missionem peccatorum; quam fides iustifi-
cans propriè intuetur*; Nam ea est mini-
ma pars Symboli, scil. duodecima; &
vndenis aliis vna præpolleret? Deinde
ea docet Generalem, non Specialem
misericordiam.

IV. RATIO. I. Quia nusquam in
Scriptura est remissio & misericordia
specialiter annunciata mihi, tibi: &c.
Sed generatim: Neque est vsquam i-
sta propositio: *Omnis, qui credit SIBI es-
se remissa peccata iustificatur*. Neque ex
Antecedente conditionato rectè in-
fertur conclusio absoluta, sed condi-
tionata: vt *Si credis saluus eris*: Act. 8. Ro.
10. Neque istæ: *Qui credit in Filium; ha-
bet vitam æt.* *Qui credit, iustificatur*: &c.
rectè inferri sinunt SOLAM FIDEM
iustificare: vt infra patebit.

2. Fides iustificans præcedere de-
bet iustificationem: *Rom. 5.* *Iustificati
EX fide*. *Rom. 3.* *Iustificat PER fidem*.
Nam causa prior est effectu. Atqui fi-
des specialis sequitur iustificatio-
nem; quia ante hanc illa est falsa; cum
necum sint remissa tibi peccata. Nā
res credita, vt Remissio, debet esse an-
te fidem; & obiectum ante actum, hic
enim ab illo pendet.

3. Fides specialis è medio tollit ora-
tionem, Sacramenta, opera bona, a-
liaque saluti necessaria. Nam quid o-
rem fieri, *Dimitte nobis debita nostra*:
quod iam ante orationem fide factū
credo? Quid opus baptismo, si iusti-
fica-

ficatus sim fide que preire baptismum debet?

4. Fiducia specialis iustificare nequit: quia pendet à bona conscientia & vita: at hæc sequitur iustificationem: ergo magis fiducia.

5. Fides iustificans tranquillitatem parit, Rom. 9. at Specialis Fides, desperationem: Vult enim Calvinus *Inst.* 3. c. 2. quemque & Credere, & certò Cognoscere debere se esse prædestinatum, fidemque amitti non posse: At hanc fidem falli posse docet experientia Caluini desperantis: Quin & testimonium eius ibid. *Tot vanitatis recessus sunt, tot mendacij latebris scatez cor humanum, tam fraudulenta hypocrisis obiectum est: ut seipsum sepe fallat. At verò qui talibus fidei simulacris gloriantur, intelligant diabolis nihilo se in hac parte præcellere.*

DICIT AD I. Non Præcipue: quia nusquam hoc in Scriptura: Sed Euangelium in communi iubetur prædicari.

AD II. Minor falsa nititur eodem. Nam quod præcipue iustum est prædicari, id & creditum iustificat: at hoc est Euangelium totum; non particula promissionum.

AD III. Falsa consequentia. Nam omnium articulorum, non promissio num duntaxat fides cessabit, quando facie ad faciem videbimus Deum ut est: ideo stans hic fides respicit omnes ex quo fidei articulos.

QVÆSTIO LVI.

An SOLA Fides iustificet?

LUTHERO-CALVINISTÆ affirmant sola fide ap-

prehendi iustificationem: sicque in Re conueniunt: at differunt in Modo, ac dissentiunt tum à nobis, tum & inter se se in Modo, in Actibus iustificationis, & in voce SOLA.

I. Quo Modo fides iustificet?

1. LUTHERVS in Gal. 2. *Fides est formalis iustitia, PROPTER QUAM homo iustificatur; Non propter charitatem.* Flacciani idem tribuunt Wittenbergenſibus in Colloq. Altemburg.

ALII LUTHERANI: ferè omnes id negant, quod per modum causæ formalis, physicae, aut meritorie iustificet: sed tantum RELATIVE; quia respicit, & recipit oblatam indulgentiam. His ergo, sola fides iustificat: id est, homo iustificatur per gratiam Dei non imputantis peccata; quam Fides, ceu manus eleemosynam, recipiat. Vide infra quaest. 58. 59. 60. 61.

II. Dissentiunt in ACTIBUS virtutum: seu operum, vsque ad editionis poenitentiae.

1. LUTHERANI RIGIDI, vt Ministri Saxonicæ in Colloq. Altemburg. volunt ita Fidem SOLAM iustificare, vt excludat aliarum virtutum & Præsentiam & Meritum Lutherus in Gal. 2. *Fides sine, & ante caritatem iustificat.* Et tot. disp. de operibus propos. 3. *Fides nisi sit sine vltiori minimis operibus, non iustificat: imò non est fides.*

2. CALVINVS in Antid. Trid. sess. 6. art. 11. SOLA ait fidem iustificare; sed non esse solam; sicut solis calor accendit solus, non tamen est solus, sed cum splendore. Sic & Melanchthon in Locis com. & Wittenbergenſes in Colloq. Altemburg. prærequirunt eas virtutes; hisque accedere volunt Fidem, quod PROPTER Filium Dei h. beamus remissionem peccatorum; non propter has virtutes. Sic Flacciani seu Molles & Electorales.

III. ALII vocem SOLA volunt subaudiri, posse querere ceti; non deo cortixandum; cum non reperitur in Scriptura.

2. ALII acerrimè dimicant, esse exprimendam ac roandam pro aris ac focis.

SVADENT vniuersim illis. 1. Scripturæ docent, hominem sine operibus iustificare.

2. Scripturæ nominant solam Fidem, omiſſis operibus.

3. Dicunt hominem gratis iustificari.

4. Docent, omnes, qui credunt, iustificari & saluari.

5. Prædicant efficaciam verbi Dei; quod sola fide apprehenditur.

6. Docent irritam fore promissionem, si lege, aut operibus nitatur, & non sola fide accipiatur.

AVTOR. Non sola fides iustificat, id est, non

est, non disponit hominem ad gratiam iustificantem, nisi ut initium & radix prima iustificationis agit quod suum est, & suas cæteris virtutibus partes relinquit, quæ etiam iustificanti.

I. DOCEATUR Inductione. 1. Fides est principium: Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est.* & 6. Rom. 10. *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* Ioan. 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius.* Ratio. Quia appetitus nequit amando vel sperando tendere in obiectum sibi non apprehensum; sed fides apprehendit amanda & speranda: ergo spes & charitas præsupponunt actum fidei.

2. TIMOR iustificat. Eccl. 1. *Qui sine timore est, non potest iustificari.* Prou. 1. *Timor Domini principium sapientiæ:* Prou. 14. *fons vitæ.*

3. SPES iustificat. Prou. 28. *Qui sperat in Domino sanabitur.* Mat. 9. *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.*

4. DILECTIO aliqua prior est remissione peccatorum: Imperfecta, tempore; Perfecta naturâ prior est. Eccl. 2. *Qui timetis Dominum, diligite eum & illuminabuntur corda vestra.* Luc. 7. *Remittuntur ei pecc. multa, quoniam dilexit multum.* Gal. 5. *Fides quæ per dilectionem operatur.* Deus tamen prior nos diligit per gratiam præuenientem.

5. POENITENTIA iustificat: Act. 2. *Pœnitentiam agite.*

6. Desiderium Sacramenti suscipiendi iustificat voto.

7. PROPOSITVM nouæ vitæ. Eccl. 18. *Facite vobis cor nouum.* Mat. ult. *Docentes seruare omnia.*

Istarum dispositionum ratio con-

formis est ordini naturæ. Nam iustificandus

1. Concipit ex auditu fidem se posse iustificari.

2. Se peccatorem intelligens, timet.

3. Sperat Deum fore sibi propitium.

4. Hinc Deum diligit.

5. Doletque se peccasse.

6. Media quærit sui expiandi.

7. Proponit emendationem.

DICO AD I. Tria notanda. 1. Apostolo *lex factorum* est, quæ iubet quid faciendum sit: *Lex fidei*, est fides, quæ impetrat gratiam faciendi. Illa occidit iubendo, non iuuando; hæc viuificat auxiliando. Et lex fidei requirit maximè fidem, dein & opera: at lex factorum maximè opera, dein & fidem.

At LUTHERO-CALVINISTAE legem operum sola opera, legem fidei solam fidem requirere fingunt.

2. *Iustitia legis* sunt opera per legem præscripta: quæ Apostolus commendat, non reiecit, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur, Iustitia ex, vel in lege* sunt opera, quæ fiunt sola cognitione legis, non ex gratia Dei, ideo iustificanti coram hominibus, non coram Deo: & Apostolus opponit eam *iustitiæ fidei*, vocatque propriam.

3. Per opera, quæ fidei opponit, & à iustificatione excludit Apostolus, intelliguntur ea, quæ fidem præcedunt & solis lib. arbitrij viribus fiunt: iuxta S. Aug. & Hieron. Non autem seu ante, seu post fidem facta; ut fingunt sectarij. Neque solum legales ceremoniæ; ut volunt quidam Catholici.

1. Qui Rom. 4. Eph. 2. Tit. 3. opera simpliciter excludit, nulla mentione

facta legalium, 2. Quia Rom. 2. *Qui operatur, merces imputatur secundum debitum, non secundum gratiam*: talia sunt opera, quæ solis naturæ viribus fiunt, Ex his obiecta loca solvuntur. Ro. 3. 4. Gal. 2. Eph. 2. Tit. 3. Phil. 5.

AD II. Et si fides subinde sola nominetur; non tamen sola iustificat: Sic ut & aliæ virtutes quandoque nominantur solæ. Cum enim plures causæ ad vnum effectum concurrant; nunc hæc, nunc alia nominatur. Deinde licet aliquando sola fides sufficiat ad miracula impetranda; non ideo etiam ad iustificandum.

AD III. Vox *Gratis* bifariam capitur: 1. Vt opponitur Debito ex iustitia, vel Merito ex condigno; tunc gratuita iustificatio non excludit Opera dispositivè concurrentia, vel ut Merita de congruo. 2. Vt opponitur operi facto ex solis naturæ viribus; tunc ea excludit tantum merita propria, id est, nostra ex nobis; non quæ ex Dei auxilio sunt nobis, ut est fides, spes, timor, pœnitentia, &c.

INSTAS; Meritum & Merces sunt relata; si igitur iustitia ex merito datur, ergo non gratis.

DICO. Vt meritum quoddam est ex congruo, sic & merces ex congruo est, quæ magis ex gratia, quam iustitia, debetur. Rom. 4.

AD IV. Vox *Omnis* bifariam capitur.

1. Negativè: Vt, *Omnis qui credit, iustificatur*, id est, nemo sine fide iustificatur. Vt, ait S. Aug. l. de prædest. c. 8. sit vñus doctor grammaticæ in vrbe; dicatur, Omnes ab eo discunt Grammaticam, id est, nemo discit sine illo. Ita

Deus vult OMNES saluos fieri, id est, nemo fit saluus sine Deo.

2. Omnis, id est, omnia hominum genera. Nam Ro. 10. *Non est distinctio Iudei & Græci; nam idem Dominus omnium.*

AD V. Non sat est verbum sola fide apprehendi, nisi & charitate impleatur: cum, ut promissiones offert, sic præcepta iubeat.

LUTHERVS igitur errat, fidem extollendo.

1. Quod legem impleat, quæ alioquin facto nequit impleri.

At hoc est caritatis, Rom. 13. 10a. 4.

2. Quod fides summum obsequium Deo exhibeat; glorificando eum veracem in promissionibus.

At Mat. 5. *Videant Opera vestra, & glorificent Patrem*: non ergo sola fides glorificat, sed quæ per caritatem operatur.

3. Quod fides animam sponset Deo.

At mediâ caritate.

AD VI. Foret irrita promissio, & inanis fides nostra, si iustificatio posset habere per solam legis cognitionem, aut per opera solis naturæ viribus facta.

Nusquam enim docet Scriptura, iustificationem fieri Aut sola promissionum apprehensione per fidem; Aut non pendere eam ex conditione operum. Nunc vniuersè dicta explicatius & brevius dispiciamus.

QVÆSTIO LVIII.

An, & Quo Modo SOLA FIDES iustificet?

I. LUTHERVS non valens istud SOLA reperire per Scripturam, in Rom. 4. caput eam fidenter intrusit: monitusque respondit: *Sic volo, Sic iubeo: sit pro ratione voluntas.*

CALVINVS Inst. 3. c. II. §. 19. producit Scripturas dicentes, Fidem iustificare sine operibus

ribus: ergo infert sola iustificat. 2. Deinde concedit, præter fidem requiri aliarum actus virtutum: at hisce vim inesse iustificandi pernegat, in Antid. Trid. sess. 6. can. 9. *Hominem sola fide iustificari cum dicimus, fidem non fingimus caritate vacuam, sed ipsam solam iustificationis causam esse intelligimus.* In Can. 11. *Fides sola iustificat: fides tamen, quæ iustificat, non est sola.* 3. Actus tamen charitatis, timoris, &c. etiam iustificanti; sed non nisi in virtute fidei.

AVTOR. Dico AD I. Voluntas Lutheri, neque producta Scriptura Caluini soluit hunc diuinæ rationis nodum: Nihil asseri ab Sectarijs debet, nisi in Scripturis expressum: at Solam fidem iustificare, nusquam in ea extare docent. Ergo.

AD II. Scriptura tam aliarum virtutum actus iustificare ait, quam fidem: Nam Eccl. 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Luc. 7. *Remittentur ei peccata multa; quoniam dilexit multum.*

AD III. S. Aug. l. 15. de Trin. c. 18. *I. sam fidem non facit utilem, nisi caritas. Sin' charitate quippe fides potest esse, sed non prodesse.* Quia Gal. 5. *In Christo &c. prodest fides, quæ per caritatem operatur.* Aug. in Ench. c. 8. *Sine amore fides nil prodest.* Quia informis est: at Caluinus informem asseret iustificare solam sine caritate, licet sine hac non sit, vt solis calor non sine luce est.

Denique, Si sola iustificet, necesse est omnes iustificari qui habent Solam. Improbè igitur Lutherani Caluinitas, & illos hi condemnant, vt hæreticos. Nam æquè utrique Solam habere iactant.

DICANT alterutri illos habere solam, sed erroribus permiscant.

At quid inde? Aut Solam, aiunt, habens fidem, sibi remissa peccata; iusti-

ficatus est & perire nequit: Aut, si pereat, non sola iustificat. Et Iustificanti soli non obstant quæcunque peccata; vt per Solam remissa; ergo nec obstant errores hæretici. Quid ergo de fidei articulis tam infestè digladiantur; cum nec obsint, nec proflint Soli fidei iustificanti & saluanti?

II. LUTHERANI: Sola iustificat sic, quia sola apprehendit iustitiam Christi actuale. Sicut Manus apprehendit elemosinam Ita Melanch. in Locis Comm. tit. de bonis operib. Rom. in sess. 6.

CALVINVS Inst. 3. c. 11. §. 7. *Fides, etiam si nullius per se dignitatis sit vel pretij, iustificat nos; Christum asserendo; Sicut Olla pecuniis referta hominem locupletat.*

Explicat ipse MODVM solius iustificantis.

1. Vt Causa effectiua iustificationis; in Antid. supra: Solam Fidem iustificationis CAUSAM intelligimus. In Can. 11. *Vim iustificandi ac facultatem fidei in solidum vindicamus.*

2. Vt Causam Instrumentalis; ibid. §. 7. *Fides est duntaxat Instrumentum percipiendæ iustitiæ.*

3. Sola iustificat, vt causa Efficiens, Materiali, Formalis vel vt Instrumentalis. Ita Inst. 3. c. 14. §. 17. *Efficientem causam vite æternæ nobis comparandæ ubique Scriptura predicat. Patris cælestis Misericordiam, & gratuitam erga nos dilectionem; Materialem vero, Christum cum sua obedientia, per quam nobis iustitiam acquisiuit. Formalem quoque vel Instrumentalem, quam esse dicimus, nisi Fidem.* Idem ibid. §. 21. 4. Et tamen si des nihil efficit in negotio iustificationis; Quia Inst. 3. c. 13. §. 5. *Quoad iustificationem res est merè PASSIVA, Fides.*

AVTOR. *Apostata vir inutilis*, Prou. 6. & inconstans MODVM per omnes ducit causas, & asserit has omnes; iterumque negat omnes; dum fidem vult Rem merè Passiuam esse. Quid inconstantius dici, fingique potest? Sed & porrò cumulat variatione suas, vt iugulet seipsum hoc magis; mi-

nus-

nusque indigeat refutationis nostræ. Nam si quæras : Quis sit propriè Actus fidei, qui iustificat?

CALVINUS. I. ait Inst. 3. c. 11. §. 2. *Qui Christi iustitiam per fidem APPREHENDIT.* Sic & cap. 16. §. 1.

2. Actus, Inst. 3. c. 2. §. 2. *Ex eo salutem consequimur, quando Deum Agnoscimus nobis esse propitiū Patrem.* Et §. 16. *Verè fidelis non est, nisi qui solida persuasione, Deum sibi propitiū Patrem esse persuasus, de eius benignitate omnia sibi pollicetur.*

3. Actus, Inst. 3. c. 2. §. 11. *Peccatorum remissionem Sp. Sanctus propriè in solis Electis assignat; ut eam Speciali fide APPLICENT.*

4. Actus ibid. §. 16. *Verè fidelis non est, nisi qui confidenter se regni cælestis heredem gloriatur.*

Ecce Actus quaternos; Apprehendere iustitiam Passi : Credere promissionem propitiij sibi Dei: Applicare sibi eandem : & Credere se excidere accepta iustitia non posse.

AUTOR. Tanta in varietate quo modo quis saluabitur? Vno contenti, iustificari nequibunt: Quia Calvinus ex æquo requirit singulos. Sin' omnes necessarii: certè ex Scriptura doceri nequit. Nam dictum Magdalenzæ, Luc. 7. *fides tuæ salutem fecit.* Hæmorrhoiisæ, Luc. 8. *Filia, fides tua salutem te fecit.* Apostoli, haud dubiè iustificati, non credebant passurum Iesum, Luc. 18. v. 31. Mat. 16. v. 21. At ostendantur actus dicti in eis: nam duæ illæ nihil dum sciebant de passione Domini: hi non eam credebant, & ex fide accepta exciderunt. Quo igitur MODO iustificati sunt?

QVÆSTIO LIX.

An vera fides possit reipsa ab Dilectione separari; ut SOLA iustificet?

LUTHERANI Rigidi affirmant rectè, sed malè

cæterarum virtutum præsentiam meritumq; excludunt, quò SOLAM fidem perucacius propugnent. Vide supra quæst. 57.

CALVINISTÆ verò pernegant, cum Melanch. apud Scharpium in *Cursu Theol. sect. 22. q. 6.* Veram fidem iustificantem, aiunt, nunquam sine Dilectione esse posse magis, quam ignis sine calore, aut sol sine lumine.

SVADENT istis. I. Quia Iac. 2. *fides sine caritatis operibus est, ficta & mortua.*

2. Quia nemo novit Deum in Christo, id est, credit, nisi qui mandata eius servat, 1. Ioan. 2. id est, diligit.

3. Nemo in luce est & manet, id est, credit, nisi qui diligit, Ioan. 2.

4. Omnis qui credit, est filius Dei, id est, Deum amat, 1. Ioan. 5.

5. Dilectio est forma fidei, ut volunt Pontificij: at forma dat esse rei: ergo abesse nequit.

6. Deus in Christo iudicabit de fide & dilectione, Mat. 25. Luc. 7. Ergo. Nam ponit, Ioan. 13. v. 35. dilectionem infallibile signum fidei.

7. Fides semper est efficax & operatur per dilectionem: Gal. 5. Ergo separari nequeunt.

8. Fides datur electis ut eis prosit: at fides sine caritate nil prodest, 1. Cor. 13.

AUTOR. Fides per se, sed informis, potest à dilectione, cæterisque virtutibus separata esse. 1. Ioan. 12. *Multi ex Principibus Crediderunt in eum; sed non Constatiebantur. Dilexerunt enim magis gloriam hominum, quam Dei,* quod est non diligere Deum.

INSTANT: Habuerunt solùm notitiam Christi imperfectam; non fidem veram.

At *crediderunt* ait absolutè; sicut ibidem ait & de alijs, *Credebant; item Non credebant.* Consentit S. Aug.

II. 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem &c. Caritatem autem non habuero; nihil sum.*

INSTANT. I. Ex suppositione loquitur, quæ nil affirmat, nec ponit in re; docetq; ex con-

ditione

ditione impossibili necessitatem dilectionis.

2. Loquitur de fide miraculorum, non de iustificante.

AT 1. Iustificantem fidem à fide miraculorum in multis separatam esse dicit, Mat. 7. *Multi dicent: Nonne in nomine tuo prophetauimus, dem. eiecimus?* &c. ergo argumentum est à possibili, fieri solito.

2. Dein euidenter docet conditionatè: Si fides sine caritate esset, nil prodesset: Ergo sola fides nil prodest. Esse autem sola potest, & vera, at non uiua.

3. Demum fides miraculorum est verè iustificans fides; patet *suprà quest. 52. & 56.*

II I. Iac. 2. *Quid prodest, si fidem quis dicat se habere; opera autè non habeat? Nunquid poterit fides saluare illum?*

INSTANT. Calvinus *Inst. 3. c. 2. §. 17.* loquitur de fide historica inani:

2. De dicentibus se habere fidem; at verà destitutis.

3. De fide Essentiæ Dei, non Beneuolentiæ.

4. Fidem sine operibus comparari cum fide dæmonum.

5. Fidemque eam dici mortuam; quod autem mortuum est, non est.

AT 1. Eam absolutè *Fidem* appellat; qualè Iac. 2. dicit fuisse Abrahami operosam; & concludit: *Videtis quòd ex operibus iustificatur homo; & Non ex fide TANTVM?*

2. Non negat, sed affirmat tales iactatores fidei fidem habere; sed non saluantem.

3. Fides beneuolentiæ est vniuersè etiam Essentiæ: quia Bonitas Dei Deus est.

4. Fides improborum, & dæmo-

num eadem est ex parte obiecti, & vera: differt tamen vtraque quòd hominum sit libera; dæmonum coactè extorta: vnde *contremiscunt.*

3. Fides dicitur mortua, vt corpus: non vt homo: post mortem enim illud est, hic non est. Nec vita est de essentia fidei; sed accidens.

IV. In Ecclesia sunt boni & mali; teste area, *Mat. 13.* Veste nuptiali, *Mat. 25.* Reti, *Mat. 22.* Et tamen omnes in ea sunt fideles; sed non omnes charitate præditi.

INSTANT. Malos habere fidem historiz, non beneuolentiæ.

AT id in questione est. Dein arguuntur, non de amissione fidei, sed de omissione operum, vt ille carens veste; carentes oleo; hirci à sinistris damnantur ob operum nuditatem.

V. Fides & caritas disiungi inuicem possunt; *Tum quia* neutra est de ratione alterius, vt esse debeant vna virtus 1. Cor. 13. *Manent tria hæc, fides, spes, caritas:* itaq; duæ sunt virtutes, habentq; duo subiecta, obiecta, & actus. *Tum quia* vna non necessariò nascitur ab altera: licet fides dicatur gignere caritatem: Sed quòd disponat ad eam liberè, vt credens diligat Deum, si velit.

INSTANT. Caritas ex fide necessariò consequitur, vt fidei propria passio. Hoc declarat

1. LUTHERVS: Vt ignis non est, si non luceat & ardeat:

2. BUCERVS l. *Concordia*: Vt ager ex improbitate visum medicum non potest non amare.

3. CALVINUS, *Inst. 3. c. 2. §. 9.* Vt Christus à Sp. Sancto nequit separari: Ita fides & caritas.

AT 1. Ignis in Scriptura comparatur caritati, non fidei: *Cant. 8. Rom. 13. Aug. in Pl. 31. Quod credit, fidei est; quod*

m

ope-

operatur, caritatis est. 2. Ager inclinatur, non necessitatur ad amandum medicum sui causa magis, quam medicum. 3. Nil concludit dissimillimū: nā Dei filius & Spiritus Sanctus sunt unus Deus.

VI. Fidem & opera caritatis volunt esse coniuncta: ergo iustificatio pendet a fide & caritate: sicque nemo certus esse salutis potest, qua in certitudine iustificationem ponunt; foret etiam impossibilis iustificatio.

DICO AD I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Recte singula concludunt de fide viua, seu formata per caritatem: at male de fide per se, seu informi. Nam illa nequit esse absq; caritate; hæc est virtus vna certa per se, specie ab aliis distincta.

QVÆSTIO LIX.

An fides esse possit sola: Sicque iustificare sola?

I. LUTHERO-CALVINISTÆ negant posse.

LUTHERVS ad Gen. 15. Scio has virtutes esse insignia Dei dona: Scio fidem sine his Donis non existere. Sed questio est, quid cuiusque proprium est. &c. Quid facit sola fides? Apprehendit remissionem, credit promittenti Deo, Deo porrigenti aliquid admovent manum, accipit: hoc proprium solius fides est. Sic & Brentius, Kemnit &c.

CALVINVS in Antid. less. 6. Can. 11. Sola fides est, qua iustificat: Fides tamen qua iustificat, non est sola. Sicut calor solis solus est, qui terram calefacit, non tamen calor solus est, sed cum splendore. Sic & Melanch. in Locis, & in Apolog. Confes.

AUTOR. Fides esse sola potest.

1. Quia sic Lutherus in Gal. 2. Fides sine, & ante caritatem iustificat. Et in disput. An opera faciant ad iustif. ait, Fide: nisi sit sine ullis etiam minimis operibus, non iustificat. Vah, quam hæc male

hærent prædictis ab ipso? CALVINVS in Antid. less. 6. can. 28. Faterur, inter gravissimos lapsus manere semen aliquod fidei viuæ. At peccata pugnant e diametro cum caritate; ecquid ergo inter eos cum hac fides esse potest? Ergo non potest non esse sola.

2. Quia Sectariis fides potest iustificare sola; ideo & esse sola dici debet iisdem: nam ex essentia rei sua cuiusque manat proprietas quæ fidei est iustificare, vt volunt.

3. Si fides ideo esse sola non possit, vt volūt Sectarij, quia necessario profert fructus bonos dilectionis & virtutū; ergo fides esse, diciq; esse debet prior dilectione; vt causa suo effectu; idque prior tempore & naturā: ac proinde sola. Si prior est; ergo & iustificat, id est, cum iustitia est coniuncta prius, quam cum dilectione: Sicque homo erit iustificatus, & sceleratus; viuens & mortuus: Quia iustus ex fide viuit: Et tamen qui non diligit, manet in morte: 1. Ioan. 2. Quod absurdum. Iā verò fides nec naturā prior vel esse, vel intelligi potest sua iustificatione; cum, (vt ipsi volunt) sint relatiua, (quæ se mutuo ponunt & tollunt,) Deus iustificans, & fides iustificationem accipiens. Quare fides, vt sola iustificare fingitur absurde; sic & non esse posse sola fingitur absurdè.

Haftenus de *Esse posse solam*: Porro de *Non iustificare solam*.

II. LUTHERANI & CALVINIANI contendunt, Fidem iustificare solam; etsi esse non possit sola.

SVADENT istis præcipue. I. Quia Scriptura docet, iustificare solam; ergo credendum, licet nulla causa detur alia.

2. Quia sic placuit iustificatori Dei iustifica-

ificationem donare cum sola conditione fidei.

3. Quia natura fidei est solius, Apprehendere iustificationem, Applicare nobis, & facere nostram.

AUTOR. Si fides à cæteris virtutibus separaretur, haud dubiè iustificare non poterit ut Sectarij volunt: ergo sola iustificare Non potest. Sequela constat: quia sine virtutibus *Esse* non potest sola, ut volunt: ergo nec sine iis *iustificare sola*. Quia volunt fidem *RELATIVE* iustificare: ergo, posita fide, simul & Iustitia ponitur: Relata enim nec esse, nec intelligi sine altero queunt. Ideo fatentur Sectarij & profitentur, per omne peccatum amitti fidem: sicut per fidem poni in homine iustitiam. Quod utrumque est perinde erroneum.

2. Deinde si fides sola iustificat, quia relative iustificat, ut volunt: esse in homine nequit, quin & iustitia insit: at hæc sine dilectione esse nequit: Qui enim non diligit, manet in morte: Ergo fieri nequit ut fides sine dilectione iustificet; ac proinde nō sola iustificat.

3. Si sola sine virtutibus iustificare posset, posset etiam cum vitiis iustificare: Nam ut soli iustificanti nil prorsus sunt virtutes; ita nec desunt vitia: quia hæc & illæ per accidens ei iunguntur: At sic iustus foret, qui odisset Deum peccator & proximum. Nec igitur fides iuncta vitijs, nec disiuncta à virtutibus iustificat.

DICO AD I. *Vocem sola* intrusit in Rom. 3. Lutherus. Nec ei æquivalentia sunt ista, Rom. 3. *Arbitror hominem iustificari per fidem, sine operibus*. Et, *iustificati gratis per gratiam ipsius*. Quia *fides*

sine operibus non est *Sola fides*. 1. Si enim excluderentur omnia opera; iam ipsa fides quoque exclusa foret, ut quæ sit opus, Ioan. 6. *Hoc est opus Dei, ut Credatis*. &c. Vnde S. Aug. l. de predest. c. 7. ait fidem nō distingui ab operibus, quod ipsa sit opus gratiæ Dei primum, unde cætera manant. Itaque iustificari ex fide est iustificari ex opere, at Sectariis iustificari ex fide est iustificari sine opere: quod implicat.

Item: Est lex fidei, Rom. 3. At si fides iustificans excludit omnia opera legis; ergo excludit & fidei legem, quæ est ipsa fides sicque ex fide iustificari erit sine fide iustificari, quod implicat. Illud *gratis* excludit merita quæ sunt nobis ex nobis: non quæ sunt nobis ex dono Dei.

AD II. Id apertis repugnat Scripturis docentibus impium iustificari, Ezech. 18. per poenitentiam, per baptismum, Ioan. 3. &c. aliasque virtutes; ut suprà liquet quæst.

AD III. Apprehensio specie distinguitur à iudicio rem apprehensam diiudicante; estque Cognitio rei in intellectu; at ea cognitio apprehensiva præexigitur ad fidem; ergo non est propriè ipsa fides, nam & infideles possunt mysteria fidei apprehendere, & tamen non credere. Quare fides consistit in iudicio, non in apprehensione.

2. Deinde; Apprehendere fidem, nondum est habere eam, nisi obiectivè solum: at ita amor & gaudium apprehendunt, ait S. Aug. l. 8. Conf. c. 2. neque tamen idcirco iustificant. Si igitur, dum amo & gaudeo me esse iustum; non ideo sum iustus; ita dum

credo me esse iustum; sum iustus apprehensivus.

3. Nec Applicatio iustificat; quia fieri eam per Sacramenta volunt; quibus priorem esse fidem oportet. At Lutherus l. Capt. baby. c. de Baptis. & in Assert. art. 1. 2. 6. asserit, *Sacramenta non iustificare, sed solam fidem*, ut instrumentum apprehendens iustitiam.

At sic apprehensa fides est opus seu actio: ergo opere iustificamur.

INSTANT, Rom. 3. excludi opera, non ut opera, sed ut merita.

Ergo similiter non debet excludi dilectio, spes, &c. à iustificando: Proinde non *sola fides* iustificat.

INSTANT porro. Virtutes eæ excluduntur sub ratione meriti, uti & fides; at fides, quæ est apprehendens iustitiam, non excluditur à iustificando.

At fides propriè est iudicium; impropriè est apprehensio, sed non magis quam amor, gaudium: atqui hæc apprehendendo non iustificat; ergo nec fides. Quod si fidem esse fiduciam velint, hanc melius dilectio apprehendit, quam fides; nam magis illa unit, quam hæc.

QVÆSTIO LX.

*An fides sola iustificet relative tantum,
& non per modum meriti,
aut causæ?*

LUTHERANI & CALVINIANI iuxta affirmant, fidem solum relative iustificare, id est, sic ut ea credendo accipiat, quod Deus offert promittendo. Apprehendit autem ut causam instrumentalem; & ad apprehensionem nihil in nobis concurrat actiue, sed tantum passiue. Vide *suprà* quæst.

Idque, addit Scharpfius in *Cursu Theolog.*

sect. 22. q. 7. non virtute aut merito suo fides facit, nec ut est qualitas in nobis: sed correptiue. In fœdere enim duo sunt:

1. Substantia, ut iustitia & salus oblata.

2. Conditio, ut Fides apprehendens & applicans. *Sola*, particula exclusiua additur; non ad separandas alias virtutes à fide, seu fidei; à quibus separari non possunt: sed à Causando iustificationem, vel ut preparationes, vel merito & dignitate sua.

SVADET ibidem multis Scharpfius; sed ficulneis telis veget; quæ in scopum tendunt *soli fidei iustificantis* docendæ.

At directè docent *unam fidem iustificantem*, ac minime *solam*. Sicque aliud moluntur; aliud consequuntur. Nec quid affert noui in re; sed cramben decies recoctam, Lector, si vel theologaster, iudicet æquus: satque liquent è dictis *quæst. 57. 58.*

AVTOR. Fides iustificat, Non sola: patet *suprà*; Nec relative solum, & per modum instrumenti: sed per modum causæ, dignitatis ac Meriti, impetrando ac promerendo; teste S. Scriptura.

I. Scripturæ docent Fidem esse causam iustificationis, dum dicunt Rom. 3. *Hominem iustificari PER fidem.* Ro. 5. *Iustificati Ex fide.* Vbi per, & ex causa significant; sicuti Ro. 3. 4. Gal. 2. 3. &c. ubi negat hominem iustificari per opera, legem, ex operibus, seu lege. Ita S. Aug. præfat. in Psal. 31. Nam & Aliis in rebus per Scriptum EX, & PER significant veram causam; ut Iustificari per Christum, per Sanguinē, per mortem. Heb. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna.*

II. Probant id loca, quæ testantur, fidem esse initium iustitiæ, sicque causam formalem inchoatam iustificationis.

tionis. Ro. 4. *Credenti in eum, qui iustificat impium, reputatur fides ad iustitiam*: fides non apprehendit, sed est iustitia, perfectior vel imperfectior iuxta mēsuram charitatis. 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo*. &c. Quod S. Patres de fide & operibus exponunt. Aët. 15. *Fide purificans corda eorum*, à peccatis & erroribus.

III. Scripturæ docent Per fidem impetrari peccatorum remissionem: non tantum relatiuè respicere, & apprehendere. Vt Luc. 7. *Fides tua te saluam fecit*, sc. à peccatis, Mat. 15. *O mulier, magna est fides tua*. Mar. 7. *PROPTER hunc sermonem vade, exijt domus tua*. Sanitatem totam tribuit fidei. Sic & Rom. 4. de Abrahamæ fide. Et Rom. 10. *Omnis, qui inuocauerit Nomen Domini, saluus erit*. Quomodo autem inuocabunt, in quem non crediderunt? Quomodo credent sine predicante? Chimæ est: Prædicatio est causa fidei: fides, inuocationis: hæc salutis.

Huc incedit Consensus Sanctorum Patrum.

IV. Quia causa formalis iustificationis, non est iustitia in Christo; non remissio pec. in nobis: sed realiter inherens nobis iustitia, quæ infunditur per gratiam, non apprehenditur per fidem. Ad infusionem verò disponit actus fidei, timoris. &c. effectiuè; Sæctarij fingunt, disponere per *Præsentiam*; at fidem solam per *Apprehensionem*.

V. Necessitas Operum ad salutem euincit idem. Nam si fides sola iustificaret, sola etiam saluaret; nec amitti posset quibuscunque operibus malis, stante sola fide. Atq; hoc ita asserunt Sæctarij: *Lutherus in Capt. Bab. c. de Ba-*

ptis. Et Flaccianos Maioristas, seu Electorales Ministros reprehendunt Ministri Saxonici, seu Rigidi Lutheranos Molles in *Colloq. Altemburg.* quod distinguat inter Iustitiam & Salutem; quasi sola fides iustificet, non opera; at saluent opera, non fides sola. Quibus Molles Respondent: Opera ad salutem solam necessaria necessitate Præsentia aut Signis salutem tamen, & iustitiam tribui soli fidei. Haftenus de Iustificatione: Porro

II. DE IUSTITIA INHÆRENTE, seu CAV- sa Formali Iustifi- cationis:

QVÆSTIO LXI.

*An iustitia nobis inherens sit forma-
lis causa iustificationis ab-
solutæ?*

LUTHERANI mirificè variant, turbant sædè, pugnantque desperatè; Principio se lucem huic quæstioni intulisse iactabant: nunc, ob spiritum diffidii, desperant.

I. LUTHERVS, & Aug. Confessio, Fidem asserunt, aut Christum fide apprehensum.

II. ILLYRICVS, Christi Obedientiam, & iustitiam nobis imputatam statuit.

III. OSTANDER, Dei iustitiam essentialem in nobis inhabitantem.

IV. CALVINVS iustificationem in sola Remissione peccati constituit; & imputationem iustitiæ Christi non negat.

V. BUCERVS & Pighius formalem eius causam duplicem assignant; Iustitiam nostram inherentem, & Christi imputatam. Hæc vniuersè:

Porro de singulis separatim. Ac primo de Inherente iustitia in nobis.

LLV-

I. LUTHERANVS Kemnitius statum quæstionis fraudulenter proponit: sc. quæri, *Propter* quid iustificemur: sitne meritum Christi; an inchoata nouitas in nobis?

CALVINVS in Antidoto Trid. sess. 6. ait. *Causam iustificationis Tridentini faciunt duplicem, ac si partim Remissione peccatorum, partim Regeneratione spiritali iustissemus: Vel vt alijs verbis exprimam; Ac si partim Imputatione, partim Qualitate, iustitia nostra constaret. Ego autem vnicam & simplicem esse assero.*

AVTOR. I. Kemnitius de industria confundit causam Formalem cum Meritoria, vtens voce *Propter*, cum *Per* quid iustificemur, quærat^{ur} propriè. Deinde nobis inuidiam concire molitur, dum Christi merito nostram renouationem opponit, quasi hanc, quã istam, pluris faceremus.

Dico igitur, Si *Propter* significet causam formalem, nos iustificari propter inhærentem nobis nouitatem; non propter Christi meritum, quod inhærerenequit: Sin Meritoriam causam significet; nos iustificari propter meritum Christi, & non propter nouitatem nostri: Si causam in communi significet; nos iustificari propter vtrumque dico.

II. Calvinus id affingit Con. Trid. sess. 6. c. 7. vbi ita definit: *VNICA formalis causa est Iustitia Dei; Non qua Ipse iustus est; sed qua nos iusto facit; qua videlicet ab eo donati, Renouamur Spiritu mentis nostræ; & non modo Reputamur, sed verè iusti nominamur & sumus.*

2. Deinde ipse Calvinus Inst. 3. c. II. §. 2. duplicem causam iustificationis statuit: Remissionem sc. pec. & imputationem iustitiæ Christi; Concilium verò vnius causæ iustificantis Effectus, seu terminos vnius motus exprimit, sc. Remissionem peccati, & Infu-

sionem gratiæ. Quia *iustificatio est mutatio impij in iustum: iuxta Col. 1. Qui 1. eripuit nos de potestate tenebrarum, 2. & transtulit in regnum Filij dilectionis suæ.* Hæc de statu quæstionis: nunc de ipsa.

LUTHERANI omnes ac CALVINIANI pernegant inhærentem nobis iustitiam esse formalem causam iustificationis.

SVADENT hæc multis apud Scharpium in *Cursu Theol. Sect. 22. quæst. 8.* Nostra refellentem argumenta. quæ clarius singulatim alternis proposita liquebunt.

AVTOR. Iustificari per Christum, Non est, haberi aut pronuciari iustos; sed verè fieri iustos per adeptionem Inhærentis iustitiæ Perfectæ, nõ imperfectæ, vt per causam formalem.

I. PROBATVR Rom. 5. *Si vnius delicto mors regnavit per vnum, multò magis Abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per Vnum Iesum Christum. Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem; sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificatione vitæ. Sicut n. PER inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi; ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi.* Ergo Iustificari est iustum constitui Per obedientiam Christi; Quæ iustitia Christi est Perfecta, tum quia dicitur hîc *Abundantia iustitiæ*: Tum quia dicitur maius esse Dei donum, quam Adæ peccatum: At hoc perfectam in nobis iniustitiam effecit; ergo perfectam iustitiam efficit Dei donum.

INSTANT. Hic *Iustificare* est iustum pronuciare.

1. Quia opponitur ei *Condemnare*. Vti & Roman. 8. *Deus qui iustificat, quis est, qui condemnet?*

2. Quia

2. Quia in hebræo *Iustificare* est vox forensis.

3. Quia bonis latinis *iustificare* non est iustum facere.

DICO AD I. Vt *Condemnare* significat duos actus; Iudicis deputantis reos ad pœnam; sic Deus: Rei trahentis in culpam; sic Adam nos condemnavit: Ita *iustificare* nunc est actus Dei iudicis declarantis iustos in ext. iudicio; nunc Effectus gratiæ est, facientis ex reis iustos. *Deinde*; Deus declarando iustum, facit iustum: siue id faciat per iudicium, siue per Obediētiā Christi; id est, gratiam. Ita S. Aug. l. 1. de pec. merit. c. 15

AD II. Quia fieri iusti queunt vel *Intrinsicè* per ademptionem iustitiæ; vel *Extrinsicè* per declarationem; inde vox *iustificare* valet ad utrumque.

1. Attamen Dan. 12. *Qui ad iustitiam erudiunt multos*: id est hebraicè *Iustificantes*, non iudicando; nec, vt Calu. & Kemn. volunt, pronunciando: nam prædicando ostenditur via ad iustitiam; non per sententiam pronunciantur iusti auditores.

2. Clarius Isa. 53. *In scientia sua iustificabit ipse iustus Servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit.* Nil hic forense. Nam Christus in Doctrina iustus & factus & faciens iustos, vt ministrans iustitiam, ac tollens peccata. Sic, Apoc. 22. *Qui iustus est, iustificetur adhuc.*

AD III. Boni latini, vt Cic. Ter. &c. rem vocis *iustificare* nescierunt, proinde nec vocem ipsam.

At S. Patres & rem & vocem præclare norunt & frequentarunt: quos improbissime respuunt Sectarij.

I. L. PROBATVR. Rom. 3. *Iustificati gra-*

tiæ per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo IESU: quem proposuit propitiatorem per fidem in Sanguine ipsius. Ecce causas iustificationis.

Gratis; nam Gratia est Efficiens; *Per gratiam ipsius*, sc. ab eo donatam ac infusam; Formalis hæc: *Per redemptionem in Christo*: causa Meritoria. *Per fidem in Sanguine eius*; hic Dispositiua causa est.

INSTANT Caluinus & Kemn: *Per gratiam* significari diuinam Non imputationem peccatorum nostrorum, & Imputationem iustitiæ Christi.

DICO I. *Gratis* significat fauorem Dei; *Per gratiam* verò effectum fauoris; *Per*, causam formalem.

2. Beneuolentia Dei non est inanis, sed defacto beneficentia: Nam, Pl. 113. *Omnia, quæcunque voluit, fecit, Et, 1. The.*

4. *hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra:*

3. Et gratia iustificans dicitur Ro.

5. *Caritas diffusa in cordibus per Sp. Sanctum, quæ te, teste Aug. l. de Sp. & lit. c.*

32. *nos facit dilectores suos; non quia nos ipse diligit: vt Sectarij volunt.* Vnde Rom,

8. *Accepistis Spiritum adoptionis, in quo clamamus, Abba Pater; sc. ex amore filiali.* Ibid. *Corpus mortuum est propter peccatum; Spiritus autem vivit propter iustificationem.* sc. ob intrinsicum Dei fauorem, non ob extrinsecum imputati-

tium.

4. Demum gratia iustificans comparatur rebus realibus, non imputatijs: Vt Rom. 4. *Dono, & Abundanti,* 2. Cor. 6. & 1. Ioan. 2. Luc. 1.

III. PROBATVR. 1. Cor. 7. *Hæc fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri, & in Spiritu Dei.* Quod S. Patres exponunt de

de baptismo, quo & peccata abluuntur, & animæ sanctificantur.

IV. PROBATVR. Tit. 3. *Vt iustificati gratiâ ipsius, heredes simus, secundum spem vitæ æt.* Quia Sp. Sanctum effudit in nos abunde per Iesum, &c. Vbi de Regeneratione agit, quæ nec intelligi potest nisi cum facta mutatione in regenerationis, ex iniustis factis iustis. Simul ibidem exprimentur omnes causæ iustificationis: *Efficiens*, benignitas Dei: *Meritoria*, Christus: *Instrumentalis*, Baptisma: *Formalis*, Sp. Sanctus effusus in nos, qui est eius donum Caritas.

Demum ipsi Sectarii fatentur, esse in nobis quandam renouationem; sed hanc non ipsam esse iustificationem. At eam hic Appellat iustificationem Apostolus.

V. PROBATVR. Heb. II. Abel, Testimonium consecutus est; esse iustus. Noë iustitia, quæ per fidem est, heres est constitutus, perfectè sc. & verè; non solum inchoatè: Gen. 6. Noë vir iustus & perfectus, non imputatiuè. Vide plura in *Antichristop.* 4. q. 33.

QVÆSTIO LXII.

An Fides sit iustificationis integra causa formalis? An vero Dei iustitia essentialis?

I. LUTHERVS variat; nunc Fidem, nunc Christum statuens formalem causam iustificationis.

1. Ita enim in Com. ad Gal. 2. Sophista dicunt: *Caritatem informare & imbucere fidem*: Nos dicimus *Christum informare & imbucere fidem*; Vel, *formam esse fidei*. Ergo fide apprehensus, & inhabitans Christus est iustitia Christiana; propter quam nos Deus reputat iustos, & donat vitam æternam.

2. Idem ibid. *Formalis nostra iustitia est ipsa fides*, & nebula cordis, hoc est, fiducia in re, quæ non videtur.

MELANCHTHON in *Conf. Aug.* art. 4. ait, Fidem nobis pro iustitia imputari coram Deo. Sed id, ait art. 4. §. 6. 20. non propter ipsam fidei virtutem, sed propter Christi meritum: fide autem nos iustificati, quia fide apprehendimus. Sic & iste variat inter & Fidem, & Christi meritum, & Dei misericordiam.

LUTHERANI tum Rigidi, tum Molles, omnes ab hoc errore desciverunt, teste Colloquio Altemburg.

AVTOR. Fides non est integra causa iustificationis.

1. Quia, Gal. 5. Ex fide spem iustitiæ expectamus: id est, Ex fide speramus vitam æternam, mercedem iustitiæ: Aut, Ex fide speramus nos posse iustificari. Ita *Aug. l. de Sp. & lit. c. 32.* Verum Ex fide illa, quæ per Dilectionem operatur, non ergo ex sola, sed formata caritate. Ideo I. Cor. 3. *Si habuero omnem fidem, ita, &c. caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Iac. 2. *Quia fides sine operibus mortua est.* Vnde, I. Ioan. 3. *Qui non diligit, manet in morte.* &c.

2. Ita S. Patres consentiunt. *Bell.* 2. c. 4.

3. RATIO. I. Quia fides excidit; definens in beatis: iustitia verò usque perficitur.

2. Iustitia nos Christo facit similes; at fides dissimiles; nam hac ipse caruit.

3. Iustitia non potest esse informis; fides potest.

INSTANT Lutherus & Calvinus, & ex isto Abacuc; *Iustus ex fide viuit*, mirè exagitant distinctionem fidei in Formatam, & Informem.

Dico *Iac. 2.* distinguitur in Viuam & Mortuam; quod est idem: nā quod viuit, per formam viuit. Et Gal. 5. *Fides per dilectionem operatur*, passiuè *ἐνεργουμένη*, id est mota; non actiuè quasi dicat. Dilectio est forma extrinseca fidei,

fidei, quæ dat ei vt moueatur; non in-
crinseca, vt sit; nam fides est etiam pul-
sa caritate.

Neque obscuramus Christum, e-
iusque beneficia, aut fidem, dum cari-
tatem extollimus: vt de qua 1. Cor. 13.
*Maior horum est Caritas: Ioan. 13. Man-
datum nouum do nobis. Col. 3. Super om-
nia caritatem habete: quæ est fidei, quod
lux soli. Vnde 1. Ioan. 3. Translati su-
mus de morte ad vitam, quoniam diligimus
fratres.*

II. LUTHERANVS OSTENDIT in consutatione Me-
lancthonis testatur apud Confessionistas esse XX.
tententias de iustificatione discrepantes. Idem I.
contra Nyssicoracem, esse XIV. ait. Idem ex Lutheri
scriptis asseruit, iustitiam Dei, qua essentialiter iu-
stus est, causam esse formalem iustificationis no-
stræ; Lutherum sic intelligens dicentem, quod
Christus nobis inhabitans sit formalis illius cau-
sa. Proinde imputatiuam iustitiam respuit.

SVADET istis I. Quia 2. Per. 1. dicimur effici di-
uinæ confortes naturæ.

2. Quia Deus non acceptat vllam iustitiam, ni-
si suam.

AVTOR. Fides viua est vera iustitia
nostra per Christum.

1. Rom. 4. *Credenti in eum, qui iustifi-
cat impium, reputatur fides eius ad iustiti-
am. &c. Quia reputata est Abrahe &c.
Quin & signum accepit Circumcisionis,
signaculum iustitiæ fidei. &c. vt reputetur
& illis ad iustitiam. Gal. 3. Fide spem iusti-
tiæ expectamus. Nam in Christo Iesum que
circ. neque præputium aliquid valet; sed fi-
des, qua per dilectionem operatur. At fides
operans non est essentialiter Dei.*

2. Ita S. Aug. lib. de Spir. & lit. c. 9. &
31. &c.

5. RATIO fauet. I. Quia iustifica-
tio præcedit Inhabitationem Dei. Nā
Sap. 1. Sp. Sanctus non habitat in corpore
subdito peccatis.

2. Quia Essentiali iustitia Dei esse-

mus æque iusti, ac Christus. At Ioan.
1. *omnes de plenitudine eius accepimus. Et
Eph. 4. Cuique nostrum data est gratia se-
cundum mensuram donationis Christi.*

3. Quia Deus acceptauit iustitiam
Christi creatam, qua pro nobis satis-
fecit: ergo hac meritorie iustifica-
mur, non essentiali, quam Deus non
acceptit.

DICO AD I. Dicimur cōsortes
naturæ diuinæ fieri, non per essentia-
lem Christi iustitiam, vt Osiander af-
fingit S. Petro: sed quod per Christum,
ait, *nobis maxima & pretiosa promissa do-
nauit*, id est, res promissas, non meras
promissiones: sc. 1. Ioan. 3. *vt filij Dei
nominemur & simus. &c.*

AD II. Iustitiam satisfactoriam, De-
us non acceptat, nisi infinitam; quia
peccati offensa est infinita. At aliquam
Christi Creatam acceptat; quæ tamen
est valoris infiniti, ob Vnionem hy-
postaticam in Christo. Et illam no-
bis donauit Patri offerendam. 2. Tim.
vlt. *Reposita est mihi corona iustitiæ &c.*
Demum Cal. Inst. 3. c. 11. fusè refellit
Osiandrum.

QVÆSTIO LXIII.

*An Sola Remissio peccatorum sit for-
malis causa iustifica-
tionis?*

CALVINVS & CALVINISTÆ apud
Scharpium, agnoscunt cum Lutheranis Im-
putationem iustitiæ Christi; & Non imputa-
tionem peccatorum; At causam formalem iusti-
ficationis asserunt proprie poni in Remissione pecca-
torum: Vultque iustificationis nomen esse fo-
rense. Internam renouationem censet indi-
gnam nomine iustitiæ. Sic Inst. 1. c. 13. §. 2. 3. 21.
22. & in Antid. sess. 6.

SCHAR-

SCHARPIVS in *Cursu Theol. Sect. 22. q. 9.* asserit Nos formam iustificationis ponimus in duobus cum Caluino sc. in Imputatione iustitiæ Christi, & Remissione peccatorum; quæ duo inseparabiliter vniuntur. Et Imputatio meriti Christi, quæ sit à Deo propter Vniorem nostrum cum Christo, ob quem datur Remissio, ipsam essentiam iustificationis constituit. Atque ita sentire Caluinum pertendit; arguitque falsi Illustrissimum Bellarminum: qui ista ex Caluino recitat, *Inst. 3. c. 11. §. 2.* Nos iustificationem simpliciter interpretamur ACCEPTATIONEM, qua nos Deus in gratiam receptos pro iustis habet: Eamque in Remissione peccatorum, ac iustitiæ Christi Imputatione positam esse dicimus. &c.

Ex his ita infert Bellarminus: Itaque ibid. §. 21. & 22. & in *Antid. sess. 6.* contendit Iustificationem non esse positam, nisi in peccatorum remissione: Non excludit Imputationem iustitiæ Christi; sed internam renouationem, & sanctificationem, quam iustitiæ nomine indignam iudicat. Vide, quæ falsò Scharpius arguat falsi Bellarminum.

SVADET porro istis Remissionem peccatorum solam, exclusa Renouatione interna; sed inclusa imputatione iustitiæ Christi.

1. Quia vox Iustificari significat reum pronunciarî in fontem; & absolui accepta remissione: ergo in hoc consistit iustificatio. *Rom. 4. 5. & 8. 8. Luc. 18. 13. Act. 13. &* nullibi significat internam renouationem.

2. Definitio iustificationis continet essentiam eius; at ea est SOLA remissio peccatorum.

3. Propter quod Christus est traditus à Patre, in eo consistit iustificatio; at id est remissio. Ita *Eph. 1. 7. Act. 13. 38. &c.*

Cætera talia liquebunt ex his, & prædictis. Piget me nugarum.

AVTOR. Iustificatio consistit in & Remissione peccatorum, & Interna renouatione.

1. *Rom. 4. Qui traditus est propter delicta nostra: en primum: Et resurrexit propter iustificationem nostram.* En alterum, & potius priore: quæ duo separari ne-

queunt, cum eadem Christi gratia expellendo peccata intus innouationem efficiat, vt terminum Mutationis dexterae Exceelsi, ac mortis Christi. Nam *1. Cor. 15. Si Christus non resurrexit, inanis est fides vestra, adhuc estis in peccatis vestris:*

2. *Rom. 5. Sicut peccatum regnavit in mortem; ita & gratia regnet per Iustitiam in vitam æternam.* Per iustitiam, id est, internam renouationem, ex qua procedunt opera vitæ.

3. *Rom. 6. Exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis uiuentes, & membra vestra arma iustitiæ Deo.*

4. *Rom. 8. Spiritus uiuit propter iustificationem, vt quæ faciat ex mortuo uiuere.*

5. *Gal. 3. Si data esset lex, quæ posset uiuificare; verè ex lege esset iustitia: ergo iustitia est verè aliquid dans vitam animæ.*

6. *Eph. 4. Renouamini spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.* Ecce iubet in nouitate vitæ ambulari.

7. Sic & S. Patres.

8. RATIO. I. Quia iustificatio & mutatio de peccato ad iustitiam, vt terminum, vnde & denominatur.

2. Item iustificamur non, vt solum gehennam euadamus; sed & vitam consequamur; idq; potissimum. *Ro. 6. Habetis fructum vestrum in sanctificationem; finem verò vitam æternam.* *Rom. 8. Quos iustificauit, hos & magnificauit, 2. Tim. ult. Reposita est corona iustitiæ.*

3. Demum, Iustificatio ex inimicis facit amicos, hæredes regni, domesticos Dei, &c. ergo non constat sola

sola peccatorum remissione.

Argumenta Caluiniana soluentur
infra quest. 67.

QVÆSTIO LXIV.

An iustificatio consistat in IMPU-
TATIONE Iustitiæ
Christi?

LYTHERO-CALVINISTA Mart. Bucerus
1. Concordia, excogitavit duplicem iustitiam:
Imperfectam, quæ nobis in virtutibus inhære-
at: Perfectam Christi imputatam, quæ sola Dei
iudicium sustinere possit. Sic & sentit Pighi-
us; Sed absque pertinacia, cum reuerentia Ec-
clesiæ. Deinde Imperfectam dixit, ut imparē
beatitudini imensæ, & ut inchoatam iusti-
tiam. Luthero-caluiniani verò eam non di-
gnantur nomine iustitiæ. Imò Lutheri vox,
suorumque est; *Iustus in omni opere bono peccat*
mortaliter.

CALVINVS Inst. 3. c. 12. §. 4. inquit: Omnium
opera si sua dignitate censeantur, nihil nisi iniquita-
menta sunt & sordes. Ibid. c. 14. §. 9. Nullum à
sanctis exire potest opus, quod non mereatur iustam
opprobrij mercedem.

LYTHERANORVM igitur omnium est Imputati-
onem iustitiæ Christi; nā inchoatam iustitiā nec de no-
mine ferunt: Bucerus autem solo vocis prætextu
differt, re idem dicit.

CALVINISTAE Imputationem postpo-
nunt Remissioni, ut potiori. Liqueat supra
quest. 65.

SVADENT Vtrique certatim multis: de
quibus nos quest. 67.

AVTOR. Imputatio Luthero-cal-
uiniana merum est figmentum.

1. Quia nullo Scripturæ loco solidè
docetur. Legimus quidem Non impu-
tari peccata; fidem reputari ad iustiti-
am; Christum factum esse nobis à
Deo Sapientiā, iustitiā, redemptionem:
At non legimus, nobis imputari
redemptionem, iustitiā Chri-

sti. &c. Ita Conc. Trid. sess. 6. can. 10.
& 11.

2. Nulla afferri necessitas imputa-
tionis potest; nisi item ficta; scil. quod
post iustificationem adhuc inhæreāt
animis peccata; sed ficta.

At reclamant Tecturæ vetus No-
uumque Testamentum; Vide in meo
Antichristo p. 4. q. 34.

3. Quia ficta item est illa necessitas
imputationis, quod iustitiā nobis
inhærentem adeo imperfectam di-
citant, ut absolutè iustificare ne-
queat.

At iustitiā in fide, spe, & charita-
te sitam esse, fatentur Sectarij ex illo,
1. Cor. 13. *Manent fides, spes, caritas*, hæc
autem esse perfecta possunt in hac vi-
ta; teste Scriptura apud *B. Mar. lib. 2.*
cap. 7.

4. Quia Christi merita nobis do-
nata, nobis imputari dici possent; sed
phrasis ea nec Scripturæ nec S. Patri-
bus est usitata, nisi foris in perrarò:

At ita imputari Iustitiā Christi,
ut per eam formaliter nominemur &
simus iusti id fingitur. Quia sic in vno
forèt duæ formæ. Intrinseca inherens
peccatum; & extrinseca, Christi im-
putata iustitiā: & denominaremur po-
tius iusti ab exteriori, quam interiore
peccati, propria nobis.

5. Non minus essemus iusti, quam
ipse Christus: quippe eadem iusti-
tiā.

6. Quia Christus nobis reddidit iu-
sticiā, quam perdidimus: ait *S. Iren.*
l. 3. c. 20. Aug. l. 6. de Gen. c. 23, 26. At in A-
dam non perdidimus imputatam iu-
sticiā, sed verè inherentem.

7. Si nos per Christi imputatam
nobis

nobis iustitiam iusti simus: ergo & Christus per imputatam ei iniustitiam nostram erit iniustus & verè peccator. Nam ita hanc illi, vt suam nobis, imputari asserunt Sectarij, vt *Illyricus in Confess. Antwerp. c. 6. & in Apologia eiusdem*. At hoc blasphemum est. &c. Sic & S. Patres,

QVÆSTIO LXV.

Quatenus verè iustificationis imputatio refutetur?

CALVINVS *Inst. 3. c. 11.* præcipuos producit arietes proprios, & multos Lutheranis communes.

1. Rom. 5. & 8. *Iustificare est iustum pronunciare; non, facere iustum.*

2. Rom. 4. *Reputatum est illi ad iustitiam.*

3. *Ibid. ex Pl. 4. Beati quorum remissa, &c. beatus, cui non imputavit Dominus peccatum.* Hæc est definitio iustificationis; si plena, ergo vera; si dimidiata, cur beatus? Ergo Kemnitius ait non imputari, esse, tegi peccata.

4. Christi obedientia est nostra iustitia: Quia Rom. 5. *Per obedientiam vnus hominis, iusti constituuntur multi.*

5. Vt Iudæi, sic Pontificij, ignorantes Dei iustitiam nobis imputatam, quærunt suam inhaerentem statuere; Rom. 10. *iustitiæ Dei non subiecti.*

6. II. Ex 1. Cor. 1. *Qui factus est nobis à Deo sapientia, & iustitia, & redemptio.* Quia Iere. 23. *Dominus iustitia nostra.*

7. 1. Cor. 5. *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi non reputans illis delicta eorum.*

8. *Ibid. Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit: vt nos efficiamur iustitia Dei in ipso.*

9. III. Ex Eph. 1. *Deus nos acceptos, sine gratiosis habuit in dilecto filio suo.*

10. Eph. 4. *Induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est.*

IV. Act. 13. *Per Hunc Annuntiatur nobis Remissio peccatorum. &c. In hoc omnis, qui credit, iustifi-*

cat. Ergo forma iustificationis est Remissio peccatorum, cum Imputatiua Christi iustitiæ, sine Renouatione interna.

AVTOR. Dico AD I. Iustificari est, Rom. 3. *Per vnus obedientiam iustos constituit; non annuciari.* Sic Roman. 8. *quos iustificauit, hos & magnificauit*, id est, fecit iustos, magnos; non annuciavit. Sic *ibid. uiuificat, mortificat, &c.* id est, facit viuos. &c. Deinde pronunciare iustos, Deo est facere iustos: nõ regere iniustitiam, & falsò dicere esse iustos, qui intrinsecè sunt peccatores.

AD II Fidem reputari ad iustitiam non est imputari iustitiam Christi fide apprehensam. Quia fides ipsa reputatur ad iustitiam, non tamen fides est iustitia Christi, qua Christus iustus est, sed iustitia nostra est fides. Deinde Imputare est verè deberi imputatum, non opinatiuè & fictitiè.

AD III. 1. Sic *Beatus vir qui timet Dominum*: ergo Timor solus iustificat? Ita nec istud sequitur. Quia in locis non ponitur integra definitio iustificationis: tam ex remissione peccati implicite, igitur Donatio iustitiæ. Deinde Tegi peccata, est deleberi, quoad Deum, cui nil tegi potest, nisi deleatur, at deletionem peccati comitatur donatio gratiæ: ideo hæc duo iunguntur in scriptura.

AD IV. Obedientia Christi est causa Efficiens iustificationis non formalis. Liqueat quæstione præcedente.

AD V. *Iustitia Dei* à postolo est, quæ est nobis ex dono Dei; *iustitia nostra*, quæ est ex viribus naturæ. Sic August. Et inde Iudæi iure arguuntur, vt de propria iustitia præsumptuosi.

AD VI. Christus est nostra iustitia,

tia, 1. quia est causa efficiens illius, Ps. 36. *Salus iustorum à Domino.* 2. Quia satisfecit pro nobis, iustificansque nos, suam satisfactionem nobis donat: Nō quod Christi iustitia essentialis in sit nobis vel imputetur.

AD VII. *Non imputatio* duo significat, Remissionem pec. & Infusionem gratiæ propter merita Christi satisfactoria: Col. 2. *Vniuscavit vos Christo, Donans vobis delicta; delens chirographum decreti.*

AD VIII. Christo peccata nostra imputantur quoad debitum satisfactionis, non quoad culpam: Nam satisfactor pro iusto iustus sit oportet. Et sic nos efficiamur iustitia Dei in Christo; non in nobis: ob unionem Capitis cum membris. Item iustitia nobis inherens est Dei; sed donata nobis propter Christum ita meritum. Item *efficiamur iustitia Dei*, id est, similes illi: sicut Christus dicitur peccatum per totum, ob similitudinem peccati.

AD IX. *Ex agilitate* significat gratiosos fecit, non, gratiosos habuit, ut Calvinus vult; teste S. Chrys.

AD X. Iustitia inherens est ut indumentum; 1. quia extrinsecus infunditur; non ex nobis nascitur. 2. Induere Christum iustitiam, pro phrasi hebræa est abundanter gratia Christi repleti infusā, non imputata. Merita Christi nobis imputantur, quibus, ut Iacob vestibus Esau, regitur nostra paupertas. Solus enim Christus est Satisfactor pro nobis Principalis, sufficiens & abundans.

AD XI. *Per hunc*, id est, Christum, ut causam efficientem; non exclusā eius qualitate infusā, sc. virtute, ut cau-

sa formali. Nam *Per* significat Efficientem causam, cuius affectus est causa formalis. *Annunciatur*, id est, prædicatur remissio quæ non datur prædicando, sed docetur, quæ re ipsa acquiratur. Vnde Mat. ult. *Docete omnes, baptizantes, &c. docentes eos servare omnia.* Publicanus autem, Luc. 18. petit remissionem peccatorum, sed non solam; ob infallibilem concomitantiam gratiæ infusionis; in quo utroque consistit iustificatio potissima.

QVÆSTIO LXVI.

An certitudine fidei certus esse possit homo, vel debeat, Se esse iustificatum?

I. LUTHERANVS Kemnitius in *Exa. Conc. Trid. ad sess. 6* impingit hanc Concilio dicam: quod faciat Dubitationem virtutem & ornamentum fidei; ut hæc esse illa non sit vera.

CALVINVS in *Antid. ibid.* fingit Patres Concilij miscere Dubitationem cum fide. Hæc de statu.

AT Concilium vel idcirco reiecit fidem Specialem Sectariorum, quod esse certa non possit: cum fides nitatur Autoritate diuina reuelata: Fiducia verò Promissione Dei, & Dispositione cuiusque: illa in genere certa est; hæc in specie est conditionata. Tantum differt Fidem inter & Fiduciam. Posita autem infallibilitate Dispositionis, infallibilis constat promissionis effectus.

II. LUTHERANI & CALVINIANI affirmant tria.

1. Fideles eam notitiam de sua gratia habere posses;

2. & Debere, ut certa fide statuunt, sibi remissa esse peccata.

n 3

3. Hæc

3. Hac fide sola eos iustificari. Ita Lutherus a. 10. 11. & c. Melanch. in Locis. Bucerus; Calvinus ubi supra, & Inst. 3. c. 2. §. 16. 17. & c. Enchir. Colon. solum tertium rejicit: Catharinus solum primum recipit.

SVADENT Scripturis, Ex S. Patribus, & Ratione. Ex Scripturis.

1. Luc. 17. Cum feceritis hac omnia, dicite, servi inuiles sumus; quod debuimus facere, fecimus. At qui certò scit se fecisse præcepta omnia, scit proinde se diligere Deum, diligique à Deo.

2. Qui facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera eius, quia in Deo facta sunt. Ioan. 3.

3. Ioan. 13. In hoc cognoscet omnes, quod discipuli mei estis, si Dilectionem habueritis ad inuicem.

4. Rom. 8. Ipse Spiritus testimonium reddit Spiritui nostro, quòd sumus filij Dei. At illud est infallibile.

5. Rom. 8. Certus sum, quia neque mors, neque vitæ poterit nos separare à Caritate Dei.

6. Nos autem, 1. Cor. 2. non Spiritum huius mundi accepimus; sed Spiritum, qui ex Deo est; ut sciamus, quæ donata sunt nobis.

7. 1. Cor. 11. Probet autem se unusquisque; & sic de panis illo edat.

8. Gloria nostra hac est, 2. Cor. 1. testimonium conscientie nostræ: at inane id foret, si fallibile.

9. Vosmet ipsos tentate, si estis in fide. An non cognoscitis vosmet ipsos, quia Christus in vobis est? nisi forte reprobis estis. 2. Cor. 13.

10. Eph. 3. Per quem habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem eius: $\pi\alpha\rho\epsilon\nu\sigma\iota\alpha$, id est, audacia plus est, quam certitudo, ait Calvinus: ergo per fidem plusquam certissimus.

11. 1. Ioan. 3. Scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. ca. 5. Scimus, quoniam ex Deo sumus. Et, Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.

12. Satagite, 2. Pet. 1. ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.

13. Ex ratione: Quia multi Sancti de sua iustitia certi fuerunt: Abel, Enoch, Noe, &c.

14. Quia Deus suam tum omnibus, tum singulis gratiam promissit: ut Zach. 9. Ecce Rex tuus venit Tibi. Luc. 12. Complacuit Patri in Te.

15. Quia Scriptura tribuit Fidei plenissi-

mam certitudinem, Heb. 10. Item Spei, Heb. 6. ut anchoræ.

AUTOR, Nemo de sua iustitia habere hac in vita potest certitudinē fidei: nisi ex speciali reuelatione. D. Th. 1. 2. q. 112. a. 5. & c. Trid. sess. 6. c. 9.

I. Ita S. Scriptura, Prou. 20. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Non ait, neminem esse mundum, sed neminem posse dicere.

INSTAT Calvinus Inst. 3. c. 13. §. 3. Nemo est in vita verè mundus, ideo egent omnes imputata Christi iustitia.

AT repugnant ista, Beati mundo corde. Beati immaculati in via. Eph. 1. ut essemus sancti & immaculati.

II. Eccl. 9. sunt iusti. & c. & tamen nescit homo utrum odio, vel amore dignus sit; sed omnia in futurum seruantur incerta.

INSTANT. Loqui de externis euentis, è quibus id cognoscere nequeat, Ed quòd vniuersa æquè eueniant iusto & impio.

AT loquitur de beneficijs Dei, quæ utrisque communia sunt.

III. Eccl. 5. De propitiato peccato nolite esse sine metu. & c. Ne dicas; Misericordia Domini magnæ est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur.

INSTAT Kemnitius, legendum de propitiatione, non de propitiato.

AT idem utriusque est sensus; Nam loquitur de præterita propitiatione, non de futura: Neque etiam de hac esse certi possumus; quia num viuamus, nescimus. Plura in Antichristo p. 4. q. 35.

IV. RATIO docet 1. Non potest haberi certitudo fidei de propria iustitia. Quia cum fides nitatur Verbi Dei autoritate, eius certitudo debet vel in eo contineri immediatè vel ex eo euidenter deduci. At Speciales de personali iustificatione reuelationes sunt

sunt in eo pauca: *Vniuersales* autem promissiones requirunt conditiones in applicatione. Nec euidenter è verbo Dei potest deduci sua iustitia; quia nulli est euidentis sua conuersio interior; adeo Ierem. 17. *prauum est cor hominis & inscrutabile; & quis cognoscat illud?* Deinde plures decepti sunt, habere se putantes, quod non habebant: vt Petrus; *Tecum paratus sum in.* &c. Paulus furens in Christianos se ardere iusto zelo putabat. Demum, 1. Cor. 13. potest quis animam ponere pro fide, vt hæretici; signa facere; prædicare. &c. & tamen reprobis esse. Esto, sit infallibilis Sacramentorum operatio; at de obice posito certus est nemo.

2. Esto; Possit haberi certitudo fidei; nemo tenetur tamen ad eam habendam. Quia nil de eo præceptum est in Scriptura, in Symbolo, in vlllo Concilio. &c. Istud *Credo remissionem peccatorum*, generale est, eam esse in Ecclesia; vt explicatur in Symbolo Cōstantipol. Deinde in Conc. Tridentino sess. 6. definitur, Non teneri homines credere sibi remissa esse peccata. Demum omnis peccans mortaliter, fiet eo ipso hæreticus; nō voluntariè peccans nō potest credere se iustum esse; nisi falsum credat; vt credunt Sectarij. Adde, cum omnes hæretici sint foris; sequetur Nullum peccatorem esse in Ecclesiā: quæ fuit hæresis Donatistarum.

3. Non expedit, vt ea certitudo semper habeatur. Nam ait S. Aug. lib. de corrept. & grat. c. 13. *In hoc loco tentationis tanta est infirmitas, vt superbiam possit generare securitas.* S. Greg. 9. Mor. 17. *Si scimus nos gratiam habere, superbi-*

mus. Et Luc. 18. *Dominus in eos, qui confidebant se iustos dicebat parabolam* Pharisæi & Publicani.

4. Reuelatio certitudinis non habetur, nisi à paucis; vt historiæ produnt, & per se constat. Et eandem credunt Anabaptistæ certitudinem, Sacramentarij &c. negant tamen Luthero-caluinistæ per eam fidem illos iustificari.

DICO AD I. Ostendit posse omnia seruari præcepta; seruari tamen humilitatem oportere; non præsumptuosè præfidere.

AD II. Sensus est, malè agentes fugere lucem; benè agentes amare lucem Christum; non tamè inde sciunt se iustificatos ad eam venire; cum accedant multi vt iustificentur. Mar. 11. *Venite ad me omnes.*

AD III. Sic non minus alij cognoscerent nos esse iustos, quam nos ipsi: at absurdum est tribuere omnibus certitudinem de aliena gratia.

AD IV. Testimonium illud non est Reuelatio infallibilis, sed Conso-latio spei generans coniecturam. *Aur.* Non est nisi Oratio qua dicimus, *Abba Pater*; qua testamur Deum esse nostrum; & nos Dei de iure; etsi non semper de facto.

AD V. *Nos*, id est, prædestinatos saluti, de quibus ibi loquitur, qualis ipse & Apostoli. &c. Et *certus sum* πείπιμαί, id est, persuasus sum, confido; quæ est certitudo coniecturalis, quoad fideles cæteros. Sic Hieron. ad Aglasiā quæst. 9. & Heb. 6. πεισόμεθα, id est, *Confidimus de vobis meliora.*

AD VI. Loquitur de notitia beneficiorū, quæ præparauit electis Deus; non quæ

non quæ in particulari ad huc, illum. &c. pertinent.

AD VII. Discussio ea non requirit certitudinem fidei; sed coniecturæ ex opinione & spe nostra factæ.

AD VIII. Testimonium conscientiae lætitiā affert; sed non infallibilem certitudinem. Vnde Ps. 2. *Exultate cum tremore.* 1. Cor. 4. *Nil mihi conscius sum; sed non in hoc iustificatus sum.*

AD IX. Loquitur de præsentia Christi apud Corinthios, quoad potentiam & miracula; non quoad gratiam iustificantem. patet ibidem.

AD X. Audacia non est certitudo: sed ex hac gignitur illa, quia credimus Christum passum adstare Patri pro nobis, esseque Mediatorem nostrum fide tenemus.

AD XI. Voces illæ, *scimus, cognoscimus*, non necessario includunt certitudinem fidei, nam scimus etiam ex signis. Dein sententiæ eæ sunt generales, de translatis de morte ad vitam; uti sperabatur.

AD XII. Certitudo, quæ ex operibus nascitur, est coniecturæ, non fidei. Dein, Lutherani suam certitudinem esse priorem volunt operibus, non posteriori.

AD XIII. Paucis istis certitudo constituitur ex reuelatione peculiari. Ita S. Aug. 9. 57. 58. in *Genesin*.

AD XIV. Promissiones eæ sunt generales, non particulares.

AD XV. Fides in se certissima est & infallibilis: remissio tamen peccatorum mihi, illi. &c. facta non est fidei articulus. Sic & spes in se certa est; at non in me, te, illo. &c.

QVÆSTIO LXVII.

An certitudine fidei homo certus esse possit, ac debeat, se esse Prædestinatum?

LUTHERANI affirmant. Mar. Bucerus in *Colloq. Ratisbon.* negat esse verum Christianum qui non eadem fidei certitudine credit, se habiturum vitam æternam; quia credit Christum esse, & Deum esse. Idem Martyr ad Rom. 8. Kemnit in *Exam. Trid. sess. 6. c. 12* castigat Concilium docens: Neminem, sine peccati reuelatione, certo statuere debere, se esse prædestinatum.

CALVINVS Inst. 3. c. 2. §. 6. *Virè fidelis non est, nisi qui solida persuasionem, Deum sibi propitium persuasus, de eius benignitate sibi omnia pollicetur; nisi qui diuina erga se beneuolentia promissionibus fructus, indubitatam salutis expectationem præsumit.* Sic & §. 40. in *Antid.*

SVADENT istis. 1. Orandum est pro dono perseverantiæ, lac. 1. *Postulet in fide, nihil hesitans:* Ergo certo credere debemus nos accepturos perseverantiā, ac proinde esse prædestinatos. Ita Bucerus.

2. Idem. 1. Ioan. 5. *Sciatis, quia vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filij Dei.*

3. Calvinus in Eph. 1. *Habemus pignus hereditatis:* ergo certissimus. Ibidemque orat Deum Apostolus, ut illuminet Ephesios, ut cognoscant se prædestinatos in adoptionem filiorum Dei.

4. Calvinus. 1. Thesi. *Scientes Electionem vestram; quia Evangelium nostrum non fuit ad vos in sermonem tantum; sed & in Virtute, & in Sp. Sancto.*

5. Kemn. Rom. 8. *Quos vocavit, hos & iustificavit; quos iustificavit, hos & magnificavit.* Ecce patefactum hic fundamentum huius certitudinis.

6. Kemn. Ioan. 10. *Nemo rapiet eas de manu mea.* Rom. 8. *Quis accusabit adversus electos Dei?* 1. Cor. 1. *Confirmabit vos usque in finem.*

AVTOR. Nemo citra Reuelationem potest, aut debet statuere, se esse prædestinatum.

I. Ita Scripturæ docent, non posse causam

causam sciri, cur hunc, non illum Deus eligat, aut quē elegerit; sine reuelatione speciali suæ voluntatis. Rom. II. *O altitudo. &c.*

II. Hortantur fideles ad timorem. Rom. II. *Fide stas: noli altum sapere. &c.* Cætera vide in *Antichristo* p. 4. q. 36.

INSTANT *Calvinus & Kemn.* talia dici ad excutiendum torporem, & carnalem securitatem, quæ homines in piis operibus reddunt negligentiores non quod periclitantur ne excidant à salute.

Dico Prædestinati excidere non possunt; sed prædestinatum sese nescit nemo; unde cuique piè metuendum cum spe. At, qui se sciunt prædestinatos, non est quod metuant, sed credere debent; & talibus nil opus cohortatione. Imò in hac Deus hortaretur eos ad incredulitatem suæ prædestinationis.

III. Docent Scripturæ, salutem pendere à conditione Operum. Mat. 5. *Nisi abundaueris iustitia. &c.* Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi. &c.* Et fatentur Sectarij incertam esse salutem, si ab operum conditione dependeat.

INSTANT *I. Calvinus.* Iubendi fideles respicere Christum ut in ipsis manentem, & suam eis communicantem.

2. *Calviniste:* Opera requiri, aiunt; quia fides vera non est, nisi viua sit, & fructificet.

Dico AD I. Christus requirit à membris, ut etiam operentur. Ioa. 15. *Omne palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum. &c.* Iubemur igitur operari; non solum iustitiam Christi nobis arrogare.

AD II. Non quaeritur hic, cur opera sint necessaria; sat est exigere necessariò ad salutem.

IV. Docent Scripturæ, multos ad

tempus credere; & in tempore tentationis excidere. Luc. 8. &c. Ergo non erant de fide certi salutis suæ ac perseverantiæ.

INSTANT *I. Calvinus* negat eos veram habuisse fidem.

2. *Kemniti* ait Credentes posse à fide excidere à gratia, & salute: Nihilominus tamē statuere se prædestinatos. Quod autem non perseverent, causam esse, 1. quòd Deus nolit eos conservare ad finem: 2. Quod per opera carnis ipsi fidem excutiant.

Dico AD I. Inferius quaest.

AD II. 1. In iis sibi contradicit; facitque Deum mutabilem. Proinde ex fide sola certus salutis esse nemo potest, qui se excidere posse credit.

V. Accedit Traditio Ecclesiæ, & S. Patrum consensus. S. Chrys. hom. 11. in Philip. *Paulus qui tanta passus est, nondum de resurrectione illa securus fuit; quid sane nos dicemus?* S. Hier. l. 2. contra Pelagianos. *Ne beatum dixeris quemquam ante mortem. Quam diu enim vivimus, in certamine sumus: quamdiu in certamine sumus, nulla est certa victoria.* S. August. 11. Ciuit. c. 12. *Sancti de sua perseverantia premio certi sunt; de ipsa tamen perseverantia sua reperiuntur incerti. &c. Nisi aliqua reuelatione ab Illo fiat certum, qui de hac re iusto, latenteque iudicio non omnes instruit; sed neminem fallit.*

INSTANT *Bucerus*, Augustinum loqui de certitudine scientiæ, non fidei. Proinde fideles debere ex fide, non ex se statuere suam certitudinem salutis.

Dico. Sic omnes fideles haberent ex fide eam certitudinem, & perseverantiam. At utrumque negat S. Augustinus tum ibi, tum l. de corrept. & grat. c. 13. *Quis fidelium, in hac mortalitate, in numero prædestinatorum se esse presumat?*

VI. RATIO docet. I. Quia quæ pendent ex sola Dei voluntate, credi non debent, nisi ex certa Revelatione: cum nemo scire possit, quid sit in homine; minus quid in Deo. At talis est prædestinatio, Rom. 9. *Quia cuius vult, miseretur; & quem vult, indurat.* Et quos elegit, ex misericordia, non ex operibus elegit.

2. Quia nescit homo an dignus sit odio, an amore, secundum præsentem iustitiam: ergo minus secundum Dei Decretum.

3. Quia Aug. *ibid.* ait, Incertitudinem esse perutilem ad humilitatem.

4. Quia perutile idem est ob reprobos, qui si scirent reprobationem, desperarent. Ita S. Prosper l. 2. de *vocat. gentium* c. ult.

Dico Ad I. Hæsitatio est contraria orationis & Fidei, & Fiduciae. Fidei; qua credendum velle nobis bona Deum; at, an expediant nobis; nescimus. Sic Christus & Paulus ter orant, nec impetrarunt, licet credentes. Ita orant pro credentibus pro perseverantia; quæ tum scitur, cum perseveratum est ad finem. Sic & speramus orantes.

Ad II. *Habere vitam et. in spe* sc. nō in re: Rom. 5. *Spe enim salvi facti sumus.* Ideo monet idem Ioan. in ep. 2. *Videte vosmetipsos, ne PERDatis, quæ operati estis.* Sic Heb. 3. *Videte, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discendi à Deo vivo. &c. Participes enim Christi effecti sumus; si tamen initium usque ad finem firmum retineamus.* Quia opus Perseverantiæ.

Ad III. Qui habent pignus hæreditatis, hanc certi consequentur: modo

conseruent illud: At se habere quis scit, nisi cui reuelavit Deus? Et huiusmodi promissiones vniuersales implicitè sunt conditionatæ, alibi scilicet expressis conditionibus.

Deinde rogat Deum Apostolus, ut illuminet oculos Ephesiorum, ut intelligant quæ sit spes vocationis; non ut sciant se esse prædestinatos.

Ad IV. *Scientes* sc. se & Siluanum, & Timotheum; non ipsos vos Thessalonicenses, *electionem vestram.* Deinde loquitur ibi de scientia ex signis, non ex reuelatione.

Ad V. Non omnes Vocati sunt Electi: Mat. 22. Multi sunt vocati; pauci verò electi. Itaq; loquitur de Vocatis secundum propositum. De his verò scit nemo: Aug. l. de bono pers. c. 13. Quis nouit sensum Domini?

Ad VI. Priora docent, Electos non posse perire: at non quemquam scire se esse electum. Posterius docet, Paulum bene sperasse de salute Cor. & Ephesiorum. Monet igitur S. Aug. *ibid.* c. 22. ut cogitantes de electis utamur prima & secunda persona, ut bene sperantes: at de reprobis terciâ, ne auditoribus malè ominemur.

QVÆSTIO LXVIII.

Fides & Iustitia an sit propria electorum, amittique possit?

CALVINUS Inst. 3. c. 2. §. 11. Proprietatem affirmat; Amissionem negat. Solos ait, electos semine incorruptibili DEVS in perpetuum regenerat, ut nunquam dispareat semen vite in eorum cordibus insitum. Et §. 12. Hoc tenendum est; quamvis exigua sit, ac debilis in electis fides; quia tamen spiritus

ritus Dei certa illis arrha est, ac sigillum suae adoptionis, nunquam ex eorum cordibus deleri posse eius sculpturam. Sic idem in Antid. ad l. 6. c. 10. 13. 14. Atque hic error proprius est Caluini eiusque sequacium.

SVADET ISTIS FVNDAMENTIS suis.

1. Fidem esse propriam electorum.
2. Fidem amitti nunquam posse.
3. Sola fide homines iustificari.
4. Qui fidem habet, esse de fide sua certum. Ex hoc priora consequuntur. At falsum esse hoc fictumque liquet *suprà* qu. 56.

5. Cant. 8. *Aqua multa non potuerunt extinguere caritatem, neque flumina obruent illam.* Ergo minus fidem, sine qua illa esse nequit. Sic & Ioan. 4. *Qui biberit ex hac aqua, &c.*

6. Rom. 8. *Quis nos separabit à Caritate Christi? Certus sum, quia neque mors, &c.* Nam 1. Cor. 13. *Caritas nunquam excidit.*

7. 1. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo peccatum non facit: quoniam semen illius in eo manet; & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.*

LUTHERANI plerique repugnant Calvinianis, asseruntque electos posse labi: at *Pet. Mariyr in Rom. 8. & Kemm. in Examine Conc.* negant fieri posse, quin ante mortem redeant ad fidem; Lutheranorum tamen error de fide praedestinationis cogit, ut credant nullum fidelium esse reprobum posse: cum ex fide certi esse praedestinationis debeant.

AVTOR. Fides & iustitia nec solis insunt electis; nec immobiliter; ut Calvinistae fingunt: nec reciprocè sub vitae finem, ut Lutheranis placet: sed amitti etiam finaliter potest.

1. Ita S. Scripturae in *Antichristop.* 4. 9. 37.

2. Exempla sic docent lapsorum: Adami, Davidis, & Petri, iustitiam amitti posse, ac recipiari: Luciferi, Saulis, Salomonis, Simonis Magi, & Iudae, docent, iustos excidere reprobosque manere.

3. Sic Traditio, & Ecclesiae definitio contra Iovinianum ob id damnatum, teste S. Hieron. lib. 2. *contra Ioni-*

nian. August. haesi. 82. Sic & San. Patres.

4. RATIO euincit. 1. Quia nullus habitus impedit ex necessitate actum contrarium; inclinatur enim ad actum quisque suum; non necessitat: ergo habens fidei habitum facere actum infidelitatis potest, id est, perdere habitum fidei, reddique simpliciter infidelis, & inimicus Dei. At, ut Sectarij volunt, omne peccatum excutit fidem iustificantem: Item, omnia opera iustorum ex se esse peccata mortalia Quae planè implicat. Et eccubi vlla Scriptura promittit, iustum nunquam lapsurum?

2. Quia baptizati verè accipiunt fidem, ut concedunt Lutherani; Calviniani volunt etiam nasci Sanctos ex fidelibus; at cum adoleuerunt multi grauissimè peccant, damnanturque multi. Item omnes Catholici sunt baptizati; & tamen nos damnari perpendunt.

3. Si fides amitti nequit, unde igitur tot haeretici? Quorsum tot admonitiones ut timeant fideles, caueant, perseuerent? &c.

4. Quia Sectariorum opinio inducit desperationem: cum enim se se quotidie peccare experiantur: cum de futuris euentibus nil certi spondere sibi possint; iuxta Prou. 27. *Ne glories in crastinū, ignorans quid superuentura pariat dies:* Eccl. 11. *Ante mortē ne laudes quemq̃:* Iac. 4. *Ignoratis quid erit in Crastino,* Idcirco nullus esse certus perseuerantiae potest. Haec incertitudo: illa peccandi cōsuetudo; ista peccati vis ut fidem extinguat: illa multitudo, quod omnia opera bona ex se sint peccata: alia

peccandi coacta necessitudo, &c. quam spei scintillam relinquent?

DICO AD I. Caluini fundamentū, patet suprà q. 66. Deinde, Eccl. 9. *Nescit homo an odio, an amore dignus; sed OMNIA IN FUTURUM reſeruantur INCERTA*. 1. Cor. 4. *Nihil mihi conſcius ſum; ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Qui autem indicat me, Dominus eſt.*

INSTAT contra prius Caluinus Inſt. 3. cap. 2. §. 38. ibi non agi de Notitia fidei; ſed de beneficiis & flagellis Dei, quæ probis ac reprobis iuxta accidunt: proinde certitudinem iuſtitie ac ſalutis ſum oportere ex interna fide, non ab euentu beneficiorum ac flagellorum.

At Salomon ita ratiocinatur. Si poſſet homo cognoscere ab Deo diligere, aut odio haberi, cognosceret ex beneficiis Dei: at hinc non poteſt; cum ſint communia bonis & malis. Nil ibi de interna fide. Dein: Quomodo omnia in futurum incerta; ſi ex fide illa ſit certitudo? Demum Caluinus ubi ſupra dat cauſam, cur nolit Deus nos cognoscere, diligamur ne an odio habeamur; *Quia id facit, ad vanitatem humani ingenii arguendam: cum in rebus ſci- tum maxime neceſſariis tanta hebetudine re- neatur.* Ergo nulla eſt certitudo.

AD II. Nemo certus eſt de præſenti iuſtitia, ergo minus de Perſeuerantia. Ideo S. Scriptura nos hortatur ad timorem, non ad ſecuritatem.

AD III. Incerta eſt perſeuerantia in gratia: ergo & incerta eſt Scientia prædeſtinationis.

AD IV. patet ſuprà quaſt. 56.

AD V. *Aqua multa ſūt tribulationes, quæ ſtante caritate, vincuntur facile.* Quia, 1. Cor. 13. *Caritas omnia ſuffert.* &c. Nō igitur is loc⁹ probat, amitti ca-

ritatem non poſſe. *Quia Apoc. 2. Caritatem primam reliquiſti. Memor eſto unde excideris.*

AD VI. *Non ſuiet*, manente caritate: at hac deſiccata, Gal. 5. *à gratia excidiſti.* Illud *Certus ſum*, *ὡς περ ἔγωγε*, i. per ſuſus ſum, de certitudine loquitur Morali, ſeu Coniecturali quæ ex ſignis habetur. Vnde S. Hieron. *Confido*, vertit. Ita Rom. 14. *Certus ſum, quoniam pleni eſtis dilectione*, id eſt, *Confido*: & illa nunquam excidit ex ſe; at nos ſubinde ex ipſa excidimus.

AD VII. 1. *Qui natus eſt ex Deo*, id eſt, ait Aug. l. 4. ad Bonif. c. 7. regeneratione ſecundā ad gloriam; non primā ad gratiam; *non poteſt peccare.*

2. Bern. Serm. 23 in Cant. *Semen Dei*, id eſt, gratia prædeſtinationis præditus *non poteſt peccare*, id eſt, licet ſubinde peccet, tamen reſipit ſcit finaliter.

3. Aug. l. de nat. & grat. c. 14. *Non poteſt peccare*: id eſt, non debet.

4. Idem: Quia natus ex Deo, nō poteſt etiam venialiter peccare; at quā peccat, eatenus non eſt natus ex Deo.

5. Et optimè: *Non poteſt* lethaliter peccare, quatenus manet Dei filius; licet venialiter peccet: quia *Semen*, id eſt caritas manet in peccante venialiter.

QVÆSTIO LXIX.

An homo poſt iuſtificationem maneat peccator & iniuſtus?

CALVINISTÆ, & omnes, qui cōminifcuntur Teſturam peccatorum, ac Imputatitiam iuſtitiam, affirmant, cum Caluino Inſt. 3. ca. 11. §. 3.

11. §. 3. Pro iusto in Christo censetur, qui in nobis non sumus.

4. Non staret, quod obedientia Christi nos constituit iustos, nisi in ipso, & extra nos iusti reputamur coram Deo.

11. Hoc modo iustus est; non re ipsa, sed imputatione. In Antid. lect. 6. c. 5. Confugiamus ad solum Christum, ut in ipso iusti censeamur, quod in nobis non sumus.

SVASIONES eorum sparsim supra videre est. quest. 60. 61. 62. 63. 64. 65.

AVTOR. Iustificamur per inhaerentem iustitiam habituales; sicut Christus in se iustus est.

1. Scilicet ut membra sint conformia Capiti, Sponsa Sponso: iuxta Ro. 8. *Prædestinavit nos conformes fieri imaginis Filij sui; ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.*

2. Quia Christi sanguine verè lauamur, & conſanamur; item Sanctitas, ex Christi merito, per Spir. Sanctum nobis infunditur: sic tota fit iustificatio per & Remissionem peccatorum, & Renovationem Spiritus interiorum.

3. Pl. 50. *Asperges me, & mundabor, &c.* in me ipso, non solum in Christo imputatiue. Ideo orat: *Cor mundum crea in me Deus, & Sp. rectum in noua in visceribus meis.* Vnde 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuistis, sed abluti estis. Sanctificati estis, iustificati estis.* Nam Eph. 1. *Elegit nos, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius.*

4. Quia Calvinistæ in doctrina sua, Matt. 23. *Sunt similes sepulchris dealbatis; quæ intus plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia.* Similes Virginibus factis, Mat. 25. non habentibus oleum iustitiæ in lampadibus suis. Simi-

les Lupis rapacibus intus, Mat. 7. foris in vestimentis ouium.

INSTANT. Eph. 1. *Gratificauit nos in dilecto Filio suo:* ergo iusti sumus in Christo, non in nobis.

DICO. *Ἐξαγιωσεν*, id est, S. Chrysostomo, *fecit nos gratiosos*, sc. infundendo gratiam: *in dilecto filio suo*, id est, propter merita Christi.

QVÆSTIO LXX.

An omnes iusti sint inter se pares?

LVTHÉRANI affirmant esse pares; & negant iustos crescere in iustitia: at in virtutibus tamen posse iustos crescere, aliosque aliis maiores esse, ut in fide, spe, caritate, &c. hoc autem non esse crescere in iustitia; quod virtutes non iustificent; sed sola imputatiua iustitia Christi, quæ æqualis est in omnibus, constansque.

IOVINIANVS i confirmabat olim ex eo, quod virtutes, vitiaque omnium essent paria. Vide *Genealog. p. 4. q. 15.*

AVTOR. Errant noui Iouiniani.

1. Quia, Prou. 4. *Iustorum semita quasi lux spl. ndens procedit & crescit vsque ad perfectum diem.* Sic 2. Cor. 9. *Augebit incrementa frugum iustitiæ vestrae.* Et Apoc. vlt. *Qui iustus est iustificetur adhuc, & qui sanctus est, sanctificetur adhuc: & qui sordidus est, sordescat adhuc.*

2. Scripturæ docent caritatem augeri: Ioan. vlt. *Diligis me plus his?* Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Cui minus dimittitur, minus diligit. 1. Ioan. 4. *Perfecta caritas foras mittit timorem.* Atqui iustitia nil est, nisi caritas. 1. Ioan. 3. *In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: Omnis, qui non est iustus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem.* &c. *Is manet in morte.* Et Mat. 5. *Scrubarum erat diligere amicos, non*

inimicos: at Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Phariseorum. &c. ergo iustitia est charitas, & contra.

3. In cœlis est varietas præmiorum, iustis paratorum; ergo & in terris est varietas meritorum.

4. Ita S. Aug. epist. 29. *Induti sunt Sancti iustitiâ; sed alius magis, alius minus.*

III. DE IVSTITIA OPERVM.

QVÆSTIO LXXI.

An Luthero calvinista negent bonorum operum necessitatem?

I. LUTHERANI clamant iniuriam fieri sibi, quod eam negent. Vt Confessio. Aug. art. 20. Melanch. Brent. Kemn. Calvinus *Inst.* 3. c. 16.

1. Lutherus in *Visit. Saxonica* ait, bona opera faciendâ, & quodam esse modo necessaria; cum vera fides non sit, quæ non pariat ipsa.

2. Maioristæ seu Electorales in *Colloq. Altemburg.* distinguunt esse necessaria necessitate Præsentia; nõ Efficientia.

3. FLACCIANI, siue Saxonici admittunt necessitatem Præsentia; pertendunt tamen hanc propositionem: *Opera sunt necessaria ad salutem*; esse periculosa, nec ferendam in Ecclesia. Sic variant in modo necessitatis: At ipsam necessitatem absolute negant. Et tamen fieri a nobis sibi iniuriam conqueruntur.

AUTOR. LUTHERANI igitur ac CALVINIANI iuxta volunt, Posse hominem saluari, licet opera bona nulla faciat; nec mandata Dei seruet.

I. Quia suadent, opera mala credenti nocere nihil. Sic Lutherus lib. de libert. Christiana: *Bona opera non faciunt bonum virum, nec malum mala. &c. Vt infideli nulli boni opus prodest ad salutem*

& iustitiam; sic nullum malum opus facit malum & damnatum, sed sola incredulitas. Idem in sermo. Sic Deus dilexit. &c. Vbi fides est, nullum peccatum nocere potest. &c. Vide Bell. l. 4. c. 1. plura. Ergo iniuste queruntur de iniuria sibi facta à nobis.

II. Quia docent: Opera iustorum omnia ex natura sua esse peccata mortalia. Lutherus in assert. art. 31. 32. 36. Calvinus *Inst.* 3. c. 12. §. 4. & c. 14. §. 9. Iam si bona opera sint lethalia, nec tamē ob fidem imputantur; certe nec mala imputari necesse est neque nocere. Vide *suprà quæst.* 2. 4.

III. Quia docent Legem differre ab Euangelio, quod Lex proponat iustitiam & salutem cum conditione totius legis implendæ; Euangelium verò sine conditione vlla, nisi solius fidei: unde consolatur; at Lex terret. Ita Lutherus ad Gal. Melanch. in Locis, Saxonici in Colloquio Altemburg. Ergo qui nil boni operatur, vivit Euangelio consentaneè. Quod si Fides opera requirat: ergo fides non erit secundum Euangelium.

IV. Quia asserunt Libertatē Christianam; quæ liberet hominem ab debito legis implendæ coram Deo; ideoque omnia opera sint ei indifferentia id est, nec præcepta, nec prohibita. Id quod inde necessariò inferunt; quod Legem observatu impossibilem fingant. Ita Lutherus ad Galatas. &c. Ita Calvinus *Inst.* 3. c. 19. §. 2. 4. 7. Vbi is in tribus ponit libertatem Christianam.

1. Quod, vbi fiducia iustificationis queritur, legis aut operum nulla ratio habeatur.

2. Opera fiant, vt à Deo acceptanda cer-

da certò, qualiacunq; sint; non vt ex-aminanda.

3. Vt omnium rerum externarum vsus habeatur pro indifferenti, vt citra scrupulum eas vsurpes, aut omitas. Ecquæ Maior impietas, & Atheismus istâ Adiaphoriâ?

V. Quia occasione huius doctrinæ omne scelus impunè grassari cœpit, solutæque sunt conscientiæ. Vt ipse *Lutherus in Visit. Saxonica* fuerit coactus laudare ac prædicare opera bona. At in contrarium nitebantur sui Lutherani in Colloq. Altemburg. *Opera bona*, aiunt, & *noua obedientia*, non ad regnum Christi, sed ad mundum pertinent. &c. *Ad Satanam spectant Christiani cum operibus bonis* Ibid. Imo ad salutem incommodant, suntque perniciosæ. Sed prædicta singulatim discutiamus.

QVÆSTIO LXXII.

Quodnam DISCRIMEN LEGIS & Euangelij malè reprobet Operum necessitatem?

LUTHERANI perinde & CALVINIANI tria tradunt.

I. Euangelium non esse Legem nouam; sed Latum Nuncium de Christo. Ideoque Nec Christum fuisse Legislatorem: Et quæ in Euangelio aut in Epistolis sunt Præcepta, ea ad Veterem Legem, non ad Nouam pertinere: Quæ ideo a Christo repetita fingunt, vt intelligeremus nos Christi egere gratia.

II. Euangelium esse gratuitum, habereq; Promissiones absque conditione Obedientiæ annexa: Legem verò isthanc habere conditionem.

III. Euangelium meras habere Consolationes: Legem terrores ac minas.

AVTOR. Tribus his tria opponimus quæ contineri in Euangelio docemus: 1. Leges propriè dictas: 2. Mi-

nas: 3. Promissiones conditionales. *Euangelium* verò capitur bifariam.

1. *Pro Doctrina* à Christo & Apostolis prædicata, & scripta. Sic capimus hic tum nos, tum Sectarij.

2. *Pro Gratia* Noui Testamenti, quæ dici solet Lex scripta in corde, Spiritus viuificans, Lex fidei. Sic differunt Lex vetus, & Euangelium; Illa docet quid faciendum; Hæc dat vires ad faciendum. Malè igitur Sectarij; quod illa requirat opera; hoc non. Iam singula doceamus.

I. Leges propriè dictæ pertinent ad Euangelium. 1. Quia de Euangelio dicitur Isa. 2. *De Sion exibit lex*. Christus dicitur Leu. 33. *Iudex, Legifer, Dominus*. Et Iere. 31. promittitur *Lex noua*: Idque repetitur. Heb. 10. 2. Christus, *Mat. 5.* confirmat, explicat, perficit legem Moysis, vultque seruari. Vide *Antichristum* p. 4. q. 39.

II. Minæ pertinent ad Euangelium. 1. Patet *Mat. 5. 22, 23, 25.*

INSTANT: Minæ in Euangelio pertinent ad Legem vet. Et legis promissiones pertinent ad Euangelium.

AT ita pars maxima sermonum Christi non forent Christi, sed Moysis; & Christus in Euangelio non prædicasset Euangelium. 2. Apostoli terroribus sunt vli. Rôm. 1. *Non erubescio Euangelium*. &c. *Reuelatur enim ira Dei de cælo super omnem impietatem*. Act. 2. Petrus euangelizans perterrefecit cōpunctos corde, dicentes: *Quid faciemus?* Paulus Act. 24. disputante de iustitia, castitate, & iudicio, tremefactus Felix est. Iacob. 5. *Agite nunc diuites, plorate ululantes in miseriis, quæ aduenient vobis*. Et Angelus. Apoc. 14. Euangelizat iudicium;

cium; itemque in Symbolo.

III. PROMISSIONES Euangelicæ sunt Conditionatæ, si obediatur præceptis: non sunt absolutæ.

I. Mat. 5. *Nisi abundauerit iustitia vestra. &c.* Matth. 19. *Si vis ad vitam. &c.* Luc. 10. *Hoc fac: & viues.*

INSTANT. I. Lutherus ad Gal. 3. Caluius Inst. 3. c. 18. §. 9. Id ironice dictum à Christo, ad confidentem in operibus legis.

2. Idem in Antid. lib. 6. c. 7. *Serua mandata: Vt Catechumenis, si tam dura illis conditio imponitur? Quid enim aliud, quam aterna illis maledictio indicitur?*

3. Brentius hom. 1. in Dom. 13. post Trin. ait, *per serua mandata*; indicatam ei viam ad damnationem fuisse.

DICO I. Non est ironia; qui similiter conditionate alloquitur Apostolos, Ioan. 13. *Beati, si feceritis ea.* Ioan. 15. *Amici mei eritis, si feceritis quæ precipio. &c.*

2. Non eratis Scriba, Phariseus, aut legis peritus, cui illuderet; sed diues adolescens, Matth. 19. Mar. 10. & princeps, Luc. 18. Et Dominus, Mar. 10. *dilexit eum.*

3. Nec is tentans quærebat; sed serio discens.

4. Nec, si tentasset, Dominus dolum reddere dolo suevit.

II. Conditionatas esse Promissiones docent Apostoli: Rom. 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis &c.*

III. Prophetæ: Ezech. 18. *Si Impius auerterit se ab impietate sua: & fecerit iudicium & iustitiam, vita viuet.*

IV. Conditio fidei docet idem, ad salutem requisita, testibus Sæctarijs: Mar. ult. *Qui crediderit, saluus erit.* Ecce conditionem. Igitur Euangelium dicitur Gratuita promissio, cum

etiam Conditio sit gratuita, id est, ex gratia Dei, dantis gratiam pro gratia, Ioan. 1. id est gratiam, & gloriam ex gratia donantis. *Plura in Antichristo.*

QVÆSTIO LXXIII.

Ecquod discrimen Legis & Euangelij rectè probet Operum necessitatem?

I. DISCRIMEN. Lex est doctrina inchoata, & occultatio Noui Test. Euangelium est Perfecta, & Reuelatio Veteris Test. Greg. hom. 6. in Ezech. ait, est Rota in rota. Vtrumque Test. tria continet, Mysteria credenda; Promissiones sperandas; Præcepta facienda. Vnde, ait S. Aug. in Enchir. tum ma doctrinæ cœlestis est Fides, Spes, Charitas: Hanc Moyses tradidit velatè, Christus reuelatè. 2. Cor. 3.

Atqui in tribus iisdem Nouum præstat Veteri Test. longè. Nam Mysteria fidei Vetus tradit obicure: Nouum manifestè. Promissa, Vetus figuratè, & temporalia: Nouum propriè, & æterna. Mandata Vetus ceremonialia, Iudicialia, Moralia continet: Nouum habet pro ceremonialibus innumeris Sacramenta pauca: pro Iudicialibus vnius gentis Iudææ tradit Traditiones, Legesque paucas orbi toti vniuersales. Morales leges seruat cōmunes, vt perpetuas; verum, quas in Nouo Christus perduxit ad perfectum: quibus & Consilia adiecit. Ex quibus omnia S. Augustinus l. 1. de serm. Dom. in monte mirificam probat bonorum operam vtilitatem, in Euangelio commendatam.

II. Dis.

II. DISCRIMEN. Vetus lex à Moyse data, solā doctrinam; Noua à Christo, confert etiam gratiæ auxilium. Ideo 2. Cor. 3. *Litera occidit; spiritus viuificat.* Ioan. 1. *Lex per Moysen data est; gratia & veritas per IESVM Christum facta est.* Plures ex his vtriusq; differentia dimanant; quæ omnes stabiliunt bonorum operum necessitatem: quorum tamen *ingum suauis est, & onus leue.*

QVÆSTIO LXXIV.

An & que LIBERTAS Christiana probet operum necessitatem?

LYTHERVS in Galatream. 2. *Necessaria,* inquit, *sola fides est, ut iusti simus: cetera omnia liberrima, neque precepta amplius, neque prohibita.* Ibid. *Si conscientia dicat; Peccasti: responde; peccaui; ergo Deus punit, & damnabit? Non. At lex hoc dicit. Sed nihil mihi cum lege. Quare? Quia habeo libertatem.* Ibid. *Summa ars & sapientia Christiana est, Nescire legem, & ignorare opera & totam iustitiam alicuiam.*

CALVINVS Inst. 3. c. 19. §. 2. 4. 7. Libertatem ponit in tribus.

1. Vbi fiducia iustificationis, ibi nulla legis aut operum habenda ratio.

2. Opera bona fiant, ut certo acceptanda à Deo; non ut examinanda.

3. Omnium rerum seruanda Indifferentia, siue vsurpes, siue omittas.

LYTHERO-CALVINISTARVM igitur est, Nulli seruire legi in conscientia, & coram Deo: Christum habere pro Redemptore, non pro Legislatore: Moysen cum suo Decalogo nil ad eos pertinere.

AUTOR. Christiani & iustificati sunt obligati ad præcepta Dei, cui seruire, regnare est; & Luthero-caluinistica libertas profana est, peccatique & diaboli voluntaria seruitus.

1. Quia Christus est verus Legis-

lator, *Is. 2. Leuit. 33.* iuxta expositionem Petri, *Act. 3.* & S. Stephani, *Act. 7.* & Pauli, *Heb. 2. 5.*

2. Quia Euangelium esse legem docent Scripturæ. *Isa. 2. Michæ 4. De Syon exibat lex, & Verbum Domini de Ierusalem.*

3. Quia Christus præcepit de baptismo, *Ioan. 3.* De Eucharistia, *Ioan. 6.* Prohibuit repudia; dimissosque manere iussit innuptos, aut reconciliari: De quo 1. Cor. 7. *Præcipio, non ego, sed Dominus. &c.*

4. Quia Dominus legem Moysis approbavit, quoad Moralia: *Matt. 5. 6. 7. 19. Mar. 10. Luc. 18.* adprobans Decalogum. Item *Mat. 22.* Confirmat præceptum dilectionis; ut à quo pendeant lex & prophetæ. *Ioan. 15. Hoc est præceptum meum, ut dilig. &c.* *Ioan. 13. Mandatum nouum do. &c.* Sic & Apostoli, *Rom. 13. Nemini quicquam debeatis, nisi ut diligatis inuicem. &c.* *Ephes. 6. Iacob. 2.*

5. Quia Lex Moysis moralis non est per Euangelium abrogata. *Mat. 5. Nolite putare, quoniam veni soluere legem. &c.* *moralium Ro. 3. Quid ergo legem destruiamus per fidem? Absit: sed legem statuimus.* *Rom. 7. Consentio legi, quia bona est. &c. Mente seruo legi Dei.*

6. Vox *Debeo, Debet,* est in Scripturis imperans. *Luc. 17. Quod debuimus, fecimus. Rom. 8. Debitores sumus. &c.*

7. Christus est Iudex mundi, redditurus cuique secundum opera eius. *Mat. 24. Act. 10, 17. Rom. 2. 14. &c.* Et Christiani, ait *Aug. l. de fide & operibus,* damnabunt, non quibus fides, sed opera defuerunt. 8. Sic & S. Patrum habet Consensus, & ætatum.

9. **RATIO** euincit. Quia prauari-
cans si peccat; ergo tenetur ad obliga-
tionem legis: si non peccat; ergo fal-
sum dicunt Sectarij, omnia iusti ope-
ra ex se esse mortalia peccata: Item si
non peccat; ergo vera est hæresis Li-
bertinorum: quod nihil sit peccatum.

INSTANT: Lutherus lib. de *Votis mon.* Præua-
ricatores legis peccant; sed eis non imputa-
tur. Vnde nulla sunt tam mala, quæ possint
fideles accusare aut damnare, nulla tam bo-
na, quæ eum queant defendere & iustifica-
re. Sic & in *Gal. 2.* Iustus peccat. Sed dicit, nil
sibi cum lege; quia non potest eum damnare.
Sic & Calvinus *Inst. 3. c. 19. §. 4. 7.* Suadet opera
faciamus, ut acceptanda à Deo, qualiacunq;
sint, non ut examinanda.

Dico. Si peccant; ergo se legi ob-
noxios fatentur. Item, Peccatum si
habitare cum fide non possit, ergo nō
solum est peccatum, sed & imputatur:
nam excutit fidem: Si possit habitare
cum fide; ut Lutherus fatetur in *Capt.*
Bab. de bapt. &c. ergo non sunt necessa-
ria opera bona, etiam uti fructus & si-
gna fidei: Et non est, cur vlla vitia &
flagitia fugitentur.

VERA igitur **LIBERTAS** **CHRIS-**
TIANA consistit

1. In Libertate à peccato & morte.
2. A iugo ceremonialium & iudi-
cialium.
3. A dominiō & reatu legis naturalis
& moralis: Vide Bell. l. 4. c. 6. & c. Vbi
& docet bonorum operum necessita-
tem ad salutem ex Scriptura, Tradi-
tione, Ratione.

QVÆSTIO LXXV.

*An necessitas operum ad salutem eui-
denter euincatur?*

LUTHERANI & **CALVINIANI** Con-
spirant in hoc: Sola Fides necessaria est ad sa-
lutem, ut ad quam Sola habeat relationem:

Opera verò relationem hanc non habent;
proinde nec ad salutem necessaria sunt: Ad
fidem verò sunt necessaria; ceu fructus illius;
ut sit viua ac vera: non ut opera sint quasi me-
ritoria, causæ, & conditiones. Et eam Fidei
ac Operū fingūt distinctionē, quod opera af-
ferant necessitatem Præsentia, non Efficientia.

AUTOR. Adultis, ratione utenti-
bus, bona opera ad salutem sunt, præ-
ter Fidem, necessaria necessitate: Ef-
ficientia, non solius Præsentia. Bapti-
zati infantes hinc decedentes censen-
tur totam implese legem, quod post
iustificationem nō violarunt legem.

DOCETVR. 1. Scripturis Euangeli-
cis & Apostolicis. Vide in *Antichristo*
p. 4. q. 41.

2. Traditio, & omnium retrò quæ
temporum, quæ S. Patrum, & Docto-
rum consensus docet idem apud Bell.
l. 4. de *Iustific. c. 8.*

3. **RATIO** vincit. 1. Quia Si opera
sint fidei, ut signa fructusque necessa-
ria præsentis; sequeretur, fidem salua-
re licet omni opere destitutam bono,
& coniunctam omni vitio ac flagitio.
At hoc repugnat Scripturis, Tradi-
tioni, Rationi: patet suprà: & Secta-
rij ita fatentur his adacti Scripturis:
Rom. 2. Tribulatio & angustia in omnem
animam operantis malum: Gloria autem ho-
nor & pax omni operanti bonum. 1. Cor.
6. *An nescitis, quia iniqui regnum Dei non*
possidebunt? Gal. 5. *Manifesta sunt opera*
carnis. &c. Qui talia agunt, regnum Dei
non consequetur. Eph. 5. *Omnis fornicator*
nō habet hereditatē in regno Christi & Dei.

2. **RATIO.** Quia opera, aiunt, non
requiruntur in actu saluandi per se, sed
per accidens: eò, quod opera nullam
saluandi vim habeant; neque Fidei, sal-
uandi soli, vim addunt aut demunt:

Ergo

Ergo bonis operibus omnibus sublati adhuc saluaret fides: Ut ignis calefaceret ex se, licet abesset ab eo splendor. Nam ipsi contendunt, fidem ab operibus cæterisque virtutibus separari aut intelligi Nō posse, patet *supra* *quest.* 58. ubi refutantur.

3. Demum, Discrimen Legis & Euangelij; item Libertas Christiana; item Conditionata æternæ vitæ promissio; & obligatio iusti ad legem implendam euincunt operum bonorū necessitatem Efficientiæ, non solum Præsentia, ad salutem.

QVÆSTIO LXXVI.

An Lex Diuina sit obseruatu impletuque possibilis sic, ut opera propriè sint iusta?

LVTHERO-CALVINISTAE Negant.

LVTHERVS l. de libert. Christiana: *Æquè nobis impossibilia sunt omnia præcepta; atque illud vnum, Non concupisces.* Idem Assert. art. 2. 31. 32. 36. asserit, *Omnia opera iusti sunt peccata mortalia.* Melanch. in Locis anni 1521. de pecc. *Omnia hominū, quantumuis laudabilia opera, plane sunt vitiosa, & morte digna peccata.* Sic & alibi.

KEMNITIVS in Exam. Conc. ad. c. 11. sess. 6. *Posse per gratiam Legem impleri; non est controuersia: At persuasio quæ renatorum operibus bonis in hac vita tribuit PERFECTIÖNEM, facit Christum post primam reconciliationem otiosum.* Negat ergo Perfectè impleri posse, non ut nulla intercedant venialia, sed ut opus simpliciter iustum possit appellari. In quo nil dissentit à Luthero, etsi videri velit.

CALVINVS Inst. 3. c. 14. §. 9. *Nullum à Sanctis exire potest opus, quod non mereatur iustam operis mercedem.* Similia & alibi plura.

SVADENT istis. 1. Calu. in Antid. Kemn. Act. 15. *Quid tentatis imponere iugum super ceruices Discipulorum, quod nec nos, nec patres nostri portare potuimus? Sed per gratiam Domini nostri IESV Christi credimus saluari, quemadmodum & illi.* Importabile renatis in gratia est tam morale, quam ceremoniale; Et hoc non superat

vires naturæ, uti Morale; quod ideo importabilius est.

2. Calu. ex Gal. 3. *Qui ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim Maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis huius.*

3. Quia Rom. 7. *Velle adiacet mihi; perficere autem non inuenio.*

4. Quia Iac. 2. *In multis offendimus omnes.*

5. Quia Christus est Mediator tam in omni vita renatis, quam in prima eorum iustificatione; eademque eius redemptione, quia semper peccamus. Sin', otiosus foret.

6. Quia S. Aug. l. 1. retract. c. 19. ait; *Omnia mandata facta deputantur; quando, quicquid non fit, ignoscitur.*

AVTOR. Vnus omnium ætatum, Patrum, Doctorumque consensus est in tria hæc:

1. Legem Dei absolutè esse possibilem, non per solas naturæ vires; sed per gratiam Dei.

2. Opera bona iustorum absolutè sunt iusta, & quodam modo perfectæ, sic tamen ut perfectione augefcere queant.

3. Operibus bonis iusti fiunt iustiores.

1. Legem impletu possibilem esse Scriptura docet. Vide in *Antichristo* *quest.* 42.

2. Docet S. Patrum Traditio & Concilij Arauscani II.

3. Ratio. Potest homo plus facere, quam præceptum: ergo & præcepta implere. Antecedens, quia: Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. seruauit.* Porro, *Si vis perfectus esse vende omnia. &c.* Vbi Chryl. hom. 8. de poenit. *Multri ipsa superant peccata.*

2. Si essent impossibilia, neminem obligarent præcepta; ac proinde nec præcepta forent; nec præuaricatio.

p 2

3. Foret

3. Foret Deus tyrannus, qui ab amicis etiam exigeret tributū impossibile solutū; idq; etiam iure politico, quod ex naturalia diuino promanat.

4. Quia Rom. 8. *Christus passus est, ut iustificatio legis impleatur in nobis.* Ideo docuit nos orare, *Fiat voluntas tua sc. aits. Cypr. & Aug. ut impleamus præcepta.*

5. Quia iustificati habent Sp. Sanctum & hic parit fructus Spiritus, Gal. 5. *Caritas, gaudium, pax. &c.* Atqui ait, *Aduersus huiusmodi non est lex, sc. accusatrix eorum.* Proinde suprā, *Si Spiritu ducimur, non estis sub lege.* Quia Rom. 8. *Lex Spiritu vita liberauit me à lege peccati & mortis:* nam Spiritus facit legem nos implere.

6. Quia omnes iustificati, ex Deo nati sunt: At i. Ioan. 3. *Qui natus est ex Deo, non peccat:* nam legem implet, nō prauaricatur.

DICO AD I. S. Petrus loquitur tantum de Ceremoniali lege Circumcisionis, & suffocati, quæ solis naturæ viribus obseruari quibat, nec tamen saluabat; Iuncta autem Morali erat ferè importabilis; solatamen Moralis est portabile iugū Dei gratia supportante.

AD II. Maledicti sunt, qui suis viribus naturæ absq; Dei gratia credūt impleri legem posse: *Et hi ex operibus legis sunt:* At cum gratia Dei, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur.*

AD III. De actu concupiscendi est sermo, quem sæpè sentimus, cum etiam non consentimus.

AD IV. Venialiter peccantes legem non prauaricantur quia peccata venialia sunt imperfectè peccata,

& propter, non contra legem.

AD V. Christus semper est Mediator minimè otiosus, tum gratiam subministrando nobis ad operandum; tū quia Sanguis eius nos emundat ab omni peccato ven. & mort.

AD VI. De hac summa legem implendi perfectione, *tota vnū aut vnus apex non prateribit*, ibi fit Sermo: & in hanc incurrentes imperfectiones veniales ignoscuntur.

QVÆSTIO LXXVII.

An hoc, Non concupisces, sit obseruatum possibile?

LUTHERANI pariterque CALVINIANI contendunt Legem, *Non concupisces*, esse impossibile: Eo quod Concupiscentia in actu primo, leu pronitas, sit ipsum peccatum originale; Et eadem in actu secundo, leu motus rationem praueniens; Itemque Consensus eius, sint peccata mortalia. Quæ tria vno co cauentur præcepto impossibili.

SVADENT tum aliis, alubi tractatis, tum isto Aug. l. i. de Nuptiis & Concup. c. 23. *Si nō sit, Non Concupisces; saltem fiat hoc, Post concupiscentias tuas non eas.* insinuans hoc posse, illud non posse seruari. Quod ait, lib. de spir. & lit. c. 36. prius ad immortalem, posteriùs ad mortalem vitam pertinere.

AVTOR. In vno, *Non concupisces*, tria spectantur; 1. Concupiscentia in actu primo; 2. in actu secundo, motus prauertens rationem, 3. Consensus. Concupiscentia in actu primo non est peior. Patet suprā quæst. 23. sed naturæ pronitas ex se inculpabilis: Nec motus primò primi sunt pec. actuales sed cōsensus solus, eo prohibitus præcepto; ac proinde possibili. Ita explicat id Scriptura; vt Eccl. 5. *Ne sequaris infortitudine tua*

dine tua concupiscentiam. Eccl. 18. *Post concup. tuas non eas.* Ro. 6. *Non regnet peccatū in vestro mortali corpore ut obediat concupiscentijs eius.* Hæc sanè de Consensu loquuntur. Ita passim S. Aug. l. 1. de Nup. c. 23. &c. apud *Becanum in Manuali* l. 1. c. 17. q. 1.

2. RATIO euincit. Deus non obligat nos ad impossibile: id enim foret & stultum, & iniustum. At motus vitare primos non est in potestate nostra; teste experientia omnium. Et velle in id vindicare, quod ineuitabile; id crudele foret: quod alienum à Deo. 2. Homini, in puris naturalibus constituto, motus rationem præuenientes forent connaturales; quia *caro concupiscit aduersus Spiritum*; quæ duæ sunt partes hominis, & appetitus duo rationalis, & sensituius. Cōnaturale autem non potest esse culpabile ex se, nisi aliunde fiat tale sc. per consensum. Ergo hic solus præcepto, *Non concupisces*, cauetur.

Dico AD Suasionem. S. August. vult illud, *Non concupisces*, quoad verba præcepti, non posse; at quoad obligationem, posse obseruari. Quia docet; Motus rationem præuenientes, non esse peccata. Et consentit *Calvinus Inst.* 3. c. 3. § 10. Item docet: præceptis diuinis nil prohiberi, nisi peccatum; Id quod dant Sæctarij: ergo non ij motus, sed consensus solus ibi prohibetur quoad obligationem.

QVÆSTIO LXXVIII.

An hoc; Diliges ex toto, &c. seruari possit? Cæteraque Decalogi?

LVTHERANI, vt Kemnitius in *Exa. Conc.*

CALVINIANI, vt Calvinus in *Antid.* ad sess. 6. c. 11. rigidè negant.

SVADENT præsertim istis: 1. Qui diligit, legem implet; at diligere nemo potest, sicut oportet. Hic enim inchoata est, non perfecta caritas.

2. Melancht. in *Apolog.* de implet. legis, concedit posse diligi proximum; non tamen isto legem impleri, aut iustificari coram Deo.

AVTOR. Mādatur dilectionis seruari potest, & debet quāatenus perfecte ex toto corde: id est, 1. Non occupando cōtotum in diligendo Deo SOLO. 2. Nec tanto conatu in Deum, quanto fieri potest: 3. Sed Deum diligendo super omnia creata. Sic Rom. 8. *Nulla creatura poterit nos separare à caritate Christi*, scil. vt eum postponamus. Matt. 10. *Qui amat patrem aut matrem plus, quam me, non est me dignus.* David, Eccl. 47. *de omni corde dilexit Deum.* Vide *Antichristum* p. 4. q. 42. Idem de Iosia rege asseritur. 4. Reg. 23. Nec dubium de Moyse; Abraham, &c B. Virgine, Apostolis. &c. Abrahæ in terris nil carius vnigenito; at carior ei Deus. Itaque potest diligi Deus *ex toto*, quoad Obligationem hic in terris; non quoad verba. Nam dilectio super omnia non excludit aliquam cæterorum dilectionem, quæ & ipsa est cordis.

II. LVTHERANI, vt suprà liquet, negant legem seruari posse. CALVINIANI item. Calvinus vox blasphemæ est in *Antid.* sess. 6. c. 12. *Propheta, Patriarcha, & pij Reges, vtrunque Dei Spiritu adiuuarentur, ferendo legis iugo pares non fuerunt.* Ibid. *Minimum legis mandatum onus est ætnerauius.*

SVADENT Supradictis *quest.* 76.

AVTOR. I. Duo difficillima, *Non concupisces*; & *Diliges*; seruari possunt: ergo & cætera Decalogi faciliora.

2. Diligens ex toto Deum non vult

cum offendere; unde servat mandata. Neque intercessio venialium imperfectionum officit perfectioni substantiali. Hinc Phil. 4. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Calvinista dicit; *Non omnia possum.* At Luc. 1. Zacharias & Elisabeth *erant incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Quare Deus si mandat serio; serio tenemur ad observationem: si ioco; cur serio punit? Istene iocus erat? Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.*

QVÆSTIO LXXIX.

An Opera Iustorum sint peccata?

LUTHERANI & QUÆ AC CALVINIANI affirmant: Vide supra *quæst. 71. & 76.* Idque necessarium asserunt expositis à se fundamentis: cum fingant Inherere homini peccatum originale; Concupiscētiā esse perpetuum peccatū; Pec. remitti nulla seu deleri, sed tegi solum, & non imputari: Legem observatu impossibilem esse: Hominem post iustificationem manere iniustum. &c. De quibus supra fusi.

AVTOR. I. Opera iustorum bona, sunt verè iusta; vt etiam iustitia actualis dici possint.

1. Sic Scriptura docet in *Antichristo* p. 4. q. 43.

2. Ita S. Patrum constans consensus, apud *Bell. l. 4. c. 16.*

3. RATIO euincit idem. 1. Quia ex tribus potissimum finguntur esse peccata; Ex innata Concupiscētia; Ex defectu dilectionis; Ex admistione venialium: At horum nil demit iustitiam operibus bonis. *Non* Concupiscen-

tia; nam hæc infirmitas est; non peccatum: nec nocet sine consensu. *Non* venialis caritatis imperfectio; nam, hæc vt culpa sit, non tamen est peccatum lethale; habetq; hic suā viā perfectionem absolutam; licet non illam patriæ. *Non* Venialium admistio; nam hæc vt sit præter, non tamen est contra legem & caritatem. Vnde licet *in multis offendimus omnes*, & nemo non habeat peccatum; Scriptura tamen absolute quosdam vocat iustos, immaculatos, perfectos.

2. Quia si omnia iustorum opera forēt peccata, & opus Fidei iustificantis esset peccatum; item oratio hæc: *& dimitte nobis debita:* Item mentiretur dicens; Nil mihi conscius sum: Item Deus ipse peccaret, Phil. 1. & 2. *qui operatur in nobis:* Item Redemptor nos à peccato non redemisset, nec mundasset sibi populum acceptabilem: *Tit. 1.* Item, Peccata mortalia quædam forerent opera bona, ac proinde faciēda. Demum opera bona esse peccata, implicat; non bona essent non bona: Seruire Deo esset seruire diabolo; opera lucis essent tenebrarum; filij Dei essent filij diaboli.

3. Ab iniusto procedunt opera iniusta: ergo ab iusto iusta. Nam Mat. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere: neque mala bonos.* Ioan. 15. *Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Vide Becanum in Manuali l. 1. c. 18, q. 1.

II. Opera iustorum iusta etiam iustificant amplius. Iac. 2. *Abraham nonne ex operibus iustificatus est? Vides, quoniā fides cooperabatur operibus eius, & ex operibus fides consummata est.*

INSTAT

INSTAT Calvinus *Infl.* 3. c. 17. §. 11. 12. Ibi scopum Iacobi fuisse ostendere, quæ sit vera fides.

2. Fidem ex operibus iustificantem esse umbram fidei, non veram.

3. Iustificationem ibi capi pro declaratione iustitiæ, non pro Imputatione iustitiæ Christi. Vt *Rom.* 4.

Dico AD I. Dicit; non docet. At docet *S. Aug. l. de fide & oper. c. 14.* non ostendi ibi quæ sit vera fides; sed quod vera fides non iustificet sine operibus; quo spectat & epistola Petri, Ioannis, Iudæ, contra exortam tunc hæresin, Fidem absque operibus iustificare.

AD II. dico idem.

AD III. *Rom.* 4. agitur de iustificatione prima, quæ ex impio facit iustum: Iacobus de secunda, qua iustus fit iustior: hæc cum, illa sine operibus fit iustis. Ita *Trid. sess. 6. c. 8. 10. ex S. Aug. præfat. in Ps. 31. & c. Vide Bell. l. 4. c. 18. & in meo Antichristo p. 4. q. 43.*

SVADENT porro istis operum bonorum iniustitiam.

1. *Calu. Pl. 31. Beati quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: idq; totâ vitâ, non in baptismo solum.*

2. *Psalm. 142. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vitiosus.*

Eccl. 7. Non est homo iustus qui faciat bonum, & non peccet.

4. *Il. 64. Facti sumus vt immundi omnes; & quasi pannus menstruatus, vniuersa iustitia nostra.*

5. *Lutherus: Quia semper polluitur in nobis nomen Domini; & voluntati eius rebelles sumus, & peccamus; ideo orare iubemur; Sanctificetur nomen tuum: Fiat voluntas tua: Dimitte nobis.*

DICO AD I. At si omnia sint mera peccata; cur idem dicit *Psalm. 1. Beatus vir, qui non abiit in consilium impiorum.* & c. *Ps. 100. Intelligam in via immaculata: Perambulabam in innocentia. & c. Qua*

re ibi loquitur de prima iustificatione.

AD II. Triplex expositio est. 1. *Aug. Non iustificabitur; sc. ex se; sed ex Deo.*

2. *Aug. Hieron. Greg. Non iustificabitur; quia nemo sine pec. ven. est.* 3. *Hilarij Hieron. Euth. Non iustificatur homo comparatus Deo infinitè puro, Iob. 4. & 9.*

AD III. Non peccat homo bonū faciendo; sed bonum faciens nunc, mox peccare potest; imò bonum faciens simul potest venialiter peccare.

AD IV. In quo quasi triumphât. At loquitur ibi de Sceleratis, non de iustis: quia ait; *ecce peccauimus: Deseruiſti nos; Iratus es. Non est, qui innocet nomen tuum.* Deinde ibi docet, opera iusta grata esse Deo: *Occurristi facienti iustitiam.* Demum mos Scripturæ est loqui de multis, quasi de omnibus: *Gen. 6 Omnis caro corruerat viam suam:* Non tamen Noë. *Adhæc esto, loquatur de omnibus; at de omnibus istius temporis, non omnium retrò temporum: patet ibidem.* Et loquitur de impiorum operibus iniquis, quæ ipsi iustitias reputabant. *Lutherus quoque & Calvinus in Comment. ibidem* negant eum locum recte afferri contra operum iustitiam.

AD V. Christus non docuit nos petere, quæ nunquam impetrare possemus: *Petite, & accipietis:* at secundum Sectarios illa nunquam possunt impetrari: quia volunt in omnibus iustos peccare, semper polluere Dei nomē, rebellareque eius voluntati. Petimus autem ibi, ait *S. Cypri. quod habemus, vt conseruetur & augeatur.*

IV. DE

IV. DE IUSTIFICATIONE MERITORIA.

QVÆSTIO LXXX.

An vox MERITI sit usurpanda ut
ἀγιογραφία?

LUTHERANI, ut Mar. Bucerius in Colloq. Ratisb. negat Scripturam, aut Patres voce Meriti vfos: Vfos tamen quosdam dura cum catachresi.

CALVINIANI, ut Calvinus Inst. 3. c. 15. §. 2. negat utendum voce Meriti vel mercedis; dicendum dari abs Deo bonis operibus liberalem remunerationem. Simul acerbè perstringit S. Patres, quod vsu vocis Meriti pessimè consuluerint fidei sinceritati. Itaque dissonat ab Lutheranis verbo; re nihil.

AUTOR. I. Vox Meritum est aptè in Scriptura, Eccl. 16. *Misericordia faciet locum cuique secundum MERITVM operum.*

INSTAT Calvinus non esse vocem Meritum ibi, sed κατὰ ἔργα.

Dico. Hoc idem est: nam reddere alicui secundum opera, est reddere ut meretur. Vnde I. Hebr. 13. *Talibus hostijs promeretur Deus ἐναγέσῃται*, delectatur, placatur, ait Chrys. placetur, ait Oecumenius. Calvinus; placetur ijs Deo; non tamen rectè vocatur meritum. At qui facit placitum alteri, benè meretur de eodem.

II. Vox meriti deducitur è Scripturis, vbi dicitur ἀξία meritū, ἀξιοῦσθαι mereri. Ut 2. Thes. 1. *Ut digni habeamini regno Dei.* Apoc. 3. *Ambulent mecū in albis, quia digni sunt.* Apoc. 16. *Dedisti eis sanguinem bibere; digni sunt enim, id est meriti sunt.*

III. Vox Mercedis frequens est Scri

pturæ: Gen. 15. *Ego merces tua magna nimis.* 2. Paral. 15. *Confortamini; erit enim merces operi vestro.* Sap. 5. *Apud Dominum est merces eorum.* Mat. 5. *Merces vestra copiosa est in cælis.* 1. Cor. 3. *Vnusquisque propriam mercedem habebit.* Apo. ult. *Ecce venio cito, & merces mea mecum.*

QVÆSTIO LXXXI.

An opera iustorum sint aterna vita meritoria?

LUTHERANI principio contemptim declamabant de operum meritis: post bifariam temperarunt in Confess. Aug. & Apolog. art. 10.

1. Opera bona esse meritoria, hic & isthic, temporalium & spiritalium; sed non vitæ aeternæ.

2. Esse meritoria, sed non ex se, ut iustis; sed ex fide, Deique liberalitate, regentis nostram indignitatem & operum.

CALVINIANI in Harmonia Confessionum Geneu. & apud Scharpium aiunt: Nos omnibus nostris meritis in opere iustificationis & salutis renunciamus; & solum Christi meritum tale esse, ut iustificationem efficiat, & vitam aeternam, asserimus. Dicimus ergo, opera in conspectu Dei nec ex congruo, nec ex condigno vitæ aeternæ esse meritoria.

CALVINVS Inst. 2. c. 1. §. 9. Inst. 3. c. 15. §. 3. In Anid. sess. 6. c. 14. & c. pro fundamento ponit, pec. or. manere in iustis cuius tæbe omnia opera inficiantur, ut sint damnabilia.

SVADENT istis. 1. Psal. 102. *Coronat te in misericordia.* Mat. 5. *Misericordes misericordiam consequentur.*

2. Isa. 55. *Emite absq; vlla commutatione vinum & lac.* Dan. 9. *Non in iustificationibus nostris prosternimus preces nostras; sed in miserationibus tuis.*

3. Luc. 17. *Cum feceritis omnia, dicite serui inutilis sumus.*

4. Rom. 6. *Stipendium peccati mors; gratia Dei vitæ aeterna.*

5. Rom. 8. *Non sunt condigna passionibus huius.* & c. Phil. 3. *Inueniar non habens meam iustitiam, quæ ex lege est; sed illam, quæ ex fide est Iesu Christi.* & c.

6. Rom.

6. Rom. 3. *Exclusa est gloriatio tua: per quam legem? Factorum? Non: sed per legem fidei.*

7. Iniuria fit Christo, si nostris quid meriti tribuatur.

AUTOR. Opera iustorum verè & propriè sunt æternæ vitæ meritoria.

I. Sic Scriptura in meo *Antichristo* p. 4. q. 44.

II. Sic traditio S. Patrum, apud *Bell. l. 5. c. 4.* & Concilia Arausicanum, Lateran. Florent. Trid.

III. Ratio. Quia opera iustorum sunt verè iusta: ergo & meritoria. Iusta esse, liquet *suprà quest. 76.*

IV. Vita æterna in Scripturis nominatur merces: ergo opera bona sūt verè meritoria.

INSTAT Melanch. in *Apolog. Conf. Aug.* Merces dicitur præmium; quod debetur Promissioni, non Operibus.

Dico. At expressè operibus dari, non promissionibus, dicit Scriptura. Dein debeat promissioni: at non nisi expleta conditione ei addita de operibus.

INSTAT Calvinus: Merces accipitur ibi figuratè; quia vita æterna dicitur hæreditas; hæc autem non est propriè merces. Illa verò debetur filiis iure hæreditario; non meritorio.

Dico. Infantibus sic promissa debetur & datur: at adultis insuper & iure meritorio; Sicut Christo debebatur iure naturali: at etiam quia *humiliavit se. &c. præterea Deus exaltavit illum.*

V. Quia præmium cœleste datur iustis in mensura & proportionē operum.

INSTANT. 1. Datur in cœlis præmium operibus; sed non æterna vita.

2. Dicitur vita æterna dari operibus; cum soli Fidei detur; cuius signa & fructus sunt opera bona.

Dico AD I. Scriptura ipsissimā exprimit *vitam æternam* dari *secundum opera.* Dein, nominetur illud operum speciale præmium. At nequit nominari. *Adhæc*, Malis redditur mors æterna pro malis operibus: ergo bonis æt. vitam.

AD II. At datur merces ita beata secundum proportionē operum: non fidei. *Nec* potest dici esse merces fidei; cum fides Sæctariis solum relatiuè & apprehensiuè saluet; non autem ipsa per se. *Dein*, par foret omnium beatitudo & merces: at different vt stella à stella.

VI. Quia in Operibus bonis ponitur ratio, cur ijs æterna vita reddatur.

INSTAT Calvinus Diuinæ prouidentię ordo est, vt prædestinatos ad vitam æternam velit prius facere bona, quam beentur, beati tamè ob prædestinationē, non ob opera. Vnde vox *Enim*, *Quia* sæpe est nota ordinis & cōsequentię, non causæ. Vt Gen. 15. *Quia fecisti rem hanc, multiplicabo semen tuum.*

Dico. Sicut de malorum pænis, ita & de bonorum præmiis loquitur Scriptura: *Esuriui enim, &c.* at ibi de pænis redditur causa vera. *Nam stipendium peccati mors:* Rom. 6. *Qui autem seminat in spiritu,* Gal. 6. *de spiritu metet vitam æternam.* Phil. 2. *Cum timore salutem vestram operamini.* &c. Hæc docent particulas *Enim, Quia*, esse verè causales. Quoad Abraham; Deus promissit ei multiplicationem; sed eam mereri noluit operibus: Sic Isaacum proles impetrare precibus.

VI. Bonis operibus dicunt Scripturæ dari ex iustitia vitam æternam.

INSTAT Calvinus, 1. dari vt Christianis; non vt operariis. 2. Scripturæ iis hortantur ad studium operum bonorum.

Dico AD I. At expresse vt operariis talium.

AD II. Hortantur; sed præmio proposito beatitatis.

VI. Expresse vita æterna bonis est operibus promissa. Mat. 19. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Ibid. *Omnis qui reliquerit. &c. & vitam æternam possidebit.* 1. Tim. 4. *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & future.* Vnde promissum est debitum; & præstita conditio habet meritum.

VII. Operantes dicuntur digni præmio; quippe meriti. Luc. 10. *Dignus est operarius mercede sua.* Sap. 3. *Tentauit eos, & inuenit eos dignos se.* 2. Thes. 1. *Vt digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini.* Illud autem Rom. 8. *Non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriâ;* intelligitur de substantia operum, non de proportionem absoluta.

Dico AD I. S. Aug. ep. 105. &c. beatitudo tribuitur misericordiæ, non quod ea non sit vera merces meriti; sed quia merita ipsa sunt data ex misericordia. Deinde: In ipso merito est opus misericordia, ob pecc. venialia quibuscum fit meritum.

AD II. Vinum & lac gratiam significant, non gloriam: gratia autem nõ acquiritur per merita. Ita S. Hieron. in Comment.

AD III. Inutiles ex nobis, ex natura, ait S. Ambr. 2. *Inutiles*, Deo; at non nobis, ait V. Beda. 3. S. Aug. serm. 3. de verb. dom. *Inutiles*, quia nil vltra id facimus, quod debemus. 4. S. Chry. *Vult nos de nobis humiliter sentire.*

AD IV. S. Aug. l. de grat. & lib. arb. c. 8 & 9. Stipendium iustitiæ est vita æterna; sicut peccati, mors.

AD V. Fit sermo ibi de salute inchoata per gratiam viæ; & hæc non habetur per merita, sed gratis. Nec vllus eas scripturas exposuit vnquam de gloria patriæ.

AD VI. Fides excludit gloriationem gloriantium in sese & in propria iustitia; non autem gloriationem in Domino. Ita Bern. serm. 13. in Cant.

ADV II. Merita iustorum nascuntur ex meritis Christi: idcirco hæc ijs magnificantur, vt in effectis. Merita igitur nostra sunt Christi dona.

QVÆSTIO LXXXII.

Num quæ fiducia in meritis collocanda sit, vt intuitu mercedis operari liceat?

I. LUTHERANI negant; & coguntur, quod opera iustorum esse peccata mortalia asserant.

CALVINIANI item pernegant; vt Calvinus Inst. 3. c. 2. §. ult. & c. 12. §. 3. 4.

Pelagius & Wicleffus directe contrariū docuerunt, teste Th. Wald. to. 3. c. 7.

AVTOR. Ponenda in Deo spes præcipuas; sed & aliqua in meritis sic, quatenus ex iis spes nascitur, non ex fide sola, 1. Sic aperte Scriptura in *Antichristop.* 4. q. 45. 2. Ita S. Patres. 3. Ratio. Quia promissa corona diligentibus Deum pender ex & fidelitate Dei, & operibus nostris. 1. Ioan. 3. *Diligite opere & veritate:* ergo & spes coronæ pēdet indidem ex vtroque simul. Ita 3. sent. dist. 23. Quia hic ordo est iustificationis; 1. Fides; 2. Amor salutis; 3. Desiderium ac spes. Vnde S. Ambr. *spes*, ait, *oritur ex amore; & amor ex spe.*

II. Si merita esse bona verè cognoscatur, potest in iis aliqua poni fiducia; sed

cia: sed absque superbia. Ita enu-
merabat sua merita Nehemias, 2. *Esdra*. 5.
David, *psal.* 17. Ezechias, *Isa.* 38. He-
ster, *c.* 14. Paulus, 2. *Tim.* 4. *Bonum certa-*
men certavi. &c. Attamen tutissimum
est, in solo sperare Deo. Hæc spes non
confundit; illa fallit. Patet ex iis Scri-
pturis, quas contra nos congerunt ad-
uersarij.

II. LUTHERO-CALVINISTÆ, vt Calvinus
Inst. 3. c. 16. §. 3. & c. 18. §. 2. negant intuitu mer-
cedis æternæ fas operari bene; licet huc ten-
dant exhortationes S. Scripturæ. Id quod o-
lim docuit damnatus Buganrius in Catalau-
nia; teste Luxenburg. in Catalogo hær.

SVADENT istis. I. Quia Ioan. 10. Mercena-
rii reprehenduntur.

2. Quia S. Bern. l. de diligendo Deo ait: Non
sine premio diligitur Deus, etsi absque premij intui-
tu diligendus sit. vacua namque vera caritas esse non
potest; nec tamen mercenaria est.

3. S. Tho. 2. 2. q. 19. a. 4. ad 3. ait amorē mer-
cenarium posse vera cum caritate consi-
stere.

4. Seruile est operari ob mercedem.

5. Deus amore amicitia, non concupiscen-
tiæ diligendus est.

AVTOR. Nec tantum, nec præci-
puè intuitu mercedis operandum; sed
maxime ad Dei gloriam.

1. Ita Matt. 4. *Pœnitentiam agite; ap-
propinquabit ENIM regnum cæl.* Matt. 5.
Beati. &c. quoniam ipsorum est regnū cæl.

2. Sic mandatum est, Mat. 6. *Primū
querite regnū Dei.* Luc. 16. *Facite vobis
amicos.* &c. vt recipiant vos in æt. tab.

3. Exemplum Davidis Ps. 118. *Incli-
nauit cor meum ad faciendas iustificat. tuas,
PROPTER retributionem.*

4. Ecce cohortatio. 1. Cor. 9. Sic
currite, vt comprehendatis. Gal. 6.
*Bonum facientes non desiciamus, tempore
ENIM suo metemus.* Sic & S. Patres.

Dico AD I. II. III. Mercenarii sunt,
qui mercedem primariò intuentur:
non tales sunt iusti operarij.

AD IV. Sordidum est, vbi merces
vilior est opere; vt in terrenis; non vbi
merces est gloriosior.

AD V. Rectè: at Deum iusti dili-
gunt propter Deum, non propter sei-
psos, nisi secundariò.

QVÆSTIO LXXXIII.

*Quæ ad Meritum requirantur: &
quæ fiat?*

AVTOR. I. OPVS LIBERVM liberta-
te à Coactione & Necessitate. Vnde
Eccl. 31. *Qui potuit transgredi, & non est
transgressus: ideo stabilita sunt bona illius.*
1. Cor. 9. *Si volens hoc ago, mercedem ha-
beo.* Quare, 2. Cor. 9. *Quisque prout desti-
nauit in corde suo; non ex tristitia.* Ratio.
Nam opus necessarium non est lauda-
bile; ergo minus meritorium. Nec o-
pus malum meretur pœnam, nisi libe-
rum fuerit.

II. GRATIA IUSTIFICANS requiri-
tur. Vnde Ioan. 15. *Manete in me; sc. vt
membra viuā sitis: huc gratia opus.* 2.
Beatitudo est hæreditas filiorum Dei:
Rom. 8. Gal. 3. 3. Meritum perditur salu-
tis per peccati offensam; ergo non in
solo opere, sed præcipuè in amicitia
Dei fundatur.

III. PROMISSIO Dei GRATVITA re-
quiritur. Nam contrariam Baij opi-
nionem damnauit Pius V. & Greg.
XIII. Quia opera ex principio operan-
tis nullam habet proportionem cum
beatitudine. Rom. 8. *Non enim sunt cō-
dignæ pœssiones ad.* &c. Quia, 2. Cor. 4.

Quod in presenti momentaneum est. &c. Meritum verò licet ad vtramque Dei iustitiam pertineat; magis tamen ad Distributiuam, quàm Commutatiuam; quia distributio præmiorum reuocatur ad gratiã predestinationis, quæ est sine meritis præiudicis facta. Ad Commutatiuam: quia præmium datur beatis secundum mensuram laborum.

IV. CARITAS requiritur magis, quàm FIDES. Nam illi promissa beatitudo est; Ioan. 14. *Si quis diligit me, diligam, & manifestabo ei me:* quæ manifestatio est beatifica visio. 1. Cor. 2. *Oculus non vidit quæ Deus præparauit diligentibus se.* Proinde, 1. Cor. 13. *Si habuero omnem fidem; caritatem autem non habuero, nihil sum. &c.* Erit ista quatuor requiruntur ad meritum.

V. EX CONDIGNO non solum de Congruo, meretur iustus. Vnde Col. 1. *Vt ambuletis Dignè Deo.* 2. Thes. 1. *Vt digni habeamini regno Dei,* id est, condigni, &c. Rom. 8. *Non sunt condignæ passionis. &c.*

2. Condignitas verò ea manat, Tum ex operum dignitate, ut quæ informatur gratia: Tum ex Dei pacto. Quia, Ioan. 1. *Vita æterna est gratia mercedis pro gratia meritorum;* seu caritas patriæ pro caritate viæ: sed inter gratiam hanc & gratiam illam est proportio; ergo & condignitas. Gratia namque operandi bene, est *fons saliens in vitam æternam*: fontis autem est proportio ad *flumen gloriæ, quod latificat ciuitatem Dei.* Ps. 45.

3. Sed meritum est duplex, Personæ & Operis. Item vita æterna duplex; Hæreditas, & Merces. Merito persone potest haberi æterna vita, ut Hæredi-

tas: at merito operis, ut Merces; Ad hoc opus pacto Dei, quod acceptanda sint opera: non ad Illud: Quia gratia ex se se habet relationem ad gloriam.

4. DEVS verò etiam supra condignū remuneratur opera bona. Quia Matt. 5. *Merces vestra copiosa erit.* Luc. 6. *Mensuram bonam, confertam, & superfluentem dabit.* Luc. 19. *Habenti, plus dabitur.* Luc. 20. Etiam non operatis totum diem, datur tamen denarius totus: quia bonus sum, ait.

5. Primam tamen gratiam meretur nemo ex cōdigno, nisi solus Christus eam meritis est omnibus. De hoc enim, non de illo, pactum constat.

6. Iustus nihilominus potest alteri gratiam mereri primam de congruo. Ita Mat. 9. *Videns Iesus fidem eorum, &c.* curauit ægrum. Sic Stephanus meruit Sauli conuersionem. Iustus interim sibi ex condigno mereri augmentum gratiæ potest, & ita crescere vsque in perfectum diem.

V. DE BONIS OPERIBVS IN SPECIE.

QVÆSTIO LXXXIV.

Oratio an sit Necessaria, & Vtilis?

I. ETHNICI quidam, teste S. Tho. 1. 3. contra Gent. c. 96. per orationes putarunt Dei posse mutari Prouidentiam:

II. MESSALIANI, ait Theodoret 1. 4. hist. c. 10. docebant, per solam orationem homines iustificari posse.

III. ETHNICI quidam, ait Cic. 1. 1. de nat. deor. vt Peripatetici tollebant e medio & prouidentiam Dei, & orationem spernebant.

PELAGIANI, teste S. Aug. 1. de hares. c. 38 destruebant orationes Ecclesiæ: quod dicerent, homines

(suis vis

suis viribus posse recte vivere, & Dei seruare mandata.

WICLIF, teste *Th. V. Vald.* 10. 3. c. 1. 2. finxit, Deum non requirere cogitationes aut voces nostras; sed solum opera bona, quæ sunt oratio vitalis, aiebat.

LUTHERANVS Ioan. Monhemius in Catechismo finxit, Deū id petentib⁹ dare, quod daturus erat, etsi non petissent. Quo superuacaneam reddit orationem.

AUTOR. I. Deus est immutabilis, *Nu. 23. 1. Reg. 15. Malac. 3. Iac. 1.* Quia est simplex, infinitus, æternus. Ita *S. Th. 1. q. 9. a. 1.* Humana igitur oratione mutari nequit.

II. Non sola oratio iustificat. Quia *Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit. Ioan. 6. Nisi manducaueritis Carnem Filij hominis. &c. non habebitis vitam in vobis.* Itaque hæc, aliaque talia sunt necessaria.

III. Oratio est necessaria sic vt, quæ Deus per eam dat, sine ea non desisset. Ideo *Luc. 18. OPORTET semper orare, & nunquam deficere, Luc. 21. Vigilate semper orantes, vt digni habeamini fugere ista.* 1. *Thef. vlt. Sine intermissione orate.* *Eccl. 18. Nō impediatis orare semper.* Ideo laudata est viduæ importunitas; Publicani humilitas; *Luc. 18. Et petentis tres panes instantia. Luc. 11. 2.* Deinde necessaria est ad benè viuēdi auxilium. Nā, *Ioan. 15. Sine me nihil potestis.* Vnde *2. Cor. 3. Sufficiētia nostra ex Deo est.* Orandus igitur Deus est. Planè, *Pf. 105. Dixit vt disperderet eos; si non Moyses electus eius stetisset in confectione in conspectu eius.* Item *Mat. 17. Hoc genus demoniorum non eijcitur, nisi oratione, & ieiunio.* *Iac. 4. Non habetis propere ea, quod non postulatis. Petitis, & non accipitis; eo, quod male petatis.* Ergo aliquid non datur; quia non, aut malè petitur. Idcirco *Iacob, Gen. 25. pro prole orabat, tametsi ex Dei promisso sciret seminis sui bene-*

ditionem. Sic *Helias, 3. Reg. 18. ora pro pluuiā ipsi præscita: Tobias, cap. 6. aduersus Asmodæum.*

LUTHERO-CALVINISTA Melanthon in *Locis Com. tit. Precatio: Calvinus Inst. 3. c. 20. §. 3. Brentius in Conf. VVitemb. c. de orat. ac ceteri,* præse ferunt maximi se orationem æstimare; at ipsius VTI LITATEM euacuant, & abnegāt esse 1. Satisfactoriam: 2. Meritoriam: 3. Impetratoriam. Priores duas tollunt; mutilant impetrationem; dum negant orationibus impetrari peccatorum remissionem, & iustificationem; vt quæ soli tribuunt fidei, præcedenti orationem. Cætera dant precibus exorari posse.

AUTOR. Perutilis est oratio: 1. *Ad Satisfactionem:* Quia laboriosa & pænalis est; vt ieiunium; & eleemosyna.

2. *Ad Meritum:* Quia *Mat. 6. Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.*

3. *Ad impetrationem.* Quia *Luc. 18. Publicanus oratione facta, descendit iustificatus.*

QVÆSTIO LXXXV.

Orationem Dominicam quatenus carpant Hæretici?

I. TERTVLLIANVS l. de Oratione, & CALVINVS *Inst. 3. c. 20. §. 35.* asserunt sextantum petitiones, duasque vltimas in vnam contrahunt. 1. Calvinus mentitur pro se facere prius S. Patres; citatque S. Chryl. & Aug. 2. Suadet ex, Sed, particula aduersatiua. 3. Quia *Luc. 11. non habetur, Sed libera nos. &c.* quia, ait *Aug. in Enchir. c. 116.* continetur in precedente.

AUTOR. Septem sunt petitiones orationis Dominicæ. Ita S. Patres, Aug. Ansel. Rup. Innoc. Thomas, Bonau. &c. Quidam solum exponunt eam, de numero nil laborant. *Tertulliano,* ait Sanctus Hilarius can. 5. in *Matth.*

consequens error abstulit auctoritatem.

AD I. Caluini; Mentitur.

AD I. Sed, hic non explicat præcedentem; sed quid maius indicat, sc. *ne nos inducas: sed potius libera nos.* Vt, ne exigas à me debitum; sed condona totum.

AD II. Apud Lucam in latina considerantur duæ petitiones: *Fiat voluntua.* Et *Libera nos;* at in græca & Syriaca apud Euth. & Theophy. habentur. *Dei;* alio tempore, & alijs auditoribus docuit orationem Dominus apud Lucam, quā apud Matthæum: unde Lucas forte non retulit totam. Ita *Rupertus.* Demum; *S. Aug. in Ench.* dicit tertiam esse quodammodo repetitionem primæ; & secundæ; & septimam *tāquam* vnā cum Sexta. Non dicit esse absolutē. Sic Matthæus c. 5. octo Lucas. c. 6. quatuor refert beatitudines, ait *S. Ambr. l. 5. in Lucam.*

II. CALVINVS *Inst. 3. c. 20. §. 44.* & *Melan. in Locis tit. de inuoc.* voluit in quinta petitione solum panem corporalem.

Suadent auctoritate *Chry. in Matt. 6. operis imperf.*

AVTOR. Nomine Panis intelliguntur omnia alimenta animæ corporiq; necessaria. i. Ita *S. Patres; Terr. Cypr. Nyss. Theoph. Aug. &c.* Aliorum sententia de solo pane spiritali, rejicitur, ut improbabilis. Neque obstat vox *πρωτον*, id est, supersubstantialis; quia etsi verbo significet excellentiam panis; in subiecto tamen idem est quod substantialis panis; sic Græci interpretes, *Bas. Nyss. Chry. Theophy; Euth.* Latini legunt *Quotidianum*, aut sic exponunt.

Liquet eò clarius, orare solius esse Creaturæ: Quo insanius blasphemant Thalmudistæ dicentes, Deum

quotidie certas orationes fundere: Itē Machometes: Deum & Angelos pro se orare. *Ipse autem Spiritus postulat pro nobis,* Rom. 8. id est, facit nos postulare: Sic & corui inuocant Deum, *Psal. 146. Querunt,* *Psal. 103. à Deo escam sibi,* metaphorice eo modo, quem Deus indidit ipsis affectui & fami significandæ.

III. WICLEFVS finxit duo: i. Speciales orationes haud prodesse magis, quam generales: Ideo male factas fundationes ecclesiasticas pro animabus fundatorum.

2. Nefas esse specialem fundere orationem pro vno aliquo.

SVADEBAT istis. i. Quia perfecta caritas omnes complectitur.

2. Oratio Dominica est tota generalis.

3. Communitas præferenda est singularitati: & nemo simul pro vtraque precati potest.

AVTOR. At Isaac, *Gen. 25.* orabat in specie pro Rebecca: *David, 3. Reg. 17.* pro filio: Helias, *3. Reg. 17.* pro viduæ filio: Onias, *2. Mach. 3.* pro Heliodoro: Christus, *Luc. 22.* pro Petro: Ecclesia pro eodem carcerato, *Act. 12.* Paulus, *Eph. 6.* petit orari pro se.

DICO AD I. Caritas ordinata est: ideo alios alijs antepone: hos, quam illos magis adiuuat.

AD II. Oratio est generalis; at applicatio intenta est specialis: Vt illa Christi: *Transseat à Me calix Iste.* Generalis tamen oratio est absolutè melior speciali.

AD III. Verum est; nisi singularitatis sit vrgentior necessitas.

QVÆSTIO LXXXVI.

Horæ Canonicae num recte sint instituta, ac obseruentur?

LUTHERVS *l. de abroganda Missa,* institutas reprobaui, ac sustulit. nouaq; instituit, quæ tres psalmi manè, vespere totidem dicerentur: Cantica Te

Deum,

Deum, Benedictus, & Symbolum Athanasij ad vespas addidit *Illyricus in Centurijs sic arguit*: Pelagius Papa instituit Horas Canonicas: ergo notis Antichristi fuit insignis.

At quis vnquam Horas in notis Antichristi posuit; præter ipsum?

Brentius in Confess. Vitemb. carpit quatuor: 1. Institutas pro solis Clericis: 2. In lingua a iena 3. Continuas die noctueque. 4. Ad expianda potius peccata, quam ire Dei placandæ, & consolationi fidelium.

AUTOR. Antiqua & rationabilis est Horarum Can. institutio.

I. Sunt septem: Ps. 118. *septies in die laudem dixi tibi.*

2. De Nocturno. Ps. 118. *Media nocte surgebam ad confitendum nomini Domini.* Luc. 6. *Christus pernoctabat in oratione.* Act. 16. *Paulus & Silas media nocte orabant in carcere.*

3. De Laudibus, Psa. 5. *Manè exaudies vocem meam; manè adstabo tibi.* Psal. 62. *In Matutinis meditabor in te.* Pl. 118. *Præuenerunt oculi mei ad te diluculo ut meditarer eloquia tua.*

4. De I. III. VI. IX. 2. Esdræ. 9. *Legerunt in Volumine legis Domini quater in die, & quater confitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.* Dan. c. 6. *Tribus temporibus in die flectebat genua, & adorabat, confitebatur. 19; coram Deo.* Sicea exponit Beda, Cyp. Hier. Act. 2. Hora tertia Apostoli orantes accipiunt Sp. Sanctum. Hora sexta, Act. 10. Petrus in superiore adium parte orationi vacabat. Ad Nonam orationis horam, Act. 3. Petrus & Ioannes ascendebant in Templum.

5. De Vesperis, Ps. 54. *Vesperè, Manè & Meridiana rabo & annuntiabo; & exaudiet vocem meam.* Ps. 140. *Eleuatio manuum mearum sacrificium vespertinum.* Constat ergo Antiquitas, & Sâctitas,

II. RATIO liquet earundem. 1. S. Cyp. *serm. 6.* Vt SS. Trinitatem tertia quaque laudemus horâ.

2. Vt septem horis gratissimus pro beneficio creationis, septiduo patratæ.

3. Vt recolamus beneficia redemptionis: in Vesperis primis, Cœnam Domini: in Completorio, Oratione in horto; illusionem apud Annam & Cayphan: in Matutinis, conciliū principum: in I. ductione ad Pilatum: in III. vocem *Crucifige*; in VI. crucifixionem: in IX. Expirationem. Ita S. Atha. Basil. Cassianus. &c. III. Rursus: Vesperè Christus depositus de cruce: Ad Cōpletorium sepultus: ad Matutinum surrexit; & Pharaonem olim submersit: Hora I. apparuit mulieribus: III. Demisit Sp. Sanctum: VI. Petrus est iussus prædicare Gentibus: & Conuersus est Paulus: IX. Centurio Cornelius ab Angelo missus est ad Petrum. &c. Vide Bell. l. 1. de bon. op. c. 13.

IV. PARTES HORARVM singulæ sūt irreprehensibiles; ergo & totæ.

1. Psalmi & Cantica sunt in Scripturis, & Fuerunt Apostolis in vsu: I. Cor. 14. *Cum conuentis, unusquisque vestrum psalmum habet.*

2. Diuinitus inspiratum est *Te Deum laud.* ab S. Ambrosio & S. Augustino post huius baptismum.

3. De Hymnis docetur Col. 3. Eph. 5. etiam populo vsitatis.

4. Lectiones, Responsorialia, Capitula, &c. sunt è Scripturis, seu S. Patribus. Horarum igitur vsus est & Sanctus, & per antiquus. Vide in *Genealog.* p. 4. q. 17. de Hæresiarchis damnatis.

QVÆ-

QVÆSTIO LXXXVII.

Cantus Ecclesiasticus an sit improbandus?

LUTHERANI Centuriatores cent. 9. cap. 6. &c. nos vocant Baaliticos; vt in quos diceat *Clamate voce maiori*: Non tamen cantum improbant vniuerse, quin vehementer commendant: Calvinianique pariter, vt Calvinus *Inst.* 3. c. 20. §. 31. Verum in specie improbant nostrum in lingua non vulgari, tali cum ritu ac ordine; præsertim cum itata solemnique obligatione solius Cleri.

TRANSYLVANI Trinitarij l. 2. c. 1. profitentur se Cantum cum tubis & organis præscribere: Inque *Antithesibus Christi veri ac falsi*, falsum Christum velle aiunt cantum.

SVADENT Scripturarum apparentiis, cuiusque soluta facilibus.

AVTOR. I. Ritus Diuina canendi peruetus est ac rationabilis.

1. Quia Angeli concinuerunt Christo nato *Gloria*.

2. David Psaltes & composuit psalmos, & instituit organa. &c. cantores: & *Psal.* 150. hortatur ad cantum.

Martyr instat, ista veteris esse Legis, adq; nos pertinere nihil: Nihil, inquam, quæ futura præcinebant iam impleta: at multum, quæ præterita mysteria grati recolimus, omissis figuris.

3. Turbæ occinuere Christo *Hosanna*, obstreperantibus Phariseis.

4. Qui *Mat.* 26. *Hymno dicto post cænam*, id est, cantato, ait *Conc. Tolet. V. c. 12. Et Aug. in tit. ps. 2. & epi. 119. c. 18. ὁ ψαλμὸς ὅλης* græcæ est.

5. Paulus & Silas, *Act.* 16. *media nocte orantes hymnum decantabant*.

6. Præceptum est *Col.* 3. *vt in psalmis, & hymnis, & canticis* sese exercent

credentes. 7. Constat *Traditio S. Patrum*. 8. Hæretici contrarij, sunt damnati: Vt Hilarius quidam, teste *S. Aug. l. 2. Retract. c. 11. Henriciani, & Petrobrusiani*: teste Cluniacensi: *Wicleffistæ*, teste *Tho. VVald. to. 3. tit. 2. Demum complures Cantus ecclesiastici constant vtilitates*, apud *Bell. l. 1. de bon. oper. c. 16.*

II. Clerum ad Cantum ac Horas obligari, ritè sit ac ordine.

1. Quia *1. Par. 15. Constituit David coram Arca Domini de Leuitis, qui ministrarent, & recordarentur operum eius, & glorificarent, atque laudarent Dominum.*

2. Apostoli omissis temporalibus saum munus proprium dixerunt: *Act. 6. Nos orationi & verbo Dei instantes erimus. Vt igitur in Ecclesia non est omnium Prædicare; ita nec Cantare.*

3. Ratio. Quia politia suos habet excubitores: ergo & Ecclesia: *Isa. 62. Super muros tuos Ierusalem, constitui custodes, tota die & nocte in perpetuum non tacebunt.* Item *Eph. 5. Nunquid omnes Doctores, Prophetæ, &c. sed suum cuique donum est ac officium in Ecclesia: Cleri, psallere. Idque iure ecclesiastico, non diuino.*

DE IEIUNIO.

QVÆSTIO LXXXVIII.

An ieiunij soluendi tempus ritè statuatur ac obseruetur?

LUTHERANI; vt Kemnitius in *par. 4. Exam. Trid. pag. 516. cōcedunt in ieiunio vnam in die refectio-nem; eamque cænæ, non prandij: at negant delectum ciborum seu abstinentiam a carnibus.*

CAL-

CALVINISTAE, vt Calvinus *Inst.* 2. 2. vo-
lunt ieiunium tribus perfici: 1. *Tempore*, vt nō
soluatur prius, quam id perfectum sit, verbi
gratia, oratio, cuius causa susceptum est: 2.
Quantitate, vt solito minus comedatur; non
vt vnica sit refectio in die. 3. *Qualitate*, vt sit
abstinentia ab lautitijs; non delectus ciborū
prohibitorum. Itaque nostrum terapus solu-
endi ieiunij carpunt.

SVADENT istis apud Scharpiū in *Cursu theo.*
Secl. 26. q. 1. 1. Col. 2. Nemo vos iudicet in cibo, aut
potu, aut parte diei festi, &c.

2. Papistæ vt videantur ieiunare, sub me-
ridiem Vesperas canunt, tertiam pomeridia-
nam mutant in meridianam; & satis esse aiūt
tres horas post ordinarium prandij tempus
ieiunare: conceduntque hæc variari posse.
Ita & Kemnitius.

AVTOR. Ieiunium sit cœna, non
prandium; Vel, vt *D. Th.* 2. 2. q. 147. 4.
6. & 7. ait, sit vna refectio, & hora nona,
ex Ecclesiæ lege vel consuetudine.

1. Rationem adfert: *Vna refectio*.
Quia ieiunatur, vt natura dometur,
non destruat: at domatur vna refe-
ctione, quæ assuevit duabus: Destru-
tur, si nunquam sumeret. *Hora nona*.
Quia ieiunare est carnem crucifige-
re; at Christus hora nona crucifixus
expiravit.

2. *Iudic.* 20. *Ieiunauerunt illa die vsque
ad vesperam*, Idem 2. *Reg.* 1. & 3. &c.
Ergo mos ille peruetus est.

3. Ita. S. Patres apud *Bell.* 2. c. 2.

Dico Ad I. Loquitur ibi de legali-
bus ceremoniis; perque vim detorque-
tur ad legem Ecclesiasticam, teste S.
Hieron. ad Aglism q. 10. *Aug. epist.* 59.
q. 7. &c.

Ad II. Ecclesia prandendi, & ad
vesperam collationandi vsū tolerat;
non imperat: constat tamē ieiunium
eō perfectius esse, quō longius differ-

tur vnica refectio. Dein, talium deter-
minatio est ab iure Ecclesiastico, vel
Consuetudine, cuiusque loci; non ab
iure diuino. Vnde varatio accidentis
nil derogat substantiæ ieiunij: & illa
cuiusque nationis Archiepiscopo, seu
Patriarchæ est libera, ex causa occur-
rente graui.

QVÆSTIO LXXXIX.

*An cibos quosdam censeamus im-
mundos in sese?*

LUTHERANI, vt Lutherus *l. de lib. Christiana*
Melanch. in Apol. art. 15. 26. Brentius in *Confes.*
VVittenb. Kemn. in part. 4. *Exa. Trid.*

CALVINIANI item vt Calvinus *Inst.* 4. c. 12.
quatuor culpant: 1. Quod ducamus cibos
quosdam ex se imundos. 2. Quod abstine-
tiam carniū, ouorū, & casei ad rationem
ieiunii esse dicamus. 3. Quod delectum ci-
borū sub conscientia obligatione impere-
mus. 4. Quod eum esse meritorium asse-
ramus, ex quere indifferente cultum Dei ne-
cessarium efficiamus.

SVADENT affictam nobis ciborū im-
munditiam istis: vt Kemnitius *par.* 4. *Exam.*
pag. 460. *Laborat amoliri suspicionem istam, quasi
cibos prohibeant sicut Tatianus, Manichei, & Pri-
scillianista, quasi vel maledicti sint, vel à diabolo oc-
cupati: Sed pontificia consecrationes creaturarū
prorsus ostendunt, in eodem ipsos luto cum hæreticis
istis herere. 2. Dicunt carniū eam esse immundi-
tiem, quod prauas carnis concupiscentias excitent.
3. In consecrationibus suis petunt, vt diaboli vis à
creaturis expellatur.*

AVTOR. Nihil commune nobis
in ieiunio cum hæresiarchis; nec cibū
vllū ex se immundū dixit vnquam Ec-
clesia certa Scripturarū, in *Antichristo*
p. 4. q. 46. Quia cibos omnes semper
comedit; solum certa abstinentiæ
tempora definiuit, non immunditiæ
r vllius

vllius causâ; sed obedientiæ. Ideo & religiosi quidam sibi esum carniū perpetuò interdixerunt libera sponte sua. Aëgris tamen vel in Quadragesima conceduntur carnes; sæpe & imperantur.

Dico AD I. Hæretici execrabantur etiam pisces, & quicquid animam habuisset. Vnde Montanistæ, & Tertullianus, orthodoxos appellabāt *Psychicos*, id est, animales seu animæ ueros, & delectabatur *ἐργοφάγος*. *Demum*: Quia S. Patres refutarūt ac anathematizarunt hæreticos dictos; iidem & ieiunium nobis commendarunt, ac obseruarunt.

AD II. Ieiunij causa est castigatio carnis; quam carni cibi plus nutriūt; oua & lac etiam, quod, ut ait S. Hiero. l. 2. contra Iouin. sunt caro liquida, & sanguis albus. Nec ideo tamen immunda censentur. Vnde S. Aug. l. 10. Cōf. c. 31. *Non ego immunditiam obsonij timeo; sed immunditiam Cupiditatis.* Nec ideo vetat Ecclesia immoderatum carniū esum; quia hic ex se prohibitus est lege diuina. At hæretici, ait S. Ehiph. *Animata abominantes interdunt, non continentia gratia, neque honesta uite; sed ob timorem & imaginationem, ut non condemnentur.* De Manichæis S. Aug. l. de heres. c. 46. *Nō vescūtur carnibus, quia obocis quasi fugerit diuina substantia, ac tale remanserit, quod indignum sit in electorū ventre purgari.* Nil cum hac impietate nobis. Vide *Antichristum* p. 4. q. 46.

AD III. At licet consecramus panem & alios cibos; non tamen ab iis abstinemus, ut immundis: ergo nec à carnibus idcirco. Nam totos annos multis abstinere carnibus oporteret;

quia ipsas adeo raro benedicere consueuimus. *Demum*; si putaremus benedictione cibos mundari, non eis abstinere, sed vel in quadragesima benedictis vesceremur. Neque benedictio fit ob immundiciem, aut vim insidentis Satanæ; sed ut res sanctificatæ in creatione sanctificentur amplius per verbum Dei & orationem.

QVÆSTIO XC.

Delectus ciborum an sit de ratione ieiunij?

LUTHERO-CALVINISTÆ vnanimiter certant contra abstinentiam ieiunij ab carne ouis & caseo; solam probant illam ab lautitiis & cupediis.

SVADENT multis. I. Deus creauit omnia propter hominē: *Gen. 1. 9. Ps. 8. 2. Mat. 15. quod intrat per os non coinquinat.* 3. Luc. 10. lubentur manducari, quæ apponuntur. Ita & 1. Cor. 10. *Omne, quod uanit in macello, manducate.* 4. Col. 2. *Sunt omnia in interitum ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum.* In hoc triumphat Kemnit. 5. *Discedent quidam à fide prohibentes nutrire, & abstinere à cibis, quos Deus creauit.* 1. Tim. 4. 6. Mat. 9. Mar. 2. Luc. 5. *Non possunt filij nuptiarum ieiunare, quam diu cum illis est sponsus.*

AVTOR. Ad rationem ieiunij pertinet abstinentia à carnibus, certisq; cibis; id que licitè, iustè, & sanctè.

I. Quia piorum Vfus, est interpres ecclesiasticarum Traditionum optimus: at Dan. 10. *Ego lugebam trium hebdomadarum diebus, panem desiderabilem non comedi, & caro, & vinum non introierunt in os meum.* Baptista, Mat. 3. locustis & melle siluestri solum vescabatur. S. Petrum Apost. solis lupinis vesci solitum accepimus, ex *Clemente Alex. li. 2. Pedagog. c. 1.* S. Iacobus à carnibus, S.

Timor-

Timothæus à vino abstinerebat: Christiani Alexandria sub S. Marco solū cœnabant, & absque carne ac vino: *Euseb. l. 2. hist. c. 17.* Talium plena est historia ecclesiastica.

RATIOQUE fauet. Quia ieiunii est carnem Spiritui subijcere, ait *S. Aug. l. 30. contra Faustum, c. 5.* Huc communi regula opus erat, quæ seruiret omnibus; abstinencia à lautitijs ea esse nequit; cum quod lautum nullumque his; istis sit insipidum & parum. At caro cunctos delectat, nutritque ut maxime: ergo carnis abstinencia medium est optimum castigationis Christianæ, ac commune.

INSTAT. 1. Kemn. In Veteri Test. ieiunantes cœnabant sobriè, nullo ciborum delectu. 2. Sufficere se piscibus, opiparisque alijs, plus pugnat fini ieiunii, quam carne sobriè vesci. 3. Lasciua magis vino, quam ovis aut cafeo, nutritur.

DICO AD I. Nusquam Scriptura dicit eos cœnasse carnibus; at abstinuisse docent.

AD II. Idè est piscibus per accidens in temperantia, vel condimenti non expiscium natura. Et hanc, non illud respexit lex Ecclesiæ; quod hæc sit eadè semper; illud innumerè variet.

AD III. Carnium esus parat materiam luxuriæ: vinum non parat, sed accendit paratam intemperantius hauustum: si materiam subtraxeris ieiunando; iam vinum fit caloris naturalis fomentum, non libidinis. Vnde in Oriente Ecclesia tam à vino, quam carne ieiunabat: regiones verò occidentis frigidiores à sola carne.

Porrò ad Suasiunculas Lutherocaluinianas.

DICO. AD I. ex *S. Hiero. lib. 2, contra*

Iouin. Rectè; sed non solum omnia ad esum; nam & ad medicinam. &c. Comestibilia verò non ut semper comedantur.

AD II. Naturâ suâ non coinquinat; at per accidens inobedientiæ. Dein arguitur ibi Iudeorum superstitio in comedendo manibus illotis.

AD III. Commendat ibi modestiam in victu, vetans delitias: ut contenti sint apposis: Ita *Ambr. Theophy. &c.* ijs scilicet, quæ pro tempore loco que licet. Sic *Luc. 10. Manducate quæ apponuntur.* Paulus de idolotytis loquitur, deque suffocato; veritis in Conc. Ierôsoly. Cuius obseruationem iubet, *Act. 15. 16.* Dein; *Rom. 14.* dixit, bonum est non comedere carnes, & non bibere vinum, ne frater scâdalizetur. Ergo idem magis voluerit ieiunia Ecclesiæ obseruari.

AD IV. Loquitur ibi de legalibus ceremonijs; quod nequit ad leges Ecclesiæ detorqueri. Vnde *S. Hier. Aug. Chryl.* illud *Non tetigeris, neque contrectaueris*, referunt ad cadauer: *ne gustaueris*, ad suillam, leporinam. & *quæ sunt in interitum ipso usu* fidelibus in lege noua. Addit *Chryl. hom. 7. ad Coloss. Legem obijciat*, sc. esse diuinam; *ca tamen ipsa iam deinceps humana doctrina est, elapso videlicet temporis sui præscripto.* Dein: ibi per præcepta & doctrinas hominum intelliguntur ea, quæ repugnant Diuinis: ut *Mat. 15. ad Titum. 1. Isa. 29.*

AD V. Damnat eos, qui cibos, ut immundos, prohibent. Ita *S. Patres.* Et verò delectus ciborum est verus Dei cultus; non hypocrisis, ut *Kemnitius* fingit,

AD VI. Kemnitius aut fallitur, aut fallit trifariam. 1. Affigit Domino dictum hoc: Non esse filios nuptiarum legibus ad ieiunia adigendos: cum addiderit Dominus; *dum cum illis sponsus est*; quando gaudere oportet, non affligi ieiunio; post ablatum verò ieiunabunt, sc. ex præcepto hoc IEIUNABUNT. 2. Fingit testamentum vetus esse præceptum ieiunij, & hoc non ad huius Novum Test. debere. Cum dixerit e contra Dominus, *Novum* non ad huius debere *vetus*: Vti ibid. *Vinum novum* non fundi in *uteres veteres*: Et *Nemo, bibens vinum vetus statim vult novum*. Proin S. Patres per *vetus* intelligunt Apostolos, tunc adhuc carnales & veteres; per *novum*, præcepta evangelica, ut est de ieiunio; quod in novo Test. esse perfectum voluit Dominus, non imperfectum, ut in Veteri Test. erat. Unde oblique tangebatur gloriantes in ieiunio legis veteris.

QVÆSTIO XCI.

An ieiunium ingenere sit lege divina præceptum?

LUTHERANI: Vt Kemnitius p. 4. Exo pag. 440. fatetur ad testimonia & exempla ieiunij in Scriptura, libere fieri ieiunia posse. Quo negat esse præceptum. Sic & ceteri.

CALVINISTÆ, ut Calvinus Inst. 4. c. 12. a. iunt esse perniciosam superstitionem confundere ieiunium cum operibus à Deo mandatis: cum sit res per se adiaphora.

SVADENT istis apud Scharpium in Cursu Theol. Sect. 26. quest. 3. Quia Traditiones humanae de rebus adiaphoris, verbo Dei contrariæ sunt; cum sine verbo Dei ad verum Dei cultum pertinere finguntur. Col. 1. 2. Et cum sub præcepto conscientia obligantur. Quia Dei voluntas est regula iustitiæ: eaque sola

obligare conscientias potest. &c.

AVTOR. Ieiunium generatim sumptum habet divinum præceptum; in particulari verò est ab Ecclesia determinatum. Ita S. Tho. 2. 2. q. 147. a. 3.

I. Ioelis 2. *Convertimini in ieiunio.* &c. Hoc merè morale est, non ceremoniale, non iudiciale; quia nil præfigurabat: proinde ad Ecclesiam pertinet omnium sæculorum: teste S. Leone ser. 4. de ieiun. 2. Mat. 6. *Tu autem cum ieiunas, unge caput*: Modum ieiunandi tradit sic, ut præsupponat esse ieiunandum ex præcepto: Sicut & Orandum; quod subiungit.

INSTAT Melanch. hic: Duplex ieiunium est: Sob. ia cibi sumptio; Et parva, aut nulla, quod deest vel cibus, vel appetitus: Et hoc propriè est ieiunium Evangelicum, de quo Mat. 9. *Cum auferetur ab eis sponsus, tunc ieiunabunt*, sc. ex mœrore nausæabundi.

DICO: Vocula *Cum* innuit extraordinarium tempus ieiunandi; non quotidianum. *Tu cum ieiunas*. Ibid. *Cum ieiunatis, nolite fieri tristes.* &c. quasi dicat, aliquando ieiunabitis, non quotidie. at quotidie & semper est præcepta sobrietas. Neque ex ablato sponso tantus erat mœror Apostolis. Quia Luc. ult. *Sumebant cibum cum exultatione*. Act. 14. *Deus implet cibo & lætitiâ corda nostra*, ait Paulus.

II. S. Patres asserunt divinum Ieiunij præceptum. S. Aug. epist. 86. *Testamentum novum revaluens video præceptum esse ieiunium. Quibus autem diebus oporteat ieiunare, præcepto Domini, aut Apostolorum non inuenio definitum*. Addit Dominicis diebus, & à Pascha ad Pentecosten non ieiunari. At contra Melanchthonem hoc est: nam ijs diebus servanda est & sumptio sobria cibi: & nemo

nemo cogitur ad cibum etiam parum, qui non habet appetitum, aut cibum.

III. RATIO Suadet. Quia Ius naturæ iubet pœnitentiā agere pro peccatis, tentationi resistere, peccata vitare: atqui potest euenire, ut quis nec per orationem, nec per eleemosynā satisfacere possit: ergo tunc ieiunio tenebitur ad satisfactionem.

Non tamen ieiunium est in Decalogo præceptum; quia hic pertinet ad Iustitiam; ieiunium verò non, sed ad temperantiam.

Dico AD I. Ieiunium cum sit in genere præceptum, & in se bonum; esse res adiaphora nequit, aut Dei Verbo contraria, cum adiaphora nulla ei aduersentur. De obligatione quæst. sequente.

QVÆSTIO XCII.

An lex Ecclesiæ possit ad ieiunandum obligare in conscientia?

LVTHERANI & CALVINIANI; (sicut olim Eustathiani & Aeriani, teste Socrate l. 2. hist. c. 33. & Epiph. heresi 75.) pernicaciter negant.

LVTHERVS l. de libert. Christiana. Melanch. in Conf. Aug. a. 26. Brentius in Confes. V. utriusq. de ieiunio.

CALVINVS Inst. 4. c. 12. Kemn. par. 4. Exam. Negant posse talem iustè ferri legem: ab lata quenquam obligari; nisi ratione Scandalis, aut contemptus.

SVADENT ex historia antiquitatis. 1. Kemnitus pag. 89. De ieiunio Paschali voluerunt quidam cum Episcopo Romano leges ferre, opinione necessitatis, sub excommunicatione, quando, quomodo esset ieiunandum. Sed Irenæus despondit, Liberas, & dissimiles, esse illas obseruationes, nec cogendam Ecclesiam.

2. Calu. & Kemn. Montanus, teste Euseb.

hist. l. 3. c. 17. primus tulit legem ieiunij. Et Tertullianus defendit libertatem Christianam contra Montanum; nouasque leges de ieiunio habuit pro hæresi.

3. Spiridion, ait Sozom. l. 1. c. 11. in quadagesima carnes apposuit hospiti suo, & comedit. Ergo ieiunium est res libera.

AVTOR. Legibus Ecclesiæ fideles obligantur in conscientia ad ieiunium.

1. S. Scriptura Veteris & Noui testamenti. Vide *Antichristum* p. 4. q.

INSTAT Kemnitus Exempla præcepti ieiunij Hebræorum referri ad νόμος ἡλικίας oportere.

At Audax hoc & impudens est: nā Scriptura laudat filios Ionadab, Iere. 35. Mardocheum, Hest. 9. ob ieiunia instituta; Et illa quarti, quinti, septimi mensis, Zach. 8.

2. Quia sic docet Traditio; Canonesque Apostolorum, Can. 68. iubent non ieiunantē in quadagesima Clericum deponi, Laicum excommunicari.

3. Sic & plura Concilia, Sanctique Patres. Verècè affirmet S. Chrys. hom. 2. in Genesim, Quadagesimam inflectere conscientiam Regum & Imperatorum omnium ad obedientiam. Vnde vltima flagellante annonā Constantinopoli Iustinianus alterā quadagesimæ hebdomadā macellum aperuit: nemo tamen è tanto populo vel id intrasset, mors eis præ fame; præ utraq; præceptum fuit ieiunij.

3. RATIO euincit. Quia præsules Ecclesiæ possunt condere leges; patet p. 2. q. 70. suprā: at omnis vera lex actū virtutis non necessarium facit necessarium: talis est actus ieiunij iusta lege præceptus: ergo non necessarius est. Vnde peccata actus præcepti omittor,

aut transgressor. Neque hoc ratione scandalum aut contemptus, ut finxit Melanchthon: nam hic & illud lege diuina prohibentur, non ecclesiastica ut ieiunium tempore isto tali. Qui autem tempore prohibito comedit carnes absque Ecclesiae contemptu, is peccat ratione temperantiae lesa, quae lege diuina & naturali praecipitur.

Dico AD I. Iræneus non dicit, fuisse qui cum Episcopo Ro. legem de ieiunio ferre vellit: sed monet Victorē, dissimilitudinem ecclesiae in celebrando Paschate esse tolerandam; sicut illa in ieiunando. Deinde: non erat tunc quaestio de Paschatis & ieiunii lege; sed de Oriente & Occidente, an eadem lex utrobique seruanda esset. Demum: Non erat quaestio de substantia, essetne ieiunium & Pascha seruandum; sed de accidente temporis.

AD II. Vocem *primus* addiderunt Eusebio haeretici. Et Tertullianus non dicit Montanum *primum* leges ieiunij fecisse; sed *nouas* addidisse; docetque ante Montanum fuisse ieiunium quadragesimae. Et S. Hieronymus arguit Montanum quod tres quadragesimas excogitaret: idque ait Theodoretus, praeter Ecclesiae morem: Demum: hac in causa nulla est autoritas Montanistae Tertulliani, morem Ecclesiae haereticè impugnantis; non ciborum delectum, aut huius meritum; sed suas leges esuriales statuentis.

AD III. Cuius licet tempore ieiunij edere carnes, ita iubente necessitate aut caritate. Sic Spiridion fecit. Dein: hic nil cibi habuit praeter carnes fumatas: quod, solitus dies plures ieiunare, tunc panem non parasset.

Et prius à Deo veniam petiit, quam ederet. Et hospes recusauit carnes, Christianus sum, dicens. Cui Spiridion: Omnia munda mundis Christianis; scilicet tali in necessitate. Iam imitentur Nouatores. At ea silent.

QVÆSTIO XCIII.

An ieiunium sit Dei Cultus Meritorius, & Satisfactorius?

LUTHERANI, ut Melanchthon in Conf. Aug. art. 26. Brent. in Conf. V. Virtemb. de ieiun. Kemn. p. 4. Exa. pag. 42 d. cum Iouiniano docent, ieiunia, ciborumque delectum ad salutem prodesse nihil dum quicquam.

CALVINIANI ex Caluino Inst. 4. cap. 12. & Kemn. volunt utile ieiunium carni coercendae, orationi adiuuandae, humiliationi, poenitentiae. &c. At nihil ad placandum Deum, impetrandum auxilium, aut praemium promerendum.

SVADENT istis, 1. Brentius. Isa. 58. Nunquid tale est ieiunium, quod elegi, per diem affligere animam? Nonne hoc est magis ieiunium. Dissolvere colligationes impietatis. Kemn. ex Ier. 14. Et si ieiunet, non exaudiam.

2. Calu. Joel. 2. Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.

3. Melanch. 1. Tim. 4. Exerce te ad pietatem: corporalis enim exercitatio ad modicum valet, id est, ieiunium ait S. Ambr.

4. Kemn. Allegata Pharisei ieiunia Dominus Luc. 18. comparauit vestibus detritis, quibus nouitas Euangelii non conueniat. Matth. 9.

5. Kemn. Ad Col. 2. arguuntur electitiae religiones, corpus macerantes. Huc afferunt (mala fide) S. Patres apud Bell. l. 2. c. 13.

AUTOR. Ieiunij fructus sunt plures iuxta Ecclesiae Praefationem, Corporali ieiunio vitia comprimis. mentem eleuas, virtutem largiris & premia. Sic & S.

Ambro-

Ambrosii hymnus: *Carnis terat superbiam potus cibi que parcitas.*

Nec dicimus, ut affingit nobis Kēnitius, ieiunium per se absque relatione ad pium finem, esse ex opere operato cultum Dei meritorium & satisfactorium: Nam per se dicit abstinentiam, estque res media, non virtus: at respectu finis pij est virtus, & actus elicitus, Temperantiæ. *Dein*: opus operatum pender ex instituto Dei; non ex merito cuiusquam, uti vis ieiunij ex deuotione dependet, ut Satisfaciat, Mereatur, & Impetret: teste S. Scriptura, in meo *Antichristop.* 4. q. 46.

2. Ita & S. Patres.

INSTAT Caluinus in Harm. Mat 6. Non eadem est ieiunij, quæ orationis vis: cum hæc sit Dei cultus præceptus; at illud, res media; ideo datur merces orationi per se, ieiunio nõ per se, sed ratione orationis.

Dico. Omni operi bono debetur merces de congruo; ergo & ieiunio, quæ ex electione, seu institutione suscipitur cum fine salutari: testibus innumeris exemplis & Patribus.

INSTAT Kemn. 1. Patres rhetoricantur, exaggerationibus suis ad ieiunia homines inducunt; ut loquantur hortatoriè magis quam verè, teste Chrysostomo.

2. Analogicè tribuunt ieiunio, ut causæ remotæ, quod conuenit orationi, aut pœnitentiæ, quibus seruiunt ieiunia.

Dico AD I. Adeon' omnes rhetoricè, nullus verè loqueretur: S. Chry. 1. de compunct. cordis, reprehendit tales rhetoricantes; at non S. Patres.

AD II. S. Patres distinctè omnia docent; iuuari orationem ieiunio, placari Deum, impetrari beneficia, satisfieri pro peccatis; ut analogiæ locus esse nullus queat.

Dico AD SVASIONEM I. istis Dominus declarat, placere sibi ieiunium, cui iuncta est iustitia vitæ; quantum displicet ieiunium iniquorum. Ergo *Nunquid hoc est ieiunium*, subaudit S. Hieron. *solum.*

AD II. Nil ad rem: nam scissio vestium non est ieiunium, sed contritionis signum.

AD III. S. Ambr. id sic exponit: Ieiunium sine eleemosyna *ad modicum utilis est*; at misericordia *ad omnia*. S. Chry. verò, cæteri que rectius ita: *Corporalis exercitatio*, sc. athletica corpori roborando: at exercitatio pietatis ad roborandū spiritum, *ad omnia utilis est*. Est igitur comparatio vtriusque gymnasii, nullaq; mentio de ieiunio. Quod quemadmodum *ad modicum valere* diceret, cum id toties & tantoperè commendet?

AD IV. Phariseus non ideo iustificatus nõ est quod ieiunaret: sed quòd superbè se exaltaret. Et Mat. 9. ieiuniū nouis vestibus comparatur, non detritis.

AD V. Col. 2. reprehenditur *εθελοθεγκεία*, id est cultus voluntarius sed irrationibilis, ideòque superstitiosus; qualis non est ieiuniū *utpote rationabile obsequium*. Agiturque ibi de immoderatè ieiunantibus; item contra fingentes, esse cibos aliquos ex se immundos.

QVÆSTIO XCIV.

An iusta sit Origo, Varietas, & Ratio Instituta Quadragesimæ.

LVTHERANI AC CALVINIANI contendūt Quadragesimam, post Apostolorum tempora, ex-

ra, ex superstitione, & puerla imitatione Christi irrepsisse. Ita Kemn. p. 4. Exa. Magdeburgenses Cent. 1. l. 2. c. 10. Calvinus Inst. 4. c. 12, §. 20. ac ceteri omnes.

SVADENT isto, quod Kemn. ex S. Irenæo confingit

1. Tempore Apostolicorum varias fuisse observationes & leges.

2. Quadragesimam fuisse vulgarem Con-
suetudinem, non mandatum.

3. Et hanc priuata fuisse autoritate inue-
ctam ab simplicibus.

4. Deinde aliquid esse statutum de ieiunio, idque ex priuata deuotione.

5. Ob ea viros Apostolicos id non accurate obseruasse.

6. S. Aug. epist. 86. ait: *In nouo Test. video præceptum esse ieiunium. Quibus autem diebus non oporteat ieiunare, quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum non inuenio definitum.*

AVTOR. Quadragesimæ ieiunium est ab Apostolis institutum; ab Ecclesia traditum. 1. Sic Canon Apost. 68. 2. S. Hier. epist. ad Marcellam, S. Leo ferm. 6. de Quadrag. 3. Quia Aug. ep. 118. & l. 4. de bapt. c. 24. omnia ea ex Apost. Traditione descendere, quæ in vniuersa Ecclesia obseruantur, & in nullo Ecclesiæ Concilio instituta inueniuntur. At tale esse Ieiunium testantur plura Conc. vt Laodicænum can. 49. Nycænum can. 5. & c. Dein nullus Patrum antiquissimorum non meminit Quadragesimæ, vt rei sacræ.

Quo impudentior vox Caluini Inst. 4. c. 12. §. 20. *Iam inualuerat supersticiosa Quadragesimæ observatio.*

AT est APOSTOLICA. Quin asserunt quidam S. Patres, à Domino institutam, non verbo, sed exemplo; & inspiratione Dei: sic S. Ambr. Hier. Aug. Leo.

Dico AD Kemnitiana S. Irenæus

loquitur, non de Institutione ieiunij, sed de forma, sc. quamdiu sit cuique ieiunandum; vno die, an pluribus, an quadraginta horis. De varietate ieiunantium plus, minusuè diuersi diuersa; at Quadragesima vna fuit omnibus.

AD VI. S. Augustini: Hic loquitur de præcepto Christi in Scripturis expresso; non de Tradito: at ieiunium est in hoc non illo; vt iam liquet. Hactenus ex Communi sententia.

SENTENTIÆ particulares de origine Quadragesimæ sunt duæ; & improbabiles.

I. CASSIANI, Collat. 21. c. 30. per totum annum æquale fuisse ieiunium in primitiua Ecclesia: Dein negligi cceptum; demum Quadragesimam institutam communi consensu fuisse.

AT CONTRA. Vt vita cœlebs nō fuit communis Christianis cunctis initio; ita nec ieiunium. Quia Act. 13. dicuntur Paulus & Barnabas ordinati in opus Euangelij cum Ieiunio & Impositione manuum: atqui vt hæc temporaria paucorum, ita & ieiunium non fuit continuum, annuum, & omnium. Et 2. Cor. II. dicitur *in ieiuniis multis, non continuis*. Et S. Ioannes Euangelium scripturus solemne indixit ieiunium. 2. Nusquam extat commune id decretum, de quo Cassianus.

II. SENTENTIÆ referentium Quadragesimam institutam ad Telephorum Papam, apud Euseb. in Chronico.

AT CONTRA. Telephorus mandauit Clero, vt VII. hebdomadas integras abstineret à carnibus; cum Laici non VII. integras abstinerent. Dein, S. Ignatius, factus anno 71. Episcopus Antiochenus, & martyrizatus anno 109. institutam iam Quadragesimam commendat in ep. ad Philippenses: ante Telepho-

Iesphorum Papam creatum anno 142. martyrio coronatum anno 154. testibus Baronio & Bzouio annis iisdem.

VARIETAS Ieiunij vt multa varias apud nationes fuit, ita nil idem officit constanti vnus Quadragesimæ traditioni: vide *Bell. l. 2. c. 15.*

RATIO Quadragesimæ CALVINO est vna κακοχρησία: Kemnitius, assignari rationes solitas ab Theologis recitasse, ait esse eas refutasse. Recitentur itaque.

AUTOR. Institutæ Quadragesimæ rationes feruntur VII. I. S. Leo serm. 4. de quadrag. *Vt in XL. diebus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent.*

2. S. Hieron. in Iona 3. Dominus XL. dies ieiunauit, vt hereditatem nobis ieiunij derelinquens ad esum Corporis sui, sub hoc numero animas nostras prepararet.

3. Tert. l. de ieiun. Vt impleretur illud Mat. 9. Cum auferetur sponsus, TVNC ieiunabunt.

4. S. Leo serm. 12. Quod dignius celebretur Passio & Resurrectio Christi; Vt, in cuius Resurrectione sumus conuersi, in ipsius inueniamur Passione commortui.

5. Ob Catechumenos, ait S. Ambr. Vt XL. dierum circulo ieiunantes, (ceu Helias) spiritalem baptismatis pluuiam mereamur, & longam gentiliū siccitatem lauari inundatio salutaris irroret.

6. Cassianus Collat. 21. c. 27. vt quasi decimas de anno dependamus Deo.

7. S. Ignatius epist. ad Philip. Ieiunandum Quadragesimā, quia Imitationem continet conuersationis Domini: Sic & S. Patres ceteri, Basil. Nazian. Hieron. Chry. Aug. Ambr. &c.

Dominus tamen ieiunauit à la-

nuarij 6. vsque ad 14. Febr. Voluit autem Ecclesia post Dominum, quam cum Domino ieiunare. Et vt ieiunium iungeret Passionis Resurrectionisque celebrationi. Item, in vere innouante se natura tentationes surgunt carnis acriores: Tempusque illud est omnium aptissimum ad ieiunandum.

INSTAT Caluinus Iesum non ieiunasse ad Imitationem nostram: Quia 1. Oportuisset eum quotannis ieiunasse: 2. Non omni abstinuisse cibo: 3. Et Moyses XL. diebus ieiunauit, non tamen idcirco fuit institutum ieiunium, aut tractum ad imitationem.

DICO AD I. Sic Domino placuit, qui solum vna die tentatus fuit; nos quotannis sæpe tentamur, ideo & quotannis ieiunamus.

AD II. Imitamur Magistrum in abstinenti aliqua, non in omnimoda Dominum; id enim virtutis est; hoc miraculi: Ita Greg. Nazian.

AD III. Nusquam legitur Moyses datus in exemplum; at Christus, Ioan. 13. Exemplum dedi vobis. 1. Pet. 2. Eph. 5.

QVÆSTIO XCV.

Cur instituta sint ieiunia quedam breuiora, & statuta?

LYTHERANVS Kemnitius par. 4. Exam. pag. 578. Ieiunij in feria quarta & sexta causam fingit; quod ijs diebus ad audiendum Dei verbum conueniebatur.

AUTOR. At tunc maximè Dominicis ieiunasse oportuisset, quibus vbique prædicabatur; & tamen ijs ieiunari vetabatur, teste S. Aug. epist. 86. & 119.

CAUSA igitur vera est de feria quarta, quod eam Dominus sit præditus; sexta, quod crucifixus. Ita Clemens lib. 5.

s

Apost.

Apost. Constit. c. 16. S. Aug. epist. 86. Hæc verò est memoria ablati Sponsi, ait *S. Epiph.* ac monet, si Natalis Christi in eorum aliquem dierum venerit, tunc non ieiunari, vel abstineri: Idque ex lege Ecclesiæ. Lex ea tenuit Graciâ totâ; at in Latina Ecclesia præceptum de feria quarta transiit in Sabbatum; ut hodieque perstat Custode consuetudine ac lege. *Bell. l. 2. c. 18.*

II. LUTHERANVS Kemnitius ieiunium quatuor temporum e medio vult sublatum.

SVADET istis. 1. Quia Tertullianus ait, nullum ab Apostolis impositum esse ieiunium, sub præcepto præter Paschale.

2. Hieronymus ait vnam ieiunari Quadragesimam: cetera ieiunia esse Voluntatis, non Necessitatis.

3. Quia Iudæi ea ieiunia ex proprio cerebro instituerunt; ideoque ab Zacharia, c. 8. reprehensi sunt. Neque fas Christianis, imitari Iudæos: nam cacozelia est.

AVTOR. I. ORIGO ieiunii quatuor temporum; sicut Quadragesimæ supra; inde ab Traditione Apostolica deducitur.

1. Quia ita *S. Leo serm. 2. de ieiun. Pentec. & serm. 8. de ieiun. septimi.* Idem *serm. 7.* testatur id Vniuersale esse per Ecclesiam.

2. Deinde: ab nullo Oecumenico Conc. reperitur institutum.

3. Accedit, Callistus Papa, sub annum 223. *epist. ad Benedictum*, affirmat seruari id consuetum iam diu antè.

4. De eo *Act. 27.* Ieiunium iam præterierat, sc. solenne ac statum decimi mensis: quo Ecclesia ieiunare suevit ob Ordinationes; ut liquet *Act. 13.* & fatentur Sectarij.

II. VARIETAS in eo duplex accidit.

1. Principio trium id temporum erat: dein *S. Callistus* addidit quartum.

2. Ea quatuor ieiunia non eadem eiusdem mensis hebdoma celebrabant omnes.

III. CAUSÆ instituti sunt istæ.

1. Imitatio Iudæorum; & hæc iusta ac pia: quia ijs erat Morale, non Ceremoniale seu Iudiciale institutum: cum nil præfiguraret futurum. Ita *S. Callistus, Leo. &c.*

2. Ordinationes Clericorum, ut eas fortunaret Deus. *Gelasius epist. 1.*

3. Fruges terræ; quò Deus eas seruaret, & pro iis gratias referrent fideles. *S. Leo serm. 2. §. 8.*

4. Ut, sicut erat ieiunium annuum, & hebdomadarium; ita & esset trimestre.

DICO AD I. Tertullianus fregit testem fidei in causa ieiunij; uti Montanista. Dein Instituerint Apostoli sine addito præcepto & annuum & trimestre: at Callistus præceptum addidit, remittente caritate ac zelo.

AD II. Dixerat *S. Hier.* Montanistas ieiunare sub præcepto tres Quadragesimas: vnam Catholicos; subiunxit: Non quòd per totum annum ieiunare non liceat; sed quòd aliud sit Necessitate, aliud Voluntate munus offerre. At de necessitate præcepti erat ieiunium annuum, trimestre, & hebdomadale: cetera, cuiusque voluntatis.

AD III. Zacharias reprehendit non ieiunia in se bona; sed ieiunantes malè. Ita *Hier. Theod. Rupertus, Leo. &c.* Et verò Christianis fas, in ieiunijs, aliquibus imitari Iudæos, docet *Sanctus Augustinus.*

& *S. Leo.*

F I N I S.